MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

44 ncü Birleşim

21 . 2 . 1975 Cuma

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I. — Geçen tutanak özeti **392**

II. — Gelen kâğıtlar **392:393**

III. — Başkanlığın Genel Kurula sunuşları **393**

A) Danışma Kurulu teklifleri *393*

1. — Vakıflar Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında Kanun tasarısının öncelikle görüşülmesine dair Danışma Kurulu önerisi. 393

IV. — Görüşülen işler **394**

1. — Vakıflar Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında Kanun tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporu ile Vakıflar Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında Kanun tasarısında yapılan değişikliğe dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Bütçe Karma Komisyonu raporu (M. Meclisi : 1/182; C. Senatosu : 1/272) (M. Meclisi S. Sayısı : 148; C. Senatosu S. Sayısı : 381). 394:395

Sayfa

2. — 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporu ile 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısında yapılan değişikliğe dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Bütçe Karma Komisyonu raporu (Millet Meclisi : 1/210; C. Senatosu : 1/277) (M. Meclisi S. Sayısı : 128; C. Senatosu S. Sayısı : 406). 395:516

A) İçişleri Bakanlığı Bütçesi *395:443*

a) Emniyet Genel Müdürlüğü Bütçesi *395:443*

b) Jandarma Genel Komutanlığı Bütçesi *395: 443*

B) Dışişleri Bakanlığı Bütçesi *443:470*

C) Çalışma Bakanlığı Bütçesi *470:492*

D) Sosyal Güvenlik Bakanlığı Bütçesi *493:516*

V. — Sorular ve cevaplar **516**

A) Yazılı sorular ve cevapları *516*

1. — Eskişehir Milletvekili Seyfi Öztürk'ün, 1803 sayılı Kanun gereğince, bu kanundan evvel geri alınmış olan şeref aylıklarının geri verilmesinin geciktirildiğine ilişkin sorusu ve Maliye Bakanı Bedri Gürsoy'un yazılı cevabı (7/326) 516: **517**

Sayfa

2. — Burdur Milletvekili Ali Sanlı'nın, Burdur iline bağlı köy ilkokullarının ihtiyaçlarına ilişkin sorusu ve Millî Eğitim Bakanı Safa Reisoğlu'nun yazılı cevabı (7/346) 517

3. — Burdur Milletvekili Ali Sanlı'nın, Burdur ili köylerine cami onarımı ve yapımı için yapılan yardımın miktarına ilişkin sorusu ve Devlet Bakanı Mehmet Özgüneş'in yazılı cevabı (7/348) 518

4. — İçel Milletvekili Oral Mavioğlu'nun, Tarım ilâçları ve gübrelerin satınalma güçlüklerine ilişkin Başbakandan sorusu ve Başbakan adına Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanı Reşat Aktan'ın yazılı cevabı. (7/359) 519:520

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

İki oturum yapılan bu Birleşimde, 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısının (1/210) (S. Sayısı : 128) görüşülmesine devam olunarak,

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü,
Adalet Bakanlığı,
Yargıtay Başkanlığı,
Millî Savunma Bakanlığı,
Bütçeleri kabul edildi.

Vakıflar Genel Müdürlüğü 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısının (1/211) (S. Sayısı : 130) da maddeleri kabul edildi, tümünün açık oya sunulacağı bildirildi.

Millî Savunma Bakanlığı bütçesinin kabulü vesiyle, Silâhlı Kuvvetlerimize sevgi, saygı ve güven duygularının iletilmesine dair parti grupları adına verilen önerge Genel Kurulun bilgisine sunuldu, gereğinin Başkanlıkça yapılacağı açıklandı.

21 Şubat 1975 Cuma günü saat 10,00'da toplanılmak üzere Birleşime saat 20,07'de son verildi.

Başkan	Divan Üyesi
Başkanvekili	Siirt
M. Ekşi	*İ. Arıkan*
Divan Üyesi	Divan Üyesi
Yozgat	Kayseri
İ. Çetin	*T. D. Avşargil*

II. — GELEN KÂĞITLAR

21 . 2 . 1975 Cuma

Sözlü soru

1. — Muğla Milletvekili Ahmet Buldanlı'nın, TRT Kurumunun neşrettiği aylık televizyon programında yapılan değişikliklere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/176)

Yazılı sorular

2. — Trabzon Milletvekili Mehmet Özgür'ün, Trabzon liman ve alt yatırımlarının genişletilmesine ilişkin Bayındırlık Bakanından yazılı soru önergesi. (7/424)

3. — Trabzon Milletvekili Mehmet Özgür'ün, Trabzon Gümrüğündeki bina ve personel kifayetsizliğine ilişkin Gümrük ve Tekel Bakanından yazılı soru önergesi (7/425)

4. — Hatay Milletvekili Ali Yılmaz'ın, TÖB-DER yöneticilerine ilişkin Başbakandan yazılı soru önergesi (7/426)

5. — Tekirdağ Milletvekili Nihan İlgün'ün, Tekirdağ bölgesindeki ayçiçeği estrasyon tesislerinin inşasına ilişkin Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanından yazılı soru önergesi (7/427)

6. — Tekirdağ Milletvekili Nihan İlgün'ün, sunî gübre ve ziraî mücadele ilâçlarına ilişkin Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanından yazılı soru önergesi (7/428)

7. — Tekirdağ Milletvekili Nihan İlgün'ün, Traktör ithaline ilişkin Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanından yazılı soru önergesi (7/429)

8. — Çankırı Milletvekili Mehmet Ali Arsan'ın, TRT Genel Müdürüne ilişkin Başbakandan yazılı soru önergesi (7/430)

9. — Samsun Milletvekili İrfan Yankutan'ın, Türk Hava Yolları Rotterdam Genel Satış Acentasının teftişine ilişkin Ulaştırma Bakanından yazılı soru önergesi (7/431)

10. — İçel Milletvekili Oral Mavioğlu'nun, beyaz sinekle mücadele için piyasaya sürülen bir ilâca ilişkin Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanından yazılı soru önergesi (7/432)

11. — İçel Milletvekili Oral Mavioğlu'nun, Çukobirlik yöneticilerine ilişkin Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanından yazılı soru önergesi (7/433)

12. — İzmir Milletvekili Neccar Türkcan'ın, «Gizli yönleriyle Kıbrıs meselesi» yazı dizisine ilişkin Başbakandan yazılı soru önergesi (7/434)

13. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, parti yasaklarına aykırı hareket eden siyasî partilere ilişkin Adalet Bakanından yazılı soru önergesi (7/435)

14.— Hatay Milletvekili Mehmet Sönmez'in, Tahtaköprü Barajına ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından yazılı soru önergesi. (7/436)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 10,00

BAŞKAN : Başkanvekili Kemal Ziya Öztürk

DİVAN ÜYELERİ : Tufan Doğan Avşargil (Kayseri), Zekâi Yaylalı (Erzurum)

BAŞKAN — Millet Meclisinin 44 ncü Birleşimini açıyorum.

Çalışmalarımıza devam ediyoruz.

III. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) DANIŞMA KURULU TEKLİFLER

1. — Vakıflar Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe Kanununa Bağlı Cetvellerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun tasarısının öncelikle görüşülmesine dair Danışma Kurulu önerisi.

BAŞKAN — Bütçe tasarısı üzerindeki mükazerelere devam etmeden önce, Danışma Kurulunun bir önerisi vardır; arz ediyorum.

Danışma Kurulu önerisi. No : 36

Devlet Bakanı Mehmet Özgüneş'in önerisi üzerine; 19 . 2 . 1975 günlü Gelen Kâğıtlarda yer alan, Vakıflar Genel Müdürlüğü 1974 Yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında Kanun Tasarısının gündeme alınarak öncelikle görüşülmesi önerilmiştir.

Kemal Güven
Millet Meclisi Başkanı

C.H.P. Grup Başkanvekili	A.P. Grup Başkanvekili
İstanbul	İzmir
Necdet Uğur	Ali Naili Erdem
M.S.P. Grup Başkanvekili	D.P. Grup Başkanvekili
İstanbul	Niğde
S. Arif Emre	Mehmet Altınsoy

C.G.P. Grup Başkanvekili
Mardin
Talât Oğuz

BAŞKAN — Bir Bakanlık önerisi vardır, onu da okutuyorum efendim.

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

19 . 2 . 1975 tarihinde Gelen Kâğıtlarda yer alan, M. M. Sıra Sayısı 148 numaralı «Vakıflar Genel Müdürlüğü 1974 Yılı Bütçe Kanununa bağlı Cetvellerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı» Vakıflar Guraba Hastahanesi yakacak, Akaryakıt ihtiyacı ile muhtaç ve körlere yardımın müstaceliyetine binaen öncelikle görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Mehmet Özgüneş
Devlet Bakanı

BAŞKAN — Okunan önerileri oylarınıza sunuyorum.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kabul buyurduğunuz öneriler gereğince, aktarma kanunu üzerindeki müzakereye başlayacağız.

IV. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Vakıflar Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporu ile Vakıflar Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısında yapılan değişikliğe dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Bütçe Karma Komisyonu raporu (M. Meclisi : 1/182; C. Senatosu : 1/272) (M. Meclisi S. Sayısı: 148; C. Senatosu S. Sayısı : 381) (1) .

BAŞKAN — Bununla ilgili Bütçe Karma Komisyonu raporunu okutuyorum.

(Bütçe Karma Komisyonu raporu okundu.)

BAŞKAN — Tasarının tümü üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Maddelere geçilmesini oylaarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Birinci maddeyi okutuyorum.

Vakıflar Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması Hakkında Kanun Tasarısı

Madde 1. — Vakıflar Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli ilişik (1) sayılı ödenek cetvelinde yazılı tertiplerine (2 587 000) liralık ek öedenek verilmiştir.

BAŞKAN — Eki cetvelini okutuyorum efendim.

(1) Sayılı cetvel

Bölüm Program		Lira
113	Sosyal Yardım ve kültürel tesis kurma	2 587 000

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye..? Yok.

Bölümü oylarınıza sunuyorum.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler.... Kabul edilmiştir.

Maddeyi, ekli cetveliyle birlikte oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum.

Madde 2. — Birinci madde ile verilen (2 587 000) liralık ek ödeneğin ayrıntılı harcama kalemlerine dağılımı ilişik (2) sayılı uygulama cetvelinde gösterilmiştir.

BAŞKAN — İlişik cetvelini okutuyorum efendim.

(2) Sayılı cetvel

Bölüm Program		Lira
113	Sosyal yardım ve kültürel tesis kurma	2 587 000

BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum efendim. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi ekli cetveliyle birlikte oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3 ncü maddeyi okutuyorum.

Madde 3. — Vakıflar Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe Kanuna bağlı (B) işaretli cetvelin (3) kod numaralı (Özel gelirler) gelir türünün 2-0 (Geçen yıllardan devrolunan nakit) kesimine (2 587 000) lira eklenmiştir.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4 ncü maddeyi okutuyorum.

Madde 4. — Vakıflar Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe Kanununa bağlı (R) işaretli cetvelde yazılı ilişik (3) sayılı cetvelde belirtilen harcama formülü, ilişik (4) sayılı cetvelde yazılı olduğu şekilde değiştirilmiş ve ilişik (5) sayılı cetvel eklenmiştir.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5 nci maddeyi okutuyorum.

Madde 5. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6 ncı maddeyi okutuyorum.

Madde 6. — Bu kanunu Başbakan ve Maliye Bakanı yürütür.

(1) 148 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonuna eklidir.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarı ayrıca açık oylarınıza sunulacaktır efendim.

2. — 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporu ile 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısında yapılan değişikliğe dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Bütçe Karma Komisyonu raporu (Millet Meclisi : 1/210; C. Senatosu : 1/277) (M. Meclisi S. Sayısı : 128; C. Senatosu S. Sayısı : 406) (1)

A) İÇİŞLERİ BAKANLIĞI BÜTÇESİ

a) Emniyet Genel Müdürlüğü Bütçesi

b) Jandarma Genel Komutanlığı Bütçesi

BAŞKAN — Bütçe tasarısı üzerindeki müzakerelerimize devam ediyoruz.

Programımız gereğince, İçişleri Bakanlığı bütçesi üzerindeki görüşmelere başlıyoruz.

İlgili Bakan ve Komisyon yerlerini almışlardır.

Bakanlık bütçesi üzerinde söz alan sayın grup sözcülerini ve sayın milletvekillerini arz ediyorum efendim.

Demokratik Parti Grupu adına Sayın Yasin Bozkurt, Millî Selâmet Partisi Grupu adına Sayın Oğuzhan Asiltürk, Cumhuriyetçi Güven Partisi Grupu adına Sayın Talât Oğuz, Cumhuriyet Halk Partisi Grupu adına Sayın Osman Çıtırık, Adalet Partisi Grupu adına Sayın Ahmet Karaaslan,

Şahısları adına söz alan sayın üyeler; Sayın Rasim Gürsoy, Sayın Ömer Çakıroğlu, Sayın Müfit Bayraktar, Sayın Mikail İlçin, Sayın Hüseyin Cavit Erdemir, Sayın Ali Şevki Erek, Sayın Remzi Yılmaz, Sayın İlhan Aytekin, Sayın Tekin İleri Dikmen, Sayın İlhami Çetin, Sayın Vecdi İlhan, Sayın Azmi Yavuzalp, Sayın Kemal Ataman ve Sayın Kemal Erkovan.

Söz, Demokratik Parti Grupu adına Sayın Bozkurt'un.

Sayın Bozkurt, buyurunuz.

D. P. GRUPU ADINA YASİN BOZKURT (Kars) Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

1975 malî yılı İçişleri Bakanlığı bütçesi üzerinde Demokratik Partinin görüşlerini arz ve izah etmek üzere huzurlarınızda bulunuyorum.

İçişleri Bakanlığı, devlet ve cemiyet hayatımızın her safhasında sayısız ve çok mühim görevleri ve sorumluluğu olan Bakanlıktır. Onbeş dakikalık süre içinde bu hususta tenkit, tahlil ve temennide bulunmak şöyle dursun, İçişleri Bakanlığına mevdu hizmetleri saymak dahi mümkün değildir.

Süratle gelişen ve değişen ekonomik ve sosyal şartlar içbünyemizde birçok huzursuzluklar ve rahatsızlıklar meydana getirmiştir. İçeride ve dışarıda, devletimizin ve milletimizin bekasına göz dikenlerin faaliyetleri yoğunlaşmış, rejimimizi yıkma gayretleri su yüzüne çıkmıştır. Varşova Partının yerli yardakçıları ve yandaşlarının Türkiyemizde oynamak istedikleri oyunlar kadar, son günlerde bozulan ve ağırlaşan Türk - Amerikan ilişkileri sebebiyle CIA' nın oynayabileceği oyunlar hususunda da Meclisler ve Hükümet olarak dikkatli ve uyanık olmalıyız.

Türkiye'mizi Vietnam haline getirmek isteyen menfur emellere karşı, millî idrakin ve vatanseverliğin icabettirdiği her fedâkârlığa hazır olmalıyız.

Üzerimizde dolaşan kara bulutlara kayıtsız kalamayız. Fevkâlâde ağırlaşan iç ve dış şartlar muvacehesinde, iç barışa ve millî beraberliğe her zamankinden çok ihtiyacımız vardır.

Bu hususta Meclislere, partilere olduğu kadar, diğer Anayasa kurumlarına ve basına da görevler, ağır sorumluluklar düşmektedir.

Devlet sırlarının ticaret metaı haline geldiği ve buna ilişkin olarak kritik günlerde Cumhuriyet Başbakanı olmuş bir zatın reklâm programlarında boy gösterdiği bir sırada bu sorumluluğu ehemmiyetle tekrar hatırlatmak zaruretini duyuyoruz.

Kısa ve dar hatlarıyle izaha çalıştığımız durum, İçişleri Bakanlığının meseleleridir; daha büyük bir ehemmiyet kazanmaktadır. Hemen ifade edelim ki, bugünkü teşkilâtı, teşkilâtın çeşitli problemleri, elindeki eskimiş mevzuatı ve verdiğimiz bütçe imkânlariyle, İçişleri Bakanlığının, görevini tam ve kâmil manada yerine getirmesine imkân yoktur.

Bakanlık teşkilâtı, görevin gereği gibi yapılması için kendisine düşen işleri yapmış, 1967 yılında başlattığı yeniden düzenleme çalışmalarını başarıyle yürütmüş, ilmî ve tatbiki araştırma ve çalışmalarının neticesi olarak, ciltlerle raporu ve otuza yakın tasarıyı ilgili merci ve makamlara 1972 yılında takdim etmiştir.

Huzurlarınızda kendilerine tebrik ve takdirlerimizi sunarız.

Ne yazık ki, bu çalışmalar Hükümette ve Meclislerde gerekli ehemmiyeti ve takibi görüp, netice-

(1) 128 S. Sayılı basmayazı 17 . 2 . 1975 tarihli 40 ncı Birleşim tutanağı sonuna eklidir.

ye ulaşamamıştır. Her bütçe müzakeresinde bütün gruplar, bu tasarıların süratle kanunlaşmasının zaruretinde birleştiği halde, ne yazık ki, yıllardır, sözler zabıtlarda, tasarılar komisyonlarda ve gündemlerde kalmıştır.

Bu konu üzerine Meclisimizin hassasiyetle eğilmesi zaruretine inanıyoruz.

İçişleri Bakanlığı, hizmetin icabettirdiği mevzuat, araç, gereç ve her türlü malî imkânlarla teçhiz edilmelidir. Bu hususta vâki olacak gecikmenin, tasarruf düşüncelerini ve mahallî mülâhazaların faturasının çok ağır olacağı bir gerçektir.

O itibarla, Hükümete ve Meclisimize düşen tedbirler süratle alınmalıdır.

Sayın milletvekilleri, 1974 yılı İçişleri Bakanlığı bütçesinde ifade ettiğimiz bir hususu tekrar etmek zaruretini duyuyoruz: «Bütün Anayasa kurumlarının ve kamu kuruluşlarının, görevlerini kanunlar çerçevesinde, tam bir tarafsızlık ve huzur içinde yapabilmesi için İçişleri Bakanlığının, emniyet ve asayiş görevini kusursuz olarak yapması gerekir. Emniyet ve huzur içinde olmayan Anayasa kurumu ve kamu görevlisi, kanunların verdiği yetkiyi tam ve kâmil manada kullanamaz. Devletimizin geleceği, milletimizin emniyet ve huzuru ile ilgili konularda bütün partilerimizin görüş birliği, elbirliği içinde olacakları ümidimizi muhafaza ediyoruz. Ümidimizi diyoruz; zira, yakın geçmişte geçirdiğimiz ve yakın gelecekte tekrar maruz kalabileceğimiz elîm hadiselerin teşhis ve tahlilinde çareler üzerinde iktidar partileriyle görüş ayrılıklarımız vardır. Kendilerini, teşhiste ve tasavvur ettikleri çarelerde hatalı buluyoruz. Zaman bizi haklı çıkaracaktır» demiştik.

Zaman bizi haklı çıkarmıştır. Devleti ve rejimi yıkmak için silâha sarılmış Marksist anarşistler affedilmiş, Sayın Ecevit'in vaat ettiği barış ve huzur yerine, kanlı hadiseler yurt sathına yayılmaya başlamıştır. Hangi hadisenin kapağını kaldırırsanız kaldırınız, orada, milletin affına ve atıfetine lâyık olmadıkları halde affedilmiş veya affettirilmiş olanların kanlı ellerini görmektesiniz. Bekamızın teminatı şanlı Ordumuza, «Faşist ordu» diyenlerin, emniyet ve huzuru sağlamak için devletin ve kanunların emrinde görev yapan zabıtaya «Katil polis» diyenlerin, Jandarma Genel Komutanına kurşun sıkanların, kendilerini yabancı ideolojilere kiralamış olanların ıslahı mümkün değildir. Bu gerçekte ve zabıtayı yıpratmamak fikrinde bütün partilerimizin birleşme zarureti vardır.

Sayın milletvekilleri, İçişleri Bakanlığının hizmet alanına giren konularda hizmet, teşkilât ve personele ve onların özlük haklarına ilişkin konulardaki müspet gelişmeleri memnuniyetle karşılıyoruz.

İçişleri Bakanlığının anahizmet grupunu teşkil eden emniyet ve asayiş işleriyle ilgili polis ve jandarma hizmetlerinin gereği gibi yürütülebilmesi için, polis ve jandarmanın görev ve yetkilerini tanzim eden mevzuat süratle ıslah edilmelidir.

Emniyet teşkilâtındaki âmir sınıfında hizmetin gerektirdiği nitelikte eleman bulmakta çekilen sıkıntı gözönünde tutularak, mesleği cazip hale getirecek tedbirler süratle alınmalıdır.

Trafik konusu, her yönüyle felâkettir. Her yıl trafik kazalarında kaybettiğimiz insan ve tahrip olan millî servetin blançosu, harp halinin veya sık sık mâruz kaldığımız tabiî afetlerin blançosunu geride bırakmaktadır. Bu hususta müspet bir gelişme kaydedilmeyişi, trafik keşmekeşinin her gün daha da artışı, devletimiz için üzüntü ve esef vericidir.

Trafik kontrolu ve ehliyet işlemleriyle ilgili şayialar ise utanç vericidir. Bu husus, kanun çizgisi içinde dürüstçe görev yapan faziletli görevleri büyük ölçüde rencide ettiği gibi, devlet itibarını da zedelemektedir. Bu hususta süratle kesin ve müessir tedbirler alınmalıdır.

Sivil savunma hususu büyük bir ehemmiyet arz etmektedir. Devlet ve millet olarak bu konuya gereken ehemmiyeti vermiyoruz. Bu hususta eğitim, teşkilâtlanma ve teçhizatlanma yönünden gerekli tedbirler dakika kaybetmeden en yetkili, en etkili biçimde alınmalıdır.

Geçen yıl, mülkî idare bölümlerinin yeniden düzenlenmesiyle ilgili çalışmaların bittiğini tespit etmiştik. Henüz uygulamaya geçilemeyişinin sebeplerini öğrenmek istiyoruz. Tespit edilen prensiplerden taviz vermeden, süratle uygulamaya geçilmesinin zaruretine inanıyoruz.

İçişleri Bakanlığının temelini teşkil eden, devletin taşradaki temsilcisi, halkın emniyet ve huzurunun sorumluşu, icranın yürütücüsü, sayısız hizmetin sorumlusu mülkî idare âmiri, görev ve sorumluluğun gerektirdiği yetkiye sahip değildir. Şu anda 98 ilçede kaymakamlık, 27 vali muavinliği, 45 hukuk işleri müdürlüğü ve merkezde 59 meslek memurluğunun münhal olduğunu tespit etmiş bulunuyoruz. Bu, mesleğin cazibesini göstermektedir. Halbuki, ağır sorumluluklar taşıyan bu görevlerin, en ehil elemanlarla doldurulması zarurîdir. Mülkî idare âmir-

leri, gerçek fonksiyonlarını ifa edecek maddî, manevî imkânlara kavuşturulmalıdır. Mülkî idare âmirleri sıradan bir memur değildir. Yargı sınıfına gösterilen hassasiyet, mülkî idare âmirliği sınıfına da gösterilmelidir.

Sayın milletvekilleri, mahallî idarelerle ilgili görüşlerimizi de kısaca arz ederek sözlerimize nihayet vereceğim.

Mahallî idarelerimizin durumlarını hepiniz biliyorsunuz: Tek kelime ile, yürekler acısı. Anayasamız, «Mahallî idareler, il, belediye ve köy halkının müşterek mahallî ihtiyaçlarını karşılayan ve genel karar organları halk tarafından seçilen, kamu tüzel kişileridir» diyor. Mahallî idarelerin görevini tarif ediyor. Ayrıca...

BAŞKAN — Bir dakikanız kaldı Sayın Bozkurt.

YASİN BOZKURT (Devamla) — «Bu idarelere görevleriyle orantılı gelir kaynakları sağlanır» diyor. Anayasanın âmir hükmüne göre, mahallî idareler birer görev yapacaktır ve bu görevin gerektirdiği gelire kavuşturulacaktır. Bugün mahallî idareler, Anayasa gereğince kendilerine mevdu görevleri yapmak şöyle dursun, belediye ve özel idareler personel maaşlarını ödeyemez durumdadır.

Mahallî idarelerin görevlerini gereği gibi yapamayışlarının iki anasebebi vardır. Bunlardan biri, genel bir mahallî idare politikasından mahrum oluşumuz ve mahallî idareler ile merkezî idare arasındaki görev bölümünü kesin olarak belirtemeyişimizdir. Diğeri ise, mahallî idarelerin, Anayasa gereğince, görevleriyle orantılı gelir kaynakları sağlama yerine, Maliye Bakanlığının arzusu ve insafı ölçüsünde gelir kaynağı ayrılmış olmasıdır. O itibarla, mahallî idareler Anayasada tarif edilmiş görevleri değil, Maliye Bakanlığının imkân verdiği ölçüye sığan görevleri yapabilmektedir. Bunun neticesi de malûmdur.

BAŞKAN — Sayın Bozkurt, süreniz doldu, lütfen tamamlayınız.

YASİN BOZKURT (Devamla) — Tamamlıyorum efendim.

Mahallî idarelerin fonksiyonlarını ifa edebilmelerini sağlayacak mevzuatın süratle çıkarılması yanında, Anayasamızın öngördüğü prensiplere uygun olarak, devlet gelirleri merkez teşkilâtı ile mahallî idareler arasında, adil ve gerçekçi bir tevzine tabi tutulmalıdır. Bu meselenin başka türlü halline imkân yoktur. Palyatif tedbirler kesin çareler getiremeyecektir.

Sözlerimi tamamlarken, bazı dernek ve kuruluşların, yurdumuzu 12 Mart öncesi anarşi ortamına sürükleme emel ve hevesini güden faaliyetlerini lânetle ve nefretle yadederken, Hükümetin ve güvenlik kuvvetlerimizin müessir tutumlarını tebrik ve takdirle karşılıyoruz.

Bazı dernek ve kuruluşların genel kurul toplantılarında meslek mensuplariyle ilgili konular değil, ideolojik ve evrensel meselelerle, daha doğrusu, siyasetle uğraşılmaktadır. Sayın İçişleri Bakanının dikkatini bu konuya rica ederek şu hususu belirteyim ki, meslekî kuruluşlarda ve derneklerin genel kurul toplantılarında Hükümet komiseri bulunması lâzım gelirken, maalesef bu vazife yerine getirilmemekte, Hükümet bu toplantıları takip etmemektedir. Bu hususta Bakanlığın gereken itinayı göstermesini rica etmekteyim.

Sayın milletvekilleri, 15 dakikalık süre içinde, ehemmiyet atfettiğimiz bazı hususlara sadece satır başlariyle temas imkânını bulduk. En iyi niyetlerle, iç barış ve huzur dileklerimizi teyit ederek, Sayın İçişleri Bakanına, Bakanlık Teşkilâtı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü mensuplarına, güç görevlerinde başarılar diler, hepinizi Demokratik Parti Grupu adına saygı ile selâmlarım. (D. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bozkurt.

Söz sırası M. S. P. Grupu adına Sayın Oğuzhan Asiltürk'ündür. Buyurunuz Sayın Asiltürk.

M. S. P. GRUPU ADINA OĞUZHAN ASİLTÜRK (Ankara) — Muhterem Başkan, değerli arkadaşlarım;

İçişleri Bakanlığının bütçesi münasebetiyle huzurlarınızda sözlerime başlarken, değerli Parlâmento üyelerimizi saygı ile selâmlar, İçişleri Bakanlığının kıymetli mensuplarına, şimdiye kadar olduğu gibi, bundan sonraki çalışmalarında da muvaffakiyetler temenni ederim.

Değerli arkadaşlarım, bir memleketin iç huzuru, bir memleketin içbarışı, idarecinin fedakâr, feragat dolu çalışmaları neticesinde tahakkuk ettirilir. Bu, yalnız idarecinin gayretli çalışmalariyle meydana gelmez, aynı zamanda idarecinin bu fedakârane çalışmalarına yardımcı olmak üzere bütün müesseselerimizin ve kırk milyon vatan evlâdının aynı ölçüde, aynı duygu ve düşünce içinde ona yardımcı olmasiyle tahakkuk eder. Eğer, bir memlekette bir grup insan kendisini kanunun üzerinde görürse, o memlekette idarecinin gayreti hiçbir netice vermeyebilir.

O memlekette idarecinin fedakârlığı, istenilen ölçüde içhuzuru , içbarışı sağlamayabilir.

Bu bakımdan, iç huzur ve barışın sağlanmasında bütün devlet müesseselerinin kendilerine düşen görevleri yerine getirmesi lâzımdır. Siyasî partilerimizin kendilerine düşen görevleri yerine getirmeleri lâzımdır, devletin diğer müesseselerinin - TRT'den başlayarak, en küçük derneğe kadar, sendikalara kadar bütün devletin müesseselerinin - kendilerine düşen görevleri yerine getirmesi lâzımdır. Bu, ancak, bu müesseselerin kanun şuurunda olmalariyle mümkündür; bu, ancak, bu müesseselerin kanunların çizdiği sınırların içinde kalmalariyle mümkündür. Bunun dışına taşıldığı zaman, bazı müesseselerin, kendilerini kanunla mukayyet saymadıklarını kabul ettikleri zaman, bir memlekette iç huzur olmaz, iç barış olmaz; o memlekette ancak kardeş kavgası meydana gelir.

Değerli arkadaşlarım, Millî Selâmet Partisi olarak kırk milyon vatan evlâdını kardeş yapmayı hedef alan bir partiyiz. iç çekişmelerden uzak, bütün enerjimizi, bütün gücümüzü memleketimizin kalkınmasına hasredebilmek için, içimizde huzur ve barışın tesis edilebilmesini sağlayabilmek için, her türlü teşebbüste millet ve memleket menfaatini önplana alan, her türlü teşebbüs ve gayrette varız.

Değerli arkadaşlarım, biz kırk milyon vatan evlâdının üzerine düşen vazifeler olduğunu söylerken, yalnız memleket evlâtlarının, kendilerinin vazifelerini, üzerine düşenlerini yapacaklarını, onun dışında, idarenin, buna bigâne kalarak, bu huzuru temin edebileceğini sureti katiyede düşünmemiz mümkün değildir.

Devlet millet kaynaşmasının meydana getirilmesi, mutlaka karşılıklı, üzerimize düşen görevleri yerine getirmemizle kabildir. İdareci milletin dilinden anlayacak, idareci milletin ne dediğini, ne hissettiğini, ne düşündüğünü bilecek ve buna göre hareket edecek. Kendisine düşen göreyi bu ölçüler içerisinde yaptıktan sonra, elbette bütün müesseseleriyle, bütün bir milletin kendisine yardımcı olmasını bekleyecek. Devlet - millet kaynaşmasının başka bir yolu yoktur. İdareci, millet bütünlüğünü, milletin bütününün düşünce, duygu, arzu, istek ve inançlarını karşısına alarak milleti yönetemez. Mutlâka, milletin düşüncelerinin, inançlarının paralelinde bir yönetim sağlamak mecburiyetindeyiz. İç huzur böyle meydana gelir. Büyük bir ekseriyeti ile, - şurasını da ifade etmekte bir hakşinaslık görüyorum - Türk idarecisi böyledir.

Biz istiyoruz ki, Anadolumuzun en ücra köşesinde herhangi bir köyümüzde yaşayan bir kardeşimiz bile, kendisine devlet imkânlarının, kendisine adaletli ölçüde devlet imkânlarının getirilmesini görerek, devletini bir baba şefkâti içerisinde, kendinin yanında, ona yol gösterici görerek, «Benim ne güzel devletim var» diyebilsin. Bunun tahakkuk ettirilmesi, her şeyden önce hepimizin birtakım değer ölçülerine bağlanmamızla mümkündür. Ahlâkî ve manevî değerlerimize sımsıkı bağlanmadan, idarecisi ile idare edilen ile bu değer ölçülerine bağlanmadan, en ücra köşemizde yaşayan insana, «Benim ne güzel devletim var» dedirtemeyiz.

Muhterem arkadaşlar, bunu temin etmek üzere gayretler gösterirken, idarecinin de önünde, onun çalışmalarını engelleyen, onun önünü tıkayan birçok mevzuatın da ıslâh edilmesinin gerektiğine kaniiz. Bugün biraz önce, yanlış da olsa rakamları vererek, idarede bazı eksiklikler olduğunu söyleyen değerli Demokratik Partisi sözcüsü arkadaşım «İdarenin eski itibarının yitirilme tehlikesi ile karşı karşıya olduğunu» söyledi. Bir ölçüde hakkı vardır. Çünkü, mülkî idarenin, diğer bakanlıkların her birinin yetkileriyle çatışacak ölçüde Yüce Meclislerden kanunlar geçirilmiştir. Birçok bakanlıkalr kendi bakanlıklarının daha fazla müessiriyetle otoritesini temin etmek üzere, bölge teşkilâtlarına gitmeyi, âdeta idarecinin, o memlekette Cumhurbaşkanını temsil eden, o memlekette Bakanlar Kurulunu temsil eden, o memlekette hem devleti, hem Hükümeti temsil eden idarecinin yetkilerini mümkün olduğu kadar kısıtlamaya tevessül etmişler, gayret etmişler, bu hususta birçok kanunlar da Yüce Meclislerden geçirilmiştir. Bunlar idareciyi rahatsız etmektedir; bunlar, idarecinin istenilen ölçüde çalışmasına mâni olmaktadır; ama bütün bunlara rağmen, idareci mevzuatın kendine verdiği imkânları, yetkiyi, salâhiyeti kullanarak, yine bu memleket hizmetinde fedakâr ve gayretli çalışmasına devam etmektedir.

Değerli arkadaşlarım; jandarmamız hem sınırlarımızı beklemekte, bir askerî kuvvet olarak sınırlarımızı muhafaza etmekte, korumakta; hem emniyet teşkilâtımızın ulaşamadığı kırsal bölgelerde asayişi temin etmektedir. Jandarmamız, sulh zamanında, âdeta harp halindeki gibi büyük meşakkatler içerisinde hizmet etmektedir. Bu, şayanı şükran hizmeti takdir etmemek mümkün değildir. Zaman zaman bu Parlamento kürsüsünden, jandarmamızın sert ve haşin davrandığı hakkında değerli arkadaşlarımın

eleştirilerine şahit olmaktayız. Elbette, gönül ister ki, bu hizmetler yapılırken kimsenin kılına dokunulmasın, kimsenin canı yanmasın, kimseye kötü davranılmasın; ancak, insan olarak jandarmanın, bu teşkilâtın Genel Komutanlığının en üst noktasında bulunan neferin, birçok yönlerden; kültürel yönden, sosyal yönden, yetişme yönünden eksiklikleri dolayısıyle istenmeyen hâdiseler olabilir; ama bu hiçbir zaman, Jandarma Genel Komutanlığımızın bu fedakârca, bu hayatî pahasına yaptığı hizmetlerin yeteri ölçüde değerlendirilmesini önleyemez; bu burada şükranlarımızı arz etmemize her zaman bizi mecbur kılan fedakâr hizmetlerini dile getirmemize mâni olamaz. Gönül arzu eder ki, karakollarımızda da jandarma neferinin davranışında da arzu ettiğimiz, bir doktorun hastasına yaklaşırken gösterdiği şefkat ölçüsünde bir davranış olsun; ama bu uzun zamana bağlıdır; fakat teşkilâtın başındaki insanlar fedakâr insanlardır, feragatla hizmet eden insanlardır. Bu hizmetlerini takdir etmeden geçmek mümkün değildir.

Aynı şekilde, Jandarma Genel Komutanlığımızın bu hizmetleri paralelinde, Emniyet Genel Müdürlüğümüzün bu hizmetleri de aynı fedakârlık ölçülerinde yürütülmektedir.

Bakınız, daha yakın zamanda Anıt Tepede bir bankayı soyan gangsteri, eşkiyayı yakalayan, sadece kadroda olan vazifeli olmayan, üzerinde hattâ silâhı dahi bulunmayan bir polis memurumuzdur. Bu kardeşimizi, bu hizmetini takdirle karşıladığımız kardeşimizi ateşin üzerine, kurşunun üzerine gönderen şey, sadece fedakârca bir memleket hizmeti yapmanın şuurudur değerli kardeşlerim, başka bir şey değildir.

Bu bakımdan, her vesile ile, Emniyet Genel Müdürlüğümüzün, Jandarma Genel Komutanlığımızın yaptığı hizmetleri takdirle anmayı bir hakşinaslık vazifesi biliyoruz, onlara yardımcı olma gereğini duyuyoruz. Eğer, bazı ufak hâdiseler cereyan ediyorsa ve burada en uç noktadaki insanın kültürel yetişmesinin, sosyolojik durumunun, geldiği yerden haiz olduğu birtakım davranışların etkisiyle istediğimiz ölçüde şefkatli olmuyorsa, bunları anlayışla karşılamamız gerekir; bunlara karşı her zaman destek olma, her zaman yardımcı olma davranışımızı, bu ufak hâdiseler dolayısıyle esirgememiz gerekir.

Muhterem arkadaşlarım, mülkî idare sınıfının haklarını, şu andaki seviyesinin çok daha üzerinde görüyoruz. Mülkî idare, sözlerime başlarken söylediğim gibi, bir memlekette âsâyişin, iç huzurun, iç barışın, kırk milyon insanı kardeş yapmanın teminatı olan idaredir. İdarecimizin yetkilerinin ve salâhiyetlerinin artırılmasını, aynı ölçüde de, eğer suç işlemişse, - ekseriye yetkiler ve salâhiyetler, idarecilerin bunu gerektiği yerlerde ve gerktiği ölçüde kullanmama endişesinden doğar; eğer suç işlemişse onu da şiddetle tecziye edecek ölçüde onun yetkilerini ve salâhiyetlerini, onun kanunî müeyyidelerle kendisine tanınan haklarını artırmamız gerekir kanaatindeyiz. Millî Selâmet olarak bunun daha doğru olduğu inancındayız.

Değerli arkadaşlarım, İçişleri Bakanlığı bütçesi görüşülürken, son günlerde cereyan eden hadiselere de değinmeden geçemeyeceğim.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye'de muhtelif meslek teşekkülleri vardır. Bu meslek teşekkülleri, meslekî dayanışmanın meydana gelmesini sağlamak üzere kurulurlar. Bu meslek teşekkülleri, meslek üyelerinin kendi aralarında, meslek üyelerinin almaları gereken hakları tespit edip, ilmî çalışmalar yapıp, gerekli mercilerde bunların müdaafasını yapmak için kurulurlar. Meslek teşekkülleri, dernekler, siyaset yapmak için kurulmazlar. Meslek teşekkülleri, dernekler, bir siyasî partiyi desteklemek üzere faaliyette bulunamazlar. Meslek teşekküllerinin, kendilerinide mutlaka kanun sınırları içerisinde görmeleri gerekir.

Bakınız, sizlere birkaç tane slogan okuyarak, bir meslek teşekkülü olması gereken, son günlerde birçok ilimizde hâdiselere sebep olan davranışları yapan TÖB - DER'in ne ölçüde buna riayet ettiğini görelim :

«Zulme sünger çekilemez; faşist kalitelerden hesap sorulmalıdır.» Bir siyasî parti böyle bir şey söylerse anlaşılır; ama bir öğretmenin hakkını, hukukunu korumak isteyen bir dernek, bu şekilde siyasî bir havayla ortaya çıkamaz.

«Sayılmayız parmak ile, tükenmeyiz kırmak ile». Değerli arkadaşlarım, şu Parlamentonun hiçbir üyesi, bu memleketin kırk milyon evlâdından hiçbirinin diğerini peşinen kırmak üzere harekete geçmez.

«Kahrolsun oligarşik diktatörlük». Monarşiyi biliyorsunuz, şahsa dayalı diktatörlük. İşte bu oligarşi de, bizim diktatörlüğümüz oluyor, Meclisimize dayalı. «Oligarşik diktatörlük kahrolsun»..

Değerli arkadaşlarım; bunlar, bu insanların söyleyebilecekleri, hedef alabilecekleri şeylerin çok ötesinde cümlelerdir. İdrak ederek veya etmeyerek söyledikleri bu şeyler, tüm demokratik nizamı, bütün Anayasal düzenleri ortadan kaldırmaya yönelen birta-

kım sözlerdir. Oligarşik diktatörlüğün karşısındalarmış.. Yani, bu Mecliste, bu Meclisin meydana getirdiği oligarşik bir diktatörlük varmış ve bunun karşısındaymışlar bu insanlar. Buna gülmek mi lâzım, ağlamakmı lâzım, anlamak imkânı yoktur.

BAŞKAN — Bir dakikanız kaldı Sayın Asiltürk.

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Devamla) — Bağlıyorum Sayın Başkanım.

«Hayat denilen kavgaya girdik».

Değerli arkadaşlarım, biz hayatı; insanların birbirlerine yardımcı oldukları, birbirlerine dostça el uzattıkları bir akış kabul ediyoruz. Hayatı kavga kabul etmiyoruz. İnsanlar birbirlerine yardımcı olmalıdır. İnsanlar birbirlerini sevmelidir. İnsanlar birbirinin rakibi, rakibin ötesinde düşmanı olarak peşinen kabul edilirse, böyle bir kavga kabul edilirse, elbette «Hamama giren terler». Kavgaya başlayan iki kişiden birisi bu işten büyük ölçüde zararlı çıkar.

Önce, bu inancı ortadan kaldırmalıyız. Biz, müesseselerimiz arasında kavgayı değil, biz, müesseselerimiz arasında husumeti değil, biz, müesseselerimiz arasında, kırk milyon insanımız arasında kardeşliği getirmek istiyoruz. Buna böyle yardımcı olmalıyız.

Zaman azlığından hızlıca okuyayım: «İşçi köylü elele».

Bunun, öğretmenlerle ne alâkası var?

«Yıkılacak, yanlış giden».

Mutlaka doğru; yanlış giden yıkılacak. Bu yıkılanın kim olduğunu da, yanlış gidenin kim olduğunu bilen millet tespit ettiği için, çok yakında göreceğiz: Yanlış giden yıkılacak.

«İşçiye sendika seçme özgürlüğü».

Değerli arkadaşlarım, öğretmenle bunun ne alâkası var? İşçi sendikalarında söylese doğru. Zaten bunun müdafaasını biz de yapıyoruz. Elbette, işçi, hürriyetçi nizam içerisinde serbestçe sendikasını seçecektir. Ama Öğretmenler Derneğine, «sizinle ne alâkası var?» demek, hakkına sahibiz.

«141 ve 142 nci maddeler kaldırılacaktır».

Değerli arkadaşlarım; öğretmenlerin hepsi 141 ve 142 nci maddenin maznunu mudur ki, bunun suçlusu mudur ki, gelip de bu toplantılarda, «141 ve 142 nci maddeler kaldırılacaktır» deniyor?

Değerli arkadaşlarım, herkes, her müessese kendi sınırları içerisinde kalmak mecburiyetindedir; huzur böyle meydana gelir. Eğer, bir dernek kendisini kanunların dışında görürse, ondan sonra herkes bunu tatbik ederse, ne kadar gayret edersek edelim, elbirliği ile çalışırsak çalışalım, Parlamento olarak gayret gösterelim; bu huzuru, bu içbarışı sağlayamayız değerli arkadaşlarım.

Onun için, hepimiz kendimizi mutlaka kanunlarla mukayyet bilmeliyiz.

Çok hızlı olarak okuyup geçeceğim. Bakınız : «Yaşasın tüm bağımsız Türkiye».

Değerli arkadaşlarım, işçisinden köylüsüne, memuruna, dar gelirlisine kadar, Parlamentosuna, Cumhurbaşkanına kadar şu memlekette herkes yürekten inanmalıdır ki, bu memleket bağımsızdır. Bu memleket hürriyetçi bir nizam içerisinde idare edilmektedir ve yeniden, Büyük Türkiye, kırk milyonun elbirliği ile, kardeşliği ile, İnşallah, tahakkuk ettirilecektir.

Geliniz, müspet olarak bakalım hadiselere; geliniz, elbirliği ile güçlüklerimizin üstesinden gelmeye gayret edelim. Yoksa, bağımsızlığı hakkında gölge düşürücü beyanlarla, Türkiye bağımsızlıktan uzaklaşamaz; Türkiye bağımsızdır.

BAŞKAN — Süreniz doldu, lütfen tamamlayın.

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Devamla) — Hay hay Sayın Başkan, hemen bağlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, burada 45 tane slogan var ki, 2 tanesi öğretmenlerle ilgili; diğer bütün hepsi siyasî mahiyettedir. Fakat, çok üzülerek belirtmek mecburiyetinde olacağım cümlemi bağlamak için bir sloganı okuyayım. Değerli arkadaşlarım, bakınız ne diyor : «Top, cop, panzer; bizi yıldırmaz».

Top, yani Ordu. Ordu bizi yıldırmaz! Dün, Orduya karşı, bu milletin şerefli Ordusuna karşı, her an, memleketin güvenliğini hayatını ortaya koyarak bekleyen ordusuna karşı «faşist» diyenler, şimdi onu biraz daha kamufle ederek, «Top, cop, panzer bizi yıldırmaz» diyor.

Devletin güvenlik müesseseleridir bunlar. Bir tanesi, Ordu «Ordu bizi yıldırmaz» diyor. Ordu sizi yıldırmaya niye teşebbüs etsin ki? Ordu Devletin yanında, Ordu millî güvenliğin bekçisidir. Niye siz kendinizi Ordunun karşısında görüyorsunuz?

BAŞKAN — Sayın Asiltürk lütfen bağlayınız, sürenizi aştınız.

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Devamla) — Bağlıyorum değerli Başkanım.

Çünkü, davranışları, düşüncesi itibarıyle kendini öyle hissediyor da, onun için onu söylüyor. Bunu kimse zorlamıyor, bunu söylesin, «sen ordunun karşısındasın» diye kimse söylemiyor, kendisi söylüyor. «Ordunun topu beni yıldırmaz» diyor. «Emniyetin asayişin polisi, panzeri beni yıldırmaz» diyor.

Değerli arkadaşlarım, bütün memleket derdi bizim derdimizdir. Ancak, kanunsuzluklara karşı çıkmak mecburiyetindeyiz.

MEHMET SÖNMEZ (Hatay) — Öğretmenlerden başka derdiniz yok.

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Devamla) — Kanunsuzlukların hiçbir zaman hoşgörü ile karşılanması mümkün değildir.

Sözlerimi bağlarken değerli arkadaşlarım, memleket hizmetinde bütün müesseselerimizin, millî, tarihî, manevî değerler içerisinde bütün müesseselerimizin yanında ve onların yardımcısıyız. Kavgayı istemiyoruz. Kardeş kavgasının karşısındayız. Bu kürsülerden mezhep ayırımına ışık yakmayı katiyen tasvip etmiyoruz; asırlar önce kapanan yaraları kanatmakta memlekete hiçbir fayda yoktur.

Yüce Meclisinizi hürmetle selâmlarken, İçişleri Bakanlığı bütçesinin, başta İçişleri Bakanı ve Bakanlık personeli olmak üzere, Jandarma Genel Komutanlığımıza, Emniyet Genel Müdürlüğümüze ve milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ederim; tekrar saygılarımı arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Asiltürk.

Cumhuriyetçi Güven Partisi Grupu adına Sayın Oğuz.

Buyurun Sayın Oğuz.

C. G. P. GRUPU ADINA TALÂT OĞUZ (Mardin) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Cumhuriyetçi Güven Partisi Grupunun İçişleri Bakanlığı bütçesi üzerindeki görüş ve temennilerini arz etmeden evvel, Yüce Parlamentoyu ve İçişleri Bakanlığının sayın mensuplarını saygılarımla selâmlarım.

Huzurlu ve mutlu bir hayat yaşamak, güvenli bir toplum yaratmak, siyasî, iktisadî, sosyal koşulların ortaya çıkardığı kargaşalıkları önlemek için her şeyden evvel, sağlam temelli bir devlet yapısının mevcudiyeti gereklidir.

Türk Devleti, kurulduğu günden bugüne kadar, yapısının sağlam temellere dayanması, devlet güçlerinin yasalara bağlılığı ve etkenliği, millî birlik ve beraberlik ruhu sayesinde sağlanmış bulunmaktadır.

Yaşadığımız hayatın gerektirdiği bütün koşulların yarattığı sorunlar, fertler arasında, fertlerin kamu kuruluşları arasında, ferdî ve sosyal haklardan neşet eden birçok ihtilâfların zuhuruna sebebiyet vermekte; bazen maddî ve manevî menfaat çatışmaları eyleme dönüşerek, tecavüz, saldırı, fiilî hareketler halinde gelişme istidadı göstermektedir.

Devlet hayatımızın teminatı, Devletin ayakta durabilmesi, Cumhuriyet rejiminin muhafaza ve temadisi her şeyden evvel kuvvetli bir kolluk teşkilâtının mevcudiyetine bağlıdır.

Demokratik nizamı benimsemiş bütün Batı ülkelerinde, memleketin millî birlik ve beraberliği, vatandaşın huzur ve emniyeti, Devletin iç ve dış güvenliği için Anayasa kuralları içerisinde yasaların tatbik edilmesi ve bu yasalar çerçevesinde vatandaşlar arasında hiçbir tefrik yapılmadan âmme nizamının teessüs etmesi lâzımgeldiği inancını taşımaktayız.

Devlet hayatını tanzim eden ve Cumhuriyeti ayakta tutan yasaların suç saydığı fiillerin işlenmemesi için, kollayıcı tedbirlerin; siyasî sosyal ve iktisadî alanda gerekli önleyici tedbirlerin alınması gerektiğine inanmaktayız.

Şunu ifade etmek mecburiyetindeyim ki, bütün siyasî teşekkülleriyle, Anayasa kuruluşlarıyle, kamu kuruluşlarıyle Türk Milleti olarak, şehit kanlarıyle kurulmuş Türk Devletini ve onun varlığı olan Cumhuriyeti her türlü iç ve dış tehlikelere karşı elbirliğiyle muhafaza ve idameye mecburuz. Atatürk'ün eseri bulunan Cumhuriyetin ve Devletin, hepimiz elbirliğiyle ve gönül birliğiyle bekçisi olmalıyız.

Türkiye'nin millî menfaatleri, iç huzuru, biran evvel Parlamento çoğunluğuna dayalı, kuvvetli, tutarlı, Yüce Meclislerden itimat oyu alabilecek bir Hükümetin kurulmasına vabestedir.

Son ay ve günlerde, istikbalin teminatı, ilim ve irfan yuvası bulunan üniversite ve yüksek okullarımızda anarşi ortamını andıracak şekilde tartışmalar başlamış, fikir ve düşünce özgürlüğü eyleme dönüşerek, üniversite ve yüksekokul ve kurumların meydanları kana boyanmıştır. Hele son günlerde, Türkiye öğretmenleri yardımlaşma derneklerinin, memleketin her şeyden evvel huzura ve güvene muhtaç olduğu bir dönemde giriştiği hareket ve kışkırtmalar, yapılan toplantıların çatışmaya ve kana dönüşmesi, vatandaşlar arasında gruplar meydana gelerek vatandaşların ikiye bölünmesi, özlemini duyduğumuz huzur, güven ve mutluluğu tamamen zedelemiş bulunduğunu belirtmek isteriz.

Milyonlarca insanın fedakârlığıyle kurulan Türk Devletini ve Cumhuriyeti korumakla mükellef bulunan İçişleri Bakanlığının görevi, ülkemizde huzur, asayiş ve güveni sağlamak; vatandaşlarımızın can, mal, ırz ve namus emniyetini korumak ve güvence altına almaktır.

Değerli milletvekilleri, eğitim, moral ve teçhizat bakımından yeterli bir polis ve jandarma teşkilâtı, iç güvenliğimiz için hayatî ihtiyaç halindedir. Bu yolda yıllardan beri sarf edilen bilinçli çabalarla bir hayli mesafe alındığını biliyoruz ve noksanların kısa zamanda tamamlanmasını temenni ediyoruz.

Polis kuvvetlerinin yıpratılması, itibardan düşürülmesi, bütün ülkelerde, yıkıcı örgütlerin ve aşırı sol militanların başta gelen hedefleri arasındadır. Türkiye'de de aşırı sol 12 Marttan önce ve sonra Devletin güvenlik kuvvetlerini yıpratmak için her çeşit iftiraya başvurmuştur. Bugün de bu iftiralar devam etmektedir. Türkiye'de bir zulüm ve tahakküm idaresi kurmaya heveslenenler, yani aşırı sol faşistler Türk polisine Allah'ın günü «Faşist» diye saldırıyorlar. Cumhuriyetçi Güven Partisi olarak, kendileri komünist oldukları için, önüne gelene, malum bir aşırı sol taktiğiyle, «Faşist» ithamını savuran Devlet ve rejim düşmanlarının maskesini indirmeye devam edeceğiz.

Siyasetle uğraşması yasaklanmış olan Devlet memurlarının kurduğu bir derneğin, Memurlar Kanununa ve Dernekler Kanununa aykırı olarak, yalnız siyasî faaliyetlere değil, yer yer, yıkıcı faaliyetlere karıştığını görmekten elem ve ıstırap duyuyoruz. Altında, Cumhuriyet Halk Partisi örgütünün ve TÖB - DER'in yan yana imzaları bulunan bildiriler yayınlanıyor ve bu durum kanunlara aykırıdır. Hele bu bildirilerde, «dünya hakları» nın savaşından bahsedilerek, düpedüz aşırı sol sloganlarının kullanılması çok üzüntü vericidir. Velilerin toplantıya çağırılması ve sınıf düşmanlarına karşı sınıf bilinci aşılanması, öğrencinin, gelecekteki daha etkin eylemlere hazırlanması yolunda talimat veren bir memur derneğinin kanun dışı faaliyetleri karşısında Hükümet kayıtsız kalamaz.

Türk öğretmenlerine derin sevgimiz ve saygımız sonsuzdur. İrfan ordumuz, Türk Ordusu gibi milletin gözbebeği olarak itibarını korumalıdır. Bir avuç aşırı sol militan Türk öğretmenini temsil edemez. Tek çabaları Türkiye'yi içten bölmek ve Devleti çökertmek olan malum yayın organlarını destekleme mesajı gönderenler, Türk öğretmeni adına konuşma hakkına sahip değildirler.

Biz Cumhuriyetçi Güven Partisi olarak, «Yaşasın Türk öğretmeni» diyor, komünist bir avuç tahrikçiyi ayırıyoruz; şiddetin hiçbir türlüsünü tasvip etmiyoruz. Devlet kuvvetlerini tezyif eden kim olursa olsun, bizi karşısında bulacaktır. Biz daima milletten ve Türk Devletinden yana olduk, daima bu yolda olacağız.

TÖB - DER'in siyasî maksatlarla düzenlenen toplantıları ile ilgili bildiri ve duyurularında, açıkça, «veli toplantıları yapın; sınıf düşmanımızın, onların da sınıfsal düşmanı olduğunu anlatın» deniyor. «Öğrencilerimizi, ilerideki daha etkin girişimlere hazırlayın ve bilinçlendirin» deniyor. Bu bildirilerde, tamamiyle, «Türkiye Komünist Partisinin Sesi» adlı ve «Bizim Radyo» adlı dış radyo bültenlerinde yer alan ifadelerle, siyasî ve iktisadî düzeni yıkma gayretleri yer alıyor.

Olayları kimlerin ve nasıl başlattığı meydandadır. Kimsenin kimseye karşı kanunsuz şiddet kullanmasını istememek pek yerinde bir tutumdur; fakat Türkiye'yi içten yıkma, bölme, parçalama, mezhep kavgaları ile ve etnik kavgalarla çökertme gayretlerinin, dıştan nasıl tahrik edildiği ve içeride hangi sol örgütlerin bu oyunlara alet edildiği belgelerle ortadadır.

Çok muhterem arkadaşlarım, eğer bu memlekette hepimiz Atatürk'çü ilkelere bağlı olarak, Atatürk yolundan ayrılmak istemiyorsak, Türkiye'yi Batı uygarlık düzeyine çıkartmak idealini taşıyorsak, Türk gençliğini ve bilumum yasalara uymakla mükellef devlet personelini, kuruluş ve müesseseleri, amme idarelerini her türlü politik çıkar ve istismar dışında, millî birlik ve beraberlik ruhu etrafında toplama şuuruna malik olmalıyız. Kinden, husumetten, kıskançlıktan, siyasî çıkarcılıktan, tahrikten, fesattan tevakki edilmelidir.

Hepimizin vazifesi, siyasî teşekkül olarak, politikacı olarak, memlekette huzur ve sükûnun bozulmaması, kardeş kanının dökülmemesi için idareye yardımcı olmaktır. Huzur ve asayiş, can ve mal emniyeti, iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmanın vazgeçilmez temel şartlarındandır. Refaha, mutluluğa, hizmete yönelmiş bir sosyal hukuk devleti anlayışı içinde idareye terettübeden vazife ve mesuliyetler çoktur. Devlet çarkı, Türkiye'de çok ağır işlemektedir. Demokratik engeller, idarî yasaların eski yöntemlerle mücehhez olması; idarenin, koşar adımlarla ilerleyen hayatı takibedememesi; sosyal, iktisadî koşulların değişen ve gelişen ihtiyaçlara cevap vermemesi, çağın gereğine ayak uyduramaması; eskimiş yasaların muhafaza edilip değiştirilmemesi idarî hayatımızda işlerin çok ağır işlemesine sebebiyet vermektedir.

İçişleri Bakanlığı, kendisinden beklenen hizmetleri yerine getirebilmek için, modern amme idaresi prensiplerine, gelişmekte olan sosyal bünyemizin isteklerine uygun bir kuruluş ve işleyişe sahibolmak mecburiyetindedir.

Türkiye, geçtiğimiz son yıllarda, çok acı, ıstırap verici, bölücü, yıkıcı olaylara sahne olmuş; darboğazlar atlatılmış ve siyasî tarihimizin ibret verici levhalarına sahne olacak hadiseler meydana gelmişse de, yasaların hâkimiyetini sağlamak suretiyle huzur ve güven teessüs etmiştir. Fakat şunu esefle söylemek ve teessürle ifade etmek isterim ki, geçtiğimiz son yılların ıstırap verici, bölücü ve devlet idaresini temelden tahrip edici, vatandaşın huzur ve güvenini selbeden, can ve mal emniyetini ihlâl eden olayların, nedamet getirmemiş suçlularının başıboş bırakılarak, yeniden diriltildiğini müşahede ediyoruz.

Türkiye'de büyük fedakârlıklarla, yasaların ciddî tatbiki suretiyle ve alınan tedbirlerle teessüs eden huzur ve nizamın, aşırı solcuların serbest bırakılması ve kışkırtıcı örgütlerin yeniden kurulması ile bozulduğu bir gerçektir. Bundan elem ve ıstırap duyuyoruz.

Aziz arkadaşlarım, Türkiye bugün ciddî iç ve dış sorunlarla karşı karşıya bulunmaktadır. Bugün dünden daha fazla, geçen yıllardan daha çok millî birlik ve beraberliğe ihtiyacımız vardır. Hepimizin vazifesi, bu aziz vatanın, bütün müesseseleri ile ayakta durmasına; memleketimizin siyasî, iktisadî ve sosyal yönden gelişmesine, kalkınmasına hizmet etmektir.

Bu gemi, Allah korusun, battı mı, hepimiz batmış olacağız. Kimse bundan kazançlı çıkmayacaktır. Onun için, biran evvel aklıselim ve basiretimizi kullanarak, her türlü art fikirler ötesinde, bu aziz vatanın selâmet ve saadeti için, millî birlik ve beraberlik ve tesanüt içinde birleşme şuuruna malik olmalıyız.

Türkiye, az gelişmişlik çemberini kısa zamanda yararak gelişmiş bir ülke olmanın hamleleri içine girmiştir. Buna rağmen, Türkiye'de halen halledilmeyen sosyal, ekonomik, siyasî, kültürel sorunlarımız vardır. Bu güzel vatanımızın bütün meselelerini akılla, mantıkla, ilmî bir görüşle tartışmak, Anayasamızın çizgisinden ayrılmamak, demokratik nizamı ayakta tutmak lâzımdır.

Anayasayı ortadan kaldırmaya, mevcut demokratik rejimi yıkmaya yönelen aşırı sol fikirlerden hareket eden ve bunu yaralamaya çalışan bir avuç insan, cebir, şiddet, tehdit kullanarak anarşi yaratırsa, karşısında milliyetçileri, Atatürk ilkelerini savunma güçlerini, yasama hâkimiyetini ve devleti bulacaklarını bilmelidir.

İşte, Türkiye'de bu hareketleri nizam altına almak için, Batı ülkelerine uygun bir şekilde, 14 Temmuz 1965 tarih ve 657 sayılı Kanunla, Cumhuriyet ve hürriyet düzenini demokratik usullerle koruma, kanundışı sokak ve meydan hareketlerini önlemek, toplumun ve kişinin maddî ve manevî varlıklarının kanunlara aykırı grev ve lokavtlar yüzünden kısmen veya tamamen tahribe uğramasının önüne geçmek, toplumun kendisi ve kaderi üzerinde büyük ölçüde olumsuz etkisi olabilecek her çeşit kanunsuz toplumsal olayların meydana gelmemesini sağlamak; geldiğinde, gerekirse zor kullanarak etkisiz hale getirmek amacı ile toplum zabıtası kurulmuştur.

Huzur ve güven bozan, can ve mal emniyetini ihlâl eden hareketlerin son bulması, halkımızın arzusudur. Türkiyenin bugün, her şeyden evvel huzura ve güvene ihtiyacı vardır. Hürriyet anarşi değildir. Anarşinin bulunduğu yerde hürriyetlerden, haklardan, demokrasiden bahsedilemediği bir gerçektir. Türk polisi ve Türk jandarması, ülkesinin huzur ve emniyeti, anarşinin yok olmasını temin babında bütün güçleri ile çalışmaktadırlar. Geçmiş yıllarda, yıkıcı örgütlerin kökünü kazımışlardır.

Tarihten ve geçmişten ders almasını bilen ülkeler ve yöneticileri, hayatiyetlerini ve varlıklarını idameye muvaffak olurlar. Geçmiş olaylardan, tekmil görevliler ve siyasetçiler, ibret almasını bilmelidirler. Ülkemiz örfî idareye muhtaç olmadan, normal zabıta kuvvetleriyle asayişi sağlayabilmelidir. Mazisi şan ve şerefle dolu, fedakâr, feragetli Türk polisi ve jandarmasının her türlü maddî ve manevî olanaklarla teçhiz edilmesi görüşündeyiz.

Türkiye'de yıkıcı faaliyetlerin durdurulmasında, aşırı akımlara karşı mücadelede Türk polisinin ve Türk jandarmasının hizmeti çok büyüktür. Bu iki teşkilâtın her türlü medenî ve teknik araçlara kavuşturulmalarını zarurî addetmekteyiz.

Türk polisinin ve Türk jandarmasının bütün tarih boyunca sağlam kadroyla başarılı hizmetler görmesinden ötürü, Cumhuriyetçi Güven Partisi Grupu olarak takdir duygularımızı ifade etmek isteriz.

Geçen yılki bütçesi üzerinde de değindiğimiz gibi, İçişleri Bakanlığına mensup ve zor sosyal ve iktisadî koşullar altında görev yapan bilumum memurlara, 657 sayılı Kanunun diğer kuruluşlara tanıdığı sosyal im-

kânların, yanödemelerin tanınması gerektiği inancını taşımaktayız.

Hudut mıntıkalarında gece gündüz demeden vazife gören, zor koşullar altında vatanının ve Cumhuriyetinin bekçiliğini yapan, kış mevsiminde dahi, yağmur kar demeden nöbet bekleyen devriyelerin motorize bir hale getirilmesini, araç ve gereçlerle donatılmalarını ve bütün hudut mıntıkalarının ışıklandırılmak suretiyle, motorize kuvvetlerle teçhiz edilmesi zaruretine inanmaktayız.

Sözlerimi burada bitirirken, İçişleri Bakanlığı bütçesinin Türk Milletine ve İçişleri Bakanlığının sayın mensuplarına hayırlı ve uğurlu olmasını temenni eder; huzurlu, güvenli bir düzenin bir an evvel kurulması temennisiyle Yüce Parlamentoyu ve İçişleri Bakanlığının güzide mensuplarını saygı ile selâmlarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Oğuz.

Söz sırası, Cumhuriyet Halk Partisi Grupu adına Sayın Çıtırık'ta; buyurun efendim.

C. H. P. GRUPU ADINA OSMAN ÇITIRIK (Adana) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin saygı değer üyeleri;

İçişleri Bakanlığı ve bu Bakanlığa bağlı Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Kumandanlığına ait 1975 malî yılı bütçe tasarısı hakkında Cumhuriyet Halk Partisi Grupu adına eleştiri ve somut önerilerimizi bilgilerinize sunmak üzere yüksek huzurunuzda bulunmaktayım.

Yurdumuzda içgüvenliğin sağlanmasından İçişleri Bakanlığı sorumlu olup, bu sorumluluğunu, kendi özel yasaları uyarınca hareket eden Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Kumandanlığı aracılığı ile yürüttüğü bir gerçektir. Son günlerde büyük kentlerimizde yasadışı eylemler, toplumun huzur ve asayişini bozucu davranışlar bir tırmanma noktasına gelmiş, lâik Cumhuriyet ağır bir saldırıya uğramış, yasadışı bu eylemler sonucu demokrasi, birden çok şehit vermiştir.

«Milliyetçi Cephe» adı altında birleşen tutucu güçler, bilerek, Türkiye'de hükümet boşluğu yaratmışlardır. Güvenoyu vermeyecekleri bir Hükümetin kuruluşuna önce yeşil ışık yakmışlar, güvenoylamasına gellindikte, bunu bilerek, bir hesabın sonucu olarak Hükümetten esirgemişlerdir.

ÜNAT DEMİR (Muğla) — Hükümetten kaçan sizsiniz.

OSMAN ÇITIRIK (Devamla) — Böylelikle, bilinçli bir şekilde, kasıtlı olarak hükümet boşluğu yaratmışlardır. Bunun sonucu olarak da, devlet otoritesi za'fa uğratılmış, devletin gücü etkin bir şekilde tarafsız olarak kullanılamamıştır.

ÜNAT DEMİR (Muğla) — Sayenizde.

BAŞKAN — Efendim, müdahale etmeyiniz lütfen.

OSMAN ÇITIRIK (Devamla) — Hükümetin bu za'fından istifade eden Milliyetçi Cephe sokağa hâkim olmak istemiştir. Sokağa hâkim olmak için de, Millî Hareket Partisine bağlı ve onun tarafından yönetilen ve kendilerini «Ülkücü» «Komando» «Bozkurt» olarak isimlendiren sağ terörist, faşist gençlerden istifade etme yoluna gitmişlerdir.

Faşistler, kendilerine karşı bir saldırı olmadığı halde, silâhlı gruplar halinde yurtları, üniversiteleri basmaya, kan dökmeye başlamışlar; faşizmin küçük küçük çapta provaları yapılmaya başlanmış; faşizmin cıyak sesleri giderek daha güçlü bir şekilde duyulmaya başlanmıştır.

Bunun sorumlusu, «Milliyetçi Cephe» ile birlikte, devlet güçünü etkin bir şekilde tarafsız olarak kullanmayan Hükümettir.

Hükümetin, elindeki olanakları kullanması halinde, yasadışı eylemleri, gençlik hareketlerini başlamadan önlemesi işten bile değildir. Cumhuriyet Halk Partisinin Sayın Genel Başkanı Ecevit, Partisinin 22 nci Kurultayının açış konuşmasında, «Sizlere bilgi ile ve yetki ile söylüyorum ki, gençlik hareketlerini başlamadan öğrenmek, yöneticilerin elindedir» demiştir. Bunu söyleyen kişi, iktidarı zamanında bu kabil olayları büyük çapta önleyen, daha dünün sorumlu Başbakanıdır. Sayın Ecevit'in Başbakan olarak yetkileri ne ise, içgüvenliğin sağlanması yönünden bugünkü Hükümetin yetkileri de aynıdır. Bu da göstermektedir ki, bugünkü Hükümet ve onun sorumlu Bakanı, yasaların kendilerine verdiği yetkileri, devlet gücünü etkin bir şekilde tarafsız olarak kullanamamaktadır.

Kendilerine «Milliyetçi Cephe» adını veren bir kısım siyasî partilerin, yasadışı eylemlerden güttükleri amaç farklı olmakla beraber, yöntemde birleşerek, sağ terörist güçleri destekledikleri bir gerçektir

Bu siyasî partilerden Millî Hareket Partisi, demokratik yollardan iktidara gelemeyeceğini kesinlikle anlamış bulunduğundan, İkinci Dünya Harbi öncesindeki gibi, büyük ekonomik buhrandan da istifade ederek, İtalya'da Fatci Cemiyetinin üyeleri olan karagömlekli gençlerin sokağa hâkim olmaları sonucu iktidara el koyan Benito Mussolini; keza Almanya'da, sokağa hâkim olan kahverengi gömlekli Hitler gençliği, çelik miğferli ESAA lar sayesinde iktidara el koyan

Hitler'in takip ettikleri yolu izleyerek iktidara el koymak istemektedirler.

Bu bakımdan, amacına ulaşabilmesi için, kendisine mensup gençleri yasadışı eylemlere itmekten çekinmemektedir. Adana'da öldürülen işçi Hüseyin'in, İstanbul'da öldürülen Kerim Yaman'ın, Ankara'da Hacettepe Üniversitesinde yaralanan gençlerin tüm sorumlusu Millî Hareket Partisi ve onun Genel Başkanıdır. Ancak, siyasî hayatta çekirgenin üç kez sıçradığı görülmemiştir. Sayın Türkeş, 13 Kasım 1960 operasyonunda yurtdışına gönderilerek zararsız hale getirilmiş 27 Mayıs Devrimini yapan silâh arkadaşları tarafından hayatı bağışlanmıştır.

İkinci defasında, 25 . 9 . 1963 Talat Aydemir olayında yakayı ele vermiş; ancak, delil yetersizliği nedeniyle bu tehlikeyi de altatmıştır. Ama bu kez, kesin olarak suçüstü yakalanmıştır. Demokratik yollardan, demokrasi adına kendisinden hesap sorulmalıdır.

Şimdi. Sayın İçişleri Bakanı, Sayın Cumhuriyet Baş Savcısını göreve davet ediyoruz. Millî Hareket Partisi, açık seçik, kanuna karşı hile kullanmaktadır. Siyasî Partilerin ocak, bucak teşkilâtı yasa ile kaldırılmış olmasına rağmen, her köyde Ülkü Ocağı Derneğinin bir şubesini açarak, siyasî faaliyetlerine ocak, bucak olarak devam etmektedirler.

Kuruluş gayesinin dışında çıkan, Devletin gözü önünde silâhlı komando eğitimi yapan bu Derneğin kapatılması için, İçişleri Bakanlığı ne zaman girişimde bulunacaktır?

Cumhuriyet Başsavcılığı, eylemi ile Anayasa dışına düşen bu partinin kapatılması için ne zaman Anayasa Mahkemesine gerekli kamu davasını açacaktır?

Bu soruları sormanın zamanı gelmiş ve geçmektedir.

Bu Parti ve onun maşası durumunda olan gençleri ceseretlendiren nedir? Kimdir. Görülen o dur ki, 12 Mart sonrasında olduğu gibi, Devlet kudretnin tek tarafla kullanılacağı izleniminin verilmesi onları bu yola itmektedir. Geçmişte, bir Devlet Başkanı, bu gençleri milliyetçi ve memlekete yararlı gençler olarak görürse, bugünkü Hükümetin sorumlu Başbakanı Ülkü Ocakları Kurultayına başarı telgrafı çekerse; devlet kudreti, geçmişte olduğu gibi, tek taraflı olarak kullanılırsa, sonuç elbette böyle olur.

Bu bakımdan, öncelikle, devlet kudreti adaletli, etkin bir şekilde, tam bir tarafsızlık içinde, vakit geçirilmeden kullanılmaktadır. Ayrı düşüncelerin barış içinde tartışıldığı ve yanyana yaşayabildiği bir dönemin tekrar yaratılmasına toplumsal barış ve huzurun gençlerimiz arasında, içinde gerçekleşmesine, demokrasiye inanan tüm kuruluşların, kişilerin ve bu arada, bütçesini görüştüğümüz İçişleri Bakanlığının çalışması gerekmektedir.

Başka ülkelerde, faşist yöntemlerle iktidara el koyma olanağı geçmişte bulunmuştur. Ancak, bu yöntemle iktidara gelenler, sonunda ya öldürüldükten sonra ayaklarından asılmışlar, ya da sevgilileriyle birlikte intihar etmişlerdir. Aynı akibete düşülmemesi için, vakit varken, Anayasa doğrultusunda siyasî faaliyetlerini sürdürsünler; yasadışı eylemlerden, yasadışı iktidara el koyma heveslerinden vazgeçsinler.

İçgüvenliği sarsan son olaylar karşısında, Milliyetçi Cephenin başmimarı Adalet Partisi ise, Millî Hareket Partili gençlerin sokağa hâkim olmaları sonunda, onların yarattığı fiilî durumdan istifade ederek iktidar olmak istemektedir. Bu bakımdan, en az Millî Hareket Partisi kadar Adalet Partisi, içgüvenliğin büyük ölçüde ortadan kalkmasından sorumlu bulunmaktadır. Her geçen gün biraz daha milletin güvenini kaybeden ve erken seçimden kaçan Adalet Partisi için, başkaca izlenecek bir yol da kalmamıştır. Cumhuriyetçi Güven Partisi ise, yasadışı eylemlere ümit bağlayarak, her ararejimde, ararejimin siyasî kadrosu olmaya alıştığından, memleketin, 12 Mart öncesi duruma sürüklenmesini dolaylı olarak desteklemektedir.

TALÂT OĞUZ (Mardin) — Gerçeği konuş, gerçeği dile getir kürsüde.

OSMAN ÇITIRIK (Devamla) — Dört Bakanınız oturuyor burada; dört bakanınız oturuyor orada. (C. H. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum. Sayın Oğuz müdahale etmeyiniz, rica ediyorum.

OSMAN ÇITIRIK (Devamla) — Millî Selâmet Partisi ise, kapitalizmin renksiz temsilcisi olarak nitelediği Adalet Partisinin seçmen karşısında itibar kaybettiğini bildiğinden, sağın en güçlü partisi olabilmek için bu cepheye katılmiş bulunmakta, kurulacak bir siyasî iktidardan en çok nasibini almak için bu yöntemi izlemektedir. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri ve alkışlar)

Anayasamız demokratik sola olduğu gibi, demokratik sağa da açıktır. Ancak, bu sağın da Anayasal bir sınırı bulunmaktadır. Aşırı sağ, Anayasanın sağındaki sınırın dışına düşer ve bu bakımdan, Anayasa dışıdır. (A. P. sıralarından «Aşırı sol?.. Onu da söyle» sesleri) Söyledik; dinlediyseniz, onu da söyledik.

MEHMET SÖNMEZ (Hatay) — Bir daha söyle, duysunlar.

OSMAN ÇITIRIK (Devamla) — Ancak, aşırı sol da Anayasa dışıdır.

BAŞKAN — Söylendi efendim, söylendi efendim. Sayın Çıtırık cevap vermeyiniz efendim.

OSMAN ÇITIRIK (Devamla) — Söylendi efendim, dinlemediniz. Ancak.. (A. P. sıralarından gürültüler).

Milliyetçi cephenin, çok uluslu şirketlerin, CİA'nın oyunu bu kez Türkiye'de bozulacaktır ve demokratik yollardan halkın iktidarı gerçekleştirilecektir.

Burada, Milliyetçi Cepheyi oluşturan siyasî partilerin Seçim Kanununda yapmak istedikleri değişikliklere de değinelim.

Sağ cephe müşterek bir liste ile... (A. P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum müdahale etmeyiniz.

OSMAN ÇITIRIK (Devamla) — ...Seçimlere girmek istemektedir. Genel hatlarıyle bahsediyorum; acele etmeyin. Bundan sonra bizim grupumuz konuşacak, 3 tanede üyemiz konuşacak; bu aceleniz ne?

HALİL KARAATLI (Bursa) — Oradaki prensibe riayet et.

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum; Sayın Çıtırık sizden de; lütfen konuşmanıza devam ediniz; efendim, size inzibatî ceza uygularım, ikaz ediyorum.

MEHMET SÖNMEZ (Hatay) — Sayın Başkan, o her oturumda böyle.

OSMAN ÇITIRIK (Devamla) — Sağ cephe müşterek bir liste ile seçimlere girmek istemektedir; bu gayretleriyle halkın iktidarına mani olmak istemektedirler. Ancak, halk, her türlü tertibin üstesinden gelecek kadar güçlü, bilinçli ve kararlı bulunmaktadır.

Bu yasa değişikliği önerilerini geriye dönük bulmaktayız ve görüşlerine katılmıyoruz.

Gerçekten, seçim yasalarımızda bir kısım değişikliklerin yapılması ihtiyacına biz de katılıyoruz. Türkiye'de siyasî erginlik niteliğinin, 18 yaşını bitiren kimselere tanınmasıyle, ceza, iyiniyet ve medenî hakları kullanma ehliyeti arasında bir paralellik kurulmalıdır.

Yurtdışındaki vatandaşlarımıza da oy hakkı tanınmalıdır.

Gerçekten aşırı sağın ve aşırı solun karşısında isek, muvazaalı olarak bu akımları yasama meclislerinde temsil etmek durumunda bulunacak partilerin, yasama meclislerine kolayca girmelerini önlemek bakımından, Federal Almanya'da olduğu gibi, % 5 millî barajı öngören bir seçim sistemi getirmeliyiz.

Hemen denilecektir ki, «1966 senesindeki Anayasa Mahkemesi kararı...». Efendiler, 1966 senesindeki Anayasa Mahkemesi kararı, her ilde uygulanan barajlı D'Hondt sistemine ilişkindir; bizim önerdiğimiz sistem, % 5 millî barajdır. Batı Almanya'da bu sistem uygulanmadan evvel 15'i aşkın neo faşist, 20'ye yakın komünist Federal Almanya Meclisinde bulunurken; bu % 5 millî baraj uygulanması sayesinde neo naziler ve komünistler Batı Almanya Yasama Meclislerine girememişlerdir.

İçişleri Bakanlığı Teşkilât Kanununda değişiklikler yapılarak, merkez valilerinden bir kısmının danışma kurulunda danışman olarak çalışmaları; keza, bölgesel idare mahkemeleri kurularak bu mahkemelerde görev almalarıyle statik durumdan dinamik duruma getirilmelidirler.

Adlî zabıta teşkil edilmelidir. Bu görevde çalışacak elemanları yetiştirmek için, bugünkü Polis Enstitüsü, akademiye dönüştürülmeli, hukuk, ekonomi ve toplum bilim derslerine ağırlık veren özerk bir bilim dalı haline getirilmelidir.

Toplum polisi, polis ocağı haline getirilmeli; belirli bir hizmet süresinden sonra, bu bölümde hizmet gören polisin başka teknik bölümlere geçmesi, rotasyonu düşünülmelidir. Polisin, topluma sevgi, saygı, güven ve barışla yaklaşması, eğitim yoluyle sağlanmalıdır.

Trafik kazaları bugün için Türkiye'nin başlıca sorunlarından birisi haline gelmiştir. 1974 yılı Kasım ayı sonuna kadar 37 100 trafik kazası olmuş; 3 888 yurttaşımız bu kazada can vermiş, 22 bin yurttaşımız yaralanmış, 129 milyon liralık maddî hasar meydana gelmiştir. Karayollarındaki etkin trafik kontrollerine modern araçlarla, yılmadan devam edilmelidir.

Bu arada, ehliyetname sorununa da değinmeden geçemeyeceğiz. Polisin şaibe altından kurtarılması gerekir. Bu bakımdan, ehliyetname verme işinin kesin surette polisten alınması gerekir. Ehliyetnamenin motor sanat veya sanat enstitüsüne bağlı trafik okulları aracılığıyle, Millî Eğitim Bakanlığının etkin denetimine verilmesinin iyi olacağı görüşünü savunmaktayız.

171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasasında değişiklik yapan 1742 sayılı Yasa, Anayasa Mahkemesince, 14.3.1974 tarihinde iptal edilmiş bulunduğundan, Anayasa doğrultusunda bir yasa en kısa zamanda gerçekleştirilmelidir.

Jandarma Genel Kumandanlığınca yürütülmekte olan kıyı ve karasularımızı koruma görevi, Ege Denizindeki kıta sahanlığı sorunu önemini sürdürdüğünden, kıyı ve karasularımızın korunmasının Deniz Kuvvetlerine devrinin yerinde olacağı görüşünü taşımaktayız. Bu sahalarda görev yapan jandarmanın, kırsal kesimlerde içgüvenliği sağlamak için görevlendirilmesi, içgüvenlik açısından daha yararlı olacağı kanaatindeyiz.

Gümrük bölgelerinde kaçakçılığın önlenmesinde jandarma etkin bir görev yapmaktadır. Ancak, 14.12.1974 tarihinde Viranşehir dolaylarında vuku bulan çarpışmada birçok vatandaşımız canlarını kaybetmiş, birçoğu da yaralanmıştır. Basına yansıyan haliyle, bu olay nedeniyle jandarmanın itibarına gölge düşmüştür.

Bu bakımdan, olayda suçlu görülenler varsa, adlî tahkikatın ve Anayasanın elverdiği ölçüler içerisinde kamuoyunu aydınlatıcı mahiyette bilgiler verilmesini, kamu vicdanının tatmini bakımından zorunlu görmekteyiz.

Jandarmanın bu kabîl olaylarda, yasanın verdiği yetkiye dayanarak silâh kullanma hakkı vardır. Ancak, bu hakkın kullanılmasında vatandaş hayatının önplanda tutulması; yetkilerin, vatandaş hayatı gözönünde tutularak değerlendirilmesinin iyi olacağı görüşündeyiz.

Jandarma Genel Kumandanlığının, yasalarca kendisine verilen görevi tam olarak yerine getirebilmesi için modern araç gereçlerle donatılması lüzumuna inanmaktayız.

7126 sayılı Sivil Savunma Yasası, günün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yeniden düzenlenmelidir. 1975 Ekiminde yapılması gereken nüfus sayımı ve Nüfus Kanununun tatbiki ile bu kütüklere sıhhat ve itibar kazandırılmalıdır.

Anayasanın 116 ncı maddesinde genel nitelikleri belirtilen ve muhtar birer, yerinden yönetim kuruluşu olan il özel idareleri, belediyeler ve köylerden oluşan mahallî idarelerimizde, halkın yönetime daha büyük ölçüde ağırlığını koyabileceği demokratik yasa değişiklikleri yapılmalıdır.

657 sayılı Personel Yasası ve buna ilişkin birtakım yasalar, idarecileri malî yönden büyük ve çekilmez, zor bir duruma düşürmüşlerdir. Bunun telâfisi için de, en kısa zamanda yasa değişiklikleri yapılmalıdır.

BAŞKAN — Bir dakikanız kaldı Sayın Çıtırık.

OSMAN ÇITIRIK (Devamla) — Tamam Sayın Başkanım, ben zaten yazılı metnimi tamamladım.

Sayın Asiltürk, Türkiye'nin bağımsız olduğunu söylediler.

Biz de bu kürsüden, elbette, Türkiye'nin bağımsız olduğunu söyleyeceğiz. Türkiye gerçekten siyasî yönden bağımsızdır. Ancak, ekonomik bağımsızlıkla pekişmeyen siyasî bağımsızlıklar, tam sayılamazlar. Türkiye'nin ekonomik bağımsızlığını da elbirliği ile sağlayalım; Türkiye, gerçekten bağımsız olsun.

Sayın Talât Oğuz, gençlik kolları tarafından yayınlanan bir bildiriden söz ettiler.

Bizim Tüzüğümüz gereğince, Tüzüğümüzü ilzam eden yayınların ve beyanların kimin tarafından yapılacağı bellidir. Gençlik kolları merkez yönetim kurulunun iki üyesinin, - merkez yönetim kurulu başkanının değil veya karar oluşturacak 8 kişinin değil, iki üyenin - kendiliğinden bastırıp dağıttığı beyanname, partimizi ilzam etmez. Biz bu olayı da tasvip etmiyoruz.

TALÂT OĞUZ (Mardin) — Bravo, öyle ise biz de sizi alkışlarız.

OSMAN ÇITIRIK (Devamla) — Bu olayı da tasvip etmiyoruz.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, 1975 malî yılı İçişleri Bakanlığı bütçesinin, ülkemize, ulusumuza ve bakanlık mensuplarına hayırlı olmasını Tanrıdan diler. Grupum adına size saygılar sunarım. (C. H. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Çıtırık.

Adalet Partisi Grupu adına Sayın Ahmet Karaaslan (A. P. sıralarından alkışlar)

Bir dakikanızı rica edebilir miyim? Buyurunuz efendim, bir mâruzatınız mı oldu?

MUSTAFA KEMAL ERKOVAN (Ankara) — Sayın Başkan, Sayın Sözcü konuşmasında, Milliyetçi Hareket Partisine sataşmıştır; hatta., hakarete varan sözler söylemiştir.

Bu bakımdan söz istiyorum.

BAŞKAN — Lütfediniz, yazılı olarak, hangi pasajlarla, hangi cümlelerle bu isnadı yaptığını belirtiniz. Zabıtları inceleyeyim efendim.

Buyurunuz Sayın Karaaslan.

A. P. GRUPU ADINA AHMET KARAASLAN (Malatya) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

İçişleri 1975 malî yılı bütçesi üzerinde, Adalet Partisi Grupunun görüşlerini arz etmek üzere huzurunuza çıkmış bulunuyorum.

Güvenlik ihtiyacı, toplum hayatı ile birlikte başlar. İnsanoğlunun var olduğu günden beri, emniyet duygusu da onunla birlikte doğmuştur. Toplum ha-

yatının Devlet idaresine dönüştüğü andan itibaren, insanoğlu, şahsını ve haklarını güven altında bulundurmanın tedbirlerini de birlikte almıştır. Bu sebeple de, iç ve dışgüvenlik kuruluşları, en ilkel toplumdan, en mütekâmil devlete kadar, devletin temel kuruluşları arasında yer alır.

Bizim de devlet hayatımızda, İçişleri Bakanlığının çok önemli bir yeri vardır. Yurdun huzur ve güvenliğini, vatandaşların mal ve can emniyetini, kanun hâkimiyetini ve dolayısıyle devletin otoritesini tesis ve sağlamakla görevli, başlıca sorumlu bakanlıktır.

Bugün yurdumuzda cereyan eden olaylar, İçişleri Bakanlığı 1975 yılı bütçesinin önemini bir kat daha artırmaktadır. Bölünmez bir bütün olan aziz milletimizi ırk, sınıf ve mezhep bakımından parçalamak isteyenler, her gün biraz daha cüretlerini artırmaktadırlar. Parti kongrelerinde, basında, üniversitelerimizde, Türk Milleti yerine «Halklar» tabiri kullanılmaktadır. Türkiye'mizde kendilerini Pekin ve Moskova modeli bir dikta hevesine kaptıranların bu davranışlarını, fikir özgürlüğü şeklinde mütalaa etmek hatalı olur, gaflet olur.

Sayın milletvekilleri, Anayasa ve demokratik nizam süreci içerisinde aynı siyasî görüşü paylaşan, dağınıklıktan kurtulup, ülkenin ağır sorunları karşısında bir araya gelen siyasî partilerimizin bu hareketi, aşırı solcuların ve onun hamisi Cumhuriyet Halk Partisinin uykusunu kaçıran bir kâbus haline gelmiştir. Türkiye'de ne bir faşist, ne de faşist olduğunu iddia eden bir kimse olmamasına rağmen, doğrudan doğruya komünizmi övemeyenler, bir faşizm imajı yaratmak suretiyle, faşizmi yermek suretiyle, komünizmi dolaylı yollardan övmeye çalışmaktadırlar. (A. P. sıralarından alkışlar.)

Sayın Cumhuriyet Halk Partisinin Sözcüsünün, bu görüşleri paylaşır mahiyette kürsüdeki beyanlarını, sayın Partisinin paylaşmadığı ümidini taşımaktayız.

Millî Cephe, 3 Ocak 1975 tarihli ortak bildirisinde, gayelerini yüce milletimize açıklamış; bu toplumun, sorumsuz kışkırtmalarla halkı ayaklandırmak isteyenlerin değil; sağlam, ilmî ve yapıcı tedbirlerle milleti kalkındırmak isteyenlerin topluluğu olduğunu açıkça belirtmiştir. Bu husus bildiride 7 nci maddede yer almıştır.

Vatandaşı vatandaşa kırdırmak isteyenlere, sınıf kavgasını körükleyenlere karşı; barış, huzur ve kardeşlik bayrağıyle çıkmıştır. Bu nedenle de, sol hastalığı, komünist kudurganlığı derecesine vardıranlar, millî cepheye saldırmakta gecikmemişlerdir. Yetişemedikleri yerlerde salyalarını sıçratmaya başlamışlardır. 12 Mart öncesi, Kuseyri misali katliamlar, anarşi ve kargaşalar yine aşırı solcular tarafından tertiplenmekte; fakat başkalarını itham etmenin mutat vasıtası haline getirilmek istenmektedir. Hatırlanacağı üzere, Marksist, Leninist Mustafa Kuseyri, 22 Mayıs 1970 tarihinde Basın Yayın Yüksek Okulu Talebe Cemiyeti odasında öldürülmüştü. Dev - Genç'e ait İleri Dergisi, olayı kamuoyuna şöyle açıklıyordu :

«22 Mayıs 1970 günü akşamı, Amerikan emperyalizminin işbirlikçilerinin kurşunları, Dev - Genç üyesi kardeşimiz Mustafa Kuseyri'yi öldürdü. Hainler daha sonra olay yerinden kaçtılar.»

Devlet yönetimine karşı yöneltilen bu hayasız iftiranın içyüzü, ancak, 9 Haziran 1971 tarihinde belli olmuş; hakikî katilin yine Dev - Genç üyesi Nejat Arun olduğu anlaşılmıştır.

Bugün de sahneye konan oyunlar aynıdır. Millet iradesinin affetmediği; fakat C. H. P.'nin Anayasa Mahkemesine salıverilmelerini sağladığı Marksist, Leninist aktörler, tecrübe kazanmış olarak, oyunu oynamaktadırlar. Ne var ki, Yüce Milletimiz de, daha önce seyrettiği bu oyunlar karşısında tecrübe sahibi olmuştur, artık yanılması mümkün değildir.

Sayın milletvekilleri, önce üniversitelerimizde başlatılmak istenen, bilâhara TÖB - DER aracılığıyle bütün yurda yayılmasına çalışılan, birkaç ilimizde müessif olaylara yol açan, Malatya'da kanlı bir şekilde neticelenen son olaylar aynı mahiyette olaylardır. Esef verici tarafı, C. H. P. ve onun Sayın Genel Başkanının bu hususdaki tutum ve davranışlarıdır. Sayın Ecevit'in bu hususdaki beyanları olaylara ters düşmekte, tezat teşkil etmektedir.

Sayın Ecevit ve Partisinin, iktidardan ayrılınca, anarşi kuklalarının, elinde tuttuğu iplerini oynatmaya başladığı milletten saklanmaz hale gelmiştir. Tokat, Amasya, Muş, Maraş, Bingöl, Adıyaman ve Malatya'da cereyan eden olaylar bunun açık delilleridir. Malatya olayları, Türkiye'de cereyan eden olaylar zincirinin bir halkasını teşkil etmektedir. Kökenine inmekte yarar vardır. Millî birlik ve beraberliğe en fazla ihtiyaç duyulan şu günlerde bu olayların içyüzünü ortaya çıkarmakta büyük bir millî yarar vardır. Bu itibarla, Malatya olaylarını kronolojik bir seyir içinde yüce huzurlarınızda arz ediyorum:

28 Aralık 1974 tarihinde, Malatya Kapalı Spor Salonunda tertiplenen Âşık Mahzunî Gecesinde, TÖB - DER mensubu, Nohutluk Köyü Öğretmeni

ve asıl adı Celâl Işık olan, Celalî takma adı ile şiir yazan şahıs âniden sahneye fırlar; okuduğu şiirin sonunu şöyle bitirir: «Yüksek, alçak tepelere kızıl bayrak dikeceğiz» (A. P. sıralarından «Yuh... Namussuz...» sesleri, gürültüler)

BAŞKAN — Rica ediyorum efendim.

AHMET KARAASLAN (Devamla) — Okuduğu şiirin tamamı elimdedir. Şiir kendi yazısı ile... Emniyetçe yapılan arama sonunda, cebinde bulunmuş, adliyeye sevk ve tevkif edilmiştir.

Aynı toplantıda, Hüseyin Karakış isimli bir şahıs «Kahrolsun Türkiye» diye bağırır. O da yakalanır, adliyeye teslim ve tevkif edilir.

2 Şubat 1975 günü, TÖB - DER, Malatya'da bir sessiz yürüyüş tertiplemiştir. Yürüyüşe katılanların elindeki 40 - 45 kadar pankartta şu ibareler yer almıştır. Hepsini okumak vakit alır, sadece bir kısmını okumakla yetineceğim ibareler şunlardır:

«Reformlara hayır, devrimlere evet».

«Hepimiz, kölelik kanunlarına boyun eğmeyeceğiz».

«Halkımız faşizmi yıkacaktır»

«141, 142 nci maddeler kaldırılmalıdır».

«Yaşasın tüm Bağımsız Türkiye»

«Hapishanelerdeki bütün devrimciler serbest bırakılmalıdır».

«Top, cop, panzer bizi yıldırmaz».

«Bu meydanda cengimiz var».

«Er olan meydana gelsin».

«Faşistlere hıncımız var».

«Devrimciler safa gelsin»

Sayın milletvekilleri, görülüyor ki, kullanılan ibareler; Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu imzası ile yayınlanan :

«Faşist köpeklere gereken cevap verilecektir».

«Gerici halka karşı faşist köpeklerin gerçek yüzü bir kez daha görüldü».

«Devletin polisi, hak isteyenlerin karşısına çıkarıldı».

«Devletin inzibatları, hakkını almak isteyenlere karşı getirildi».

«Kahrolsun faşist ve uşakları; yaşasın demokratik hak isteme bilincine varanlar».

«Hak verilmez alınır» şeklindeki bildiride kullanılan ibarelerin aynıdır.

İşte, bu hareketlerin hangi tek merkezden idare edildiği, bu cümlelerle daha rahat anlaşılmaktadır (Bravo sesleri).

Adıyaman'da aynı şekilde tertiplenen olayların, Adıyaman vilâyetinde arzu edilen anarşi ve kargaşayı çıkaramayacağı anlaşılınca, TÖB - DER mensupları, başta Millî Eğitim Müdürü olmak üzere, Sinan Cemgil'in müsademede vurulduğu Gölbaşı ilçesini seçerler.

Civar ilçelerden, otobüslerle, gösterişli bir şekilde, birtakım gösteriler yaparak bütün öğretmenler Gölbaşı'na gelir.

Toplantı Âşık Mahzunî'nin şiirleri ile başlar. Halk galeyana gelir. Toplantı, sol zehirlerini akıtmak için, kapalı toplantı şeklinde devam eder.

İşin üzüntü verici tarafı şuradadır ki, Devlet kuruluşlarında yer alan, bazı, sol düşünceye kendisini kaptırmış kimseler de bu görüşleri paylaşmaktadırlar.

Emniyet mensuplarının uyarılarına rağmen gerekli tedbirleri alamayan Adıyaman, Gölbaşı Kaymakamının davranışı bunun açık bir delilini teşkil etmektedir.

Malatya'da 2 Şubatta yapılan yürüyüş devam eder; Malatya halkı seyretmektedir. Atatürk Heykeli önüne gelince, bir kısmı, «Kahrolsun Türkiye» diye bağırır. Halk müdahale eder, polis topluluğu dağıtır.

Bundan önceleri, Halk Eğitim Merkezinde, «IRGAT» isimli bir piyes oynatılır. Oyun sırasında, TÖB - DER mensubu bir öğretmen sahneye çıkar:

«Hareket zamanımız gelmiştir. Bu zaman, Pazar günü yapacağımız yürüyüşle başlayacaktır» şeklinde konuşur. Buna tesadüf eden günlerde, TÖB - DER mensubu bir kısım öğretmenler, Atatürk Lisesinde, Akçadağ Öğretmen Okulunda ve bir kısım okullarda öğrencileriyle, «Allah var mıdır, yok mudur?» münakaşaları yapmakta ve bu münakaşalar, akşamları, öğrenciler tarafından velilere aktarılmaktadır.

MÜFİT BAYRAKTAR (Sakarya) — Rusya'ya gönderin onları.

BAŞKAN — Sayın Müfit Bayraktar, rica ediyorum yerinizden müdahale etmeyiniz.

AHMET KARAASLAN (Devamla) — Nihayet, TÖB - DER, 15 Şubatta, «Faşizmi Telin» adı altında bir kapalı salon toplantısı tertipler. Toplantı öncesi gruplar halinde caddelerde dolaşan aşırı solcular, duyulan ezan seslerini yuhalarlar; «Camilere saman dolduracaklarını» yüksek sesle halka duyurmaya çalışırlar. Bütün bu tahrikleri sabırla karşılayan Malatya halkının, o gün gösterdiği mevzii reaksiyonlar olaysız geçer.

16 Şubat 1975 günü, aşırı sol mihrakların camilerde kundaklamalara girişeceği haberleri yaygınlaşır. Halk, bu haberlere inanmamakla beraber, daha önceki beyanların da tesiri ile, merkezî yerde bulunan Söğütlü Camiine ikindi nazamını kılmaya giden cemaat tedirgin hale gelmiştir. Camiden çıkıp, bu cami yakınında bulunan Cezmi Kartay caddesinin başına gelince, solcuların iki yerden açtıkları yaylım ateşine hedef olur. Açılan ateş sonucu, toplum galeyana gelir ve solcuların yuvalandıkları bu inleri dağıtmaya muvaffak olur.

Din ve vicdan hürriyeti selbedilen vatandaşın gösterdiği haklı tepkiyi «Bir başkaldırma» şeklinde niteleyen Sayın Ecevit, Jandarma Genel Komutanına kurşun sıkanlar, banka soyanlar, mahkemelerin huzurunda Marksist - Leninist olduğunu söyleyenlerin bu eylemlerini acaba «fikir özgürlüğü» içerisinde mi mütalâa etmiştir ki, «başkaldırma» olarak vasıflandırmamıştır? (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri alkışlar)

Sayın milletvekilleri, görülüyor ki, aşırı solcular, olay çıkarmak, vatandaşı tahrik etmek için aylardan beri faaliyet halindedirler. Şimdi. «Olaylar cephecilerin eseridir» diyen Cumhuriyet Halk Partisi Sayın Başkanından öğrenmek istediğimiz bazı hususlar vardır:

1. Cepheye mensup olanlar bu olayların neresindedir? Ama, olayların her yerinde ve her safhasında, aşırı solcular, onun hamisi Cumhuriyet Halk Partisi vardır. Bunlar, hâlâ sizce himayeye mazhar olacaklar mıdır?

2. «Kahrolsun Türkiye» sözünü duyduğunuz ağızların sahiplerine karşı tepkiniz, vatandaşlarınkinden farklı mı olacaktır? Özgürlük anlayışınızın içinde bunlar da var mıdır?

3. Binlerce yıl önce cereyan eden İmam Hüseyin - Muaviye ihtilâfını yeniden Türkiye'mizde sahneleyip, aziz milletimizi mezhep kavgalarına sürükleyecek, birbirlerine kırdıracak olan, Partinizin Genel Sekreter Yardımcısı Deniz Baykal'ın bütçenin tümü üzerindeki görüş ve beyanlarını paylaşıyor musunuz? Paylaşıyor iseniz, hangi çağdasınız ve bu çag içindeki yeriniz nedir? (A. P. ve M. S. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Cumhuriyet Halk Partisi Sayın Genel Başkanının, TRT ekranlarını dün de doldurarak, olaylarla ilgili beyanındaki bir hususu, kendi tabirleriyle, «Bir aşama olarak» kabul ediyoruz.

ÜNAT DEMİR (Muğla) — Onlar son hatıra fotoğraflarıdır.

BAŞKAN — Arkadaşınızın, Sözcünüzün konuşmasını bozuyorsunuz, bir şey yapmıyorsunuz ki.

AHMET KARAASLAN (Devamla) — Sayın Ecevit diyorlar ki : «Demokrasi, içbarışı ve Partimizi kurtaracağız.» Acaba bu aşamada - kendi tabirleriyle - Partisinin, içbarışı bozanların şemsiyesi ve sözcüsü durumundan kurtarılması da var mıdır? Eğer bu varsa, merak etmesinler, evvelâ Partisini bu durumdan kurtarsınlar; demokrasi de kurtulur, içbarış da sağlanır.

Sayın milletvekilleri, zamanın müsaadesi nispetinde, İçişleri Bakanlığının teknik konularına da kısaca temas ettikten sonra sözlerimi bağlamak istiyorum. Ama ne yazık ki, bu teknik konular içerisinde de yine Halk Partisinin partizanlığını, Halk Partisinin baskısını hissetmemek mümkün değildir.

Devlet idare cihazımız eskimişdir; günün ihtiyaçlarına cevap vermekten uzaktır. Dinamizmini tamamen kaybetmiştir, statik bir hale gelmiştir. Bürokrasi, formalitelere boğulmuştur. Merkeziyetçi tutum, insiyatif ve hareket kabiliyetini körletmiştir. Kırtasiyecilik ve «neme lâzımcılık» idarenin özü haline gelmiştir.

Taşra teşkilâtında yürütmenin bütünlüğünü ve koordinasyonunu sağlamak yükümlü, devlet ve hükümetin temsilcisi olan mülkî idare amirlerine tanınan yetkiler, çeşitli bakanlıkların genelgeleri ve uygulamalarıyle işlemez hale gelmiştir.

İdare hayatımızın hiç bir döneminde eşine rastlanmayan, geçen koalisyon devrinde, ölçüsüz beyanlarla, valilik müessesesi yıpratılmıştır. Bir bakanlığın bünyesinde yer alan bir genel müdür, bakanlığının bölge ve il müdürlerine, valilerin kanundan doğan emirlerine riayet edilmemesini, gözetim ve denetimlerine başkaldırmalarını öğütleyebilmektedir. Bu, aslında senelerden beri tatmin edilmeyen bir anarşi hevesinin devlet yönetimine uzanmasının bir ifadesidir.

Aynı dönemde, şoförden, odacıdan partizanlık beklenmiş, partizanlık ölçü haline getirilmiştir. Yıllarca, Anayasanın uygulanmadığından şikâyet edenler, altı yedi ayda, Anayasanın 12, 58 ve 119 ncu maddelerini unutmuşlardır.

Nihayet iş, anarşik eylemlerden cezaevlerinde tutuklu bulunanların işe başlatılmalarının valilerden istenmesine kadar ileriye götürülmüştür.

Birer Anayasa kuruluşu olan mahallî idarelerimiz, kendilerine bırakılan mahallî mahiyetteki müşterek hizmetleri, malî imkânsızlıklar sebebiyle yürütemez hale gelmişlerdir.

Anayasamızın 116 ncı maddesinin son fıkrasında; «Bu idarelere, giderleriyle orantılı gelir kaynakları sağlanır» amir hükmü yer almasına rağmen, mahallî idarelerimizin, bugüne kadar bu gelir kaynaklarına kavuşturulmamış olmasını üzüntü ile karşılıyoruz.

Geçen dönem, seçimler sebebiyle kadük olan, Belediye Gelirleri Kanunu tasarısı süratle çıkarılmalıdır. Bu mesele halledilinceye kadar, çeşitli bakanlıklarca belediyelerimize yapılan yardımların, geçen koalisyon döneminde, özellikle İmar ve İskân Bakanlığının 1974 yılı yardımlarının tam bir partizanlık ve siyasî baskı vasıtası haline getirildiğine şahit oluyoruz. Elimde bulunan, bir yazılı soruya cevaben İmar ve İskân Bakanlığınca verilen ve Sayın Bakanın imzasını taşıyan belge, Bakanlığın kayıtlarına istinat etmektedir. İmar ve İskân Bakanı Sayın Ali Topuz zamanında 328 belediyeye, kamulaştırmadan, 65 515 000 Türk Lirası; düzenlemeden de, 35 625 000 Türk Lirası olmak üzere, cem'an, 101 140 000 Türk lirası yardım tahsis edilmiştir. Ankara ve İstanbul Belediyeleri bu yardımın dışındadır. Partilere göre dağılışı şöyledir : 214 Cumhuriyet Halk Partili belediye 82 645 000 lira.

BAŞKAN — Sayın Karaaslan, süreniz doldu; lütfen tamamlayınız konuşmanızı.

AHMET KARAASLAN (Devamla) — Bağlıyorum efendim.

46 Adalet Partili belediye 6 220 000 lira; 49 bağımsız belediye 7 020 000 lira... Yani, yardım alan 328 belediyenin 124 tanesi Cumhuriyet Halk Partisine mensuptur...

MEHMET YÜCELER (Kayseri) — Bir evvelki seneyi de söyler misiniz?

AHMET KARAASLAN (Devamla) — ... 82 645 000 lira yardım almıştır. Tüm yardımın % 82'sini teşkil etmektedir. 49 bağımsız belediyeye yapılan yardımlar hariç tutulursa, diğer bütün partilere mensup 65 belediyeye sadece, 11 475 000 lira yardım yapılmıştır; tüm yardımın % 11'ini teşkil etmektedir. Cumhuriyet Halk Partili bir belediyeye, ortalama 400 bin lira yardım isabet ettiği halde, diğer belediyelere 180 bin lira yardım yapılmıştır.

İRFAN YANKUTAN (Samsun) — Nüfuslar?

AHMET KARAASLAN (Devamla) — Nüfusa da oranladığınız zaman, netice aynıdır. Cumhuriyet Halk Partisinin partizan baskısının kokusunu, 7 aylık Koalisyon Döneminin her yerinde müşahede etmek ve görmek mümkündür. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri ve alkışlar.) Bundan kurtulamazsınız.

MEHMET YÜCELER (Kayseri) — Bir evvelki seneyi de söyler misiniz?

BAŞKAN — Rica ediyorum efendim, oturduğunuz yerden bu şekilde müdahaleye hakkınız yok. Eski bir parlamentersiniz...

AHMET KARAASLAN (Devamla) — Köy Kanunu günün koşullarına uygun tarzda değiştirilmelidir. Köyde hem halkın mümessili, hem Devletin memuru durumunda olan köy muhtarlarına maaş bağlanması, köy hizmetleri için köylerden alınan katılım paylarının kaldırılması temel hedeflerimiz arasında yer almaktadır.

Salmanın adil bir hale getirilmesinin gereğine inanıyoruz. Bu maksatla, gerekli kanun tekliflerimizi Yüce Meclise sunmuş bulunuyoruz.

Her geçen yıl bir millî âfet halini alan trafik sorunu acilen çözüme bağlanmalıdır. 1974 tablosu üzüntü vericidir. Bu tabloya göre 1974 yılında 40 835 trafik kazası olmuş, 4 175 vatandaşımız hayatını kaybetmiş, 23 432 vatandaşımız da yaralanmıştır. Maddî zarar 1 milyar liranın üstündedir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, şimdi C. H. P. Sözcüsünün bir beyanına da işaret ettikten sonra, sözlerimi bitiriyorum.

C. H. P.'nin Sayın Sözcüsü «Aşırı solun bu Meclislerde temsil edilmesini önleyecek Barajlı D'Hondt sistemini önleyelim» diyorlar.

Acaba, Partisi bu görüşü paylaşıyor mu?

İRFAN YANKUTAN Samsun) — Sözcümüz.

AHMET KARAASLAN (Devamla) — Paylaşıyorsa; bizzat şemsiye vazifesi gördüğü aşırı sol hareketler hakkındaki tutum ve davranışı ne olacaktır?

Bu hususa da işaret ettikten sonra, 1975 malî yılı İçişleri Bakanlığı bütçesinin yüce milletimize, Bakanlığın değerli mensuplarına hayırlı uğurlu olmasını diler, Yüce Meclisin değerli üyelerine Grupumun ve şahsımın saygılarını sunarım. (A. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Karaaslan.

Sayın İlhami Ertem, siz de Cumhuriyet Halk Partisi Sözcüsünün konuşmasında, Grupunuza sataşma olduğu iddiasında bulunmuşsunuz.

İnceliyorum; kararımı bilâhara arz edeceğim efendim.

NECDET UĞUR (İstanbul) — Sayın Başkanım, ben de Adalet Partisi Grup Sözcüsünün konuşmasında Cumhuriyet Halk Partisine sataşma; hem de, ay-

nı zamanda ileri sürmediğimiz görüşleri izafe ettiği noktalarından müracaat ediyorum.

BAŞKAN — Lütfediniz, müracaatınızı gönderiniz efendim.

Sayın Bakan, söz istiyorsunuz, buyurunuz efendim. Söz İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin'in.

İÇİŞLERİ BAKANI MUKADDER ÖZTEKİN (C. Senatosu Adana Üyesi) — Sayın Başkan, Millet Meclisinin değerli üyeleri;

İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığının 1975 yılı bütçelerinin Yüce Mecliste görüşülmesi vesilesiyle huzurunuza gelmiş bulunuyorum.

Bakanlığımızın faaliyetleri üzerinde görüşlerini belirten, tenkit ve tavsiyelerde bulunan değerli arkadaşlarıma şükranlarımı sunarım. Bu kürsüden dile getirdikleri tenkit, tavsiye ve temenniler, Bakanlık hizmetlerinin yürütümünde daima gözönünde bulundurulacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, hepinizce bilindiği üzere, İçişleri Bakanlığının başta gelen görevi, vatandaşlarımızın yaşantılarını huzurlu ve güvenli bir şekilde sürdürebilmeleri ve Anayasa düzeninin sağladığı hak ve özgürlüklerini rahatlıkla kullanabilmeleri amacıyle, yurdun genel içgüvenlik ve esenliğini sağlamak ve kamu düzenini korumaktır. Bunun için, zabıtamızın gerek fizik, gerek moral yönünden güçlü bir durumda olması; personel, araç gereç ve eğitim imkanlarının, gelişen ihtiyaca paralel olarak sürekli şekilde artırılması gerekir. Bu konuda bizden önceki hükümetler zamanında başlatılan çabaları, artırarak sürdürmekteyiz.

Bugün huzurunuza getirilen Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı bütçeleri bu espri içerisinde hazırlanmıştır. Örneğin, 1974 yılında 1 847 000 000 lira olan Emniyet Genel Müdürlüğü bütçesini, % 14 oranında bir artışla 2 110 000 000 lira olarak; 1974 yılında 1 653 000 000 lira olan Jandarma Genel Komutanlığı bütçesini de, % 22 oranında bir artışla, 2 026 000 000 lira olarak huzurunuza getirmiş bulunuyoruz.

Bütün dünya ülkelerinde olduğu gibi, yurdumuzu da etkisi altına alan ekonomik krizin yarattığı güç şartların içinde ancak sağlanabilen bu artışların, arzulanan hedefe ulaşmak yönünden yeterli olduğu söylenemez. Buna rağmen, zabıtamızın şimdiye kadar olduğu gibi, feragat ve fedakârlıkla sürdürdüğü gayretlerini daha iyiye doğru götürmek için çaba sarf edeceğimizi belirtmek isterim.

Zabıtamızın, görevlerini tam bir tarafsızlık içinde yapmaları, Anayasa güvencesi altında bulunan temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasını kısıtlamaya veya engellemeye; Devletin varlığına ve halkımızın huzuruna yönelecek kanunsuz her davranışı - nereden gelirse gelsin - anında önlemeleri, suç işlenmesini önleyecek tedbirleri zamanında ve noksansız olarak almaları; suçluları, ânında yakalayıp adalet huzuruna çıkarmaları ve vatandaşlarla ilişkilerinde, karşılıklı sevgi ve saygı esasına uymaları konularına önem ve ağırlık vermekte, üzerlerinde titizlikle durmaktayız. Ancak, zabıtamızın çok güç şartlar içerisinde görev yapmakta olduğunu ve güçlüklerin her gün bu gidişle biraz daha artarak sürdüğünü tekrar huzurunuzda belirtmek isterim.

Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı bütçeleri yanında, Bakanlığımızın 1975 yılı bütçesi - 1974 yılına oranla 22 milyon lira eksiğiyle - 944 milyon lira olarak teklif edilmiştir.

Bütçelerin carî harcamalarla ilgili bölümlerinde azamî tasarrufa gidilmesi yolunda Hükümet olarak aldığımız karar gereğince, yolluklarda ve büro malzeme ve makineleri alımlarında, geçen yıla oranla daha az ödenek istenmesi yoluna gidilmiştir.

Bütçedeki bu azalmaya rağmen, hizmetlerde herhangi bir aksama ve gecikmeye meydan verilmemesine çalışılacaktır.

Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri, İçişleri Bakanlığı, il ve ilçe kademelerindeki merkezî idare kuruluşları arasında, özellikle planlı kalkınma dönemine girişimizden bu yana daha bir önem kazanan koordinasyon ve işbirliğini sağlamakla görevli bir kuruluş olarak, Türk kamu yönetiminin değişen ve gelişen şartlara uygun şekilde işletilmesinde de büyük bir sorumluluk payı taşımaktadır.

Bugün yönetim mekanizmasının yavaş ve pahalı işlediği; bunun, ulusal kalkınma çabalarımız üzerinde olumsuz, hatta köstekleyici etkiler yarattığı iyice anlaşılmış ve bu durumun acil çözüm bekleyen ortak bir sorun olduğu konusunda birleşilmiştir.

Kamu kesimindeki bütün görevlilerin, yetki ve sorumluluklarının tam bilinci içerisinde, görevlerini eksiksiz, etkili ve verimli bir şekilde yerine getirebilmeleri için kuvvetli bir silkinişe ihtiyaç bulunduğu şüphesizdir. Bu silkinişi sağlamak ve taşra yönetimine yeniden dinamizm kazandırma konusunda vali ve kaymakamlarımıza büyük görevler düştüğü inancındayım. Vali ve kaymakamlarımız, çok güç koşullar içerisinde olsa bile, tarihimiz boyunca Devlet ve mil-

letimize büyük hizmetlerde bulunmuşlardır ve bulunacaklardır da.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Bakanlık hizmet ve teşkilâtını yeniden düzenlemek, yönetimin pahalı ve yavaş işlemesinde en büyük neden olduğunda şüphe olmayan eskimiş mevzuatı günün şartlarına uygun olarak değiştirmek amaçlarıyle, Bakanlığın görev ve hizmetleriyle ilgili konularda yeniden, 30'a yakın kanun tasarısı hazırlandığı, bunların en önemlilerinin 1972 yılından başlayarak, peyderpey Yüce Meclislere sunuldukları; ancak, seçimlerle Meclislerin yenilenmesi veya hükümetlerin değişmesi nedenleriyle kadük olan veya benimsendiğinde tekrar Meclislere gönderilmesi için hükümetlere iade olunan bu tasarıların bir türlü kanunlaşamadıkları hepimizin malumudur.

Biz görev süremizde bu çabanın içinde olduk. İstifa etmiş bir Hükümet olmamıza rağmen, Meclis İçtüzüğünün 79 ncu maddesinin bize verdiği imkânlardan yararlanarak, bu tasarılardan bazılarının, bilhassa günün koşulları içinde Meclislerde görüşülmesine devam edilmesi için gereken çabayı gösterdik. Gelecek hükümetlerin de aynı çaba içinde olmalarını ve bu tasarıları öncelikle Yüce Meclislere sevk ve kanunlaşmalarını temine çalışmalarını hulusu kalp ile diliyorum.

İl, belde ve köylerde yaşayan vatandaşlarımızın ortak mahallî ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlü mahallî idarelerimizin görev yapamaz hale geldikleri, artık bütün Türk Ulusunca malum bir hale gelmiştir.

Bu idarelerin, görevleri yeterli, etkili ve verimli olarak yapabilecek şekilde yeniden düzenlenmeleri ve yeterli mahallî imkânlara kavuşturulmaları için de, yukarıda sözünü ettiğim bilimsel araştırmalara dayalı kanun tasarıları hazırdır. Bunların bir an önce kanunlaştırılmaları konusunda hükümetlerle Meclislerin elbirliği etmelerine ilişkin temennilerimi tekrar saygıyle arz ediyorum.

Muhterem arkadaşlarım, İçişleri Bakanlığının görevlerinden birisi de, vatandaşlarımızın, vatandaşlık haklarını güvence altında bulundurmak amacıyle şahsî hâl sicillerini tutmak, geliştirmek ve ülke içerisindeki nüfus hareketlerini izlemektir.

Vatandaşlarımızın, doğumlarından ölümlerine kadar kişisel durumlarındaki değişmeleri tescil ederek, Devlet adına güven altında bulundurmak şeklinde özetleyebileceğimiz nüfus hizmetleri, vatandaşlık haklarının hukukî dayanağını da teşkil etmekte ve bu nedenle her birimizi, yaşantımızın her safhasında yakından ilgilendirmektedir.

Büyük bir kısmı yıpranmış ve güvenilirliğini yitirmiş durumda olan nüfus kütüklerinin yeniden düzenlenmesini, nüfus cüzdanlarının yenilenmesini, hizmetin Batı ülkelerinin standartlarına uygun hale getirilmesini sağlamaya yetecek ödenek, 1975 yılı bütçesine de konulmuş bulunmaktadır. Bu önemli hizmetin bu yıl içinde gerçekleştirilmesi planlanmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, son günlerde ülkemizde üzüntü ve endişe ile izlediğimiz toplumsal olaylar meydana gelmektedir. Yaralama, ölüm, ve tahriple sonuçlanan gençlik ve öğrenci olayları yanında, giderek, ülkemiz millî birlik ve beraberliğimizi etkileme istidadı gösteren müessif olaylara sahne edilmek istenmektedir.

TÖB-DER tarafından, «Pahalılığı ve faşizmi protesto»; «Öğretmene, grev hakkı olan sendika özgürlüğü»; «Yurt - öğretmen sorunları» gibi konularda bütün yurt çapında 15 - 16 Şubat 1975 günlerinde kapalı salon ve açık hava toplantıları ve gösteri yürüyüşleri düzenlenmiş ve genellikle bütün yurtta 67 ilimizi de kapsayacak şekilde uygulanmıştır.

Cumhuriyet Tarihinde ilk defa yurt çapında yapılacak bu toplantıların yankılarının da yaygın olabileceği gözönünde bulundurularak, bir taraftan illerde gerekli her türlü tedbirin alınması hususunda çabalar harcanmış, diğer taraftan da konu, Bakanlar Kurulu seviyesinde ele alınarak tedbirler gözden geçirilmiştir.

Anayasal bir hakkın kullanılmış olmasına elbette hiç kimsenin bir diyeceği yoktur. Nitekim, bütün illerde gerekli güvenlik tedbirleri alınmış, bütün kışkırtma ve propagandalara rağmen, 6 ildeki istisnalar dışında, bu toplantı ve yürüyüşler olaysız sona ermiştir. Bazı illerimizde, bu toplantılar vesilesiyle, çeşitli ihtilafların, millî ve dinî duyguların ve mahallî özelliklerin de istismarı suretiyle tahrik ve teşviklerle toplandıkları kanısına varılan büyük halk kitleleri tarafından çeşitli tecavüz, tahrip ve yaralama olayları ika edilmiş olmakla beraber, bu zararların en az hadde tutulması mümkün olabilmiştir. Kanunsuzluklara itilen kitlelerin nerede duracağı veya durdurulabileceği, önceden kestirilmesi mümkün olmayan davranışlar olduğu hepimizce bilinmektedir. Zabıta, yer yer askerî kuvvetlerden de yardım alarak, daha müessif olayların meydana gelmemesi için her türlü tedbirleri almıştır.

Özellikle, milletçe ve Devletçe en güçlü olmamız gereken bir zamanda bu olayların meydana gelmesini bir talihsizlik olarak görüyor; bütün vatandaş-

larımızın, siyasî partilerimizin, dernek ve kuruluşlarımızın el ele vermesinin büyük anlam ve önemine çok iyi niyetlerle, olayların gerçek nedenlerini yakinen bilen bir kimse olarak işaret etmeyi vazife sayıyorum.

Olayların cereyanı sırasında, zabıta kuvvetleri bir taraftan bu olayları önlemeye ve diğer taraftan da suç işleyen ve adalete teslimi gerekenleri, kışkırtıcı ve teşvikleri, teknik araçlar ve yöntemlerden de yararlanarak tespit etmiş olup, teşhisler yapıldıkça gözaltına almaya başlamıştır.

20 Şubat tarihine kadar 341 kişi gözaltına alınmış, 86 kişi adlî makamlara tevdi edilmiş ve tutuklanmıştır. İki ilimizde de, Devlet Güvenlik Mahkemeleri olaylara elkoymuştur. İnceleme ve soruşturmalar devam etmekte, gelişmelere göre gerekli kanunî tedbirler de birlikte yürütülmektedir.

Birkaç ilimizde ortaya çıkan olaylar, zamanında alınan tedbirlerin ve müessir bir şekilde yapılan müdahalelerin sonunda büyük ölçüde etkisiz bir hale getirilmiş ve kısa bir sürede sükûnet sağlanmıştır. Her ne şekil ve sebeple olursa olsun, vatandaş özgürlük ve haklarına, can ve mal emniyetine vâki olacak tecavüzleri men etmeye, illerimizdeki zabıta kuvvetleri muktedir bulunmaktadır. Kanunsuz her fiil ve hareket, Devlet kuvvetlerinin güçlü elleriyle daima ezilmeye mahkûmdur. Yurdumuzda güven ve sükûnu ve kamu düzenini sağlamakta, Bakanlığımız bugüne kadar olduğu gibi, bundan sonra da kendisine düşen bütün görevleri yerine getirmeye kararlı ve azimli olup, Yüksek Meclisinizin yardımını istediği konularda da, hazırladığı yasal tedbirleri huzurunuza getirmektedir.

Muhterem arkadaşlarım, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun, Anayasa Mahkemesinde biçimsel yönden iptali dolayısıyle, biz görevi aldığımızın ikinci haftasında bu boşlukları doldurmak üzere Meclise derhal bir tasarı teklif ettik. Arkadaşlar, bize Komisyonda verilen cevap şu oldu ve reddedildi; - Meclisin kararlarına büyük saygım vardır - «Bu hükümet, müstafi bir hükümettir; güvenoyu almamıştır. Bu yasayı bize teklif edemez».

MUSTAFA ASRÎ ÜNSÜR (Yozgat) — Halk Partililerin kararıyle oldu.

İÇİŞLERİ BAKANI MUKADDER ÖZTEKİN (Devamla) — Ben parti olarak söylemiyorum, özür dilerim; Meclisin bir kararıdır, saygımı da peşinen ifade ettim.

Bir Hükümet ki, Meclisle birlikte bazı yasal tedbirler alıp, olaylara önleyici olarak giremezse, çekeceği sıkıntı tahmin ve takdirlerinize sunulur.

Ben burada, siyasî partilerimizin sorumlularını, grup başkanvekili arkadaşlarımı da görüyorum. Kendilerinden istirham edeceğim; lütfen, 171 sayılı Kanunun boş hükümlerini tetkik ettikleri zaman - hukukçularına tetkik ettirsinler, burada açıklamakta bir takım sıkıntılarımız var - idarenin toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde hukuk ilkelerine, yasalara ve bir hukuk Devletinin gerektirdiği titizlik ve itinaya uymak kaydıyle, ne kadar güç şartlar içinde vazife gördüğü ve bu sonucun da başarılı olduğunu kendileri de bizzat takdir edeceklerdir. Bunu hassaten, Yüce Meclislerin sorumlu parti liderlerine ve grup başkanvekillerinin takdirlerine sunuyorum.

Şunu bilhassa ve tekrar belirtmek istiyorum ki, kanunsuz her davranış, ister aşırı sağdan, ister aşırı soldan gelsin, Atatürk ilkelerinden aldığı hız ve ilhamla kanun egemenliğini ve kamu düzenini sağlamakta tam bir tarafsızlıkla görev yapmakta olan Türkiye Cumhuriyeti güvenlik kuvvetleri bunun karşısında olacak, bu görevini tam anlamıyla başaracak ve hiç kimsenin yaptığı da yanına kalmayacaktır.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Bakan, bazı sorular yazılı olarak intikal etmiştir, bunları okutacağım.

Efendim, soru sormak üzere tespit etmiş olduğumuz sayın üyelerin isimlerini okutuyorum. Sayın Erdem, Sayın Bayraktar, Sayın Avcı, Sayın Toker, Sayın İmamoğlu, Sayın Araslı, Sayın Erek, Sayın Toksarı, Sayın Gençer dışında, başkaca, soru sormak isteyen sayın üye bulunmadığı cihetle soru sorma bitmiştir.

Şimdi yazılı olarak Başkanlığa intikal etmiş olan soruları okutuyorum efendim.

Sayın Başkanlığa

Aşağıdaki sorumun Sayın Bakandan sorulmasını arz ederim.

1. — Karakollardaki bazı hadiseler dolayısıyle yapılan şikâyetler üzerine başlatılan tahkikatların sonuçlandırılması gecikmektedir.

Nedeni hakkında ve şikâyetlerin önlenmesi hususunda ne yapılmaktadır? Bu konuda izahat verilmesini rica ederim.

Ankara
İ. Hakkı Köylüoğlu

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Bakan.

İÇİŞLERİ BAKANI MUKADDER ÖZTEKİN (Devamla) — Sayın Başkan, eğer karakollardaki bu gecikmeler idarî muamelâttansa, muhterem soru sahibi, hangi karakollarda hangi konulardan müşteki ise bana listesini versin, hepsini tahkik ettirir kendilerine yazılı olarak bildiririm.

Adlî konulardansa, bu konu da, takdir ederler, sorumluluğum çerçevesine girmiyor. Adalet Bakanlığından sormaları gerekir.

BAŞKAN — Evet efendim. Soru cevaplandırılmıştır.

Bir diğer soru var, okutuyorum efendim.

Sayın Başkanlığa

Sayın Başkan, Sayın İçişleri Bakanından aşağıdaki sorumun cevaplandırılmasına delaletleriniz rica olunur.

Dünyaca, CIA Ajanı olarak bilinen Georga Harris Türkiye'de niçin bulunmaktadır?

Faaliyetleri Bakanlığınızca veya MİT'çe takip edilmekte midir? Takip ediliyorsa, edindiğiniz bilgiler nelerdir? Saygılarımla.

Adana

Osman Çıtırık

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

İÇİŞLERİ BAKANI MUKADDER ÖZTEKİN (Devamla) — Sayın Çıtırık'ın bu sorusunun MİT'e taalluk eden kısmına Sayın Başbakan cevap verirler. MİT, Başbakanlığa bağlı bir kuruluştur. Bunun dışında, Emniyet Genel Müdürlüğümüzün bu konuda kendisine burada verecek bir bilgisi hazır değildir. Bunu arz ederim.

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır efendim.

Sayın Erdem, buyurunuz sorunuzu efendim.

Yalnız, bir dakikanızı rica edeyim. Bütün soru sahibi arkadaşlarımdan mütalâa veya mülahaza...

ALİ NAİLİ ERDEM (İzmir) — Hayır efendim, hayır.

BAŞKAN — Sizin için söylemiyorum Sayın Erdem. Teferruata kaçmadan, kısa cümlelerle sorularını belirtmelerini rica ediyorum.

Buyurunuz efendim.

ALİ NAİLİ ERDEM (İzmir) — Sayın Başkan, bütçenin tümü üzerindeki konuşmada, Halk Partisi Grupu adına konuşma yapan Deniz Baykal, TÖB-DER'in yürütmüş olduğu kargaşa ve anarşi ile ilgili olaylar münasebetiyle, konuşmasının bir yerinde aynen «Sayın İçişleri Bakanı özel toplantılarda, kulislerde, bu hadise ile ilgili konuşmaları net ve açık olarak ifade etmektedir. Hadisenin içerisinde bulunanları ve suçluları cesaretle söyleme medeniyetine hâlâ sahipse, gelip bu kürsüden söylesinler» demiştir.

Bu hususta Sayın Bakandan açıklamada bulunmasını rica edecem.

BAŞKAN — Evet.

Buyurunuz efendim.

İÇİŞLERİ BAKANI MUKADDER ÖZTEKİN (Devamla) — Sayın Başkan, soru sahibi bana bu fırsatı verdiği için kendisine teşekkür ederim. Ben, Devlet hayatımda, Parlamento hayatımda hiçbir zaman kişisel itham ve münakaşalara girmemiş ve birtakım özel çıkarlar hesabiyle de kimseyi itham etmemişimdir.

Ben o gün Malatya'dan gelmiş idim. Uçaktan indim ve televizyonda, tesadüf bu, eve girer girmez, çok muhterem arkadaşımın bu konuşmasını bizzat dinleme fırsatını buldum.

Muhterem arkadaşlarım, idarî hayatım ve Devlet tecrübem itibarıyle, yerli yersiz, gerçekleri her yerde konuşmamak terbiye itiyadındayım.

Bunun hangi maksatla söylendiğini el'an düşünürüm. Bunların hepsinin dışında, bir sorumlu kişiyim. Sorumluluğumun sınırları içinde de, hangi ölçüde konuşacağımı da bilirim. Bir parlamenter olarak da, bu kürsüde sorumsuz konuşulduğunu da bilirim. Anayasaya göre, parlamenter buradaki hitaplarından sorumsuz olduğu için, bunu dışarıda tekrarlaması da sorumsuz olduğu için, bazı cesur davranışlar oluyor.

Arkadaşımın o ithamını şiddetle reddederim. Ben, kimsenin gıyabında konuşacak ve kimseyi gıyabında itham edecek kadar küçük yaradılışlı bir insan değilim. Kendileriyle bir irtibatım olmamıştır; bir yanlış istihbarat belki, kendilerine intikal etmiştir. Bildiğim bir şeyi de, bildiğim ölçülerde, resmî mercilere ulaştıracak kadar da vatan ve hizmet sevgim vardır.

Bilmiyorum sizi tatmin edebildim mi? Bu konuya girmek istemediğim için teknik cevap sınırlanmıştır. (A. P. ve C. G. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Soru cevaplandırılmıştır.

Sayın Müfit Bayraktar, buyurunuz efendim.

MÜFİT BAYRAKTAR (Bolu) — 1. Sayın Başkan, TÖB-DER'in yapmış olduğu toplantılarda Cumhuriyet Halk Partili milletvekilleri var mıdır? Bunlar tespit edilmiş midir?

Sayın Bakan buna cevap verecek mi?

BAŞKAN — Efendim, sorunuzun tamamını, bitiriniz.

MÜFİT BAYRAKTAR (Bolu) — Bugüne kadar, TÖB-DER'in, yıkıcı faaliyetlere karışmış olmasını politika olarak addetmekte miyiz; addetmemekte miyiz?

Bu hususta bir muamele yapılmış mıdır, yapılmamış mıdır?

BAŞKAN — Ne yapılmış mıdır efendim?

MÜFİT BAYRAKTAR (Bolu) — Muamele, kovuşturma yapılmış mıdır? Dernekler Kanununa göre, kurulmuş olan bir derneğin politika ile uğraşamayacağı bilindiği halde, ne gibi işlem yapılmıştır?

Üçüncüsü; Sıkıyönetim olmasına rağmen kazan kaldırmış olan toplum polislerine taviz şeklinde birtakım haklar tanınmıştır.

Sıkıyönetim olmasına rağmen toplum polisinin yapmış olduğu bu icraat nasıl yorumlanır?

BAŞKAN — Sorular bunlar Sayın Bakan, buyurunuz.

İÇİŞLERİ BAKANI MUKADDER ÖZTEKİN (Devamla) — Efendim, en sonundan cevap vermeye başlayayım.

Toplum polisi olayı, mülkiye müfettişlerimizce tahkik edilmektedir; bir taviz bahis konusu değildir; bunu arkadaşıma belirtmek isterim. Toplum polisine bir taviz mevzuu bahis değildir.

Kanunî hakları gecikmiş olan Sıkıyönetim ödenekleri ödenmiştir. Ayrıca, bizim de hiçbir zaman tasvip etmediğimiz bu davranışları tahkik konusu yapılıyor. Senato'da da aynı soruyu sordular. İstanbul, Ankara ve İzmir'de mülkiye müfettişlerimiz konuyu neticelendirecekler.

Arkadaşımın sorduğu diğer konu, dernekler konusudur. Bizdeki uygulama şöyledir arkadaşlar :

Ankara, İstanbul Sıkıyönetim bölgeleridir. 1402 sayılı Kanunun 2 ve 3 ncü maddelerine göre, buradaki bütün dernek faaliyetlerinin kontrolu Sıkıyönetim Komutanlığına aittir.

Emniyet, derneklerin toplantılarını bazı ölçülerde izleyebilmekte, bazılarında izleyememektedir. Normal yıllık toplantılarını, Dernekler Kanununa göre, Hükümet, komiser göndermek suretiyle tespit eder ve zabıtlarını savcılığa ve mülkiye amirine tevdi eder.

Biraz evvel değindiğim 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Hürriyeti Kanununun mülga 10 ncu maddesine göre, bugün biz, mutat toplantılar dışındaki toplantılara hükümet komiseri gönderemiyoruz. Binaenaleyh, tespiti de mümkün değildir.

Bir derneğin bazı davranışlarına değindiniz; içine iştirak eden çeşitli politikacıların...

Buna, sureti katiyede, burada cevap verecek durumda değilim.

Kendinizin bu konuda bir istihbaratı varsa, bunu bize intikal ettirirsiniz veyahut yetkili mercilere intikalinde daha fayda mütalaa ederim. Ben, biraz evvel de arz ettiğim gibi, çok müşkül durumdayız 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Hürriyeti Kanunu hakkında.

Onun için ısrarla, arkadaşlarımın tetkik etmelerini ve bir an evvel bu boşluğu doldurmalarını istirham ettim. Aksi takdirde, bu sıkıntılar cemiyetimizi daha büyük bunalımlara götürebilir.

Maruzatım bu kadar efendim.

BAŞKAN — Evet, soru cevaplandırılmıştır efendim.

Sayın Avcı.

FUAT AVCI (Denizli) — Sayın Başkan, benim soracağım hususu Sayın Erdem sordu, Sayın Vekil de cevapladı. Vazgeçtim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim efendim.

Sayın Toker.

HAYRETTİN TURGUT TOKER (Ankara) — Arkadaşlarım daha önce sordular.

BAŞKAN — Teşekkür ederim efendim.

Sayın İmamoğlu.

SELÇUK İMAMOĞLU (Kayseri) — Sayın Başkan, bazı basında, TÖB-DER tarafından tertip edilen bu toplantıların, daha evvel bilinçli bir program ve tertip içinde ele alınmış olduğu, gizli ve kanundışı Türkiye Komünist Partisi adına neşriyat yapan ve Rusya'da bizim Radyonun yayınları arasında yer aldığı belirtilmiştir.

Bu konu Bakanlıkça incelenmiş midir? İncelenmişse, sonuç nedir?

2. — TÖB-DER tarafından tertip edilen bu toplantılarda konuşulan mevzular, kendi vazifelerine ait mevzular mıdır; yoksa, siyasî mevzular konuşulmuş mudur?

Bu da Bakanlıkça incelenmiş midir? Bunun da neticelerini rica ediyorum Sayın Bakandan.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Bakan.

İÇİŞLERİ BAKANI MUKADDER ÖZTEKİN (Devamla) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Arkadaşımın birinci sorusu, basında münteşir bazı hususların Bakanlığımızca ne şekilde kovalandığı merkezinde.

Kendileri de takdir ederler, basındaki ihbarlar, iddialar, neşriyat, Cumhuriyet Savcılıklarına bağlı basın savcılıkları tarafından her gün muntazaman okunuyor ve ümit ederim ki, bu konu Ankara Basın Savcılığı tarafından veyahut diğer illerdeki basın savcılıkları tarafından tetkik edilmiş ve kanunî gereği yapılmış ola. Bizim Bakanlığımızın, «istihbarî» anlam ötesinde, bu konulara, suç teşkil eden konulara müdahale edemeyeceğini takdirlerinize sunarım.

Bu neşriyatın elbette ki, Devlet yönünden takip edilmesi gereken bazı cepheleri de vardır. Savcılık olaya elattıktan sonra, kendisi de ilgili teşkilâtlarla irtibat kurmak suretiyle bu konuyu derinliğine götürebilir.

Bilmiyorum, soruyu cevaplandırabildim mi?

BAŞKAN — Efendim, soru cevaplandırılmıştır. Takdir, Bakana aittir.

Teşekkür ederim efendim.

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) — Sayın Başkan, benim de sorularım var efendim.

BAŞKAN — Efendim, soruları bitirdim. Genel Kuruldan sordum, «Başkaca sorusu olan arkadaşlarım var mı?» dedim. Olmadığını tespit ettim. (C. H. P. sıralarından «Soru soruyu tahrik ediyor, sormak mecburiyetinde kalıyoruz» sesleri.)

BAŞKAN — Hayır efendim, rica ediyorum.

Sayın Erek, buyurun sorun efendim.

ALİ ŞEVKİ EREK (Tokat) — Sayın Başkan, benim istediğim malumatı Sayın Bakanın izahlarından anlamış bulunuyorum. O bakımdan, soru sormaktan vazgeçtim efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim efendim.

Sayın Toksarı, buyurun efendim.

İHSAN TOKSARI (İstanbul) — Efendim, Kerim Yaman'ın öldürülmesinden sonra aşırı solcular İstanbul Üniversitesini işgal ettiler. (C. H. P. sıralarından gürültüler.)

Alınıyorsunuz, niye alınıyorsunuz? (C. H. P. sıralarından gürültüler.)

BAŞKAN — Rica ediyorum efendim, sorunuzu sorunuz. Rica ediyorum.

İHSAN TOKSARI (İstanbul) — Sayın Başkan, alınıyorlar.

BAŞKAN — Efendim, alınan alınır, alınmayan alınmaz. Bu sizi ne ilgilendiriyor? Siz sorunuzu sorun efendim.

İHSAN TOKSARI (İstanbul) — Aşırı solcuların işgali üzerine, Üniversite Yönetim Kurulu üniversiteyi tatil etti. Bundan sonra, Rektör, acaba, emniyeti haberdar edip, polisi davet etti mi? Yoksa, işgalcilerin, üniversitede profesörlerin odalarını tahrip ederken neden seyirci kaldı? Bu konuda Rektör uyarıda bulundu mu, polis tedbir aldı mı? Onu öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN — Evet efendim, teşekkür ederim.

Sayın Bakan, buyurunuz efendim.

İÇİŞLERİ BAKANI MUKADDER ÖZTEKİN (Devamla) — Efendim, İstanbul Üniversitesi iki gün, o olaydan sonra, bazı öğrenciler tarafından işgal edilmiştir. İşgalin sonunda, Rektörün talebi üzerine, Savcılık marifetiyle tespit edilen hasar 100 bin lira civarındadır. Bu da Savcılığa dosyasıyle birlikte intikal ettirilmiştir. Bana, emniyetten istihbarî rapor olarak gelen konu, size arz edebileceğim ölçüde budur ve içeride birçok tahripler yapılmıştır.

İHSAN TOKSARI (İstanbul) — Sayın Bakan, bir gece kaldıktan sonra mı haber verilmiştir?

BAŞKAN — Efendim, rica ederim.

İÇİŞLERİ BAKANI MUKADDER ÖZTEKİN (Devamla) — Efendim, iki gün sonra haber verilmiştir, iki gün sonra.

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır efendim.

Sayın Araslı, buyurun sorunuzu sorun efendim.

DOĞAN ARASLI (Kars) — Sayın Başkan, Sayın Bakan biraz evvelki konuşmasında, «Olayların, önceden bu derece geniş şekil alacağından haberimiz olamazdı» dediler. Olaylardan birkaç gün sonra, iki gün sonra, Milliyet Gazetesinde, Sayın Bakanın da yakından tanıyacağı Bingöl Valisi Ahmet Tosun, Muş Valisi Ömer Haliloğlu izlenimlerini açıkladılar.

İzin verirseniz, Bingöl Valisi Ahmet Tosun'un, Milliyet Gazetesinden aynen aldığım birkaç satırlık açıklamasını burada Sayın Bakana sunmak suretiyle soru sormak istiyorum. (Gürültüler.)

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum, bir dakikanızı rica ediyorum.

DOĞAN ARASLI (Kars) — Efendim, bu pasajı okuduktan sonra soruyu ancak sorabileceğim (A. P. sıralarından «Gazete okuyarak soru sorulur mu?» sesleri ve gürültüler.)

BAŞKAN — Efendim bu görevi ben yapıyorum.

Sayın Araslı, bir dakikanızı rica ediyorum.

Sayın Bakan, bu konudan herhalde bilginiz vardır, okunmasında gerek görüyor musunuz efendim?

İÇİŞLERİ BAKANI MUKADDER ÖZTEKİN (Devamla) — Efendim, şimdi gayet tabiî bütün bu bilgiler bize geliyor, fakat arkadaşımız biraz evvel

«geç haberimiz oldu, filan,» dediler. Ben, bu konuda...

BAŞKAN — Hayır efendim, onu sormuyorum Sayın Bakan. Sadece Milliyet Gazetesinde bahsi geçen iki valinin görüşlerini...

İÇİŞLERİ BAKANI MUKADDER ÖZTEKİN (Devamla) — Birçok valinin beyanatı var orada.

DOĞAN ARASLI (Kars) — Efendim, Sayın Başkan, müsaade eder misiniz arz edeyim.

BAŞKAN — Efendim?

DOĞAN ARASLI (Kars) — Efendim anlaşılıyor ki, izin verirseniz...

BAŞKAN — Sayın Araslı, bir dakika ben anlamadım henüz. Sayın Araslı bir dakika.

Sayın Bakan, lüzum hissediyor musunuz efendim?

İÇİŞLERİ BAKANI MUKADDER ÖZTEKİN (Devamla) — Efendim, yazılı olarak cevaplandırayım, arkadaşım lütfetsinler. (C. H. P. sıralarından «Daha soru sorulmadı ki, cevaplandırsın» sesleri.)

DOĞAN ARASLI (Kars) — Efendim, daha soruyu sormadım ki.

BAŞKAN — Sayın Bakan, henüz soru sorulmadı efendim. Sayın Bakan, ben anlatamadım.

İÇİŞLERİ BAKANI MUKADDER ÖZTEKİN (Devamla) — Efendim «5 ilde beyanat» deniyor. (C. H. P. sıralarından gürültüler.)

BAŞKAN — Sayın Bakan, lütfen beni dinler misiniz?

Sayın Araslı, diyorlar ki; «İki il valisi görüşlerini, hadiselerin vukuundan evvel açıkladılar. Bu açıklamalara dair Milliyet Gazetesinde yazı çıktı. Bunu okuyayım mı, Sayın Bakana bilgi vermek bakımından?»

Bunun okunmasına ihtiyacınız var mı efendim?

İÇİŞLERİ BAKANI MUKADDER ÖZTEKİN (Devamla) — Yani bu Bingöl'de ve Muş'taki olaylardan önce mi idi?

BAŞKAN — Önceymiş, valilerin beyanatı varmış.

İÇİŞLERİ BAKANI MUKADDER ÖZTEKİN (Devamla) — Önce beyanatları mı var?

BAŞKAN — Evet.

Evet buyurunuz okuyunuz.

DOĞAN ARASLI (Kars) — Bingöl Valisi Ahmet Tosun aynen şunları söylüyor :

BAŞKAN — Tarihini de söyler misiniz Sayın Araslı.

DOĞAN ARASLI (Kars) — 18 Şubat.

İÇİŞLERİ BAKANI MUKADDER ÖZTEKİN (Devamla) — Olaydan sonra. (A. P. sıralarından «Olaylardan sonra» sesleri.)

DOĞAN ARASLI (Kars) — Bakın, biliyorlar olaylardan sonra olduğunu.

BAŞKAN — Evet efendim, buyurunuz.

DOĞAN ARASLI (Kars) — «Bazı tahrikçiler, öğretmenlerin şehirde yürüyüş yaparak, Moskova bayrağını dolaştıracaklarını yayıyorlardı. Cumartesi sabahı şehire gelen kavşakları tuttuk.

BAŞKAN — Yalnız Sayın Araslı, «bir cümleyle» dediniz. lütfedin, yani, gazetenin bütün sütunlarını okuyacaksak...

DOĞAN ARASLI (Kars) — Hayır.

«Köylerden ve civar ilçelerden gelenlerin üzerini aradık. Bazılarında silâh bulduk.»

Demek ki, sayın Bakanın burada ifade etmiş olmalarına rağmen, valiler ve o illerdeki birtakım görevliler, olaydan haberdar idiler. Üzerlerinde silâhlar bulunuyor ve sayın Bakan diyor ki; «Bu derece geniş tahribat olacağını bilmiyorduk».

İçişleri Bakanlığının bizzat, İçişleri Bakanlığının emrindeki Emniyet Genel Müdürlüğünün bizzat sorumlu olduğu inancını taşıyorum. Sayın Bakanın diğer beyanatlar da benim sorumu güçlendirecek şekilde benim sorumla beraber olduğu inancındayım. Sayın Bakanın bir kez daha olaylarda gereğince tedbir almadıkları ortaya çıkıyor.

BAŞKAN — Sayın Araslı, ben başta istirham ettim; siz sayın Bakanın tutumunu eleştiriyorsunuz.

DOĞAN ARASLI (Kars) — Valilerin, Milliyet Gazetesinde yer alan beyanatlarına ilişkin görüşleri nedir sayın Bakanın?

BAŞKAN — Anlayamadım, 1 nci sorunuzu tekrar eder misiniz?

DOĞAN ARASLI (Kars) — Valilerin, Millet Gazetesinde yer alan beyanlarına ilişkin sayın Bakanın görüşleri nedir?

İÇİŞLERİ BAKANI MUKADDER ÖZTEKİN (Devamal) — Ona hemen cevap vereyim.

DOĞAN ARASLI (Kars) — İkinci sorumu arz ediyorum:

Tahrik ve teşviklerle toplandıkları anlaşılanlar için; «Büyük halk topluluğu» ifadesini kullandılar sayın Bakan. Sorum şu : Kimler tahrik etmiştir? Yakalanan zatların politik kimlikleri, sayıları ve derneklerle ilişkileri nelerdir? Yani şu anda göz altında bulundurulanların. Bunların il, il cevaplandırılmasıda ben gerçekten sayısız yarar görüyorum. Açıklanması

halinde, bu isimlerin büyük bir kısmının cepheci arkadaşlarımız tarafından da tanınan isimler olduğu görülecektir. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

İÇİŞLERİ BAKANI MUKADDER ÖZETKİN (Devamla) — Sayın Başkan bir hususa hemen cevap verebilirim. İllerin emniyet ve asayişinden ben sorumlu değilim, ben Türkiye'den sorumluyum. Müsaade edin bir noktayı izah edeyim; ilin tüm emniyet ve asayişinden sorumlu olan validir. Valinin verdiği beyanat kendi sorumluluk ve yetki sınırları içindedir. Şimdi, bana gelen bütün detaylı bilgilerde söylediğiniz bu soruların bir çoğunun cevabı var. Lütfen yazılı olarak intikal ettirin, yazılı olarak size cevabını intikal ettireyim. (Gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Bakan, sayın Bakan...

İÇİŞLERİ BAKANI MUKADDER ÖZTEKİN (Devamla) — Efendim, burada takdir buyurun yani...

BAŞKAN — Sayın Bakan bir dakikanızı rica ediyorum.

Arkadaşlarımdan da sükûnet rica ediyorum.

Sayın Bakan soru zabıtlara geçmiştir. Zabıtlardan lütfen alınız ve yazılı olarak cevaplandırınız.

İÇİŞLERİ BAKANI MUKADDER ÖZTEKİN (Devamla) — Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Bakan teşekkür ederim.

DAVUT AKSU (Kars) — Sayın Başkan bir sorum vardı.

BAŞKAN — Soruları tamamladım, maalesef. (Gürültüler).

Efendim söz sırası Sayın Rasim Gürsoy'undur.

Sayın Gürsoy buyurunuz.

MUSTAFA ASRİ ÜNSÜR (Yozgat) — Söz sıram vardı, soru soracaktım.

BAŞKAN — Affedersiniz efendim, buyurun sorunuzu sorunuz.

AHMET KARAASLAN (Malatya) — Bir sorum vardı Sayın Başkan.

BAŞKAN — Hayır Sayın Karaaslan sizin sorunuz yok.

Efendim, ben kaydetmeyi unuttum sayın arkadaşımı, söz istemişlerdi.

DAVUT AKSU (Kars) — Sayın Başkan biz de söz istemiştik hiç bu tarafa bakmıyorsunuz.

BAŞKAN — Burada yoktunuz, Genel Kurulda yoktunuz, çok rica ediyorum Sayın Aksu.

Buyurun efendim sorunuzu sorunuz.

MUSTAFA ASRİ ÜNSÜR (Yozgat) — Efendim, sayın Bakanın biraz evvel bahsetmiş olduğu 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu, İçişleri Komisyonunda müspet olarak geçmiştir, Adalet Komisyonunda ise reddedilmiştir. Şimdi, bu kanunun reddedilmiş olması Türkiye Büyük Millet Meclisi gündemine alınmamasını gerektirmektedir. Sayın Bakanın, bu kanunu Parlamentonun gündemine aldırma yetkisi vardır. Aldırmayı düşünüp düşünmediğini öğrenmek istiyorum, bir.

İkincisi, yine 1630 sayılı Dernekler Kanununun bazı maddeleri 18 Haziran 1974'te iptal edilmiştir. Bunun yerine yeni bir kanununun getirilip getirilmeyeceği?

Yine, Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun bazı maddeleri ki, meselâ, polisin üniversiteye girip de kızıl eşkiyanın elindeki silâhları alabilmesi için mahkeme kararı olması lâzımdır şekinde bir hüküm vardır; polisin, üniversitere vazifesini rahatlıkla yapabilmesi için bir değişiklik teklifini sayın Bakan getirip de, memleket evlâtlarının kızıl eşkiyadan rahatça kurtulup, öğrenim yapabilmesini sağlamayı düşünüyorlar mı?

4 ncü sualim; Milliyet Gazetesinde çıkan, valilerin beyanlarının tarafsız olup olmadığını cevaplamasını istirham ediyorum.

BAŞKAN — Efendim, sorduğunuz soruların bir kısmını sayın Bakan konuşmalarında, temas etmek suretiyle, cevaplandırmışlardı. Sorularınızın bir kısmı da sayın Bakana değil, kendi kendimize soracağımız sorular efendim. Onun için Bakana tevcih etmiyorum.

Buyurunuz sayın Bakan, bitmiştir; yerinize buyurunuz efendim.

ETEM EKEN (Çorum) — Sayın Başkan, Bakan inmedi. İçtüzüğe göre sorularımızı tahdit etmeye hakkınız yoktur.

BAŞKAN — Efendim, ben sayın Bakana, konuşma süresinin bittiğini, soruların tamamlandığını belirterek kürsüden ayrılmalarını rica ettim.

ETEM EKEN (Çorum) — Sorular tamamlanmadan soru rica ettim efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz sayın Bakan.

HÜSEYİN ERÇELİK (Denizli) — Sayın Başkan, yazılı olarak verdim. Lütfedin okutun cevaplandırılsın efendim.

BAŞKAN — Efendim, yazılı soru verin, Bakan cevaplandıracaktır. Anayasa var, İçtüzük var...

Sayın Rasim Gürsoy, buyurunuz efendim.

RASİM GÜRSOY (İçel) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

İçişleri Bakanlığı bütçesi üzerindeki düşüncelerimi arz etmek üzere söz almış bulunuyorum.

Son olaylar göstermiştir ki, İçişleri Bakanlığının görevleri ve çalışma sahası oldukça genişlemiş ve zorlaşmıştır. Bakanlığın bu görevlerini tam olarak yapabilmesi için polis ve jandarmanın modern vasıta ve teçhizatla donatılması gerekmektedir. Bunun yanında, memlekette huzuru sağlayacak olan bu teşkilât mensuplarının da maddî ve manevî yönden tatmin edilmeleri şarttır.

Son üniversite ve TÖB - DER'in giriştiği olaylar da göstermiştir ki, jandarma ve polis güçlü olmak mecburiyetindedir.

Bugün memleket, 12 Mart öncesi ve sonrasının buhranlı günlerine getirilmek istenmektedir. Bu mevzuda sol basın ve Halk Partisinin organı Milliyet Gazetesi, esas suçlularını koruyabilmek için Bingöl, Muş, Tokat ve Maraş valilerinden aldığı maksatlı beyanlarla hadiselerin şekil ve mahiyetini değiştirmek istemektedir. Hükümet, valilerin bu beyanlarını tetkik etmelidir.

ETEM EKEN (Çorum) — Doğru söylüyorlar, doğru.

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum.

RASİM GÜRSOY (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, bu olayları kimler idare ediyor, kimler destekliyor? Hakikî suçluları kimlerdir? Bu hususta düşüncelerimi arz ediyorum.

Daha birkaç gün önce bu kürsüden Cumhuriyet Halk Partisine mensup bir arkadaşımız, üniversite olaylarını masum talebe hareketi olarak göstermek istedi ve milliyetçi gençliği itham etti.

Sayın Deniz Baykal ise, sol terörizme boyun eğeceğimizden bahsetti. Peki sayın Halk Partili arkadaşlarım, Türkiye'ye sol terörizm gelirse siz boyun eğenler arasında olmayacak mısınız? Yoksa sol terörizmin idarecileri sizler misiniz? Öğrenmek isteriz.

Şimdi ben size soruyorum: Üniversiteyi işgal, mallarını yağma edenleri tasvip ediyor ve savunuyor musunuz?

İLHAMİ ÇETİN (Yozgat) — Halkı birbirine kırdıranları savunuyor musunuz? (C. H. P. sıralarından gürültüler).

RASİM GÜRSOY (Devamla) — Bu olaylar sırasında... (C. H. P. sıralarından gürültüler.)

Dinleyin, dinleyin...

BAŞKAN — Rica ediyorum, rica ediyorum..

RASİM GÜRSOY (Devamla) — Bu olaylar sırasında...

İLHAMİ ÇETİN (Yozgat) — Hamido'yu savunuyor musunuz? (C. H. P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Rica ediyorum efendim.

Sayın Gürsoy, Sayın Gürsoy..

RASİM GÜRSOY (Devamla) — Bu olaylar sırasında devrimcilere panzer tankı ve coplarla saldıran, «Faşist köpeklere ölüm» diyenleri, «Emekçi sınıfını zulüm altında inleten Amerikancı, NATO'cu, milliyetçi cephe engerekleri, çayanları kahrolsun» diyenleri, «Balyozcu sıkıyönetim faşistlerine ölüm» çığlıkları saçanları, «Yaşasın Türkiye halkları» diye bağıranları masum gençlik olarak görüyor ve savunuyor musunuz?

BAŞKAN — Sayın Gürsoy, ben zatıâlinize İçişleri Bakanlığı bütçesi üzerinde söz verdim.

RASİM GÜRSOY (Devamla) — Asayişle ilgili..

BAŞKAN — Şimdi efendim, asayiş, ama sanki bir siyasî partiye soru sorar edası içerisinde görüşmeyiniz.

RASİM GÜRSOY (Devamla) — Teşekkür ederim Sayın Başkan ikazınıza.

Daha iki ay evvel TÖB - DER İstanbul Şubesinin yayınladığı gazetedeki başlık kenarında çerçeve içinde şu cümleler yer alıyordu:

«Generaller, askerleri daha iyi dövüşmeye zorladıkları zaman, onlara, evlerini ve atalarının mezarlarının kuruduklarını söylüyorlar. Yalan söylüyorlar onlara, başkalarının zenginlikleri için kanlarını döktüklerini ve bu yüzden öldüklerini söylemiyorlar kendilerine.» deniyordu.

Bu gazete TÖB - DER gazetesi idi. (C. H. P. sıralarından gürültüler)

Sayın milletvekilleri, belli...

BAŞKAN — Efendim rica ediyorum.

RASİM GÜRSOY (Devamla) — Sayın milletvekilleri, belli bir merkezden aldığı direktif sonucu yurdun 52 yerinde birden harekete geçen TÖB - DER'i tanımak için İsmail Cem Radyosu değil, komünist «Bizim Radyo»nun 1 Şubat 1975 günkü yayınında; «TÖB - DER faşizmi tel'in mitingini, 25 Ocakta Kerim Yaman'ın cenaze töreni münasebetiyle Leninci devrimci eylem teorisine uygun olarak düzenlenen gösterilerden edinilen ve başarılı geçen tecrübelerden faydalanmak için yapmıştır.» deniyordu.

Türkiye Komünist Partisi ise, kendilerinin de içinde olduğu 25 Ocak İstanbul toplantısı için, «Bazı aydın güçler üzerinde etki yaptığı için başarılı olmuştur.» demekte idi.

Yine Komünist «Bizim Radyo»nun 1 Şubat 1975 günkü yayınında; «TÖB - DER'in antiemperyalist, antifaşist mitingleri bu stratejinin devamı olacak, bundan da başarı sağlandığı takdirde artık komünistlerin hedefe varmasına bir engel kalmayacak» deniyordu.

Şimdi TÖB - DER'in maksadının ne olduğu bu suretle gayet iyi anlaşılmış bulunmaktadır.

Sayın milletvekilleri, son üniversite olayları ve TÖB - DER'in giriştiği ve yer yer kanlı olayların cereyan ettiği eylemlerde ihtilâl provalarının yapılmaya başlandığını görmemek mümkün değildir.

Şimdi geliyorum hadiselerin karşısında Halk Partisinin tutumuna. Sayın Ecevit, Af Kanununun Meclislerden çıktığı günlerde anarşistleri affedememenin üzüntüsü içinde; «Gençliği zaptedemiyorum ve ne yapacağımı da bilemiyorum» diyordu.

Gerçi Halk Partisinin her müşkül anında imdadına yetişmeyi görev sayan Anayasanın bir kısım üyeleri, genel af çıkarıyor ve Sayın Ecevit'i bu üzüntüsünden kurtarıyordu.

Halk Partisi sözcüsü Sayın Osman Çıtırık, «Milliyetçi Cephe»nin yasa dışı eylemlerinden söz etti. Sayın Çıtırık, eylemi kimler yaptı, vesikaları konuşturayım da lütfen dinleyiniz.

Halk Partisi Eğridir Gençlik Kolu, TÖB - DER Isparta Gençlik Kolu imzası ile yayınlanan bildiride; «Kahrolsun faşizm, kahrolsun Amerikan emperyalizmi, yerli uşakları, yaşasın halklarımızın devrimci mücadelesi, yaşasın dünya halklarının emperyalizme karşı mücadelesi» bildirisinin altında sizin gençlik kollarınızın, yasa dışına çıkan sizin gençlik kollarınızın...

BAŞKAN — Efendim, «Halk Partisi Gençlik Kolları» diyorsunuz, arkasından «Sizin» demeniz niçin? Yani tahrik edici olmuyor mu Sayın Gürsoy? Sükûnetle müzakerelerimizi bitirmek daha iyi değil mi efendim?

RASİM GÜRSOY (Devamla) — Peki Sayın Başkan.

BAŞKAN — Lütfediniz. (C. H. P. sıralarından gürültüler) Efendim rica ediyorum.

RASİM GÜRSOY (Devamla) — Sayın Başkan, «Milliyetçi Cephe»ye mensup olanları Sayın Çıtırık Anayasa dışı eylemlerle itham ettiler. İzin verirseniz aynı cevabı vermek isterim.

Sayın Çıtırık, subayların masum yürüyüşleri sırasında subayları tahrik beyannameleri dağıtan gençler kime mensuptu? Yasa dışına çıkan biz miyiz? Güvenlik Mahkemelerinin, ittilâf çıkararak, yargılamak için çağırdığı gençler Halk Partisine mi mensuptur, «Milliyetçi Cephe»ye mi mensuptur?

HÜSEYİN ERÇELİK (Denizli) — 27 Mayısa dilekçe verin.

RASİM GÜRSOY (Devamla) — İsnat edilen suç ise, Güvenlik Kuruluna hakaret midir? Siz bu gençlerin hareketini tasvip ediyor musunuz? Bir defa gösterebilir misiniz milliyetçi gençliğin yasa dışı hareketlerini? Gösteremezsiniz. (C. H. P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Efendim rica ederim, arkadaşımızın kanaati böyle efendim,; Allah, Allah.. Rica ediyorum.

ABDİ ÖZKÖK (Bolu) — Soruyor Sayın Başkan, soruyor. Cevap verelim.

RASİM GÜRSOY (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, son olaylar adalete intikal etmiştir. Yakında tetkikat sonunda herkesin maskesi düşecektir. Biz, milliyetçi gençliğin de yasa dışına çıkmasını istemiyoruz, hiç kimsenin olduğu gibi. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri)

Değerli arkadaşlarım, son üniversite ve TÖB - DER olaylarının hedefi belli ve açıktır. Maksatları pahalılığı protesto olamaz. Eğer gayeleri bu olsa idi, Sayın Ecevit'in aşırı zam yaptığı günlerde, «Dar gelirliler bundan etkilenmeyecek, ücretler fiyat artışlarının önünde seyredecek» diye hayalî beyanatlar verdiği zaman bir tepki göstermeleri gerekirdi. Bugün Türkiye'de faşist bir idare mi vardır ki, TÖB - DER protestoda bulunsun?

NEDİM KORKMAZ (Yozgat) — Tehlikesi var.

RASİM GÜRSOY (Devamla) — Bu siyasî konularla TÖB - DER'in alâkası nedir? Tekrar ediyorum, bunlar sol ihtilâlin yapılmakta olan provalarıdır.

Milliyetçi bir hükümetin kurulması halinde, ele geçirdikleri Devletin kilit noktalarından atılacaklarının endişesinin ifadesidir.

AZMİ YAVUZALP (Niğde) — Niye atacaksınız onları?

RASİM GÜRSOY (Devamla) — Solun içinde olmayacağı bir hükümetin huzur sağlayamayacağına Çankaya'nın inandırılmak istenmesine matuftur.

BAŞKAN — Bir dakikanız kaldı efendim.

RASİM GÖRSOY (Devamla) — İç ve dış düşmanlara karşı yurdu korumakla görevli olan Türk Silâhlı Kuvvetlerinin bir kolu olan Sıkıyönetim, bu şehirlerimizde halen görevlidir, ama, itiraf etmek gerekir ki idarenin hadiseler karşısındaki pasif tutumunu anlamak da mümükün değildir. Bu şehirler, bildiğiniz

gibi, İstanbul, Ankara ve talebe hareketlerinin cereyan ettiği şehirlerdir.

Değerli arkadaşım, bütün bu olayların hakikî suçlusunu tespit etmek ve ona göre tedbir almak zorunluğu vardır; daha, dün, örfî idare mahkemelerinde, «Ben Türk değilim, Müşlüman değilim, Atatürkçü hiç değilim. Ben, Lenin'ci, Mao'cuyum; sizden af da istemiyorum, asıl siz bizden af dileyin.» diyen vatan düşmanlarını, hukukilikten çok hissî olan bir kararla af eden Anayasa Mahkemesi içinde aramamız gerekmektedir.

Sayın Milletvekilleri, hiçbir rejim ve devlet, düşmanlarını sokağa çıkararak kendisini yıkmak isteyenlere seyirci kalamaz, burada her vatansevere düşen görevler vardır.

Değerli arkadaşlarım, yakın tarihte bu memelekette Anayasayı ihlâlden üç güzide vatan evlâdı asılmıştır. Bugün ise, görevleri Anayasayı korumak olan bir kısım üyelerce bu Anayasa ihlâl edilmiştir. Yetkileri olmamasına rağmen af ilân ederek anarşistleri sokağa salıp, kan dökülmesine sebep olmuşlardır.

BAŞKAN — Süreniz doldu efendim. Lütfen bitiriniz efendim.

RASİM GÜRSOY (Devamla) — Tamamlıyorum efendim, bitiriyorum.

Yurt bütünlüğünü tehlikeye atmışlardır. Geliniz, elele verelim, vatan bütünlüğü için ettiğimiz yemine sadık olarak bir Anayasa değişikliği yapalım, Anayasayı ihlâl etmiş olanları yargı önüne çıkaralım, milleti hukukun üstünlüğüne inandıralım. «Hâkimiyet milletndir» sözüne gerçekten inandığımızı teyit edelim.

Sayın milletvekilleri, Atatürk'ün gençliğe yaptığı hitabeyi önce idarecilerin, sonra da herkesin bir kere okuması ve değerlendirmesi gerekmektedir.

BAŞKAN — Sayın Gürsoy bitiriyorum diyorsunuz, devam ediyorsunuz.

RASİM GÜRSOY (Devamla) — Bitti efendim, tamamlıyorum.

İdareciler için söylenmiş söz vardır, gençliğe emanet edilmiş vatan görevi vardır. Hepimiz vatan tehlikeye düştüğü zaman, bu kürsüde ettiğimiz yeminin icabı el birliği yapmasını bilelim, kısır partizanlık görüşlerinden sıyrılarak memleket için elele verelim.

Hepinizi saygı ile ve sevgi ile selâmlıyorum. (A. P. sıralarından sürekli alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Gürsoy.

Sayın Ömer Çakıroğlu, buyurunuz efendim.

ÖMER ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri;

Bütçesini görüştüğümüz Bakanlığın, caydırıcı gücüne rağmen, daha dün denecek kadar yakın zamanda milletçe verilen derse rağmen, gelecek için tecrübe kazanmak, eksik noktaları tespit etmek ve kuvvet hesabını yapabilmek için, dünün TÖS'ü, bugünün TÖB'ü, Türkiye Komünis Partisinin talimatı gereğince 15 - 16 Şubat hareketine girişmiştir.

NECATİ CEBE (Balıkesir) — Utan.

ÖMER ÇAKIROĞLU (Devamla) — Bu harekâtın zahiratı faşizmi tel'indir. Komünist diyalektiğinin esasının, antitez ve sentez olduğu malûmunuzdur. Komünist için, kendinden olmayan, hele karşısında olan mutlaka faşisttir. Her ne kadar, komünizm kadar faşizmin de karşısında olduğunu bildirse de, ilân etse de, şartlanmış komünist kafası, Marks'ın tez antitez ikilemi dışına çıkamaz. Tez olarak komünizm, ki vardır, antitezi karşısında olandır. Tarihî savaş, tez-antitez çatışmasıdır. Onca sentez doğacak, sentez de akabinde yine aynı ikileme gidecek ve böylece Marks'ın yalancı hayal cenneti doğacaktır. Bu düşünce sistemi içinde; «Ölen ölür kalan sağlar bizimdir» niyetiyle verilen talimatla, 15 - 16 Şubat TÖB ve yardımcıları harekâtı başladı. Evet, tez-antitez çatışması, sentez ise yaralılar, ölüler ve halis memleket evlâtlarında hüzün ve elem...

Türkiye Komünist Partisinin talimatı gereği meydan gelen elim hadise karşısında bütün milletçe aynı hassasiyeti göstermemiz gerekirken, ne hazindir ki, evvelce olduğu gibi Cumhuriyet Halk Partisi ve onun sayın liderinin gösterdiği tepki, maalesef milleti hadiseden daha çok dilhun etmiştir.

Cumhuriyet Halk Partisi ve onun sayın lideri, asırlardan beri millî şuur feraseti içinde bulunup, son devletini gözü gibi korumaktan bir an bile fariğ olmayan milletimizi faşistlikle damgalamış, vatan hainlerini masum, vatan bekçilerini isyancı olarak nitelemiştir.

Hiç şüphe yok ki, maşerî vicdan mihenginden bu damga ve bu niteleyiş yerini mutlaka bulacaktır. Ancak, ben bu hadise karşısında Sayın Cumhuriyet Halk Partisi Liderinin tavrını anlamakta güçlük çekmekteyim. (C. H. P. sıralarından «Anlayamazsın» sesleri)

BAŞKAN — Devam ediniz efendim.

ÖMER ÇAKIROĞLU (Devamla) — Kısa fasılalarla verdiği beyanatlar çekişkilerle dolu ise de, müşterek vasıf olarak hırçınlık, telâş ve derin öfkesini görüyoruz.

Sayın liderin bu haline sebep olarak ben iki hal mütalaa etmekteyim. Birinci hal şudur, şu olabilir: TÖS'ün, yani TÖB'ün tecrübe kazanmak, eksikleri

tamamlamak ve kuvvet hesabı yapma maksadı yanında, komünizmin karşısında olanların da aynı neticeyi istihsal ettiğinin hesabından mı doğuyor bu telâş? Yoksa, zorlanmaması lâzımgelen mahut kapının kurcalanmasından mı doğdu bu telâş ve öfke?

İkinci şık da; «Yaşa Ecevit» «Kahraman Ecevit» «İkinci Atatürk Ecevit» karşılığı verdiği tavizlerin, (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri) gösterilen müsamahanın neticesi artık Sayın Ecevit'i aştığının farkında olmasından mıdır bu telâş?

HÜSEYİN DENİZ (Malatya) — Kahrınızdan öleceksiniz.

ÖMER ÇAKIROĞLU (Devamla) — Ben şahsen, Sayın Ecevit'in bu ikinci şıkta öfkesinin olmasını isterim. Hangi noktada olursa olsun, Sayın Ecevit tarihin seyri içinde selefinin akıbetinden kurtulamayacaktır. Tek çıkar yol..

HÜSEYİN DENİZ (Malatya) — Rüyalarınıza giriyor zaten.

ÖMER ÇAKIROĞLU (Devamla) — Tek çıkar yol..

BAŞKAN — Efendim, efendim..

İLHAMİ ÇETİN (Yozgat) — Haydi seçime, tarih size göstersin dersi.

BAŞKAN — Sayın Çakıroğlu.. (C. H. P. sıralarından gürültüler) .

Efendim rica ediyorum, kürsüdeki hatipten seçim istemekle seçim olmuyor efendim. Rica ediyorum.

ÖMER ÇAKIROĞLU (Devamla) — Tek çıkar yol, zamanında mevcut hatadan dönmektir. Merhum İsmet Paşa da, aynı müsamahanın, aynı koruyuculuğun tabiî neticesi olarak, kendisini, aşılmazın mukadder akibetinden kurtaramadı.

BAŞKAN — Sayın Çakıroğlu, Sayın Çakıroğlu..

İLHAMİ ÇETİN (Yozgat) — Sen kimsin, İsmet Paşa kim?. Allah'ın rahmetine kavuşmuş bir insan hakkında böyle konuşulmaz.

BAŞKAN — Efendim rica ediyorum. Sayın Çetin Divan üyesisiniz, rica ediyorum.

Sayın Çakıroğlu, bir dakika:

Efendim rica ediyorum, sükûnetinizi rica ediyorum efendim. (Gürültüler). Efendim sükûnetinizi rica ediyorum.

HASAN SEVER (Çanakkale) — Sizi kurtaran adam.

BAŞKAN — Sayın Çakıroğlu, siz İçişleri Bakanlığı bütçesi üzerinde konuşuyorsunuz. Konuşmaya başladığınız cümleden bu yana Cumhuriyet Halk Partisi ve Ecevit'le uğraştınız. Ayrıca, bugün hayatta olmayan kişilere de intikal ettiniz. Rica ediyorum, konunun dışına çıkmayın. (C. H. P. sıralarından alkışlar) Alkışlanmaya da ihtiyacım yok, rica ediyorum efendim.

VELİ BAKIRLI (Manisa) — Seçime, seçime.

ÖMER ÇAKIROĞLU (Devamla) — Türkiye'de bütçesini görüştüğümüz Bakanlığın en yakından ilgilendiren asayiş meselesi, memleketin güvenlik meselesi üzerinde takınılan tavırların seyrini anlatıyorum. Bütün konuşmalarımda mutlaka Cumhuriyet Halk Partisinden bahsediyorsam, Cumhuriyet Halk Partisinin tavrı hareketi içerisinde ve onların beyanlarıyle ilgilidir de ondan. Eğer Sayın Merhum İsmet Paşa'dan konuşuyorsam onların beyanları içindedir. Eğer Ecevit'ten konuşuyorsam Ecevit'in beyanları içerisindedir.

BAŞKAN — Sayın Çakıroğlu, efendim rica ediyorum. Benim ifa edeceğim göreve mani olmayınız.

Sayın Çakıroğlu, ben, Birleşimi yöneten Başkan olarak size görüşümü bildirdim. Bu İçtüzüğe göre yapılmış bir ikazdır. Benim kararımı eleştirme hakkınız yoktur. Eğer devam ederseniz, ikinci ikazımı yapar, İçtüzüğü uygularim efendim. Buyurunuz.

ÖMER ÇAKIROĞLU (Devamla) — Bütün konuşma.. (Gürültüler)

VELİ BAKIRLI (Manisa) — Seçime, seçime.

BAŞKAN — Sizlere de ceza uygularım efendim. Kim ise teşhis edemedim..

VELİ BAKIRLI (Manisa) — Benim efendim.

BAŞKAN — Size bir uyarı cezası veriyorum.

VELİ BAKIRLI (Manisa) — Seçim için 10 kere cezaya razıyım.

BAŞKAN — Sayın Başkanlığa hitap ederken lütfen o şekilde davranınız. Ben burada sizi temsil ediyorum.

ÖMER ÇAKIROĞLU (Devamla) — Memleketin mukadderatı, asayişi üzerinde çok büyük fonksiyonu olması lâzım gelen siyasî partilerimizden Cumhuriyet Halk Partisi hakkındaki hâlisane temennilerimi söylerken yanlış anlaşılmamamam lâzımdır. Nitekim, bu sözlerim Sayın Ecevit'i sevdiğimden değildir. Bu önerim, bu endişem, gelenin gideni aratacağındandır. Sayın Ecevit, İsmet Paşa'yı arattığı gibi Ecevit'i de aratacak insanlar gelecektir. O bakımdan konuşuyorum.

BAŞKAN — Sayın Çakıroğlu..

ÖMER ÇAKIROĞLU (Devamla) — Ecevit'i arar duruma geldiğimiz zaman da..

BAŞKAN — Sayın Çakıroğlu, size hitap ediyorum efendim. Sözünüzü kestim efendim. Süreniz de doldu, süreniz de doldu efendim.

ÖMER ÇAKIROĞLU (Devamla) — Sayın Başkanım, son hürmet cümlemi söyleyeyim.

Saygılarımı sunarım efendim sağolun, varolun. (A. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Buyurun efendim.

NECDET UĞUR (İstanbul) — Sayın Başkan, İçtüzüğün ilgili maddesine göre yaptığım müracaat, - Adalet Partisi Grup sözcüsünün partim için maksat dışı bir sataşması dolayısıyle olan kısmına - C. H. P. nin mugünkü ve daha önceki Genel Başkanı hakkındaki sataşmayı da ilâve etmenizi rica ediyorum efendim.

BAŞKAN — Söz istiyorsunuz.

Şimdi efendim, sayın Erkovan'ın sataşma ile ilgili söz talebi oldu, Sayın İlhami Ertem'in sataşma ile ilgili söz talebi oldu, sayın Erdem'in. Sayın Necdet Uğur'un yine aynı şekilde, son beyanlarıyle de itmam ettikleri şekilde, sataşmadan dolayı söz talepleri oldu. Şu ana kadar, sadece Cumhuriyet Halk Partisi Grupu sözcüsünün zabıtlarını inceleme imkânını buldum, Adalet Partisi Grupu sözcüsü arkadaşımızın konuşmasiyle ilgili zabıt henüz gelmiş bulunuyor. Ayrıca son konuşmayı da, takdir edersiniz ki, yapılan konuşmanın cereyan tarzı içerisinde, kelimeleri teker teker takip etmek imkânından bizi yoksun bırakıyorsunuz. Bu nedenle zamana ihtiyacım var.

Aslında çalışma süremizin öğlene kadar olan kesimi de tamamlanmış bulunuyor.

Şimdi, sadece bütçenin tümü üzerindeki müzakerelerin tamamlanmış olması nedeniyle, maddelerine geçilmesi hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Sataşma konusundaki istekler hakkındaki kararımı bildirmek ve bütçe üzerindeki müzakerelere devam etmek üzere oturumu kapatıyorum efendim.

Kapanma saati : 13.00

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 14.30

BAŞKAN : Başkanvekili Kemal Ziya Öztürk

DİVAN ÜYELERİ : Zekâi Yaylalı (Erzurum), Tufan Doğan Avşargil (Kayseri)

BAŞKAN — Birleşimin ikinci oturumunu açıyorum efendim.

IV. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER (Devam)

A) İÇİŞLERİ BAKANLIĞI BÜTÇESİ (Devam)

a) Emniyet Genel Müdürlüğü Bütçesi

b) Jandarma Genel Komutanlığı Bütçesi

BAŞKAN — Sayın Karsu, bir önergeniz geldi, Sayın Bakandan soruyu kapsıyor. Bunu Sayın Bakanlığa intikal ettiriyorum efendim.

NURETTİN KARSU (Erzincan) — Evet efendim, teşekkür ederim.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, birinci oturumda arz ettiğim gibi, sataşma dolayısıyle söz talebinde bulunan sayın üyeler mevcut idi. Bu iddialarla ilgili olarak zabıtlar yeniden tarafımdan incelenmiştir. İncelediğim sonuçları arz ediyorum.

Sayın Erkovan, siz gönderdiğiniz yazıda, C. H. P. nin sayın sözcüsünün konuşmasının bir örneğini bağlayarak, altını çizmiş bulunuyorsunuz. «Bu sözler sataşmadır, söz istiyorum» diyorsunuz.

Filhakika, zaptın ikinci sayfasında, «sağ terörizmden istifade ve destekleme» iddiası; bir de zaptın 4 ncü sayfasında «demokratik yoldan iktidara gelemeyeceğini kesinlikle anlayan Millî Hareket Partisi» diye başlayarak, «Mussolini ve Hitler örneği de dile getirilerek iktidara el koyma hevesiyle» bir iddianın

vaki olduğu anlaşılıyor ve nihayet, «ancak siyasî hayatta çekirgenin üç kez sıçrayacağı» yolunda da bir beyan görülüyor.

Bu beyanlar İçtüzüğümüzün 70 nci maddesine göre bir sataşma olarak Başkanlıkça kabul edilmiştir.

Sayın İlhami Ertem, siz de efendim, üç madde üzerinde sataşma iddiasıyle söz istiyorsunuz : «Eski hükümet güvenlik kuvvetlerini tarafsız kullanmamıştır» şeklinde bir iddia vaki oldu diyorsunuz. Böyle bir beyan var. Ancak, bugünkü Hükümetten geriye doğru işbaşında kalan hükümetlerin hepsi, eski hükümet adıyle anılır. Burada Adalet Partisi hükümetinden açıklıkla bir bahis olmadığı için bu iddianızı, açıkça Adalet Partisi hükümetlerine yapılmış bir sataşma olarak kabul etmiyorum.

İkinci isteğiniz; «milliyetçi cephe sağ teröristleri destekleyerek sokağa hâkim olmak istemişlerdir» ve yine üçüncü madde olarak devam ediyor, «milliyetçi cephenin başmimarı Adalet Partisi bu durumdan faydalanarak seçimsiz iktidar olmak istemektedir» diyorsunuz. Her ne kadar bu beyanda bir seçimsiz sözü geçmiyor ise de, konuşmanın genel teması ve manası itibariyle bu anlam çıkmaktadır. Bu iki maddede topladığınız, fakat hepsi bir madde içerisinde mütalâa edilecek hususu da, Başkanlık sataşma olarak kabul etmiştir.

Sayın Uğur?..

DOĞAN ARASLI (Kars) — Grup yöneticileri var efendim.

BAŞKAN — Evet efendim.

Sayın Uğur gönderdiği yazıda, 5 madde üzerinde söz istemekte. Yaptığımız inceleme sonunda, «aşırı solcuların hâmisi Cumhuriyet Halk Partisi» zabıt sayfa : 20;

«Faşizmi yermek suretiyle, komünizmi dolaylı yoldan övmeye çalışanlar vardır. Cumhuriyet Halk Partisi sözcüsünün bu görüşleri paylaşır mahiyetteki beyanları, görüşleri.»

«Sayın Ecevit ve Partisi anarşik kuklaların elinde tuttuğu iplerini oynatmaya başladığı» iddiası.

«TÖB - DER'in Malatya'da yaptığı sessiz yürüyüş esnasında taşıdığı pankartlardaki sloganların, Cumhuriyet Halk Partisine mal edildiği» iddiası var. Cumhuriyet Halk Partisine mal edildiği hakkında açık bir beyan yok. Ancak, Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları Merkez Teşkilâtının imzası ile yayınlanan ibarelerle bir paralellik kurulmuş oluyor, aynıdır denmiş oluyor. Bu hususu Başkanlık kabul ediyor.

«Olayların her yerinde aşırı solcular ve onun hâmisi Cumhuriyet Halk Partisi vardır» deniyor. Sayfa : 28, 23 ve 24.

«İmam Hüseyin - Muaviye ihtilâflarının yeniden Türkiye'mizde sahnelenip, aziz milletimizi, mezhep kavgalarına sürükleyerek, birbirine kırdıracak olan partinizin» şeklinde bir iddia vaki oluyor. Sayın Deniz Baykal'ın konuşmasına yapılan atıfla. (A. P. sıralarından «Doğru» sesleri.) Efendim ben doğru olup olmadığını size sormadım.

Sayfa 35'te «bizzat şemsiye vazifesi gördüğü aşırı sol hareketler» deniyor. Başkanlık bu beyanları da bir sataşma olarak kabul etmiştir.

Bu nedenle muhterem arkadaşlarım, söz isteyen sayın üyelere sırasıyle söz vereceğim. Başkanlık bunları hem sataşma kabul etmiş, hem de iyi hassasiyetler olarak değerlendirmiştir. Bu itibarla söz alacak sayın üyelerin, sadece bu hassasiyetleri belirtmelerini ve bu konuşmaları içerisinde yeni sataşmalara yol açmamalarını bilhassa istirham ediyorum.

Sayın Erkovan buyurunuz efendim.

MUSTAFA KEMAL ERKOVAN (Ankara) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Cumhuriyet Halk Partisinin bir sözcüsü, Cumhuriyet Halk Partisi adına konuşan bir sözcü, maalesef buradaki bütçe konuşmalarını sen, ben kavgası şekline dönüştürme niteliği taşıyan bir konuşma yapmış olduğundan dolayı söz almak mecburiyetinde kaldım.

Türkiye'de bir şeyi iyi tespit etmek lüzumu ile karşı karşıya bulunuyoruz. Sen bunu söyledin, diğeri bunu yaptı, diğeri bunu söyledi, bunu yaptı meselesi, ne bu Meclisi, ne de Türk milletini doğru bir istikamete götürür. Hadiseye çok net ve açık bir teşhis koymak mecburiyetindeyiz. Türkiye'de, genellikle Cumhuriyet Halk Partisi milletvekili arkadaşlarımız, her fırsatta bu kürsüye çıkarak, bir hedef tayin etmektedirler. Bu hedef günden güne genelleşmekte ve bir noktada düğümlenmektedir. Bu bütün dünyada komünizmin uyguladığı genel bir politikadır. Genel cephesiyle, en ılımlısından, en hışımlısına kadar Türkiye'de de bu politika uygulanmaktadır. 1917 Rusyasından komünistler yine bir hedef aramışlardır; Çarlığı ve kiliseyi bulmuşlardır. Çünkü komünizm, zıtlaşma düzeninde hayatiyetini bulur, zıtlaşmalardan hayatîyetini alır. Rusya'da böyle olmuştur. Türkiye'deki komünistler de suni hedefler tayin etmektedirler. Bunlardan birisini Milliyetçi

Hareket Partisi olarak görmüşler, günden güne onu genişleterek «Millî Cephe» yi bir hedefe dikmek istemektedirler. Bu sunî zıtlaşmadan da iktidara geleceklerini, bundan netice alacaklarını zannetmektedirler.

Bu solun hedef tahtası, gerek bu Mecliste, gerek bu Meclisin dışında birçok yerlerde kullanılmakta, basın da buna göre çalışmaktadır Türkiye'de.

Cumhuriyet Halk Partsinin siyasette çoğulcu demokrasiye, sınırsız fikir özgürlüğü, geniş ve yaygın oy hakkına biçilen ölçüleri, Marksist mücadeleye paralelliği nispeti, Türk milletinin ve Meclisteki diğer partilere mesnup milletvekillerinin gözünden kaçmamaktadır.

DOĞAN ARASLI (Kars) — Sen gözlüğünü değiştir, gözlüğünü. Seni faşist bozuntusu seni.

BAŞKAN — Şimdi efendim, bir dakika. Sayın Erkovan, başta rica etmiştim, sayın üyelerden de rica ediyorum. Sayın Erkovan, ben zatıâlinize başka görüşlerinizi ifade etmek için imkân tanımadım. Sadece size sataşma telâkki ettiğim hususlara inhisaren konuşunuz lütfen.

MUSTAFA KEMAL ERKOVAN (Devamla) — Bu sözün içerisinde ki, hududu Anayasa ile tayin edilmiş demokrasimiz dışında, özgürlükçü ve halkçı demokrasi diye hür âlemde bir fikir yoktur, bir düşünce yoktur.

DOĞAN ARASLI (Kars) — O senin dar kafana göre yoktur.

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum.

MUSTAFA KEMAL ERKOVAN (Devamla) — Bu, ancak hür âleme inanmayan insanların, ancak kışkırtıcılık esasına dayanan fikirleridir. Demokraside bunun yeri yoktur.

DOĞAN ARASLI (Kars) — Senin yerin yoktur, senin.

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum, lütfediniz Sayın Araslı, müdahale etmeyiniz efendim.

MUSTAFA KEMAL ERKOVAN (Devamla) — Solcu serüvenlerin ülkeyi komünistleştirme ve bölme hürriyetine her zaman evet diyeceksiniz; fakat Türkiye Cumhuriyetini koruma hürriyetine her zaman hayır diyeceksiniz. Bu mantık hangi mantıktır?

YÜKSEL ÇAKMUR (İzmir) — Sen o katil komandolarına sor onu.

BAŞKAN — Rica ediyorum efendim ,rica ediyorum. Bir dakikanızı rica edeceğim Sayın Erkovan.

Muhterem arkadaşlarım... (C. H. P. sıralarından gürültüler.)

MUSTAFA KEMAL ERKOVAN (Devamla) — 27 Mayısta eliniz patlıyordu, alkışlıyordunuz.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, çalışmaların düzenini bozmamak için sizin yardımlarınızı rica ediyorum. Sayın Erkovan, sizden de tekrar rica ediyorum, lütfen, sınırladığım hususlara inhisar ettiriniz konuşmanızı.

MUSTAFA KEMAL ERKOVAN (Devamla) — Sayın sözcünün ifadesine göre iktidara gelemeyecek, kesinlikle anlaşıldığını da beyan etmektedir. Demek ki sayın sözcü, Türk milletinin iradesine ipotek koymuş. O kendisi biliyor, şunlar iktidara gelecek, şunlar gelmeyecek.

Esas faşizm, esas dikta bu zihniyettir. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.) Türk milletinin iradesine ipotek koymaya hiç kimsenin hakkı yoktur. Siz burada ipotek koyuyorsunuz, ondan sonra da iktidara kimin geleceğini tayin ediyorsunuz; ondan sonra da siz demokrasiden yanasınız, halktan yanasınız...

ETEM EKER (Çorum) — Her konuşmacının hakkı vardır o kürsüde fikrini söylemeye.

MUSTAFA KEMAL ERKOVAN (Devamla) — Burada öyle söylüyorsunuz.

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum.

MUSTAFA KEMAL ERKOVAN (Devamla) — Biz vatandaşlara gerçekleri duyuramamanın ıstırabını çekiyoruz, siz de bunun saltanatını sürüyorsunuz. (C. H. P. sıralarından gürültüler.)

27 Mayısta, 13 Şubatta ve 21 Mayıs olaylarında bir partinin genel başkanından bahsedilerek beraat ettiğinden üzülüyorsunuz. Fakat, şunu ifade etmek isterim ki, bu hükmü veren Türk adliyesidir, buna herkesin saygılı olması gerektir.

Ayrıca, o mahkemelerde içinizden bir üye de müebbet hapse mahkum olmuştur; bidayet mahkemesinde; onu vekil yapmış, alkışlamışsınızdır. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.) Fakat, Sayın Mustafa Ok beraat etmiştir sonradan. Fakat bidayet mahkemesinde müebbet hapse mahkum olmuştur.

COŞKUN KARAGÖZOĞLU (İzmir) — Ayıp ayıp, ne alâkası var bunun. (C. H. P. sıralarından gürültüler.)

MUSTAFA KEMAL ERKOVAN (Devamla) — İşte siz söylüyorsunuz.

BAŞKAN — Sayın Karagözoğlu, rica ediyorum efendim.

MUSTAFA KEMAL ERKOVAN (Devamla) — Ben itham etmiyorum. Ben mahkemenin hükmüne saygımı ifade ediyorum, siz bir başka şahsın o mahkemeden beraat etmesine rıza göstermiyorsunuz.

NURETTİN KARSU (Erzincan) — 13 Kasımda kovulanlardan...

BAŞKAN — Sayın Karsu rica ediyorum.

MUSTAFA KEMAL ERKOVAN (Devamla) — Ayrıca, Cumhuriyet Savcılarına, Anayasaya, İçişleri Vekâletinin mensuplarına burada dil uzatarak baskı yapmak istiyorsunuz. («Bravo» sesleri.)

BAŞKAN — Sayın Erkovan, konu dışına çıkıyorsunuz.

MUSTAFA KEMAL ERKOVAN (Devamla) — İşte burada yazıyor Sayın Başkan.

BAŞKAN — Efendim yazabilir. Size hangi konularda söz verdiğimi belirttim. İçişleri Bakanlığının yetkililerine, mensuplarına baskı yapma veya yapmama konusunda söz izniniz yok efendim.

MUSTAFA KEMAL ERKOVAN (Devamla) — Sayın sözcünün tarafsız görüşmesini çok arzu ederdim.

Bir dernek tarafından 52 ilde birtakım olaylar başlatılmış. Bunun hakkında bir kelimelik bir şey yok. Hedefe sunî olarak bir zihniyet dikilmek isteniyor, onunla diyalog kurulmak isteniyor. Hiç olmazsa, insaf ölçüleriyle, 67 vilâyette yürüyüşe teşebbüs eden bir dernek hakkında da en ufak bir kınama gösterseydiniz. Çünkü, gösteremezsiniz, bu derneği kuranlar da sizlersiniz. («Bravo» sesleri, alkışlar.)

Çünkü 12 Marttan önce kapanan, adı TÖS olan derneğin kurucuları içinizdedir ve bu da TÖS'ün devamıdır.

Sizler ne kadar uğraşırsanız uğraşınız, hürriyetçi demokrasi, sınıf kavgasına, zorbalığa karşı mutlaka netice alacaktır ve Türkiye'de eğer bir kışkırtma, kanunlara saygısızlık var ise bunlar, şu tip hadiselerden ileri geliyor :

Bakınız burada ne deniyor : «10 yıldır bu olaylar içinde büyüdüm, yürüdüm, bütün olayları yaşadım. Fakülte işgalinden toprak işgaline kadar olaylara katıldığım oldu. Molotof kokteyli ve sopalı pek çok çatışmanın içinde bulundum. Kısacası bütün bu olaylarda büyüdüm ve geliştim.» Bunu içinizdeki bir milletvekili söylüyor. (C. H. P. sıralarından «Kim söylüyor?» sesleri, gürültüler.)

BAŞKAN — Sayın Erkovan sorulu cevaplı tarzda bir üslupla konuşmayınız efendim.

MUSTAFA KEMAL ERKOVAN (Devamla) — Kitabı içinizden biri yazmış.

Bir profesöre, bir talebe komünizmi şöyle tarif etse; «Gerçek devrim alt yapı devrimidir. Yani, üretim ilişkilerini yeniden düzenleyen, bir ekonomik güce el değiştiren devrimdir.» dese, bu beyan, o profesörden 10 alır. Bunun adı komünizmin tarifidir. Bunu da siz tarif ederek eyleme koymak istiyorsunuz. (A. P. sıralarından «Bravo. Doğru» sesleri, alkışlar.)

«Türkiye'de yine kışkırtıcılık olayları vardır. İnkâr etmiyoruz. Komünizmin memleketimizde gelişmesinde yalnız C. H. P. sorumludur.» (C. H. P. sıralarından gürültüler.)

BAŞKAN — Efendim rica ederim.

MUSTAFA KEMAL ERKOVAN (Devamla) — Bunu söyleyen de ben değilim. Vesika, sizler söylüyorsunuz. Sizin içinizden çıkan, tutumunuzu beğenmeyen, memleketi tehlikeli yola götürdüğünüze inanan bir milletvekili söylüyor.

BAŞKAN — Sayın Erkovan bir dakikanız kaldı efendim.

MUSTAFA KEMAL ERKOVAN (Devamla) — Siz yıkıcı, kışkırtıcı, bölücü şahısları kendi içinizde arayınız. (Gürültüler.)

Millîyetçi Hareket Partisi kanunlara saygılı bir partidir. Kendisi gibi düşünenlere de, düşünmeyenlere de saygılıdır. Devletin bütünlüğü, milletin bölünmezliği bizim prensibimizdir. Şartlar neyi getirirse getirsin, Millîyetçi Hareket Partisi olarak bu prensipten bizi kimse döndüremeyecektir. Buna da hiç kimsenin gücü yetmeyecektir.

SÜLEYMAN ŞİMŞEK (İçel) — Menderes'in çekmecesinden dolarları kim aşırdı. (Gürültüler.)

BAŞKAN — Efendim, ne hakla bu tarzda bir sesle ve tarz ile Genel Kurulda gürültü yapıyorsunuz? (Gürültüler.) Sorabilir miyim, size sorabilir miyim efendim? (Gürültüler.)

Size bir uyarı cezası veriyorum. (Gürültüler.)

SÜLEYMAN ŞİMŞEK (İçel) — Menderes'in dolarlarını kim aşırdı?

HASAN ÖZÇELİK (Ankara) — Menderes'in müdafaası sana kalmadı. Menderes'in yakasından tutanlardan biri de sensin. (Gürültüler.)

BAŞKAN — Sayın Özçelik, rica ediyorum. Süreniz doldu Sayın Erkovan.

MUSTAFA KEMAL ERKOVAN (Devamla) — Hayır efendim, ben bekliyorum yani.

BAŞKAN — Süreniz doldu Sayın Erkovan, «Bekliyorum» diye bir şey yok efendim. Aslında bu tarzda, müzakereler çığırından çıkar. Siz, sorulu - cevaplı bir üslup içerisinde konuşuyorsunuz; sayın üyeler bu üsluba tabi oluyorlar, müzakereler çığırından çıkıyor. Rica ediyorum.

MUSTAFA KEMAL ERKOVAN (Devamla) — Sayın Başkan, ben şuna dikkat ettim; kendi kanaatimi söylemeden, beylerin vesikalaşmış kanaatlerini beylere aktardım.

BAŞKAN — Lütfen tamamlayınız efendim.

MUSTAFA KEMAL ERKOVAN (Devamla) — Son olarak şunu söylemek isterim ki Milliyetçi Hareket Partisi, kanunlar içerisinde siyasî faaliyet yürüten bir partidir. Bu parti, milliyetçi prensipleri kendine mal ettikten sonra ve bu «Milliyetçi Cephe» dediğiniz şekilde geliştikten sonra, sizin hayalî fikirleriniz Türkiye'de neşvünema bulmayacak ve yıkılıp gidecektir. (C. H. P. sıralarından «Allah, Allah» sesleri.) Bu da, Türk milleti için büyük bir kazanç olacaktır.

Hepinizi hürmetle selâmlarım. (A. P. sıralarından alkışlar.)

OSMAN ÇITIRIK (Adana) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Yerinize oturunuz Sayın Çıtırık.

Sayın İlhami Ertem, buyurunuz efendim.

OSMAN ÇITIRIK (Adana) — Sayın Başkan, yeni bir sataşma olmuştur.

BAŞKAN — Efendim, bir dakika, yerinize oturunuz. Acaba muhterem arkadaşlarım, herbirinizin yerinizden yaptığı konuşmaları da incelesek, hepsi birer sataşma olmayacak mı? Rica ediyorum.

ETEM EKEN (Çorum) — Ama, konuşmacı sebep olmasın efendim?

BAŞKAN — Rica ediyorum.

Buyurun Sayın Ertem, buyurunuz. (A. P. sıralarından alkışlar.)

A. P. GRUPU ADINA İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri;

Cumhuriyet Halk Partisi sözcüsü, konuşmalarında, eğer Adalet Partisini hedef alan sözler sarf etmemiş olsaydı, yüksek huzurunuzu işgal etmeyecektim. Ben, sataşmaların üç konu üzerinde olduğunu arz ettim; fakat Sayın Başkan, bunun birinin, yani eski hükümetin «Güvenlik kuvvetlerini tarafsız kullanmama» şeklinin, Adalet Partisi Hükümetine değil; bütün gelip geçmiş hükümetlere teşmil edilebileceğini dikkate alarak, bu hususta konuşmama müsaade etmedi. Ben de Sayın Başkanın bu arzusuna uyarak, bu konuya temas etmeyeceğim. Yalnız şu kadarını bildirmekle iktifa edeceğim ki; Adalet Partisi, iktidarı süresince güvenlik kuvvetlerini sadece ve sadece kanun içinde, görevleri içinde tutmuştur ve hiç bir kanunsuz eylemin, hiç bir kanunsuz işlemin içine sokmadığı gibi, bunların da tümünün karşısına çıkmıştır.

Şimdi değerli arkadaşlarım, Cumhuriyet Halk Partililer, her yerde Adalet Partisini ve «Milliyetçi Cepheyi», sağ terörizmi beslemekle, onlara güç vermekle, onlara arka çıkmakla töhmetliyor. Bu, gerçeğin tamamen dışıdır.

Sevgili arkadaşlarım, meseleye soğukkanlılıkla eğilip bakalım.

Türkiye'de neler oluyor? Türkiye'de maalesef, yeniden yüksek okullarda boykotlar, işgaller oldu. Kim yaptı boykotları ve işgalleri?

M. ŞÜKRÜ KOÇ (Aydın) — Öğrenciler.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — Hangi öğrenciler yaptı?

M. ŞÜKRÜ KOÇ (Aydın) — Bütün öğrenciler.

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum Sayın Koç.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — Öğretime ve eğitime imkân vermek istemeyen öğrenciler yaptı. Buna karşılık bir grup öğrenci de, bütün mesuliyetlerini idrak ederek, Türkiye'nin geleceğinin sokaklarda değil, devrimlerle değil; ama kendini yetiştirmekle, yarının büyük Türkiye'sini yaratacak kafa teşekkülüne sahip olmakla mümkün olacağını; bunun için, kaybedilen her günün Türkiye için bir zarar olduğunu dikkate alarak, eğitimine devam etmek istemektedir. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Devlet kimin yanındadır muhterem arkadaşlarım? Siz de, milletvekilleri olarak, kimin yanında olmak mecburiyetindesiniz? (C. H. P. sıralarından «Halkın yanında» sesleri) Halkın mı? Ona da geleceğim.

Halk, kendi refahını sağlayan ve meşru nizam içinde bunun gerçekleşmesini isteyendir. Bunu da böyle istemektedir, ama siz Cumhuriyet Halk Partililer Genel Başkanları dahil olmak üzere; «Efendim, hükümet sorununu çözmek için dahi üniversiteler öğretim yapmamalıymış...» (C. H. P. sıralarından «doğru» sesi)

Doğru derseniz, doğru diyerek, anarşizmin ve bu hareketlerin teşvikçisi olduğunu ilân etmiş olursunuz. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri ve alkışlar)

Biz doğru demiyoruz arkadaşlarım. Türkiye'nin tabiî ki, halledilmesi gereken sayısız sorunları vardır. Ama, her sorunun da halledileceği platform vardır. Herkesin kendine has görevleri vardır. Herkesin buna karşılık da sorumlulukları vardır. Bu sorumluluklar, hiç bir vakit eğitimi engellemekle, sokağa dökülmekle, tamamen Marksist sloganlarla, bu memleketi anarşik sınıf kavgalarına sevk etmekle halledilmez. Binaenaleyh, gençlik hareketlerinin temeline inmek lâzımdır. Temelinde yatan şudur : Kim öğretimi ve eğitimi devam ettirmek istiyor; kim buna karşı çıkmak istiyor; hangi şekilde karşı çıkmak istiyor? Türkiye kanunlarında boykot, Türkiye kanunlarında işgal var mıdır? Türkiye kanunlarında rektör odalarını birer anarşi karargâhı haline getirmek hakkı var mıdır? Öğretim üyelerinin...

DAVUT AKSU (Kars) — Kimin iktidarı zamanında oldu?

BAŞKAN — Sayın Aksu rica ediyorum, lütfen.

ETEM EKEN (Çorum) — Davet edenler kimlerdir?

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — Neyin daveti beyefendiler?

Öğretim üyelerinin odalarını yağma etmek, eşyalarını yağma etmek, kitaplarını yırtmak var mıdır? (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri)

Bunları yapan kimlerdir? Bunları yapanlar işgalcilerdir, ama ne yazık ki,

ETEM EKEN (Çorum) — Daveti kendileri ettiler.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — İşgale kim davet eder? Neyin daveti beyefendiler? Bu zihniyetinizle...

BAŞKAN — Efendim rica ediyorum müdahale etmeyiniz.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — Bu zihniyetinizle Türkiye'yi, ancak ve ancak kara günlere götürücülerin öncüsü olursunuz. Zaten de böylesiniz. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri ve alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, üniversite olayları bu. Öbür taraftan, bugün yurdun muhtelif yerlerinde olan hadiselere dönüp bakalım. Kimdir bunların tertipçisi?

ABDİ ÖZKÖK (Bolu) — Siz.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — Kimdir bunların tertipçisi? TÖB - DER. Kimdir bunların tertipçisi DİSK. Ne diyor bunlar? Dün; «sömürü düzeni, NATO'ya hayır, düzen değişikliği» sloganlarını kullananlar, bugün bir değişikle, «tekelci sermaye ve faşizme karşı çıkmak» tarzıyle meselelerini ortaya koyan bir dernektir.

Muhterem arkadaşlarım, Türkiye'de pahalılığın sebeplerini tahlil etmeye zamanımız yok. Kimlerin çıkardığının tahliline de zamanımız müsait değil. Ama, herhalde Türkiye'de şu bir ay içinde veya Irmak Hükümeti zamanında pahalılık başlamış değildir. Türkiye'nin bütün illerinde birden, pahalılık ve faşizmi tel'in mitingi tertip etmek ne demektir? Hükümeti kurulmayan bir ülkede herşeyden daha çok, sulhe, sükûna ihtiyaç olduğu bir zamanda, orada Kıbrıs davası hâlâ neticeye bağlanmazken, bunun halli için birlik ve beraberlik gerekirken, siz yurdun her yerinde, 52 ilinde birden - hangi pankartlarla - bütün vatandaşı sokağa dökmeye kalkarak, anarşi ve kargaşalık yaratacaksınız ve ondan sonra da bunun sorumluluğunu bu dernekte ve bu derneği teşvikte görmeyeceksiniz. Bu mümkün değildir. Eğer Sayın Orhan Eyüboğlu, Sayın Cumhuriyet Halk Partililer, samimî olarak, içten olarak, Türkiye'de huzuru istiyorlarsa, Türkiye'de sükûn içinde dış meselelerimizin halledilmesi için, birlik ve beraberlik lüzumuna ihtiyaç duyuyorlarsa, şimdi arz edeceğim pankartlarla, sloganlarla vatandaşı sokağa dökmek isteyen toplantılar tertip etmek isteyenlerin yanında olamaz, olmamalıdır. Ama ne yazık ki, mesele öyle olmuyor. Şu toplumumuz, şu haliniz dahi bunun aksini gösteriyor.

Şimdi muhterem arkadaşlarım, Türkiye'de bu münasebetle yapılan toplantılardaki şu pankartları, şu sloganları, memleket sevgisini içinde taşıyan, kim kabul edebilir?

«Devrimcilere panzer tankı ve coplarla saldıran faşist köpeklere ölüm.»

Kimdir bunlar muhterem arkadaşlarım? Bütün hayatımı kendilerine hizmet etmekle şeref duyduğum ve arasında bulunmaktan ve memuriyetimi orada yapmaktan gurur duyduğum İçişleri Bakanlığının bu memleketi her türlü huzursuzluktan kurtarmak için vazife gören, feragatle, büyük memleketseverlikle çalışan aziz evlâtlarına çevrilmemiş midir bu söz?

İLHAMİ ÇETİN (Yozgat) — Hiç alâkası yok.

BAŞKAN — Rica ediyorum efendim.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — Kimdir panzer tanklarını kullananlar; kimlerdir?..

ETEM EKEN (Çorum) — Komandolar.

MEHMET SÖNMEZ (Hatay) — Sen, sen.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — Ben... Buyurun beyefendiler, işte milletvekilinin seviyesi bu. Buyurun seviyesi...

YÜCEL DİRİK (İzmir) — Siz onlara bakmayın.

BAŞKAN — Sayın Ertem, rica ediyorum devam ediniz konuşmanıza.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — «Emekci sınıfını zulüm altında inleten Amerikancı, NATO'cu, Milliyetçi Cephe engerekleri, çıyanları kahrolsun»

Sevgili arkadaşlarım, bu pankartları taşıyanlarla, bunları söyleyenlerle işbirliği yaparsanız, bunlarla beraber olursanız, bunları himaye ederseniz; vicdanınıza hitaben sorarım; Türkiye'de huzur olur mu? Buna imkân tasavvur edebilir misiniz? Ve devam ediyor arkadaşlarım;

«Balyozlu sıkıyönetim faşistlerine ölüm?»

Kimdir sıkıyönetimin balyozlu faşistleri? Türk Ordusunun şerefli mensupları değil mi? Değil mi? Bunları söyleyen bir dernek nasıl bir öğretmen derneği olur? Bunun yapmış olduğu toplantı nasıl hukukî ve kanunî olur? (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Var mı Türk hukukunda memur sendikasının şunları söylemesi; hakkı var mı? Var mı burada öğretmenin bir tek meselesi; var mı burada bir tek öğretim ve eğitim sorunu?

BAŞKAN — Sayın Ertem, size de sağ terörizmi desteklemediğiniz konusunda...

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — Desteklemediğimizi arz ediyorum.

BAŞKAN — Anlıyorum da, yani siz diğer kutbu destekleyenleri eleştiriyorsunuz.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — Sayın Başkanım devam ediyorum. Bu ona bağlanıyor. Biz kimseyi desteklemiyoruz. Ama biz meselenin altında neler yattığını söylüyoruz.

SABRİ TIĞLI (Kastamonu) — Saldıranlardan bahset. (C. H. P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Rica ediyorum efendim.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — Türk halkına vazife gören şerefli insanlara bunları yapacaksınız, sokaklara bu insanları yayacaksınız; ondan sonra herkesten hiç bir hareket beklemeden onların bu zehirlerini bütün yurda salmasına müsaade edeceksiniz... Yok böyle şey, geçti bu... (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — Devam ediyorum. Bu derneğin...

SABRİ TIĞLI (Kastamonu) — Saldırılar hakkında konuş.

BAŞKAN — Rica ediyorum efendim.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — Dinlemesini öğren.

Devam ediyorum; bu derneğin pankartlarını okumaya devam ediyorum : «Reformlara hayır, devrimlere evet»

DAVUT AKSU (Kars) — 15 dakika doldu hâlâ konuşuyor.

BAŞKAN — Efendim, şimdi sizin sözcünüz de konuşacak, rica ediyorum.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — Devrim dedikleri nedir muhterem arkadaşlarım; onu çok iyi biliyoruz.

«Hepimiz kölelik kanunlarına boyun eğmeyeceğiz.»

Türkiye Cumhuriyetinin kanunlarına kölelik kanunları diyenin meşruiyetin içinde, hukukun içinde yeri var mıdır? (A. P. sıralarından «olmayacaktır da» sesleri)

Şimdi muhterem arkadaşlarım, durum böyle iken, zaten vaktim de yok, bildirilere daha devam etmek istemiyorum; ama son olaylarda, Muş olaylarını tertipleyenlerin içinde Devlet Operasını yakan, Marmara Gemisini batıran Ergün Saraç'ın bulunduğunu ifade ediyorum; ne buyuruluyor? Fikir suçu olmaz diye serbest bırakılan Ergün Saraç'tır. Muş olaylarını tertipleyen.

BAŞKAN — Sayın Ertem, lütfen konunuza geliniz.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — Sevgili arkadaşlarım, Sayın Ecevit 4 Kasım 1974'te İstanbul Üniversitesi açılışında şöyle konuşuyor : «Siyasî partilerin bazıları toplumun kendilerinden önde gitmekte olduğunu görünce, çaresizlik duygusu içinde kendilerinden başkalarını siyasetle ilgilendirmemek için tedbirler aramaya başlarlar. Bunun için de; derneklere, gençlere siyaset yasaktır, üniversitelere, meslek kuruluşlarına siyaset yasaktır derler.»

DAVUT AKSU (Kars) — Konuşmanın sataşmayla ne alâkası var?

ETEM EKEN (Çorum) — Sayın Başkan, burada hatip konuşuyor.

BAŞKAN — Sayın Eken, Sayın Aksu rica ediyorum efendim; çok müdahale ediyorsunuz. Sayın Aksu size bir uyarma cezası veriyorum, Sayın Eken, size de bir uyarı cezası veriyorum. Çok tahammül ettim beyefendi sizin için, çok rica ediyorum.

ETEM EKEN (Çorum) — Ama sabrımız taşıyor, müsaade buyurunuz.

BAŞKAN — Sabrınız taşıyorsa lütfediniz dışarıda istirahat buyurunuz, rica ediyorum. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

Buyurun Sayın Ertem.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, herhalde Sayın Genel Başkanlarının bu sözleri onların da sabrını taşırmış.

İLHAMİ ÇETİN (Yozgat) — Genel Başkanımızın her fikriyle iftihar ederiz.

ETEM EKEN (Çorum) — Müsaade buyurun Sayın Başkan.

BAŞKAN — Efendim müsaade buyurun, Sayın Eken...

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — Çünkü, üniversite gençliğine bunu söylemek ne demektir? Bu derneklere siyaset yapma hakkını vermek ne demektir? Türkiye'de tarafsız hiç bir şey kalmayacak, şu siyaset yapan bizlerin hali gibi, üniversite de böylesine birbirine girecek, meslek teşekkülleri de birbirine girecek, bütün dernekler de birbirine girecek; memlekette sadece bir kavga olacak.

SABRİ TIĞLI (Kastamonu) — Saldıranlara karşı çıkalım.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — Yok muhterem arkadaşlarım, Türkiye'nin böyle hiç bir sorunu halledilmez ve bu zihniyetle Türkiye'de bir meseleye de gidilmez. Ben, sadece burada bizim terörizmi asla desteklemediğimizi, hiç bir kanunsuzluğun, hiç bir meşruiyetsizliğin içinde olmadığımızı belirtmek için söz aldım. Bunları söylerken, arkadaşlarımın bir kısmı tahammül edemiyorlar. Eğer, hep beraber Türkiye'de huzuru istiyorsak, hep beraber barış arzu ediyorsak samimî olalım. Şu kanun dışı eylemlere, şu kanun dışı hareketlere, şu kanunsuz toplantılara ve bu tarzda kanunları çiğneyen derneklere hep beraber karşı çıkalım.

SABRİ TIĞLI (Kastamonu) — Sayın Başkan, lütfedin de saldıranlardan da bahsetsin.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — Siyaseti yapmak isteyenler, siyasetin yapılacağı ortamda yapsınlar. Sayın Ecevit'in dediği gibi, «Eğer siyaseti üniversiteye, siyaseti okula, siyaseti derneklere sokarsak, ancak birbirimizi töhmet altında bırakmak, ancak birbirimizle çatışmanın dışında hiç bir meseleyi halledemeyiz»

BAŞKAN — Sayın Ertem, sözünüzü lütfen tamamlayınız, rica ediyorum.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — İşte muhterem arkadaşlarım, Adalet Partisi Türkiye'de kanun hâkimiyetini istiyor, Adalet Partisi Türkiye'de huzuru istiyor.

SABRİ TIĞLI (Kastamonu) — Faşistlerden de bahset.

MAHMUT TÜRKMENOĞLU (İzmir) — Sağ Koalisyondan da bahset.

BAŞKAN — Rica ediyorum efendim, rica ediyorum.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — Adalet Partisi Türkiye'de kardeşliği istiyor; ama samimiyetle kardeşliği istiyor. Yoksa sokakların bütün platformların, bütün derneklerin kızıllara açılmasını istemiyor. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Kızıllara açılmasıyle marksist deyimlerin, marksist sloganların bütün yurdun her tarafına yayılmasıyle Türkiye'de hiç bir mesele hallolmaz.

Onun için, gelin el ele verelim, Anayasanın içinde olalım, kanun üstünlüğünü ve kanun hâkimiyetini dikkate alarak hep beraber Türkiye'de evvelâ hukuk düzenini, evvelâ huzuru kuralım, ondan sonra da görüş ayrılıklarımızın ayrılığı ölçüsünde, meşruiyet içinde birbirimize hürmet ederek davamızı yürütelim. Yoksa, sınıf bilincini yaratmayı kendilerine şiar edinen desteklerle bu memleket hiç bir yere gitmez.

Hepinize saygılarımı sunarım. (A. P., D. P., C. G. P, M. S. P. sıralarından alkışlar, «Bravo» sesleri)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Ertem.

NEDİM KORKMAZ (Yozgat) — Sayın Başkan, süresi geçti.

BAŞKAN — Efendim, süresi geçmedi Sayın Ertem'in. Kaçtır efendim saat sorabilir miyim?

NEDİM KORKMAZ (Yozgat) — Tamam efendim, tamam.

BAŞKAN — Efendim, daha süresini doldurmadı İlhami Ertem.

NECDET UĞUR (İstanbul) — Sayın Başkan, bir hususu öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Uğur, buyurunuz efendim.

NECDET UĞUR (İstanbul) — Sataşma konusunda hangilerini kabul buyurdunuz lütfeder misiniz?

BAŞKAN — İfade etmiştim efendim.

NECDET UĞUR (İstanbul) — Çok affedersiniz.

BAŞKAN — Efendim, kısaca özetliyorum :

Aşırı solculuğun hâmisi olma iddiası; faşizmi yermek suretiyle komünizmi dolaylı yoldan övmeye çalışanlara uygun bir davranış içerisinde bulunulması; anarşik kuklaların elinde tuttuğunuz iplerin bırakılması; TÖB - DER'in Malatya'da taşıdığı pankartlar-

la gençlik kollarımızın beyanları arasındaki paralelliğin bulunuşu; olayların her yerinde aşırı solcular ve onun hâmisi Cumhuriyet Halk Partisinin bulunduğu ve bir de Sayın Baykal'ın konuşmasına atıf yapılan hususlar efendim. Buyurunuz. (C. H. P. sıralarından alkışlar.)

Sayın Uğur, burada bulunmadığınız için sizden de istirham ediyorum, yeni bir sataşmaya mahal verilmesin.

Diğer sözcülerden de rica ettim, onun için sizden de rica edeceğim.

C. H. P. GRUPU ADINA NECDET UĞUR (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Türkiye'nin içinde bulunduğu zor günlerde, başında güvenoyu almamış bir Hükümet zorluklar içinde çırpınırken ve önemli dış meselelerimiz varken, bunlara ek olarak bir de çok önemli, Cumhuriyet tarihinin gerçekten en önemli olayları da oluyor.

Şimdi hiç olmazsa, Yüce Meclis, milletin kaderini eline teslim ettiği Yüce Meclis, böylesine önemli ve bunalımlı günlerde konuşurken, birbirleriyle söz yarışına girmekten öteye, kürsüde sinirlilik tezahürleri yapmaktan öteye, Türk halkı için ciddî tehlikeler gösteren olayları önleyici ortak görüşlere varmaya çalıştı. Benim Yüce Meclise, Yüce Meclisin bu düzeyine büyük güvenim vardır. Benden evvel konuşan Sayın Adalet Partisi sözcüsü, bu Mecliste olmayanlara konuşmasının % 90'ını ayırarak, bu Mecliste olmayanları muhatap alarak ve hiddetle, şiddetle konuştu. Sonunda da hiddet ve şiddetle, «Beraber olalım» dedi. Her şeyden evvel 2 konu üzerinde de açık mutabakata varmamız gerekir : Bu Meclisin çatısı içinde bulunan siyasî partiler, demokratik rejimi benimsememiş olan partilerdir.

Demokrasiyi benimsemek demek, demokratik rejimin gereklerine her yerde açıkça söylemek demektir. Bazı siyasî partilerin tutumlarında, küçük de olsalar, bizi, demokratik rejimi benimsediklerinden şüpheye, derin şüpheye düşüren davranışları vardır. Bazı siyasî partilerin ise yine halk ile olan ilişkilerinde, bizi, onların Anayasa ilkelerine gönülden bağlı olduklarından, derin kuşkulara düşüren birtakım olaylar ve göstergeler vardır.

ÖMER ÇAKIROĞLU (Trabzon) — İkisi de doğdu.

NECDET UĞUR (Devamla) — Sayın Adalet Partililerin sanıyorum ki, bu kuşkuları siz bizimle paylaşacaksınız. Müsaade ediniz de ben bu kuşkularımı ifade edeyim.

BAŞKAN — Sayın Çakıroğlu, rica ediyorum.

ÖMER ÇAKIROĞLU (Trabzon) — İkisi de doğru dedim.

BAŞKAN — Rica ediyorum efendim, rica ediyorum.

NECDET UĞUR (Devamla) — Hukuk devletinde, hukuk Devletimizin üstünlüğüne ısrarlı olan Genel Başkanınızdı. Bunu da paylaşmayacak mısınız, bunu?..

İBRAHİM GÖKTEPE (İçel) — Sizinle hiçbir şey paylaşmayız. (A. P. sıralarından «Biz inanıyoruz, siz inanmıyorsunuz» sesleri, gürültüler.)

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum, rica ediyorum.

Buyurunuz Sayın Uğur.

NECDET UĞUR (Devamla) — Ben inanıyorum, sen inanmıyorsun ile bir sonuca varılamaz. Yüce Meclis, kürsüye çıkan insanların konuşma yarış yeri değildir. Sonuca varma yeridir. Müsaade buyurunuz bu türlü yaklaşınız ve lütfen bu türlü dinleyiniz.

Şimdi, bizim hakkımızda burada birtakım şeyler söylendi. Eğer bize bir isnatta bulunduysanız ve bu isnat hakkında da bir kuşkunuz varsa, ve biz bunun doğru olmadığını söylersek memnun olmanız gerekmez mi?

Müsaade ediniz, eğer böyle isnatlar varsa, bunun olmadığını söyleyelim. Eğer birtakım olayları başka türlü biliyorsanız, müsaade buyurunuz bu olayların gerçek yüzünü söyleyelim ki, bundan böyle yanlış yorum ve değerlendirmeler yapılmasın.

Önce, burada yaptığınız iddialardan birisi ne idi: Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulunun bir bildiri yayınladığı iddiası vardır ve bu bildiriyi burada sözcünüz okudu ve bir ilimizde, Malatya'da yapılan gösteri yürüyüşü ile arasında paralellikler kurdu.

Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulunun bir bildirisi vardır; ama bu bildiri arkadaşımın kastetdiği, burada okuduğu bildiri değildir. Bu bildiri açıktır, gazetelerde yayınlanmıştır; olayların çok uzağında olan, olayları önleyici nitelikte bir bildiridir. (A. P. sıralarından «Allah Allah» sesleri) Böyle bir vesika, burada okunan bildiri dolaştırılmamış mıdır? Evet dolaştırılmıştır. Kim dolaştırmıştır? Bu, yönetim kurulunda olan bir Cumhuriyet Halk Partili üye, kuruluna götürmeden hazırladığı ve kurulunun kaşesini de kullanarak hazırladığı bir demeci dolaştırmıştır. Şimdi «Peki efendim Cumhuri-

yet Halk Partisi ne yaptı?» diyeceksiniz bunun üzerine. Cumhuriyet Halk Partisi bunun üzerine, meseleyi kuruluna götürmeden, kurulunun yerine geçerek, kaşesini kullanarak, bir bildiriyi yayınlayan o kişiyi disiplin kuruluna vermiş ve parti ile ilişksini kesmiştir. (A. P. sıralarından gürültüler)

Şimdi ikinci bir nokta...

İBRAHİM GÖKTEPE (İçel) — Güzel bir itiraf, güzel bir itiraf.

BAŞKAN — Efendim tasvibinize bağlı değil ki konuşmalar, rica ediyorum.

NECDET UĞUR (Devamla) — Şimdi Cumhuriyet Halk Partisi, diyorsunuz ki, «İşte anarşistler, kuklalar...» Sayın Başkanım saydı, saymakla bitmiyor, bu konuda yaptığınız haksız suçlamalar genellikle çeşitli sözcülerin.

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı bu olaylar çıktığı zaman, üniversitedeki birtakım ufak tefek, olaylar, hattâ daha da büyümeden çıktığı zaman, bakınız ne demişti;

«Hükümet bunalımını rejim bunalımına dönüştürmek isteyen bazı çevrelerin, bu amaçla, gençleri bir birine düşürmek ve kırdırmak istediklerini, bunun için de boykotlardan ve başka gençlik eylemlerinden yararlanmaya uğraştıkları kesinlikle belli olmuştur. Bazıları haklı nedenlere dayanıyor olsa bile, bu boykotlar, eylemler, içinde bulunduğumuz ortamda rejim düşmanlarının eline, saldırı fırsatı vermekten başka bir işe yaramamaktadır. Bugünkü otorite bunalımında, gençlik sorunlarına eylemlerle ilgi çekilemez, çözüm bulunamaz. Seçimden kaçanlar, ülkemizde seçimlere elverişli bir ortam bulunmadığını öne sürebilmek için, gençler arasında kanlı olaylar yaratmak istemektedirler. Halkın oylarıyle iktidar olamayacaklarını anlayanlar, demokrasiyi yozlaştırabilmek için, kendi kışkırttıkları ve yarattıkları kanlı olayları gerekçe olarak kullanmak niyetindedirler. Bu isteklere ve niyetlere fırsat verilmemelidir. Silâhlı saldırganlara kaşı, silâhlı savunmaya girişmekten kaçınmakla, saldırılar karşısında can vermeyi bile göze alarak, barışçı yöntemlerini sürdürmekle, sağ duyularını gösteren gençler, artık her türlü eyleme son vererek, saldırganları ve kışkırtıcıları büsbütün açığa düşürmelidirler.»

İşte Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanın söylediği. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Şimdi, üniversite olaylarından beklediğini bulamayanlar, bakınız ne yaptılar.

Şimdi, Orta - Doğu diye bir gazete çıkıyor. Bakınız bu gazetede ne oldu. Diyor ki bu gazete, çünkü üniversite olaylarında büyük, umdukları gibi olay olmadı, gençler belirli bir sağ duyuya geldiler. Bakınız Orta - Doğu ne diyor :

«O halde Türk milliyetçileri bu oyunu bozmalı, Devlete ve millete siyanet edici yiğitliklerini, kendilerini feda edercesine, bu ihanete karşı dikilişlerini üniversite içinde değil, başka mekânlarda yürütmelidirler. Türk milliyetçileriyle sosyalistlerin kavga yeri, eğer bu kavga devam edecek ve giderek büyüyecekse, üniversite olmamalıdır, kavgayı...» (A. P. sıralarından «Doğru, doğru» sesleri)

Müsaade buyur, müşaade buyur; utanacaksın bu lâfından.

«Kavgayı halkı yanıltıcı mekânlarda ve şartlarda yapmak yerine, halkın içinde, onun daha iyi göreceği yerde yürütmelidir.»

Kim diyor? Orta - Doğu. (C. H. P. sıralarından «Doğru, doğru» sesleri)

Şimdi, Orta Doğu, diyeceksiniz ki...

BAŞKAN — Efendim rica ediyorum.

NECDET UĞUR (Devamla) — Orta Doğuya neden bu kadar önem veriyorsunuz? Müsaade buyurunuz önem vereyim sayın milletvekilleri. Çünkü bu Orta - Doğu Gazetesi siyasî partilerimizin liderlerini bir toplantıya çağırdı ve bazı siyasî partilerimizin liderleri bu Orta - Doğu Gazetesinde bir toplantı yaptılar. Şu halde Orta - Doğu herhangi bir gazete, herhangi bir organ değildir. Şimdi, bu açık davetten sonra, bakınız yine ne kadar günahını aldığınız Cumhuriyet Halk Partisinin Genel Başkanı ne diyor:

«Yüksek öğrenim gençliğini silâhlı saldırılarla kışkırtabilmekten umut kesmeye başlayan rejim düşmanları, planladıkları yeni taktiklerini gazetelerde yazmaya başlamışlardır. Saldırılarını artık yüksek öğrenim kurumları dışında topluluklara yönetmeyi ve yeni kanlı pazarlar yaratmayı tasarlamaktadırlar...» (Ankara Milletvekili Hasan Özçelik'in anlaşılmayan müdahaleleri.)

BAŞKAN — Sayın Özçelik, Sayın Özçelik... Size bir uyarı cezası veriyorum efendim.

NECDET UĞUR (Devamla) — «Demokrasiyi korumak ve yaşatmak isteyen herkesin açığa vurulan bu tasarılara, - lütfen sayın Hükümet, size de söylüyorum, çok eski bir uyarı idi bu - demokrasiyi korumak ve yaşatmak isteyen herkesin açığa vurulan bu tasarıya, bu tuzaklara karşı uyanık olmalarını diliyoruz.» Bunu C. H. P. Genel Başkanı olaylardan önce söylemiştir. (C. H. P. sıralarından alkışlar.)

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Biz tavsiye ettik onu sayın Uğur.

NECDET UĞUR (Devamla) — Biraz evvel Sayın İlhami Ertem'in söylediği bir hususa cevap vermek için bir cümle okuyacağım lütfen dikkatle dinlemenizi istirham ederim efendim. Sayın Ecevit'in son konuşmalarından bir tanesi; bütün siyasî partilerimizden bu davranışı beklediğimizi tekrarlamak için okuyorum, kendilerine ait birtakım kuruluşlar için.

«Cumhuriyet Halk Partisinin, kendisinden yardım, destek işbirliği bekleyenlere yapabileceği tek yardım vardır:. Demokrasi mücadelesini, demokrasi kuralları içinde bütün gücüyle ve yalnız halktan destek alarak sürdürmek.»

Cumhuriyet Halk Partisinin bilgisi ve iradesi dışında birtakım eylemler düzenleyip, sonra Cumhuriyet Halk Partisini işbirliğine çağıranlar olursa, herkes bilmelidir ki, bunu kabul etmeyiz, geçmişte kabul etmedik, şimdi de kabul etmeyiz. (C. H. P. sıralarından alkışlar ve «Bravo» sesleri.)

Değerli milletvekilleri, bize bu türlü suçlamalarda bulunup ondan sonra kendilerinin bu olaylar karşısında çok başka noktalarda olduğunu iddia edenler, dediler ki; «Siz öteki siyasî partilerden bir tane bu olaylarda bulunan gösterebilir misiniz. Bu olayların neresindeyiz?» dediler. Sayın Adalet Partisinin talihsiz sözcüsü bu soruyu sordu, konuşması elimde.

HASAN ÖZÇELİK (Ankara) — Sen kendi talihine bak.

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum.

NECDET UĞUR (Devamla) — Konuşması talihsiz.

DAVUT AKSU (Kars) — Bir de ona ceza ver Sayın Başkan.

BAŞKAN — Gerekeni yaparım efendim, sizin ikazınıza lüzum yok.

NECDET UĞUR (Devamla) — Şimdi değerli arkadaşlarım, Amasya'da olaylar oldu, Amasya İmam Hatip Okulu Müdürü...

HASAN ÖZÇELİK (Ankara) — Sen kimsin ki ceza istiyorsun be..?

BAŞKAN — Sayın Özçelik rica ediyorum, daha cezanızın mürekkebi kurumadı efendim.

NECDET UĞUR (Devamla) — Dinleyiniz, dinleyiniz hem de dikkatli dinleyiniz.

Amasya İmam Hatip Okulu Müdürü olaylardan iki gün önce Amasya Valisi tarafından makamına çağırılmıştır, olaylara karışmaması, herhangi bir öğrenciyi kışkırtmaması için kendisine yazılı ve sözlü talimat verilmiştir. Buna rağmen, bu yazılı ve sözlü talimata rağmen Amasya İmam Hatip Okulu Müdürü, Taşova, Merzifon ve diğer yerlerdeki imam hatip okullarından bu olaylar için öğrencileri getirttirmiştir; bunlarla beraber ertesi gün yapılacak olayları planlamıştır ve olaylardan sonra da valinin talimatını dinlemediği için de kendisi açığa alınmıştır.

ŞENER BATTAL (Konya) — Bunları nereden biliyorsunuz Sayın Uğur?

NECDET UĞUR (Devamla) — Sadece «Kıssadan hisse»

Amasya'da öldürülen banka memuru Taşovalı genç, önce Millî Hareket Partili iken, daha sonra Ecevit'i benimsemiştir ve bunu da belli etmiştir. Taşovalı genç bu olaylarda vaktiyle Millî Hareket Partili iken, onların içinden ayrılmış olduğu için ceza verilmek üzere, Millî Hareket Partililer tarafından öldürülmüştür.

SEDAT AKAY (Kocaeli) — O sizin metodunuz, sizin.

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum. (C. H. P. sıralarından gürültüler) Sayın Eken size rica ediyorum. Sayın Akay rica ediyorum.

NECDET UĞUR (Devamla) — Alınma, alınma, alınma...

Amasya'da, Mersin plakalı özel lüks bir otomobil ve Amasya olaylarından önce ve sonra dolaşmıştır. Polis bu arabayı yakalayıp aradığında hüviyet tespiti yapmıştır. Millî Hareket Partili bir avukat ve Millî Hareket Partili Ülkü Ocakları gençlerinin Amasya' daki olayları tertiplemekle, yönetmek üzere, orada bulundukları tespit edilmiştir ve arabanın içinde de Millî Hareket Partisine ait el ilânları, propagandalar bulunmuştur.

Geçiyorum Malatya'ya; şimdi kanunsuz yürüyüşleri ve tahrikleri yapanların başındakiler, Millî Hareket Partisinin üyesi, eski il Başkanı Şerif Dursun; Ahmet Emin Yalman olayına karışanlardan. Yine başka bir Millî Hareket Partili Doktor Muhittin Turgut ve hepinizin tanıdığı Hamit Fendoğlu.

Cumhuriyet Halk Partisini taşlayanlardan 19 - 20' si Millî Selâmet Partili bunlar. Bakınız değerli arkadaşlarım, Yüce Meclisin saygı değer üyeleri; jandarmaya verdikleri ifadede bakınız ne diyorlar: «Biz Millî Selâmet Partiliyiz, bizi neden tutukluyorsunuz?»

BAŞKAN — Sayın Uğur bir dakikanızı rica edeyim. Bahsettiğiniz husus, hazırlık tahkikatı olarak gizli olması gereken hususlardır, rica ediyorum.

NECDET UĞUR (Devamla) — Tokat'ta...

YÜCEL DİRİK (İzmir) — Sayın Başkan, onyedi dakika oldu efendim.

BAŞKAN — Rica ediyorum efendim, rica ediyorum.

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Ankara) — Hilâfi hakikat söylüyorsunuz Sayın Uğur.

NECDET UĞUR (Devamla) — Daha yeni başladım efendim, nerede?

Tokat'ta olayları yönetenler ve yapanlar, Millîyetçi Hareket Partisinin İl Başkanı, Millî Selâmet Partisinin İl Yönetim Kurulu Üyesi, Ülkü Ocaklarının Yönetim Kurulu üyeleri. Dün akşama kadar 41 kişi tutuklandı. Bu saydıklarım, bu biraz evvel ismini saydıklarım tutuklananlar arasında, sadece hüviyetlerini bildiriyorum, lütfen dinleyin. (A. P. ve M. S. P. sıralarından «Devam et» sesleri ve gürültüler)

BAŞKAN — Rica ediyorum efendim, rica ediyorum, müdahale etmeyiniz.

NECDET UĞUR (Devamla) — Devam ederim, sizin de canınızı acıtırım, dinleyin; benim maksadım başka.

Şimdi, gerek buradaki Adalet Partisinin Grup Başkanvekili, gerekse Adalet Partisi adına konuşan arkadaşımız bakınız ne dedi. Dediler ki Sayın Ertem; aslında Sayın Ertem'in, bu memleketin kısır imkânları içinden yetiştirebildiği aydın kişilerden birisi olması gerekir. Sayın Ertem, Parlamento tecrübesi, Bakanlık tecrübesi olan bir arkadaşımızdır. İsterdik ki, Sayın Ertem'le bir hukuk anlayışında beraber olalım. (A. P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Rica ediyorum efendim.

Bir dakikanız kaldı Sayın Uğur.

NECDET UĞUR (Devamla) — Şimdi Adalet Partisi diyor ki, Adalet Partisinin Grup sözcüsü önce dedi ki; «Kahrolsun Türkiye diyenlere tepkiniz, vatandaşınkinden farklı mıdır, değil midir?» bunu daha açık söylüyor, yani bu olaylara karışmış olanların yaptığı tepkiden, siz Cumhuriyet Halk Partililer, sizin tepkiniz farklı mıdır değil midir? Diye soruyor. Aynı soruyu maalesef biraz evvel Adalet Partisinin Grup Başkanvekili arkadaşımız da bir asabiyet içinde bir başka türlü tekrarladı. (A. P. sıralarından gürültüler) Şimdi, herhalde asabiyet içinde olduğunu anlayış göstermek için söylüyorum.

BAŞKAN — Sayın Uğur bir dakikanız kaldı efendim.

NECDET UĞUH (Devamla) — Efendim, biz Cumhuriyet Halk Partililer, bu olaylardaki gösterilen taşlı sopalı, kanun dışı, silâhlı, insanları öldürmeye varan kanunsuz her türlü tepkinin karşısındayız. (A. P. sıralarından gürültüler.)

Ama siz diyorsunuz ki kendiniz biraz evvel, «Hak veriyorsunuz böyle bir tepkiye.»

Böyle bir tepkiye hak vermekle hukuk devletinin üstünlüğü bağdaşmaz. (Gürültüler)

Şimdi, değerli arkadaşlarım, Sayın Bakanın, aslında.. (Gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Çıtırık rica ediyorum.

NECDET UĞUR (Devamla) — Sayın Başkanım, bir şey hatırlatmak istiyorum.

BAŞKAN Tamamlayınız efendim.

NECDET UĞUR (Devamla) — Bunu sizden talep etmeyeceğim. Müsaade buyurursanız değerli milletvekillerinin de insaf ve vicdanlarına ithaf ederek; ama bir şey talep etmeden bir şey hatırlatmak istiyorum :

Bizim partimize iki tane sataşma oldu iki ayrı konuşucu tarafından, iki ayrı... (A. P. sıralarından gürültüler) Talep etmeden hatırlatıyorum.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, bir dakika.

NECDET UĞUR (Devamla) — İki ayrı konuşucunun sataşmasını, her ikisini de müştereken istedim verildi.

BAŞKAN — Efendim, bir dakika...

NECDET UĞUR (Devamla) — Aslında ayrı ayrı da...

BAŞKAN — Sayın Uğur, siz...

NECDET UĞUR (Devamla) — Sayın Başkan, bir dakika müsaade buyurunuz.

BAŞKAN — Anladım efendim ne söylemek istediğinizi.

NECDET UĞUR (Devamla) — Yani burayı talep etmedim.

BAŞKAN — Siz birinci kesimi tamamladınız mı efendim?

NECDET UĞUR (Devamla) — Efendim?..

Birinci kesimi tamamlıyorum, ikinci kesimi de...

BAŞKAN — Lütfen tamamlayınız efendim. O hususteki talebinizle ilgili kararımı da bildireyim efendim.

İBRAHİM GÖKTEPE (İçel) — Akşama kadar sen konuş.

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum.

NECDET UĞUR (Devamla) — Efendim, şimdi buraya kadar olanı topluyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Tamamlayınız efendim, evet.

NECDET UĞUR (Devamla) — Burada birçok kiselerin adını dile doladıkları değerli arkadaşım De-

niz Baykal, bir konuda, çok ciddî bir konuda uyardı. «Biz sağdan ve soldan gelen her türlü teröre aynı sağlamlıkla karşı çıkarız, vaktiyle karşı çıktık sol teröre; sağ teröre de karşı çıkma hakkını kendimizde buluyoruz.» dedi ve sizlerden de bu temennide bulundu. Daha evvelki söylediği de düşünce özgürlüğü ile ilgili idi. «Senin fikrini paylaşmasam bile, senin o fikri söylemek hakkın için sonuna kadar mücadele edeceğim» saygıdeğer, cümlesini söyledi ve bunun örneklerini verdi. Bunu kabul etmeyince, bunu kabul etmeyenler özgürlüğe lâyık değildirler; bu kabul edilmeyen yerde demokrasi olmaz. Onun için sizi uyarmak istiyorum. Bu türlü bir anlayışa karşı çıkanlar eğer bir yanılgıda değillerse, özgürlük ve demokrasiye lâyık değillerdir.

BAŞKAN — Tamamladınız değil mi efendim?

NECDET UĞUR (Devamla) — Son cümlemi söylüyorum, son cümlemi söylüyorum.

Değerli Başkanım, ikinci sataşma hakkındaki mâruzatım, müsaade buyurursanız çok kısa, beş dakikadan fazla sürmeyecek.

BAŞKAN — Efendim hayır, ben o hususlaki kararımı bildireceğim. Siz lütfen... Ben zaten ikisini de birleştirerek size sataşma konularını tayin ettim.

Aslında Sayın Uğur, diğer arkadaşımızın konuşmasıyle ilgili hususlaki talebiniz Rahmetli İnönü'nün isminden bahisle yapılan iddialar idi. Biraz önce bir başka arkadaşımız da oturduğu yerden Rahmetli Menderes'le ilgili birtakım sözler söyledi. Hak'kın rahmetine kavuşan eski parlamanterlerimizi korumak, Başkanlığa ait bir vazifedir, tarihe ait bir vazifedir. Ben bunu sınırlandırırım efendim, lütfediniz bitiriniz konuşmanızı. («Bravo» sesleri)

NECDET UĞUR (Devamla) — Değerli milletvekilleri, şimdi olayların başını ve sonunu hesap etmeden, birtakım siyasî kuruluşların gerçek maksatlarına, doğru teşhis koymadan bir yolculuğa çıkmanın tehlikelerine işaret etmek istedim. Bu çatı altında bulunan iki siyasî partiye, bu olaylarda çok yakın işbirliği altında görülen iki siyasî partiye; Millî Hareket Partisi ve Millî Selâmet Partisinin işbirliğine karşı yer yer Adalet Partisinde görülen yanlış teşhise karşı samimî duygularımı belirtmek istedim.

ALİ NAİLİ ERDEM (İzmir) — Sayın Başkan, vakti bir hayli geçti.

BAŞKAN — Tamamlayınız lütfen, lütfen Sayın Uğur...

NECDET UĞUR (Devamla) — Bizce de barajlı D'Hondt sistemine... (A. P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen Sayın Uğur...

NECDET UĞUR (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, şu sisteme bu sisteme taraftar mısınız değil misiniz?...

BAŞKAN — Lütfen bitiriniz efendim.

NECDET UĞUR (Devamla) — Biz bu anda hiçbir sisteme taraftar değiliz; ama seçim...

BAŞKAN — Sayın Uğur, rica ediyorum.

NECDET UĞUR (Devamla) — Bitiriyorum. efendim, son cümlemi söylüyorum.

BAŞKAN — Lütfediniz efendim, aştınız sürenizi.

NECDET UĞUR (Devamla) — Efendim, bu bunalımdan kurtulmanın tek yolu seçime gitmektir. (A. P. sıralarından gülüşmeler ve (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Burada birbirimize «Biz şöyleyiz, böyleyiz» demeyelim. Türk halkına gidelim, hep beraber, en kısa zamanda Türk halkının hâkemliğine müracaat edelim.

BAŞKAN — Sayın Uğur..

NECDET UĞUR (Devamla) — Adalet Partililer iktidara geldiniz, sayıdan korkma..

ALİ NAİLİ ERDEM (İzmir) — Sayın Başkan, daha ne kadar konuşacak?

BAŞKAN — Sayın Uğur, sözünüzü kesmek mecburiyetinde bırakmayınız beni, lütfen efendim. (A. P. sıralarından gürültüler)

NECDET UĞUR (Devamla) — Toparlıyorum efendim. (A. P. sıralarından «Zamanı doldu» sesleri. gürültüler)

BAŞKAN — Müdahale etmeyiniz efendim. Müdahale etmeyiniz.

YÜCEL DİRİK (İzmir) — Zamanı doldu, kürsüyü daha fazla işgal edemez efendim.

BAŞKAN — Lütfen efendim, müdahale etmeyiniz.

NECDET UĞUR (Devamla) — Kendisine güvenenlerin, siyasî düşüncelerinin sağlamlığına inananların, Türkiye'ye karşı, Türk milletine karşı sorumluluk duyanların vakit geçirmeden yapacağı tek bir şey vardır. (A. P. sıralarından «Seçim» sesleri) Seçim, buyurunuz seçime, ak mı kara mı belli olsun.

Hepinizi saygılarla selâmlarım. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Uğur.

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) — Sayın Başkan..

BAŞKAN — Bir dakika efendim.

SÜLEYMAN GENÇ (İzmir) — Sayın Başkan..

BAŞKAN — Bir dakika efendim, bir dakikanızı rica edeyim.

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) — Sayın Başkan..

BAŞKAN — Efendim, yazınızı okuyorum, müsaade ederseniz.

Sataşma iddianız hangi konuda efendim.

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) — Efendim, şimdi bir sözcü, yapmış olduğu konuşma sırasında hilâfı hakikat beyanlarda bulunmuştur. (C. H. P. sıralarından gürültüler.)

BAŞKAN — Efendim, mani olmayınız lütfen, duyamıyorum efendim,

Evet efendim.

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) — Efendim, hilâfı hakikat beyanlarda bulunarak Millî Selâmet Partisine sataşmıştır.

BAŞKAN — Efendim, neyi söylemiştir, onu lütfediniz.

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) — Millî Selâmet Partili bazı üyelerin Malatya olaylarına, Amasya olaylarına ve diğer olaylara karıştığını ifade ettiler. Bunlar tamamen hilâfi hakikattir. Hadise yerinden geliyoruz. Sayın Necdet Uğur, Millî Selâmet Partisini töhmet altında bırakmıştır. Onun için cevap vermek istiyorum.

BAŞKAN — Efendim, yani bunu kürsüden açıklamak istiyorsunuz.

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) — Evet, Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim. Yalnız, bu kadar olmasını rica ediyorum.

SÜLEYMAN GENÇ (İzmir) — Sayın Başkan, efendim benim bir talebim vardı.

BAŞKAN — Efendim, sizin talebinize de sıra gelecek, müsaade ederseniz elimde.

Sayın Kazan, buyurunuz efendim.

M. S. P. GRUPU ADINA ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) — Muhterem Başkan, Muhterem milletvekilleri;

Biraz evvel bu kürsüden Yüce Meclis üyelerine hitap eden Cumhuriyet Halk Partisi sözcüsü Sayın Uğur, konuşması sırasında bazı siyasî partilerin tutumları hakkında kuşkuları olduğunu ifade ettikten sonra, konuşma süresi esnasında devamlı parmağı ile Millî Selâmet Partisi saflarını göstermeye gayret etmiş ve sonunda da beklediğimiz ifadeyi kullanmış; gerek Amasya'daki olaylarda ve gerek Malatya'daki olaylarda nezaret altında bulunan veya tutuklanan, zabıtaya ifade veren kişilerin Millî Selâmet Partisine mensup olduklarını belirtmiştir.

CEVAT ATILGAN (Tokat) — Yalan mı yani?

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum, beyefendi yani.

ŞEVKET KAZAN (Devamla) — Bu arada, Devlet nizamının korunması konusunda da zaman zaman kendilerinin uyarılarda bulunduklarını ifade etmişlerdir. Hadiseleri önceden haber verdiklerini ifade etmişlerdir. Evet, olayların arkasından geçmişe baktığımız zaman gördüğümüz manzara daima şu olmuştur: Cumhuriyet Halk Partisi, olayları önceden haber verir, sonra olayları tahrik eder, sonra olayları çıkaranlara sahip çıkar ve arkadan, olayları önlemeye çalışan Devlet kuvvetlerine döner, onları suçlar «Ben sana demedim mi?» der. (M. S. P. ve A. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Bu, daima böyle olmuştur ve daima da böyle olmaya, bu tutumda, bu zihniyette yürüdükleri sürece devam edeceklerdir. (C. H. P. sıralarından gürültüler)

Şimdi, Malatya olaylarını, 19 Şubat günü Halk Partili parlamenterlerle beraber takip ettik. Biz bu seyahatten döndük, olayların olması dolayısıyle üzülerek döndük. Ama huzurla döndük, çünkü, Millî Selâmet yöneticilerinden bu hadiselere karışan tek bir kişi yoktur. Halk Partisi..

DOĞAN ARASLI (Kars) — Üzüntünüzün sebebi de bu değil mi?

ŞEVKET KAZAN (Devamla) — Üzüntümüz olayların olmasıdır. Halk Partisi milletvekillerine gelince daha dönmediler, olayları tahrik edenlere avukat arıyorlar.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Sizinkilerin avukatları tutulmuş.

ŞEVKET KAZAN (Devamla) — Evet, bu hadisenin elbette oluş şekli açısında kısa bir bilgi vermek ihtiyacını hissediyoruz. Şöyle ki, «Malatya» dediniz Malatya'dan bahsediyoruz. Amasya'dan da, Muş'tan da bahsederiz.

KEMAL ATAMAN (Ankara) — Muş'ta kaç köyü gezdiniz?

ŞEVKET KAZAN (Devamla) — Şimdi, Malatya'da 15 - 16 Şubat tarihinde meydana gelen olaylarda silâhların kimlerde yakalandığı, 6136 sayılı kanuna muhalefetten kimlerin tutuklanıp, nezarete alınıp, mahkemeye sevk edildiği liste olarak elimizdedir. Bunların içerisinde tek bir milliyetçi gösteremezsiniz. Bunlar tespit edilmiştir, bunlar vesikalara bağlanmıştır. Anayasa gereği biz burada pek derinliğine inemiyoruz, ama mahkemeler açıldığı zaman kimlerin muhakeme edildiğini, gayet açık hep beraber göreceğiz.

KEMAL ATAMAN (Ankara — Göreceğiz.

ŞEVKET KAZAN (Devamla) — Şunu açıkca ifade edeyim ki, olayları çıkarabilmek için elden gelen bütün tahrikler yapılmıştır. Burada demin Necdet Uğur beyin de konuşması sırasında ifade ettiği gibi bir Cumhuriyet Halk Partili yöneticinin dağıttığı bildiriler uzakta değil, buradadır. Bunları aldık, bunları getirdik, bunları uzun uzadıya okumaya vaktimiz yok (C. H. P. sıralarından «Oku, oku» sesleri) İşte bu toplantıları tertip edenler bu toplantının arkasından bir katliamın da hazırlığını yapmışlardır.

Eğer, o makineli tüfekleri kullananlar hakikaten kullanabilselerdi, o zaman meydana gelen bu katliamın ne dehşet verici bir şey olduğunu daha iyi anlardınız ve o zaman Halk Partili olarak, bunları teşvik eden bir kişinin partinize mensup olduğunu görmek suretiyle, vicdan azabınız çok daha uzun sürerdi.

Aziz kardeşlerim, hadisenin oluş şekli anahatlarıyle şudur : «Camiler basılacak, bombalar atılacak» diyorlar.

OSMAN ÇITIRIK (Adana) — Camiin tek sahibi siz misiniz?

DOĞAN ARASLI (Kars) — Alçakça bir yalan.

MAHMUT TÜRKMENOĞLU (İzmir) — Bu kürsüde bir hafta evvel sen söyledin. (Gürültüler)

YÜKSEL ÇAKMUR (İzmir) — Senin ne mal olduğunu biliyoruz biz.

BAŞKAN — Sayın Çıtırık, Sayın Çıtırık..

ŞEVKET KAZAN (Devamla) — Gidenler bilirler, gidenler bilirler. (Gürültüler).

BAŞKAN — Sayın Kazan bir dakikanızı rica ediyorum.

Sayın Çıtırık, Sayın Çıtırık, efendim rica ediyorum. Sayın Türkmen niçin müdahale ediyorsunuz? Ne hakkınız var, ne hakkınız var beyefendi burası milletin kürsüsü her hatip burada İçtüzük çerçevesinde görüşünü belirtebilir. Söz hakkına saygılı olunuz. Rica ediyorum.

OSMAN ÇITIRIK (Adana) — Camiin yalnız sahibi siz misiniz?

BAŞKAN — Sayın Çıtırık, size üç defa ikaz ettim, müdahalede bulunduğunuz için size uyarı cezası veriyorum.

Buyurun efendim devam ediniz.

ŞEVKET KAZAN (Devamla) — Edebinizi takının lütfen.

BAŞKAN — Kimse Camiye tek başına sahip çıkamaz.

ŞEVKET KAZAN (Devamla) — Evet, edebinizi takının. Hakikatlere tahammül gücünüz varsa dinleyin, hakikatlere tahammül gücünüz yoksa aksini (Gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Kazan iki kürsüyü birleştiremezsiniz; siz hitabet kürsüsündesiniz, buyurun.

DOĞAN ARASLI (Kars) — Cinci hoca.

ŞEVKET KAZAN (Devamla) — Aziz arkadaşlar, 15 ve 16 Şubat günü yürüyüşe geçmek için halkı da bu yürüyüşe katılmaya davet eden TÖB - DER'liler bunun yanında hazırlıklarını, Cezmi Karatay diye isimlendirilen bir semtte belli yerlere silâh yığmak suretiyle, hazırlık yapmak suretiyle ve halka da; «Camiler basılacak» demek suretiyle, «Bomba atılacak» demek suretiyle bir tedhiş havası vermek istemişlerdir. Bu hava içerisinde tahrik edilmiş olan kitleler, Cezmi Kartay caddesine doğru sevk edilmiş ve tam o caddenin ağzına gelindiği sırada; Doğan Palas Otelinin çatısından, 50 nci Yıl Kıraathanesinin çatısından ve bunun yanından Eren Palas Otelinden, hadise yerine doğru yürümekte olan, tahrik edilmekte olan kitleye ateş açılmıştır. Bütün silâhlar burada yakalanmıştır. Halkın elinde silâh bulunamamıştır. Yakalanan silâhların kimler tarafından kullanılmak istendiği zabıtlarla tevsik edilmiştir. Bütün bunlar mahkemelere intikal etmiş hususlardır.

Tevkif edilmiş olan, nezaret altında bulunan kişiler şurada (bir liste göstererek) ismen bellidir; fakat mahkemeye intikal etmiş bir mesele olduğu için, bize, sadece bize tevdi edilen bu vesikayı bu kürsüden açıklamaya salâhiyetimiz, yetkimiz yoktur.

VECDİ İLHAN (Kastamonu) — Bizde de vesika var.

ŞEVKET KAZAN (Devamla) — Anayasa çerçevesinde hakkımızı kullanırken elbette onu istismar etmemek mecburiyetindeyiz.

Yalnız, Sayın Necdet Uğur konuşması sırasında bu hadiselerin Millî Selâmet Partisine mensup yöneticiler tarafından çıkarılmış olduğunu ifade etti ki, tek bir yönetici gösteremez. Hatta ifadesinde, «Millî Selâmet Partiliyim» demiş!

Şimdi, birisi, sorgu, sual sırasında «Millî Selâmet Partiliyim» dedi diye hadise Millî Selâmet Partisine mal edilmeye çalışılıyor.

DOĞAN ARASLI (Kars) — Kandırın, sonra da inkâr edin değil mi?..

ŞEVKET KAZAN (Devamla) — Cumhuriyet Halk Partisi adına bildiri dağıtanları niye suçlamıyor acaba? (C. H. P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Rica ederim.

ŞEVKET KAZAN (Devamla) — Burada doğrudan doğruya partinin adını kullanarak hadiselere karı-

şanlar var, kendilerine mensupturlar. Onlara toz kondurmuyorlar: bir vatandaş ifade verirken o da, «Ben Millî Selâmet Partiliyim» demiş!

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Ankara) — Yok öyle bir şey.

NECMETTİN ERBAKAN (Konya) — Yok öyle bir şey.

ŞEVKET KAZAN (Devamla) — Şimdi soruyorum : Acaba, ifade verenlerin hepsi nezarete alındı mı? Elbette alınmadı.

NECDET UĞUR (İstanbul) —Tokat'ta yönetim kurulu üyeniz tutuklu mu değil mi? Cevap verin efendim.

BAŞKAN — Efendim rica ediyorum. Sayın Uğur, Rica ediyorum.

NECDET UĞUR (İstanbul) — Cevap versinler efendim.

BAŞKAN — Efendim, kimseyi cevaba mecbur edemezsiniz. Rica ediyorum. (C. H. P. sıralarından gürültüler)

ŞEVKET KAZAN (Devamla) — Sonra biz gittik, müsterihiz, döndük. Yönetim kurulu üyemiz olsaydı söylerdik. Bakın müsterihiz, döndük.

İkinci bir ifadede daha bulundular. Hilâfı hakikat beyanda bulundular. Bugün Amasya İmam Hatip Okulu Müdürünün hadiseleri bilhassa tahrik ettiğini belirttikten sonra, «Bu kanunsuz hareketi yüzünden görevden alınmıştır» dediler. İçişleri Bakanımızdan sorduk, alınmamaış.

İÇİŞLERİ BAKANI MUKADDER ÖZTEKİN (C. Senatosu Adana Üyesi) — Yok öyle bir şey. Bendeniz ademi malumat beyanında bulundum. (C. H. P. sıralarından «Bakana bak, bak» sesleri)

ŞEVKET KAZAN (Devamla) — Şimdi Millî Eğitime telefon ettik, yine alınmamış. Neye, hangi hakikate dayanarak bunu konuşuyorlar? (C. H. P. sıralarından gürültüler) İşte.. İşte.. İşte

BAŞKAN — Efendim rica ediyorum.

MAHMUT TÜRKMENOĞLU (İzmir) — Yalan.. Yalan söylüyorsun.

BAŞKAN — Efendim rica ediyorum..

Sayın Türkmenoğlu, size «Uyarı» cezası veriyorum.

Sayın Türkmenoğlu, rica ediyorum efendim..

ŞEVKET KAZAN (Devamla) — Ben size söylüyorum. Hadiseleri tahkik ettik, sorduk diyorum. Sorduktan sonra cevaplandırıyoruz, rastgele cevaplandırmıyoruz.

NECDET UĞUR (İstanbul) — Bakana sorun, Bakana..

BAŞKAN — Efendim, gerekirse sorarız. Rica ediyorum. Yani hatibin sözünü kesmeyin, sizin emrinize uyayım; öyle mi efendim? Onu mu istiyorsunuz?

ŞEVKET KAZAN (Devamla) — Aziz arkadaşlar, Devleti hakikaten korumak istiyorsak, kanunsuz hareketlerin karşısına hep beraber çıkmamız lâzım. Önceden biz bunu haber vermiştik diye, sonradan kanunsuz hareketleri yapanlara sahip çıkarsanız, biliniz ki, bu anlayışla biz Devleti sevki idare edemeyiz. Eğer Cumhuriyet Halk Partisi - Millî Selâmet Partisi Hükümeti zamanında sokaklara hâkim olunabilmişse, bunu hiçbir zaman Halk Partisine mal etmeye kalkışmayın. (M. S. P. sıralarından Muş Milletvekili Ahmet Hamdi Çelebi ile Kars Milletvekili Davut Aksu arasında karşılıklı sataşmalar)

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum.

ŞEVKET KAZAN (Devamla) — Bu, Millî Selâmet Partisinin Bakanlarının gayretiyle olmuştur. (Gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Aksu..

Sayın Kazan, bir dakikanızı rica ediyorum.

Sayın Aksu, lütfen yerinize oturur musunuz? Rica ediyorum efendim.

Genel Kurulun çalışmasına mani olacak gürültü, İçtüzükte yasaklanmıştır.

Buyurunuz efendim.

ŞEVKET KAZAN (Devamla) — Gençlik olaylarını ve kitle hareketlerini önlemek için iktidar olduğumuz bünlerde bir Gençlik Komitesi kurmuştuk. Arkadaşlarımız hatırlarlar, o Komitenin ilk toplantısına geldiğimiz zaman..

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Sayın Başkan «Geçmişte Bugün»ü mü dinliyoruz?

BAŞKAN — Hep öyle oldu efendim, hep öyle oldu.

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) — Hayır, hadiselere hâkim olmanın yolunu anlatıyoruz.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Bravo Sayın Kazan vatan size minnettardır.

ŞEVKET KAZAN (Devamla) — Evet, siz öyle düşünebilirsiniz.

YÜCEL DİRİK (İzmir) — Geçen sene alkışlıyordunuz.

BAŞKAN — Rica ediyorum efendim, rica ediyorum. Lütfen müdahale etmeyiniz. Buyurunuz Sayın Kazan.

ŞEVKET KAZAN (Devamla) — Toplantıya geldiğimiz zaman içeride hakikaten tecavüze uğramış bir genç vardı. Sayın Eyüboğlu bu genci bize göstererek, dediler ki, «Dövülmüş, Sayın Bakan haline bakın.» Biz gence sorduk, dedik ki;

«— Kim dövdü?

— Falancalar dövdü.

— Nerede dövdü?

— Eskişehir'de dövdü.

— Peki, polise gittin mi, şikâyet ettin mi?

— Hayır.

— Savcıya gittin mi?

— Savcıya da gitmedim.

— Peki buraya niye geldin? Burası polis karakolu mu, burası adliye mi, burası savcılık mı?»

Kanunlara böre suçların takip edileceği yerler bellidir, suçları takip edecek olanlar da bellidir. Evet Hükümet, hükümet olarak hadiseleri takip eder, yaygınlaşan suçları takip eder, ama hükümete yaraşır bir şekilde takip eder. Böyle, polis karakolu gibi, böyle savcılık gibi, hadiseleri takip edecek, müşahhas olarak takip edecek olursa, elbette bu bizi çıkmaza götürür.

Şimdi, bu vatandaş gelmiş, bu vatandaşın bu talebine biz buradan hal çaresi düşünürsek başka bir zihniyete, karşı zihniyete sahip bir vatandaş gelir o da şikâyetçi olur. Onu da, o istikamette teşvik edersek, hükümet olarak bizim tarafsızlığımızdan kimse emin olamaz. Hükümet olarak, kanun adamları, yetkililer hadiseyi yerinde tahkik ederler, ama bunların takibatında bir eksiklik görürsek, bunların hadiseye eğiliş şekillerinde bir taraflılık müşahade edersek, o zaman onu da biz bakanlara intikal ettirebiliriz, yetkili bakanlara şikâyet edebiliriz.

Ne olmuştur arkasından ? O, Gençlik Olaylarını Önleme Komitesi üç defa toplanmıştır. Adalet Bakanlığında 5 savcıdan müteşekkil bir komite kurulmuştur. Kurulmuş olan bu komite, kurulmakla kalmamış Adalet Bakanlığından bütün Türkiye'deki Cumhuriyet Savcılarına bir tamim gönderilmiştir. «Her nerede gençlik olayı olursa, eğer yurtta olmuşsa veya okulda olmuşsa, bu olayın oluş saatini, bu olayın polise intikal ettiriliş saatini, polisten savcıya intikal ettiriliş saatini, savcının 48 saatte ne yapmış olduğunu bize telsizle bildireceksiniz» demişiz ve Bakanlığımız işte bu olaylara bu hareketle hâkim olabilmiştir. Bu durum neticesinde görülmüştür ki, Sayın Oğuzhan beyin bir gün Millî Eğitim Bakanlığında dediği gibi, «Sizin bazı öğretmenleriniz olmasa, biz bu olaylara çok güzel hâkim olacağız, çok kolay hâkim olacağız» demiştir. Evet, o cetveller incelendiği zaman, olayların gerek polise, gerek adlî mercilere intikal ettirilmekteki gecikmeler açıkça ortaya çıkmıştır. Bunlar müteaddit defalar arkadaşlara intikal ettirilmiştir. Sayın Eyüboğlu'na. Bunlar beraber yaptığımız çalışmalardır. Onun için şimdi biz burada Devlete sahip çıkmak istiyorsak, birbirimizi ithamdan vazgeçelim, herşeyden evvel, kanunların dışına çıkmış olanlara karşı Meclis olarak, biz de karşı çıkalım. Devlete hâkim oluş böyle olur. (C. H. P. sıralarından «Çık, çık, çık,» sesleri).

Bu anlayışa sahip olduğumuz için, bütün arkadaşlarımızı, her türlü kaba kuvvete karşı Meclis olarak, Hükümet olarak, bütün Devlet müesseseleri olarak karşı koymaya davet ediyoruz. İşte, bu davetlerden hangisi isabetlidir, kanuna uygundur, devlet nizamını teyit eder, ayakta tutar bir görünüştedir, hangisi tamamen devlet nizamını tahrip eder bir görünüştedir; herşey açıkça ortaya çıkıyor.

Sabahleyin yapılan oturumda, arkadaşımız, - İçişleri Bakanlığı bütçesi konuşulurken - Grupumuz adına, yaptığı konuşmasında; Millî Selâmet Partisinin 40 milyonu kardeş etmek idealiyle kurulmuş bir parti olduğunu ifade etti, yapıcı oldu, ama onun arkasından konuşan Cumhuriyet Halk Partisi temsilcisi, konuşmalarıyle âdeta şundan şikâyet, bundan şikâyet, bir telâş, bir suçluluk kompleksi içerisinde çırpındı durdu. Hangisinin Devleti sevkü idareye ehil olduğu böylece ortaya çıkmıştır. Hepinizi hürmetle selâmlarım aziz arkadaşlarım. (M. S. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Kazan.

İÇİŞLERİ BAKANI MUKADDER ÖZTEKİN (C. Senatosu Adana Üyesi) — Bir hususu arz edecektim Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Bakan bir itirazınız mı olmuştu efendim?

İÇİŞLERİ BAKANI MUKADDER ÖZTEKİN (C. Senatosu Adana Üyesi) — Sayın Başkan, bu konuda bir bilgimiz yok, onu belirtmek istemiştim. (C. H. P. sıralarından «Yalan» sesleri, gürültüler)

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Yalan söylüyorsun.

BAŞKAN — Efendim rica ediyorum.

İÇİŞLERİ BAKANI MUKADDER ÖZTEKİN (C. Senatosu Adana Üyesi) — Öğrenip teyit ederim bilgim yok.

ŞENER BATTAL (Konya) — Usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Bir dakika efendim ona da sıra gelir.

ŞENER BATTAL (Konya) — Efendim bu hususla ilgili olarak.

BAŞKAN — Hangi hususla ilgili efendim?

ŞENER BATTAL (Konya) — İçtüzük madde 70'e göre sataşmalara cevap zamanı, Başkanlığın takdirine bağlıdır.

BAŞKAN — Hayır.

ŞENER BATTAL (Konya) — Şu bütçeye bir girsek de Sayın Başkan, ondan sonra sataşmaları görüşsek.

BAŞKAN — Efendim, sataşmaların süresini İçtüzük tayin etmiştir. Şahısları adına 10 dakika, gruplar adına 20 dakika. Danışma Kurulumuz, bütçe içinde sataşmalar için özel bir süre tanımamış. Ben İçtüzüğe bağlıyım efendim.

Sayın Genç.

(Ankara Milletvekili Oğuzhan Asiltürk arkası Riyasete dönük olarak Erzurum Milletvekili Selçuk Erverdi ile ön sıralarda görüşmekte iken)

YÜKSEL ÇAKMUR (İzmir) — Arkadaşımıza sataşıyor efendim?

BAŞKAN — Sayın Çakmur, rica ediyorum efendim. Efendim ne istiyorsunuz? Ne var efendim, iki parlamenter görüşemez mi? Yasak bölge mi efendim? Rica ediyorum.

Efendim, lütfen Riyasete arkanızı dönmeyiniz. Buyurun oturunuz.

Sayın Süleyman Genç, «Bir sözcü konuşurken» 12 «Mart Nasıl Oldu» adlı kitabımın önsözü tahrif edildi» diyorsunuz.

Sayın Genç, 12 Mart üzerine bir sürü kitap yazılmıştır.

SÜLEYMAN GENÇ (İzmir) — Benim kitabım Sayın Başkan.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, müsaade eder misiniz? Parlamento içinde birçok üyeler bu konuda kitap yazmış olabilirler. Ben sizin kitabınızı okumuş değilim. Önsözünü tahrif edildi mi, edilmedi mi bilemem; fakat şu beyanlarla, şayet iddianızı doğru ise bunlar da zapta geçmiş oldu; teşekkür ederim efendim. Buyurun.

SÜLEYMAN GENÇ (İzmir) — Sayın Başkan..

BAŞKAN — Yok efendim yapabileceğim başka hiçbir muamele yok.

SÜLEYMAN GENÇ (İzmir) — Parlamentoda 12 Marta Nasıl..

BAŞKAN — Başka hiçbir muamele yapamayacağım efendim. Anlıyorum efendim, yapabileceğim bu kadar.

SÜLEYMAN GENÇ (İzmir) — Parlamentoda «12 Marta Nasıl gelindi» diye başka kitap yazan yok. Orada «Bomba kullandım, toprak işgal ettim» sözcükleri kasıtlı olarak kullanılmıştır.

BAŞKAN — Tamam efendim, onlarda zapta geçti efendim.

SÜLEYMAN GENÇ (İzmir) — Açık, ortadadır, bunun için ısrar ediyorum, oylamanızı istiyorum.

BAŞKAN — Hayır efendim, sataşma sizin burada bir konuşmanız vesilesiyle olur; sizin kitabınız, sizin önsözünüz elimde yok ki inceleyeyim. Beyefendi, rica ederim. Muhal şey bunlar benim için. Efendim bunlar şu anda benim için muhal şeyler, takdirimi dahi kullanamam, rica ediyorum.

SÜLEYMAN GENÇ (İzmir) — Sayın Başkanım, konuşmacıdan sorun kimin kitabından bahsetti?

BAŞKAN — Yok efendim, yapabileceğim başka bir şey yok. Lütfediniz de bütçeye devam edelim.

SÜLEYMAN GENÇ (İzmir) — Sayın Başkanım, Parlamenteri zan altında bırakacak bir sözcüğü burada zapta geçmesine imkân veriyorsunuz.

BAŞKAN — Efendim...

SÜLEYMAN GENÇ (İzmir) — İnsanı zan altında bırakacak ve onu kamuoyu önünde..

BAŞKAN — Efendim..

SÜLEYMAN GENÇ (İzmir) — Yalan, yanlış beyanlarla onu tahrif edip onu kamuoyunda zan altında bırakan bir davranışı, aydınlığa çıkma imkânını bir Parlamentere nasıl vermezsiniz?

BAŞKAN — Efendim şimdi siz bunu nasıl aydınlığa kavuşturacaksınız?

SÜLEYMAN GENÇ (İzmir) — Müsaade edin gerçeği söyleyeyim.

BAŞKAN — Kitabınızı okuyacaksınız öyle mi efendim?

SÜLEYMAN GENÇ (İzmir) — Elbette..

BAŞKAN — Rica ediyorum efendim, yani bunun İçtüzükte yeri yok. Siz bunu reddettiniz, zabıtlara geçti bu efendim. Kamuoyunda yaparsınız bunun muhasebesini, rica ediyorum. Tamam efendim lütfediniz.

SÜLEYMAN GENÇ (İzmir) — Sayın Başkanım, ben şimdi Sayın Erkovan hırsızlık yaptı..

BAŞKAN — Efendim rica ediyorum, böyle isminizden bahis yok efendim. İsminizden bahis yok efendim, rica ediyorum.

Sayın Hayrettin Uysal; TÖB - DER için söylenen bazı sözlerin çok yersiz olduğunu ifade ile bunların zabıtlardan çıkarılmasını öneriyorsunuz. Anayasamız

zabıtlara giren hiçbir kelimenin çıkarılmasına müsaade etmemektedir.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — Bir hususa işaret edeceğim Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Efendim, bu kadar, rica ediyorum.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — Hiçbir milletvekilinin, dokunulmazlığı da olsa..

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum, Sayın Uysal. Bir de böyle usul açmayalım, rica ediyorum.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — Bu millet kürsünden, yargı organından karar alınmadan bir kuruluşu suçlama hakkı yoktur.

BAŞKAN — Efendim rica ediyorum, oturun efendim.

HAYRETİN UYSAL (Sakarya) — Milletvekili de olsa reddediyoruz, kendisine iade ediyoruz.

BAŞKAN — Efendim bölümler üzerindeki oylamalara geçeceğiz.

OSMAN ÇITIRIK (Adana) — Bir önergem vardı Sayın Başkan?

BAŞKAN — Sayın Çıtırık, önergenizi aldım, bunun zamanını takdir bana ait bir meseledir, Birleşim içinde yerine getiririm efendim.

OSMAN ÇITIRIK (Adana) — Lütfedersiniz Sayın Başkan.

A) İÇİŞLERİ BAKANLIĞI BÜTÇESİ

BAŞKAN — Efendim bölümleri okutuyorum.

Bölüm		Lira
101	Genel Yönetim ve Destek hizmetleri BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	332 534 582
111	Mahallî İdareler hizmetleri BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	519 296 930
112	Nüfus, İzleme, Tescil ve Vatandaşlık kayıt hizmetleri BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	144 554 300
113	İller İdaresi hizmetleri BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	2 787 800
114	Sivil Savunma ve Seferberlik hizmetleri BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	41 077 380
900	Transferler BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	9 458 610

a) Emniyet Genel Müdürlüğü Bütçesi

BAŞKAN — Bölümleri okutuyorum.

101	Genel Yönetim ve Destek hizmetleri BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	649 903 210
111	Güvenliği Sağlama ve düzenleme BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	1 435 789 890
900	Hizmet Programlarına dağıtılamayan transferler BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	25 000 000

b) Jandarma Genel Komutanlığı Bütçesi

BAŞKAN — Bölümleri okutuyorum.

101	Genel Yönetim ve Destek hizmetleri BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	264 328 183
111	Güvenliği Sağlama ve düzenleme BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	1 540 035 225
112	Jandarma Genel Komutanlığının yeniden teşkilâtlanması ve modernizasyonu BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	210 000 000

Bölüm		Lira
900	Hizmet Programlarına dağıtılamayan transferler	12 000 000

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Muhterem arkadaşlarım, İçişleri Bakanlığı 1975 yılı bütçesi Meclisimizce kabul edilmiştir. Milletimiz, memleketimiz için hayırlı olmasını ve İçişleri Bakanlığı mensuplarının başarılı çalışmalarını Meclisimiz adına temenni ediyorum.

B) DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI BÜTÇESİ

BAŞKAN — Programımız gereğince Dışişleri Bakanlığı bütçesinin müzakerelerine geçiyoruz.

İlgili Komisyonun ve Dışişleri Bakanının yerlerini almasını rica ediyorum efendim.

Bu bütçe üzerinde söz alan sözcü ve milletvekillerinin isimlerini arz ediyorum.

Millî Selâmet Partisi Grupu adına Sayın İsmail Müftüoğlu, Cumhuriyetçi Güven Partisi Grupu adına Sayın Turhan Feyzioğlu, Adalet Partisi Grupu adına Sayın Seyfi Öztürk, Demokratik Parti Grupu adına Sayın Adnan Akarca, Cumhuriyet Halk Partisi Grupu adına Sayın Halûk Ülman.

Şahısları adına söz alan sayın üyeler; Murat Bayrak, Feyzullah Değerli, Ömer Çakıroğlu, Cavit Erdemir, Şevki Erek, Nadir Lâtif İslâm Remzi Yılmaz, Ömer Kahraman, Nedim Korkmaz, İlhami Çetin, Vecdi İlhan, Azmi Yavuzalp, Mustafa Asri Ünsür, Kemal Ataman.

Söz Millî Selâmet Partisi Grupu adına Sayın Müftüoğlu'nundur.

Sayın Müftüoğlu buyurun efendim.

M. S. P. GRUPU ADINA İSMAİL MÜFTÜOĞLU (Sakarya) — Muhterem Başkan, değerli milletvekilleri; Hariciye bütçesi münasebetiyle Millî Selâmet Partisinin görüşlerini arz etmek için söz almış bulunmaktayım.

Muhterem milletvekilleri, bugün dünya milletleri arasında dengeler çok büyük değişikliklere sahne olmaktadır. Bu nedenle milletlerarası düzenlemeler sarsıntılar geçirmekte, eski sloganlar geçersiz olmaktadır. Bazı milletler teknolojilerini had safhada geliştirdikleri için geçen yıllar içerisinde aya gitmeyi başarmış, diğer bazı devletler de büyük güç ve kabiliyetle bazı silâhları geliştiriyor, maddî ilimler ve teknoloji sahasında baş döndörücü inkişaflara sahne olmuşlardır.

Nükleer enerji yarışına yeni ülkeler katılmakta, makineleşmekte ve organizasyonda yeni çığırlar açılıyor. İktisadî alanda verimli üretim, pazarlama sistemleri genişletilmekte, refah seviyeleri yükseltiliyor. Gün geçtikçe arz edilen tabloda değişmeler başgöstermiş, bugün sanayileşmiş memleketler, petrol üreten ülkelerin tumumu karşısında enerji açısından sarsıntılar geçirmekte, dolayısıyle sanayileşmiş devletlerin tehdidi ile dünya dengesinin bozulacağı haberleri yayılmaktadır.

Diğer yandan, dünya devletleri tarımda da istenilen seviyede üretim yapamamaktan dolayı nesilleri muhtemel açlık devreleri beklemektedir.

Enflasyonist baskılar dünya devletlerini sarsmakta, bu sebeple önemli çapta büyük işsizlik böşgöstermektedir. Bu maddî buhranlardan başka sulh ve sükûnu etkilemekte olan bazı devletlerde bilhassa Vietnam, Kamboçya, Çin Hindin'de, Eritre, Keşmir ve Filipinlerde insan telefatı gün geçtikçe artmakta, ıstıraplar çoğalmaktadır.

Orta Doğu ihtilâfı dünya insanlığını kana bulayacak bir noktada bulunmakta, bütün vahâmeti ile ciddiyetini muhafaza etmektedir.

Süper devletler arasında eskiye nazaran daha soğuk bir hava esmekte, antlaşmalar feshedilmekte, Çin - Sovyet münasebetleri gün geçtikçe sertleşmekte daha ciddî bir gerginliğe doğru yol almaktadır.

Batı devletleri ticarî kazançlar sebebiyle, Akdeniz ve Orta Doğu devletleri arasında arbede çıkarmanın gayretleri içerisinde, durmadan silâh sevkiyatı yapmakta, bu az gelişmiş ülkelerin de volkanlar gibi patlamalarını körüklemektedirler.

Emperyalist maksatlarla sürdürülmekte olan dünya dış siyasetini Türk diplomasisi, bulunduğumuz coğrafî mevki itibariyle anbean takip etmeye ve emrivakiler karşısında şaşkınlık göstermemek için bugünden gerekli tedbirlere başvurması kaçınılmazdır. Zira Türkiye bu nevi bir emrivaki karşısında, kendi millî müdafaasını bizzat yürütecek yeni stratejiler tatbik etmek mecburiyetindedir. Bunun için yeni stratejinin hayatî ve verimli olması için de bugünden en ince teferruatına kadar hazırlıklı olmalıdır. Meseleyi bu açıdan ele aldığımız zaman dünya siyasetini ilgilendirmesi bakımından, aşağıdaki hususlara temas etme zarureti doğmaktadır.

Türk - Amerikan münasebetleri ve yardımlar;

Son derece karışık bir devrede Amerika devlet adamlarının ciddî uyarılarına rağmen, Birleşik Amerika Kongresinin Türkiye'ye yapılan dış yardımları

5 . 2 . 1975'de tümü ile ve süresiz olarak kesmesi ve ayrıca Türkiye'ye her türlü savaş, araç ve gereç yollamasına ambargo koyması Türkiye açısından 1975 yılının çok önemli gelişmelere sahne olacağını ihsas ettirmektedir. Evvelemirde Amerika bu yardımların tamamını karşılıksız yapmamaktadır. Nitekim, 90 milyon dolar hibenin dışında Amerika Birleşik Devletleri bize taksitli ve kredili satışlar da yapmakta ve bunlar da yanlış bir tavsifle yardım cümlesinden zannedilmektedir.

Biz Atlantik İttifakına dahil olmadan önce de 1947 yıllarında Truman doktrini çerçevesinde dış yardımdan müstefit olmuş, Birleşik Amerika Truman doktrininden itibaren her sene değişen miktarlarla, 1963 yıllarına kadar yardım etmeyi NATO'nun geleceği bakımından aksatmadan yerine getirmiştir.

Amerikan yardımı kesme sıkıntıları, 1963 yılından itibaren zaman zaman nüksetmiş ve 5 . 2 . 1975' te de fiilen kesilmiştir. Onun için Birleşik Amerika'nın aldığı bu karar, bir sürpriz değildir. Hariciyemiz bu tehlikeyi takibetmeliydi. Çatlayan duvarları sıvalama yerine, duvarları yeniden örmenin gayretini, planlamasını yapmalıydı. Bunu zamanında yapmış olsalardı, bugün sıkıntılara düçar olunmazdı. Aslında Amerikan yardımının kesilmiş olması önemli değil, önemli olan bu yardımın kesilmesi için ilgili şartlara, Amerika'nın uymamış olması ve tek taraflı tasarrufla yardımı kesmiş olmasıdır. Zira bize yardım gereği olarak verilen malzeme, Amerika Birleşik Devletleri çıkarlarına ve güvenliğine karşı kullanılmamış ayrıca verilen maksat dışında da istimal edilmemiş, silâh güçlenmesi yarışına da girişilmemiştir. Bütün buna rağmen Amerikan yardımının kesilmesinin, bizce tek ve en başta gelen sebebi, Kıbrıs konusunda Türkiye üzerinde bir baskı yapmak emel ve düşüncesiyle ve kongrede bulunan Yunan asıllı temsilcilerin telkinlerine kapılarak alınmıştır. Çünkü bu karar akıl almaz, sağduyunun kabul edemeyeceği duygusal, Amerika'nın kendi çıkarlarına da uymayan bir karar olarak görülmektedir. Üstelik Yunanistan'ın NATO'nun askerî kanadından çekilmesinden sonra, NATO'nun bütün Güney Doğu vecibelerini ifa yükünü Türkiye üzerine almıştır. Bu münasebetle, Amerika'nın Türkiye'ye yapılan askerî yardımı artırması gerektiği bir sırada, Amerika'nın bu tam manasiyle ters tutumu büyük bir hatadır. NATO'ya yapılabilecek en büyük kötülük mahiyetindedir.

Unutmamak lâzımdır ki, NATO'nun Avrupa'daki en büyük askerî gücünü Türkiye temsil etmektedir. Ancak tarihî şan ve şerefle dolu Türk milletini, böyle kararların baskıları altında Türkiye'nin Kıbrıs'taki taahhütlerinden bir nebze dahi gerilemesi; taviz vermesi düşünülemez. Kıbrıs'taki soydaşlarını, tarihî karakteri itibariyle sahipsiz bırakması da düşünülemez.

Bir hususu tebarüz ettirelim ki, Türkiye'ye yapılan Amerikan yardımıyle NATO arasında bir ilgi, münasebet kurmak şu an için kanaatimizce çok yanlıştır. Bunun için yardım gitti, NATO bitti şeklinde bir düşünce elbette ki, takdire şayan olamaz. Ayrıca NATO ittifakını zedeleyen, yani NATO'ya paydos, üsler gitmeli tarzındaki heyecanlı ve duygusal davranışlarda bulunma da bizce yararlı olamaz. NATO dışında, bugünkü şartlar içerisinde, bir Türkiye tasavvur etmek şu anda hayalperestlik olur. Zira jeopolitik durumumuz icabı, bugün NATO'dan çıkan bir Türkiye'nin tarafsız kalması ihtimalden uzaktır. Amerika'nın bu tutumu karşısında yapılacak şey, NATO'dan ayrılmayı düşünmek değil, aksine soğukkanlı ve vakarlı tutumumuzla meseleye eğilmeli ve diğer NATO devletlerine usulü veçhile meselelerimizi intikal ettirmeli ve o devletlerin davranışlarına intizar etmeliyiz.

Amerikan yardımının kesilmesi bize istikbal için almamız gerekli tedbirleri hatırlatmaktadır. Türk Milleti olarak NATO içinde Amerika'nın dümen suyundan gitmemeyi, Türkiye'nin menfaatine uygun bir tarzda, haysiyetli bir dış politika izlemeyi; çünkü Birleşik Amerika bu hareketiyle kendi sözüne güvenini sarsmıştır. Amerika Birleşik Devletleriyle, Orta Doğu bölge devletleri arasında çıkan ihtilâflarda topraklarımız üstünde bulunan üslerin, NATO maksatları dışında Amerika'nın kullanmasına Türkiye'nin müsaade etmemesini, muhtemel Türk - Yunan çatışmasında hukukumuzu müdafaa edebilmek için, askerî endüstrimizi biran önce kurmak suretiyle, kendimize yeterli füze sanayii, harp, silâh ve vasıtaları sanayii kurmaya; ayrıca memleketimizde cip ve kamyon imal eden fabrikalarda yapılacak değişiklikle zırhlı oto yapımına geçilmeli, böylece etrafımızda günbegün silâhlanmakta olan komşularımızın, hiç değilse seviyesine ulaşmamızı, harp endüstrimizin kurulması ve yürütülmesi için gerekli yerlerle münasebetler kurularak şimdiden krediler temin etmenin zaruretini, dış politikada belirli paktlar içerisine kendimizi inhisar ettirme yerine, çok unsurlu dengelere gitmeyi ve bu meyanda gittikçe güçlenen Müslüman ülkelerle iyi münasebetler kurma hedefimiz olmalıdır.

Türkiye'nin yakın komşularıyle ilgilerine dokunmadan geçmek mümkün değildir.

Nitekim yakın komşularımızdan bazılarıyle, ticarî, kültürel, yaklaşmalar vücut bulurken, diğer komşumuz Yunanistan'la da savaş tehlikesinde bulunduğumuz bedihîdir.

Dünya oluşumu, Türkiye ve Yunanistan'ı komşu yapmıştır. Türkiye bu oluşumu daima göz önüne alarak Yunanistan'la dost ve müttefik kalmayı düşünmüş; ama Megalo - idea peşinde koşan Yunanistan, Türkiye'ye karşı aynı hassasiyeti göstermemiştir. İstiklâl Harbinde gösterdiği vahşet yetmiyormuş gibi, aynı vahşet sahnelerini Kıbrıs'ta bir kere daha sahnelemiş ve İstiklâl Harbinde yediği tokatın acısını çıkarma hasreti içinde yine hayal peşinde koşmaya niyetlenmiş görünmektedir. Çeşitli manevralarla dünya efkârını lehine kanalize etmeyi ihmal etmeyen Yunanistan, en küçük bir olayı ihtilâf haline sokmaktan da geri kalmamıştır.

Nitekim bugün Türkiye, Yunanistan'la Yunanistan idarecilerinin basiretsizliğinden dolayı halli bir hayli güç olan ihtilâflarla karşı karşıyadır. Ege Denizi, Kıta Sahanlığı, Adalar, Batı Trakya, Kıbrıs misal olarak zikredilebilir. Ege Denizi bugün Türkiye ile Yunanistan arasında sıkışmış, âdeta bir göl halindedir. Bu denizden istifade etmek bugün her iki devlet için zorunlu görülmektedir. Bu duruma gelişimiz ise uzun yıllar yanlış bir dış politika izlememizin elîm bir neticesidir.

Nitekim Lozan Andlaşmasından sonra kaybettiğimiz topraklar, bazı haklar, dış meselelerimizi artırmış; hatta Yunanistan'la aramızda harbi dahi göz önüne aldıracak meselelere bırakmıştır. Ancak, Türk dış politikasını eleştirmek ve politikacılarımıza Türk Milletinin gerçekçi ve akılcı görüşünü aksettirmek bizim en tabiî vazifemizdir. Yunanistan'ın Kıta Sahanlığı taleplerine evet dememiz mümkün olmadığı gibi, Ege Denizi üzerinde bulunan adaların da silâh deposu haline getirilme isteklerine ve adalar üzerinde Lozan Andlaşmasına aykırı olarak yapılan askerî hava alanlarının ve tahkimatların kalmasına mütedair taleplerine sükût kalmamız mümkün değildir.

Batı Trakya'da yaşayan soydaşlarımıza Yunanistan'ın reva gördüğü gayri insanî zulümlere Türk hükümetlerinin daha fazla müsamahakâr davranması elbette ki, mümkün değildir. Yunanistan'ın zikredilen meseleleri tek taraflı bir tutumla çözmeye kalkışması, iyi komşuluk münasebetleri zihniyetinden uzaklaşması, bizimle doğrudan doğruya görüşmekten kaçınması kendine fayda yerine muhtemel felâketler getirmekten başka bir işe yaramaz. Bizce Yunanistan'ın bu tutumunun sebebi; birtakım tahriklerle Türkiye'yi NATO'dan uzaklaştırmak ve 1915 yılında olduğu gibi ehli salip zihniyetli devletleri arkasına alarak, o tarihte yediği şamarın acısını çıkartmaktır.

Yunanistan'ın Kıbrıs hakkındaki tutumları da yukarıda arz ettiğimizden farksızdır. Yunan idarecileri blöf için de olsa zaman zaman bizimle savaşacaklarını ileri sürmek cesaretini göstermeleri, yukarıdaki ifadelerimizi teyidetmektedir. Yunanistan bizimle savaşsa da savaşmasa da, bizim Kıbrıs politikamızı değiştirmemiz hiç mümkün değildir. Zira, Kıbrıs aslında tarihen ve hukuken bizim adamızdır. Bunun için Yunanlılar, C. H. P. felsefesi içinde, «bize Kıbrıs'ta verse verse ne verir» düşüncesinden ziyade, biz Türk Milleti olarak, Kıbrıs'ta dünya barışı ve Ortadoğu sulhü için yapsa yapsa hangi fedakârlıkta bulunabilir düşüncesi hareket noktamız olmalıdır.

Cumhuriyet Halk Partisinin, Kıbrıs'taki ürkek yaklaşımından cesaret alan Yunanistan, haklı Kıbrıs davamızda bizi takibettiği cesaretli ve maharetli dış politika ile dünya devletleri nezdinde zayıflatmış ve Amerikan yardımının kesilmesine vesile olmuştur.

Biz, dağdaki çobandan Devlet reisine kadar herkesin eşit ve müşterek hakkı olan Kıbrıs zaferini gölgelendirecek, mehmetçiğin süngüsünün ucuyla çizdiği sınırları bertaraf edecek bir politikanın izlenmesine asla taraftar olamayız.

Aksine biran önce Millî Selâmet Partisinin baştan beri teklif ettiği ve çözüm olarak kabul ettiği federe müstakil Türk Kıbrıs Devletinin kurulması için elden gelen bütün faydalı çalışmaları yapılmalıdır. Bu cümleden olmak üzere Rumlara ve Yunanlılara anlaşmak üzere bir mühlet verilmeli; onların mühlete ademi riayetleri halinde müstakil Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ilân edilmelidir.

Temennimiz askerî zaferlere diplomatik sahada gölge düşürülmemesidir. Millî Selâmet Partisi olarak bu hususta hassasiyetimiz cümlenin malûmudur. Aldığımız malûmata göre koalisyonun son zamanlarında Sayın Ecevit, Kıbrıs politikasını şahsî işi gibi yürütmüş; konuları Hükümette asla görüşmemiştir. Bu yüzden de askerî zaferler politik sahada tescil ettirilememiştir. Kıbrıs politikasının Sayın Ecevit'in elinden, kurtarılması, bu bakımdan son derece fay-

dalı olmuş, işte bunun neticesi de İngiliz üslerindeki 10 bin Türk hürriyetine kavuşmuş, böylece müstakil Kıbrıs Türk Federe Devletinin ilânı mümkün olmuştur.

BAŞKAN — Bir dakikanız var Sayın Müftüoğlu.

İSMAİL MÜFTÜOĞLU (Devamla) — Milletimizce kabul edilebilecek nihai bir statü takarrür etmeden, Kıbrıs'ta verilebilecek hiçbir taviz kabul edilemez. Biz, her şeyden önce, Türk idaresini, bütün organları ile teşekkül ettirme, Türklerin gelişmesini sağlayacak müessir bir idare kurmaya mütedair çalışmaları hızlandırmalıyız.

Dış politikada, ehli salip zihniyetini haiz devletlerin Kıbrıs gibi haklı davamızda bize yar olmadıkları, buna mukabil İslâm devletlerinin maddî ve manevî yardım bakımından gösterdikleri âlicenaplığa ve dostluğa teşekkür etmeyi bir borç bilmeliyiz.

Milletimizin, milletlerarası itibarını, daha da artırmak için, bilhassa aramızda tarihî ve kültürel bağlar bulunan komşularımızla, bugüne kadar ihmal edilmiş bulunan münasebetlerimizi geliştirmeye önem vermemizi zarurî ve faydalı görmekteyiz.

Son Kıbrıs olayları vesilesi ile, Milletimizin hakiki dostlarının kimler olduğu böylece görüldükten sonra, Libya, buna paralel olarak Irak, Suriye, Arabistan, Kuveyt, İran, Pakistan gibi Müslüman devletlerle bundan böyle çok iyi münasebetler kurulmalıdır. Eritre, Filipinler ve Keşmir Müslümanlarına yapılan insanlık dışı zulümlere karşı, susmamalıyız ve Türkiye olarak sesimizi yükseltmeliyiz. Oralardaki Müslüman halkın haklarının çiğnenmemesine bütün gücümüzle yardımcı olmamız, her şeyden önce bir insanlık vecibesidir. Türk Hariciyesi bu münasebetlerin gelişmesinde özel dikkat göstermeli, bu ülkelerden gelen taleplere gereken alâka gösterilmeli, ilgisiz tutum mutlaka değiştirilmelidir.

Yıllardan beri ihmal edilen Türkiye - İran Tabiî Gaz Boru Hattı yukarıda arz edilen alâka içinde derhal ele alınmalı ve İran'la münasebetlerimiz geliştirilmelidir. Aksi takdirde Irak ile gecikme ile imzalanan Petrol Boru Hattı gibi tamiri güç zararlara düçar kalınır.

BAŞKAN — Süreniz doldu efendim. Tamamlayınız.

İSMAİL MÜFTÜOĞLU (Devamla) — Bitiriyorum efendim. Son cümleme geldim.

Dış politikamızı yürüten elemanları, bizi istenilen hedeflere, lâyıkı ile ulaştırmaları için, kalifiye eleman haline getirmeli, pdotokol adamı olmaktan çıkartılıp, millî hedeflere, planlı, programlı yürüyen bir kadro teşkil edilmeli, kırtasiyecilikten kurtarılmalıdır. Ayrıca maddî imkânlar açısından tam manası ile tatmin edilmeli, kötü itiyat halinde bulunanları derhal merkeze alma mekanizması, geliştirilmelidir. Kadro, terfi tıkanıklıkları da giderilmelidir.

Bu vesile ile Millî Selâmet Partisinin saygılarını arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim, Sayın Müftüoğlu. (M. S. P. sıralarından alkışlar)

Cumhuriyetçi Güven Partisi Grupu adına Sayın Turhan Feyzioğlu, buyurun efendim.

C. G. P. GRUPU ADINA TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — Sayın Başkan, Millet Meclisinin sayın üyeleri;

Dışişleri Bakanlığı bütçesini, dünyanın büyük bunalımlardan geçtiği ve ülkemizin hayatî dış politika sorunları ile karşı karşıya bulunduğu bir sırada görüşüyoruz.

Büyük bir ilgi içinde görüşmüyoruz. Ama, anlaşılan TÖB - DER'in kopardığı fırtınadan sonra bu hayatî sorunlara ayıracak vakit ve enerji bulamadık, büyük çoğunluğumuzla.

Milletlerarası düzen, özellikle ekonomik alanda ciddî sarsıntılar geçirmektedir. Enflasyonla birlikte işsizlik ve ekonomik durgunluk dünyayı sarmaktadır. Petrol ve enerji sorunu ileri sanayi ülkelerini sarsarken, petrol üreticisi olmayan, gelişme halindeki ülkelere, daha büyük zararlar vermiştir. İşlemez hale gelen milletlerarası para düzeninin yeniden kurulmasında karşılaşılan güçlükler, hammadde yetiştiricisi ülkelerin birlikte hareket etme çabaları, stratejik silâhları sınırlama, karşılıklı ve dengeli kuvvet indirimi görüşmelerine rağmen, hızla artan silâhlanma ve dünya silâh imalâtının büyük kısmının çevremizde ve yakınımızdaki ülkelere sevk edilmesi, bu arada toplanması dikkatle izlememiz gereken gelişmelerdir.

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı ve şimdiki halde ciddî bir ilerleme göstermeyen karşılıklı ve dengeli kuvvet indirimi görüşmeleri sonunda, Orta Avrupa'da statüko daha da sağlamlaşınca, Türkiye'nin içinde yaşadığı bölge üzerindeki tazyiklerin artabileceğini göz önünde tutmalıyız. Orta Doğu bunalımı, patlayıcı karakterini muhafaza etmektedir.

Yunanistan'ın, NATO'nun askerî örgütünden çekilmesi, Akdenizin öteki ucundaki Portekiz'de, ko-

münistlerin doğuş halindeki demokrasiyi boğarak idareyi ele geiçrme yolundaki teşebbüsleri, Yunanistan'ın Batı Avrupa birliğine katılma ve Avrupa Ekonomik Topluluğuna tam üye olma yolundaki ısrarlı çabaları hep dikkatle izlememiz gereken gelişmelerdir.

Ancak bütün bu gelişmeler ortasında bizim için bugün en âcil konular, Kıbrıs konusu ile Türkiye' nin NATO ve Amerika Birleşik Devletleri ile ilgili olan ilişkilerindeki değişmelerdir.

15 dakika ile sınırlı olan konuşmamı bu konular üzerinde toplamak istiyorum.

Kıbrıs konusu yeni ve önemli bir aşamadan geçmektedir. Kıbrıs'ta âdil ve devamlı bir barış sağlayacak iki cemaatin güvenlik ve huzur içinde yaşamasını mümkün kılacak tek yolun Türklerin kendi, Rumların da kendi bölgelerinde yaşamalarına imkân verecek, iki bölgeli coğrafî esasa dayalı çözüm olduğunu, Cumhuriyetçi Güven Partisi uzun yıllardan beri ısrarla ve isabetle savunmuştur.

Cumhuriyetçi Güven Partisi olarak, Kıbrıs konusunda nihai çözümün ne olması gerektiğini düşünürken, yıllardan beri daima şu gerçeğe dikkati çekmeye çalışmışızdır:

Kıbrısta tek bir millet yoktur. Bir Kıbrıs Milleti mevcut değildir. İki ayrı Türk ve Yunan milletlerinin uzantıları vardır. Çözüm yolu mutlaka bu gerçeği göz önünde tutmalıdır.

Yunan Cuntasının çılgınca darbesi, gerçekçi ve isabetli çözümün, coğrafî temele dayanacak bir çözüm olduğunu, içte ve dışta bütün insaf sahiplerine göstermiş ve Türkiye'nin haklı müdahalesi böyle bir çözümü zorunlu hale getirmiştir.

Fonksiyonel federasyon, toprak ve bölge esasına dayanmayan, sadece yetki bölüşülmesini öngören federasyon düşünceleri artık dirilmemek üzere gömülmüştür. Türk cemaatine hiçbir gerçek güvenlik sağlamayacak olan bu yarım tedbirlerle yetinilmesini, artık hiçbir siyasî kuruluş savunmamaktadır, savunamaz.

İngiliz üslerindeki mültecilerin kurtarılmasını ve kuzey bölgesine yerleşmelerini, Kıbrıs Federe Türk Devletinin kuruluşunu, bağımsız ve tarafsız Cumhuriyetinin, âdil, devamlı ve gerçekçi bir statüye atılmış olumlu, önemli adımlar sayıyoruz.

Şu anda dünya kamuoyunda aleyhimize estirilen fırtınaları ve karşı tarafın konuyu, Birleşmiş Milletler minderine götürmekten umduğu sonuçları dikkatle değerlendirmeye de mecburuz. Karşımızdakilerin, Birleşmiş Milletlerce geçen 1 Kasımda, Ecevit Hükümeti işbaşında bulunduğu sırada, Türkiye'nin de olumlu oy vermesi suretiyle, oy birliğiyle kabul edilmiş olan karara dayanmak istedikleri ve halen bu yolda çaba gösterdikleri, dün gece ve bugün gelen haberlerden anlaşılmaktadır.

Geçen Hükümetin istifasından sonra, başka siyasî partilere hiç danışılmadan ve bu kürsüde o zamanki Hükümet üyelerince yapılmış beyanlara göre Bakanlar Kurulunda bile koalisyon ortağının bilgi ve tasvibine sunulmadan, Türk Devleti adına müspet oy verilerek kabul edilen karar, bir çok yönleriyle Türkiye aleyhinde hükümler taşımaktadır. (Bravo sesleri, alkışlar)

Bu karar, Kıbrıs Cumhuriyetindeki bütün yabancı kuvvetlerin ve yabancı askerî varlık ve personelin süratle çekilmesini, böyle bir hükme istinat eden karardır.

Aynı kararda, mültecilerle ilgili olarak biraz sonra arz edeceğim, yine Rumların ve Yunanlıların aleyhimizde kullanmaya çalıştıkları, başlıca silâhlardan biri olarak, kullanmaya çalıştıkları bir hüküm vardır. 3212 sayılı kararın, Türkiye'nin de müspet oy vermesi suretiyle kabul edilmesinden duyduğumuz kayguları, tekrar ediyorum, kabul edilmesinden değil, Türkiye'nin de, müspet oy vermesi sonucu kabul edilmesinden kaygu duyduğumu Kasımın başında burada yapılan müzakerelerde belirtmiştim; hemen o günlerde, bu kürsüden ifade etmiştik.

Bu kaygularımızın gerçekleşmemesi başlıca dileğimizdir; ancak Sovyet Rusya ve Bulgaristan gibi en yakın komşularımız başta olmak üzere, aralarında müttefiklerimizin de bulunduğu bir çok ülkenin, resmî bildirilerle 3212 sayılı kararın bu hükümlerinin aynen uygulanmasını istemeye başladıkları görülmektedir. Türk askeri, adaya istilâ için gitmemiştir. Fakat Türk askerinin siyasî bir çözüm bulununcaya ve Kıbrıs Türklüğünün güvenliği gerekli ölçüde sağlanıncaya kadar, Adada kalması, geçmişteki Rum saldırı ve katliamlarının tekrarlanmaması için, kesin bir zarurettir. Siyasî çözümden ayrı olarak asker çekme konusunun sonuçlandırılamayacağını, Kıbrıs' ta 12 yıldan beri Türklere yapılan haksızlıkları insafla değerlendiren herkes kabul edecektir. Dostlarımız ve komşularımız bu gerçeği görmelidirler. Türk askerini çekmek, oradaki Türkleri Muratağa ve Atlılar köylülerinin akıbetine mahkûm etmek demektir. Böyle bir ihtimali Türkiye göze alamaz; dostlarımız, komşularımız, medenî insanlık göze alamaz.

Mültecilerle ilgili olarak dost ülkeler ve dünya kamuoyu, şu gerçekleri bilmelidir. Mültecilere yardım konusu insanî bir nitelik taşır. Siyasî çözümle ilgili çalışmalardan tamamıyle bağımsız olarak, bir gün bile gecikmeye yol açılmadan, mültecilere insanî yardımların ulaştırılmasını Türk Devleti bütün milletlerarası forumlarda savunmuş kabul etmiştir; fakat mültecilerin eski yerlerine dönmeleri konusu, insanî yardımdan tamamıyle farklı olarak, siyasî bir nitelik taşır. Mülteciler konusu, Kıbrıs Cumhuriyetine verilecek yeni statü ile ilgili nihaî çözümün başka unsurlarından ayrılarak, tek başına ele alınamaz. Siyasî çözümden önce ve ondan ayrı olarak, mülteciler sorununun, toplu bir geri dönüşle çözülebileceğini kimse düşünmemelidir.

Birleşmiş Milletlerin talihsiz 3212 sayılı Kararının (Tırnak içinde arz ediyorum), «bütün mültecilerin güven içinde yuvalarına dönmelerini» ve (Gene tırnak içinde arz ediyorum) «ilgili tarafların bu amaçla âcil tedbirler almalarını» isteyen 5 nci maddesi, bundan böyle devamlı olarak karşımızdakilerin bize karşı kullanmaya çalışacakları, devamlı olarak Birleşmiş Milletler organlarında teyidettirerek bize karşı baskı unsuru haline getirmeye çalışacakları bir maddedir; fakat bütün dünyadaki insaf sahipleri bilmelidirler ki, Birleşmiş Milletlerin sözü geçen kararının mültecilerle ilgili hükmünün siyasî çözümden müstakil olarak uygulanmasını istemek, Kıbrıs'ta âdil, barışçı, devamlı bir siyasî çözümü imkânsız hale getirmek demektir. Türkiye Dışişleri Bakanı da, talihsiz Birleşmiş Milletler Kararının oylanıp oy birliğiyle kabul edilmesinden sonra yaptığı bir konuşmada, «Mülteciler sorununun siyasî çözümden ayrılamayacağını» belirtmiştir.

Unutulmamalıdır ki, Kıbrıs'taki Türklerin en az üçte biri, 12 yıldan beri mülteci hayatı yaşamaktadır ve Makarios, mültecilerin kaderini daima siyasî müzakerelere, yıllardır sürüp giden toplumlararası müzakerelere bağlı saymıştır. Bu Türkler arasında, 1958'de, 1963'te ve 1967'de olmak üzere, üst üste üç defa yurdundan sökülüp, yeni yerleştiği köyünden bir daha sökülüp, bir daha sökülüp göçmenliğe zorlanmış olanlar, üç defa göçe zorlanmış olanlar vardır. Muratağa, Atlılar, Taşkent olayları gösteriyor ki, aralarında bunca yılın güvensizliği ve husumeti girmiş olan iki toplumu, artık iç içe yaşatmak kabil değildir.

Kıbrıs'ta devamlı barış ve huzur isteniyorsa, bu toplumların her biri, kendilerinin çoğunlukta olacağı federe devlet bölgelerinde yan yana yaşamalıdırlar. Kıbrıs Türkleri bunu, Kıbrıs'ın bağımsızlığını ve toprak bütünlüğünü ortadan kaldırmak için değil; bağımsız bir Kıbrıs Cumhuriyeti çatısı altında iki toplumun barış, mutluluk ve güven içinde yaşayabilmeleri için istemektedirler; ENOSİS hayallerini tamamiyle ortadan kaldırmak ve Kıbrıs bağımsızlığına Yunanistan'ın bir defa daha kastetmesini önlemek için istemektedirler.

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin bu gece de devam edeceği anlaşılan toplantısında, Yunanlıların ve Kıbrıs Rumlarının, 3212 sayılı Karardan kuvvet almaya çalışma yanında, Kıbrıs sorununu milletlerarası bir konferans forumuna nakletmeye çalışan sosyalist blokun desteğine güvendikleri anlaşılmaktadır.

Güvenlik Konseyinin daimî üyeleri başta olmak üzere, bütün dünya milletleri topluluğu şu gerçeği bilmelidir ki, Kıbrıs sorunu, daha ziyade propaganda amaçlarına hizmet edecek geniş bir konferansta çözülemez. Ancak, taraflar arasında ciddî müzakerelerle çözülebilir. Ciddî müzakereye daima hazır olan ve hazır olduğunu ispat etmiş olan taraf da, Türkiye'dir ve Kıbrıs Türkleridir. Kıbrıs konusunda en âcil işlerden biri, Türk bölgesini idarî ve ekonomik yönden işler hale getirmektir. Bunun yapılması, hem Anavatana yüklenen büyük yükün giderek daha da ağırlaşmaması, hem Kıbrıs davasının uzun vadede, Kıbrıs Türklüğü lehine sonuçlanabilmesi için, zaruridir.

Değerli arkadaşlarım, Avrupa'da İkinci Dünya Savaşı sonunda ortaya çıkan fiilî durum, hukukîlik kazanıp, statüko sağlamlaşırken; Basra Körfezi, Ortadoğu, Akdeniz bölgesi dünyanın en hassas bölgesi haline gelmektedir. Sanayileşmiş Batı ülkeleri ekonomilerinin kanı durumundaki petrolü sağlayan ve bu petrolün tüketim yerlerine ulaşması için kullanılan yolların geçtiği bu hassas bölge, Türkiye ve Yunanistan'ı da içine almaktadır. Süper devletler, aralarındaki dehşet dengesi sebebiyle, bu bölgede de bir yandan rekabetlerini sürdürürken, bir yandan da yumuşama politikasını yürütmeye çalışır görünüyorlar. Hiç değilse, birbirleriyle doğrudan doğruya karşılaşmaktan ve doğrudan doğruya bir askerî çatışmaya sürüklenmekten dikkatle kaçınıyorlar. Fakat, bu bölgede iki komşu arasında patlak verecek, herhangi bir sıcak savaşın, kimsenin önceden kestiremeyeceği gelişmelere, yayılmalara ve tarafların hepsine büyük

zararlar verecek birtakım sonuçlara ulaşması daima ihtimal dahilindedir.

Yunanistan anlamalıdır ki, coğşrafya ve bölgemizin gitgide hassasiyet kazanan şartları, iki ülkeyi aralarındaki bütün uyuşmazlıkları müzakere yoluyle, barışçı çözümlere ulaştırmaya zorlamaktadır. Türk Milleti hayatî menfaatleri ve şerefi söz konusu olunca; madde ve silâh gücünü çok aşan bir manevî güç ve şahlanışla, her fedakârlığı göze alabileceğini tarih boyunca ispat etmiştir. Fakat, Türkiye gerçekten barışçıdır. Komşularının hepsiyle iyi komşuluk ilişkileri sürdürmek arzusundadır. Dost elini uzatana, Türkiye de daima dosttur. Başkalarının onuruna saygılı olan Türkiye, kendi onurunu, kendi hayatî menfaatlerini, şartlar ne olursa olsun, korumaya azimli ve muktedir bir ülkedir.

Çılgınca bir darbeyle Kıbrıs Cumhuriyetinin bağımsız varlığına son vermeye kalkışarak, olaylar zincirini başlatan Yunan Cuntası olmuştur. Bu maceracılara karşı, demokrasi mücadelesi vermiş olan, bugünkü Yunan Hükümeti mensuplarının da, cuntanın bu çılgınlığını kınadıklarını biliyoruz. İki ülke arasındaki büyük - küçük bütün sorunların karşılıklı müzakere ile, barışçı bir çözüm başlanmasının taraflara neler kazandıracağını ve 50 yıldan beri barış içinde yaşayan iki komşu ülkenin askerî bir çatışmaya sürüklenmesinin, ne büyük zararlar hatta ne büyük tehlikeler doğurabileceğini anlayan, Kıbrıs'ta 12 yıldan beri Rum yönetiminin işlediği hataları bilen, Türkiye'nin müdahalesini zorunlu kılan sebepleri iyi değerlendiren, Kıbrıs Türk toplumunun neden coğrafî temele dayalı, sağlam ve devamlı bir çözümden başkasını kabul edemeyeceğini gören, Ege Denizinin iki ülkeyi dövüştürmesi değil, verimli bir işbirliğiyle, her iki ülkeye yarar sağlaması gerektiğini kavrayan devlet adamlarının, Yunanistan'da da bulunduğuna şüphe yoktur. Savaş yangınlarının nasıl başladığını biliriz, fakat bir savaş yangınının nerede ve nasıl duracağını önceden kestirmek pek güçtür. Savaşların sonunda da, sorunlar müzakere masalarına gelir. Aralarındaki sorunları telâfi edilmez yıkıntılara, ölçüsüz kayıplara ve hayatî tehlikelere maruz kalmadan, müzakere masasına getirip çözümlere bağlayabilen hükümetler, milletlerine büyük hizmette bulunmuş olurlar. İki ülke arasındaki ilişkilerde demagojinin ve duygusallığın değil, sağduyunun ve aklın hâkim olmasını istiyoruz. Aramızdaki ihtilâfların büyümesinde ve uzayıp gitmesinde menfaati olanların önerdikleri geniş kadrolu milletlerarası konferanslarla değil, iki toplumun ve iki ülkenin karşılıklı ve ciddî müzakereleriyle sorunlarımız çözüme ulaşabilir kanaatindeyiz.

Grupumuz ABD.'nin anlaşmalardan doğan yardımlaşma taahhüdünü tek taraflı olarak ve son derecede haksız ve sorumsuz bir kararla bozmuş olması karşısında, düşüncelerini daha önce etraflıca açıklamıştır.

Çok sınırlı olan süremin çerçevesinde bu konuya sadece anahatlarıyle dokunacağım.

Kongrenin aldığı kararı bölgemiz ve dünya güvenliği açısından ve iki ülke arasındaki münasebetler bakımından Başkan Ford'un ve Dr. Kissinger'in de belirttikleri gibi, tam bir facia saymamak mümkün değildir. Ancak Türkiye Demokrat Kongre çoğunluğunun görüşünü. Cumhuriyetçi bir Başkanın veya bir Dışişleri Bakanının sert sözlerle eleştirilmesiyle hiçbir meselesini çözmüş olmaz. Bu ölçüde sorumsuz kararlarla fiilen işlemez hale getirilen bir ittifakın caydırıcı gücü ve savunma değeri ister istemez tartışma konusu haline gelir. Vietnam Savaşı Kongre - İcra münasebetlerini bozmuştur. Watergate skandalı Kongre ve İcrayı karşı karşıya getirmiştir. Sovyet - ABD ilişkileri, ticaret anlaşması ile ilgili Kongrece konan şartlar yüzünden bir gerginliğe girmiş, hiç değilse bir anlaşma iptal edilmiştir. Yunan asıllı Amerikalılar Kongre üzerine, Kongrenin bazı üyelerine baskı yapmaktadırlar. İcra ile Kongre arasında uzun yıllardan beri dış politikayı yürütme konusunda bir yetki savaşı vardır. Bütün bunları biliyoruz. Amerikan Kongre üyelerinden bazılarının küçük oy hesaplarına ve iç politika düşüncelerine saplandıklarını görüyoruz. Fakat bütün bunların yanında Türkiye'ye askerî malzeme satılmasını dahi imkânsız hale getiren ambargo konmasını, yardımlaşma sözleşmesinin tek taraflı bir kararla kesilmesini acaba yalnız bu sebepler izah eder mi sorusunu kendi kendimize sormaya, acaba bunun ardında başka ne gibi faktörler bulunabilir, bunu iyice tahlil etmeye mecburuz.

Sovyetler Birliği ile ABD arasında Küba krizi sırasında cereyan etmiş olan temaslar düşünülürse, konuyu sadece Kongre ile Dr. Kissinger ve Başkan Ford arasında bir iç politika çekişmesine bağlayıvermekle yetinmek, bizim açımızdan doğru olmaz. Bütün ihtimalleri ayrı ayrı inceleyip sağlam bir tahlile tabi tutmamız şarttır.

ABD ile ikili anlaşmalardan doğan ortak savunma ilişkilerimizin ve NATO ittifakına mensup olmaktan doğan mükellefiyetlerimizin risklerin, ittifa-

ka dahil olmamızın sağlayabileceği gerçek caydırıcı etkinin çok iyi değerlendirilmesi lâzımdır. NATO Konseyinde ve NATO Askerî Komitesinde karşı karşıya bulunduğumuz durumu, bütün çıplaklığıyle ortaya koyup çepeçevre durmadan silâhlanan ülkelerle çevrili Türkiye'nin, kendi müttefiklerinden silâh satınalamaz, parasıyle bile silâh satınalamaz duruma düşürülmeye katlanamayacağını ve dış güvenliğini sağlamak için gerekli bütün tedbirleri almanın bir ülke için her düşünceden önce gelen bir ihtiyaç olduğunu anlatmalıyız. Duygusallıktan, peşin hükümlerden uzak durarak ve dış politikada peşin hükümlü tercihlerin, ideolojiye dayanan tercihlerin değil, daima soğukkanlı, millî menfaat hesaplarının ağır basması gerektiğini unutmayarak, dış politikanın değişmez kuralının «Ebedî olan millî menfaattir» kuralı olduğunu daima hatırlayarak, karşı karşıya bulunduğumuz durumun bütün gereklerini akılcı, soğukkanlı, vakur ve onurlu şekilde yerine getirmeliyiz.

BAŞKAN — Süreniz doldu Sayın Feyzioğlu.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Bitiriyorum efendim.

Sözlerimi bitirirken Cumhuriyet Hükümetinin istifa etmiş bir hükümet olmasına rağmen, karşı karşıya bulunduğumuz hayatî derecede önemli dış sorunlara, bütün siyasî gruplarla sık sık istişare ederek, azimli ve kararlı bir şekilde eğilmesinden duyduğumuz kıvancı belirtmek ve Sayın Dışişleri Bakanını istifa etmiş bir hükümetin dışişleri bakanı olmasına rağmen, başarılı çalışmalarından dolayı kutlamak isterim.

Hükümet, memleket yararına yapacağı bütün çalışmalarda, dış politika temaslarında millî davalarla ilgili kararlarında, Cumhuriyetçi Güven Partisi Grupunun içten desteğine güvenebilir.

Yüce Meclisi saygılarımla selâmlarım. (C. G. P., A. P., D. P., M. S. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Adalet Partisi Grupu adına Sayın Seyfi Öztürk, buyurunuz efendim. (A. P. sıralarından alkışlar)

A. P. GRUPU ADINA SEYFİ ÖZTÜRK (Eskişehir) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; siyasî çalkantıların genişlediği, ekonomik durumun sarsıntı geçirdiği, yeni güçlerin ve yeni dengelerin oluştuğu bugünün dünyasında dış politika sorunlarımız hayatî önem ve özellik arz etmektedir.

Türk dış politikası esasında şu amaçları kapsar :

Türkiye'nin güvenliğini sağlamak, millî menfaatlerimizi ve haklarımızı korumak, ülkemiz etrafında bir dostluk çemberi meydana getirmek, Türk kültür varlığını yaşatmak, kalkınmamız için dış imkân ve kaynaklardan en uygun biçimde yararlanmak ve nihayet dünya barışının kurulup, korunmasına yardımcı olmak.

Bu amaçlara yönelen bir politikanın, çok yönlü ve çok unsurlu olması zarureti yanında, şahsiyetli, ciddî, akılcı, önyargılardan ve ideolojik sapmalardan, hele politik istismarlardan uzak olması da hem şarttır ve hem de lâzımdır.

Derhal ifade edelim ki, Adalet Partisi amacını ve karakterini çizdiğimiz, millî hüviyetteki dış politikaların bugüne kadar daima takipçisi ve destekçisi olmuştur, olmaya devam edecektir.

Esasen aziz milletimiz, dış menfaatler söz konusu olunca, birlik ve beraberlik içinde olmayı millî şuur haline getirmiştir. Önemli olan bu şuuru muhafaza etmek ve bu şuura zarar vermemektir.

Üzülerek belirtelim ki, Kıbrıs'ta geçen yıl Silâhlı Kuvvetlerimizin kazandığı başarı, henüz siyasî ve hukukî alanda sonuca bağlanmadan, iç politikada Cumhuriyet Halk Partisi hesabına bir istismar vasıtası haline getirilmek istenmiştir ve getirilmiştir. Millî davamızı dünya kamuoyuna en etkin biçimde anlatmak yerine, kesif bir yurt içi propagandası yapıldığını, kitap ve kartpostal ticaretinin yanısıra, oy ticaretinin öncelik ve ivedilik kazandığını teessürle müşahede ettik. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri)

Bu durum, evvelâ, davaya, millî davamıza sonra da millî beraberliğimize zarar vermiştir, şevk ve heyecan kırıcı sonuç doğurmuştur. Oysa, aynı tarihlerde İngiliz üslerinde rehine olarak tutuklu bulunan, 10 bin Türk vatandaşımız kaderlerine terk edilmiş durumdaydı.

Değerli milletvekilleri, dış politika meseleleri üzerinde eleştiri yapmadan önce, dış politikanın 1974 uygulamasının hangi ellerde ve hangi üslup içinde yapıldığını bazı örnekleriyle arz etmek mecburiyetindeyiz.

Parti davasının, millî davanın önüne alındığı bir dönemde, zamanın Başbakanı alâyiş içinde Dışişleri Bakanının Cenevre kahramanı ilân etmiştir. Bir hafta sonra, adı geçen kahramanın Cenevre'de hiçbir sonuç almadığı hep beraber görülüp anlaşılmıştır. İş, gene Silâhlı Kuvvetlerimize kalmıştı. İkinci Kıbrıs Harekâtı ve bu harekâtın sonunda sağlanan fiilî neticeler ve zaferler; bunu sağlayan kahramanlar, şehitler ve gaziler bir tarafta iken, diğer taraftan Ecevit'in sözde kahraman olduğu istismarı, insafsız şekilde yürütülmüştür.

Kıbrıs sorununun en kritik noktasında, nihayet bir dış seyahat bahane edilerek, Hükümet yeri terk edilmiş, mevcut Kıbrıs buhranına bir de Hükümet buhranı eklenmiştir.

Sayın milletvekilleri, bu dönemde Devlet hayatında emsali görülmemiş garip olaylar biribirini izlemektedir. Yabancı devlet adamlarının, önceden programlanmış ziyaretleri son anda iptal edilmektedir. Bunların arasında Libya Başbakanı, İran Dışişleri Bakanı, Irak Başbakanı ve Dünya Bankası Başkanı da vardır. Nihayet 8 Kasım 1974 günü Ankara'da beklenen Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanı Kissinger'e Ecevit'in istifa ettiğinden bahsedilerek «Gelme» denilmiş ve ülkeyi ziyareti önlenmiştir.

Bu hareketler, Devletin devamlılığına ve diplomasi kurallarına aykırı olduğu kadar, devlet idare etme, yönetme ciddiyetiyle de kabili telif değildir.

Bu konuda, eski Dışişleri Bakanının Bütçe Komisyonunda eleştirilmesi sırasında hazin bir itirafa şahit olduk. Zabıtlardan aynen okumak istiyorum.

Eski Dışişleri Bakanı Sayın Turan Güneş, aynen şunları söylemektedir :

«Bu Libyalı ve İranlı misafirlerimizin gezilerinin tehir edilmesi, tabiri caizse acemiliğimizden olmuştur. Acemilikten ne anladığımı da anlatmak istiyorum.» diyor ve «İstifa etmiş bir hükümetin, bu gibi ziyaretlerde sorumluluk taşımaması gerektiğini» söylüyor.

Muhterem arkadaşlarım, acemiliğini açıkça ikrar eden bir Dışişleri Bakanının, Türk Devletinin kaderine hâkim olması da en büyük talihsizlik olmuştur. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri)

İran Hariciye Nazırının iki saatlik ısrarlı görüşme talebinin, eski Dışişleri Bakanı tarafından reddedilme gerekçesi ise son derece ibrete şayandır.

Aynı tarihlerde Mecliste Af Kanununun 5 nci maddesi görüşülmektedir. Cumhuriyet Halk Partisi için bu konu dış temaslardan, millî menfaatlerin korunması gayesinden çok daha önemli tutulmuştur. Dışişleri Bakanının tek oyundan bile yararlanmak pahasına, İran Dışişleri Bakanının memleketimizi ziyareti ve görüşme talebi reddedilmiştir. Oysaki, İranla aramızda olumlu düzeye gelmiş tabiî gaz projesi mevcuttu. Şimdi öğreniyoruz ki, bu proje tamamiyle ötelenmiş ve kaybedilme noktasına ulaşmıştır. Projenin malî portesi 850 milyon dolar civarındadır.

Irak ile imzalanan 27 Ağustos 1973 tarihli Petrol Boru Hattı Anlaşması ise, önce bekletilmiş, sonra Meclise sevk edilen tasarı Dışişleri Bakanı tarafından geri alınmış ve on ay gecikmeye sebebiyet verilmiştir. Zaman kaybı, fiyat artışı, maliyetlerde 100 milyon dolar, kârda ise 60 milyon dolar Hazinenin zarar etmesine sebebiyet vermiştir. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Değerli arkadaşlarım, açıkça ifade edelim ki, Cumhuriyet hükümetlerinin büyük emeklerle tesis ettiği dostluklar, itibar ve sermayeler, hoyrat bir tutum içerisinde erime ve tüketilme noktasına kadar vardırılmıştır.

1974 döneminin, dışişleri bakımından en belirgin özelliği, «Adamın ağzına bolca reçel doldurun» talimatıyle yürütülen bir dış politika olmasıdır. (A. P. sıralarından alkışlar, «Bravo» sesleri) Bu tarz bir politikanın yükleyeceği faturaları aziz milletimiz yıllarca ödemeye devam edecektir.

1 Kasım 1974 tarihli Birleşmiş Milletler Kararına oy veren eski Dışişleri Bakanının, Hükümette meseleyi konuşmadığı ve gereken görüş birliğini sağlamadan oy kullandığı resmen tespit edilmiş bulunmaktadır. Yanlış yorumlara, son derece müsait olan bu karar üzerindeki eleştirilerimizi şimdilik mahfuz tutuyoruz. Sadece huzurlarınızda, Birleşmiş Milletler kararının altında imzası bulunan, Sayın Turan Güneş'in imzası bulunan, oyu bulunan kararın, ikinci maddesini okumakla yetineceğim. Birleşmiş Milletler kararının ikinci maddesi şu; eski Dışişleri Bakanımızın oyu bulunan, kabulü bulunan kararın ikinci maddesi şu :

«Bütün yabancı silâhlı kuvvetlerin ve yabancı askerî varlık ve personelin Kıbrıs Cumhuriyetinden süratle geri çekilmesini ve Kıbrıs'ın işlerine vaki bütün yabancı müdahalelerin durdurulmasını ısrarla talep eder.»

Eski Dışişleri Bakanı bu talebe evet demiştir.

HALÛK ÜLMAN (İstanbul) — Türkler yabancı değil ki.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) — Ondan sonra Kıbrıs'ın kaymağını yesin.

SEYFİ ÖZTÜRK (Devamla) — Geçen sene ifade ettiğimiz gibi, bu tutum ve davranış karşısında, Türkiye'nin yalnızlığa doğru itildiğine dair endişelerimiz, uygulamaları gördükten sonra bir kat daha artmış bulunmaktadır.

Sayın milletvekilleri, domekratik rejimin Ecevit tarafından Yunanistana da götürüldüğü, böylece Yunan halkının Cunta yönetiminden kurtarıldığına dair,

Devlet radyolarımıza kadar intikal eden övünmelerden sonra, bugünkü durumun ne olduğuna bir bakalım.

Karamanlis idaresinde Yunanistan, bugün Batı ile mesafesini tamamiyle kapatmış durumdadır. Silâhlanma yarışını hızla artırmaktadır. Yabancı sermaye celbetmekte, Fransa ve Almanya ile ortak sanayi kurmaktadır. Türkiye'ye yük getiren ve götüren gemilere, armatörler aracılığıyle adeta ambargo uygulamaktadır. Bir taraftan da, dünya kamuoyunu yalan ve iftiralarla, kendi lehine oluşturmaya çalışmaktadır. Bizim ise, aynı konularda etkin biçimde politikalar uyguladığımız iddia edilemez.

Sayın milletvekilleri, kanaatimizce Türk - Yunan münasebetlerinde Kıbrıs davasının yanısıra, 12 adanın silâhsızlandırılması, Batı Trakya Türkleri, kıta sahanlığı, hava uçuş sahasıyle ilgili meselelerin, bir bütün olarak, millî amaçlı politika içinde değerlendirilmesini zarurî görmekteyiz. Zamanımızda adalete dayanan kuvvet ve kuvvete dayanan politika, ancak başarılı olabilmektedir. Bu itibarla, ülkemizin silâhlanma meselesini, hükümetlerin en önemli meselesi addediyoruz. 1964 yılında, devrin Başbakanı ve Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı merhum İsmet İnönü Kıbrıs konusunda, aklım var fakat çizmem yok, demişti. Daha sonraları 1965 yılında, Millet Meclisi gizli oturumunda, bu sözün esas manası bütün detaylarıyle anlaşılmış bulunmaktadır

1965 yılından sonra, iş başına gelen Cumhuriyet hükümetleri, silâhlı kuvvetlerin millî hedeflere yönelik araç ve gereçlerle donatılması işini, özel şekilde ele almış, önem vermiş, ağırlık vermiş ve imkân hazırlamıştır. Bu dönem, kendi tersanelerimizde çıkarma gemilerinin, muhriplerin yapıldığı, çeşitli araç ve gereçlerin temin edildiği bir dönemdir. 1966 senesi bütçesine ilk defa, millî harp sanayii için, 350 milyon liralık tahsisat konulduğunu resmî belgelerle öğrenmiş bulunmaktadır kamuoyu.

Yine NATO'da strateji değişikliği sebebiyle, konvansiyonel silâh almak ve silâh yapmak için teknik yardımlar yanında, 670 milyon dolarlık bir anlaşma yapılmış ve uygulanmıştır. Bunlara ilâveten, silâhlı kuvvetlerin modernizasyonu için, 16 milyar liralık REMO planı, yasalarla yürürlüğe konmuştur. Fakat bütün bunları, bugün için yeterli görmek kabil değildir. Kendi savunmamıza kendimiz sahip çıkmaya, silâhlı kuvvetlerimizi daha güçlü hale getirmeye, etkin bir dış politika uygulamak için ihtiyaç vardır, mecburiyet vardır.

Sayın milletvekilleri, silâh ambargosu, Amerika'nın NATO'da kuvvet hedeflerine göre yüklendiği vecibeden kaçması, taahhütleri tek taraflı olarak ihlâl etmesi anlamına gelir. Bu yönüyle konu, Türkiye kadar, NATO ittifakına dahil ülkeleri de yakından ilgilendirmektedir. Amerikan silâh ambargosu hiçbir şekilde bir baskı aracı olarak kullanılamaz. Haklarımızı sonuna kadar savunmadaki kesin kararlılığımıza da gölge düşüremez.

Türkiye NATO'ya kendi iradesiyle girmiştir, devlet güvenliğini korumada sistemin ek bir güvence sağladığına inanmıştır. Bu inancını hâlâ muhafaza etmektedir. NATO'nun barışı korumada olumlu görev yaptığına kanidir. Ancak, bu durum meşru ve haklı davalarımızın savunulmasına hiçbir şekilde engel teşkil edemez. Şurasını da kesin olarak belirtelim ki, Türk Silâhlı Kuvvetleri hiçbir yabancı komutanın emrinde değildir, Türkiye Büyük Millet Meclisinin iradesinin emrindedir.

Sayın milletvekilleri, 1967 yılı Kıbrıs'ta kurulan Geçici Türk Yönetimi İcra Kurulu ilk defa Kıbrıs Türk İdaresini teşkilâtlandırmış, yetki ve görev taksimi yapmıştır. Bir yıl sonra 1968 yılında yönetimin geçici olma vasfı kaldırılmıştır ve daimî bir Türk İdaresi yönetimi bölgelere hâkim olmuştur.

İçinde bulunduğumuz şartlar karşısında muhtar idarenin Federal Türk Devletine kavuşturulması fiilî durumun, hukukî veçheye bürünmesi manasına gelir. Yılların olayları ve tecrübeleri iki cemaatin iç içe değil, yan yana yaşama zaruretini kesin şekilde ispatlamış bulunmaktadır.

ORHAN ÜRETMEN (Balıkesir) — Gemileri siz yaptınız, çıkarmayı biz yaptık.

SEYFİ ÖZTÜRK (Devamla) — Sayın milletvekilleri, Orta Doğu ihtilâfı ciddiyetini muhafaza ve barışı tehdit etmektedir. Bölgedeki silâhlanma yarışı büyük malî kaynaklar, güçlerin el ve yer değiştirmesine sebep olmaktadır. Tarihî ve manevî bağlarla bağlı bulunduğumuz bu Arap ülkeleriyle olan dostlukların geliştirilmesine büyük dikkat ve özel bir itina göstermek gerekmektedir.

Avrupa Ekonomik Topluluğu ile ortaklığımız, hükümetlerin farklı tutumu yüzünden tereddütlere yol açmıştır. Bu alanda tutarlı ve istikrarlı olmaya ve her şeyden önce güven vermeye mecburuz. Sanayileşmiş ülkelerde baş gösteren işsizlik Türk işçileri üzerindeki menfi etkilerini devam ettirmektedir.

Sayın milletvekilleri, Dışişleri Bakanlığı ülke ve dünya şartları muvacehesinde çok büyük sorumlu-

luklar yüklenmiştir. Etkin bir dış politika uygulaması dünya kamuoyunun oluşturulmasında güçlü ve yeterli bulunulması için, Bakanlığın dinamik bir yapıya sahip olması da şarttır. Bilhassa devletin dış temsilinde tek başlr olmaya mecburuz. Temsil görevini yerine getiren üniteler arasında ahenk ve koordinasyonun mutlaka sağlanması lâzımdır.

Sayın arkadaşlarım; Bir çok güçlükler olduğunu, engeller bulunduğunu biliyoruz. Ancak, devletimizin kuvveti ve milletimizin beraberliği bunları yenmeye ve aşmaya muktedir. Tarihin seyri içinde dün böyle idi, bugün de böyledir, yarın da böyle olacaktır.

Adalet Partisi Grupu adına saygılar sunarım. (A. P., M. S. P. ve C. G. P. sıralarından alkışlar ve «Bravo» sesleri.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim, Sayın Öztürk.

D. P. Grupu adına Sayın Adnan Akarca, buyurunuz efendim.

D. P. GRUPU ADINA ADNAN AKARCA (Muğla) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Dışişleri Bakanlığı 1975 malî yılı bütçesi üzerinde D. P. Grupunun görüşlerini açıklamak için huzurlarınıza gelmiş bulunuyorum.

Milletlerarası ilişkilerin çok süratli değişimler gösterdiği bir dönemi yaşamaktayız. Günümüzde diplomatik gelişmeler devletlerin iç siyasî faaliyetleri ölçüsünde yakından izledikleri konular durumuna gelmiştir. Diplomatik faaliyetler devletlerin yalnız dış ilişkilerini değil, aynı zamanda iç siyasî, sosyal ve ekonomik hayatını da etkilemektedir. Son yıllarda çok kutuplu bir seyir izleyen milletlerarası ilişkiler günümüzde yeniden iki Kutuplu bir eksen etrafında yoğunlaşmıştır. Karşılıklı kuvvet dengesine dayanan ikili bloklaşma, geçen yıllarda Kızıl Çin'in milletlerarası sahneye çıkması üzerine üçüncü bir boyut kazanmış görünümündeydi. Ancak, Hindistan'ın nükleer kulübe girmesi, Orta Doğuda bazı ülkelerin de aynı çabaya girişmeleri ve petrolü silâh olarak kullanmaları Kızıl Çin'in önemini ikinci plana atmıştır. Bugün dünyamız ekonomik güce ve diplomatik üstünlüğe dayanan yeni bir iki bloklaşmanın sancısını çekmektedir. Devletlerarası ilişkilerde, diplomasiside Amerika Birleşik Devletleriyle Sovyet Rusya ön plana çıkmaktadırlar. Bütün bu gelişmeler içinde bulunduğumuz milletlerarası konjonktürün Türkiye açısından hassas bir konjonktür özelliği taşıdığını ortaya koymaktadır. Ancak, Amerika Birleşik Devletleri Parlamentosunun Türkiye'nin bu hassas denge içinde ağırlığını yeterince takdir edememekten doğan ambargo kararı, Amerika Birleşik Devletlerinin bu hassas konjonktürün getirdiği gerçeklerle bağdaşmaz bir tutum içinde olduğunu göstermektedir.

Türkiye'nin bu dönemde çok kararlı, ciddî, kendine güvenir ve kendine güvenilir bir politika izlemesi zorunludur. Türkiye attığı her adımı dikkatli atmak ve bu adımlarla istikrarlı dış politikası üzerinde mesafe almak durumundadır.

Sayın milletvekilleri, bugün başta Kıbrıs olmak üzere, bütün Orta Doğu bölgesinde çok önemli politik sorunların karşısında, Türkiye son derece uyanık ve azamî dikkat içinde olmalı ve kendi güvenliğini, birliğini ve millî menfaatlerini her türlü parti çıkarlarının üstünde tutmalıdır. Aynı zamanda milletçe bu tarz davranacağımızdan hiçbir yabancı ülkenin şüphesi olmamalıdır. Gerçekten bugün her zamanki gibi, hükümetimize Parlamentomuzun ve milletimizin dış politikada tam bir desteği mevcuttur. Türk milleti dış tehlike karşısında daima birleşmiş ve bütünleşmiştir.

Sayın milletvekilleri, kanaatimizce, partilerimiz arasındaki çekişmeler, ülkemizdeki demokratik rejimin kuvvetinden doğmaktadır. Fakat, şüphesiz iç politikamız, memleket içindeki tercihlerimizin çok ötesindedir. Bugün Türkiye'nin son derece hassas bir coğrafya bölgesi üzerinde olduğunu hepimiz biliyoruz. Üstelik bütün komşularımız hızlı bir silâhlanma yarışına girmiştir.

Orta Doğu'da ise, Arap - İsrail ihtilâfı devam etmekte bu bölge Birleşik Amerika Devletleriyle Rusya arasında devamlı bir politikanın sahnesi olmakta ve buranın stratejik ve ekonomik değeri gittikçe fazlalaşmaktadır. Enerji bunalımından sonra Orta Doğu gerçekten bugün dünyanın en tehlikeli bölgesi olmuştur. Diğer taraftan İsrail, ısrarlı ve inatçı tutumuyle Arap topraklarından çekilmemektedir. Oysa, biz Türkiye olarak, Orta Doğu'da sulh ve sukûnu arzuluyor, İsrailin Arap topraklarından çekilmesini istiyor ve bu konuda Birleşmiş Milletlerin vermiş olduğu kararı benimsiyoruz. Orta Doğu'da çıkacak yeni bir çatışmanın Amerika Birleşik Devletleriyle Rusya'yı karşı karşıya getirmesi son derece muhtemeldir. Bu itibarla Orta Doğu meselelerinde Türkiye'nin güvenliği bahis konusudur.

Sayın milletvekilleri, bizi son derece ilgilendiren Kıbrıs davamızda ise, Amerika Birleşik Devletleri Kongresi, maalesef Yunanistanı tutmuş Türkiye'ye

karşı silâh ambargosu koymuştur. Fakat Yunanistanla bir anlaşma masasına oturmak, aramızdaki büyük uçurumu kapatmak yalnız bizim elimizde değildir. Bununla beraber hiçbir yabancı ülkenin baskısı da, bizi, Kıbrıs konusundaki millî politikamızdan saptıramayacaktır.

Amerika Birleşik Devletleri, bize verdiği dış yardımı ister kessin ister yeniden versin, bu Türkiye' nin Orta - Doğu'da, Balkanlar'da ve Avrupa'daki etkinliğini asla değiştirmeyecektir. Çünkü Türkiye daima müessiriyetini gösteren bir devlettir. Nitekim, Türkiye'den bugün çok zaman «Büyük Devlet» diye bahsolunmaktadır.

Türkiye, Kıbrıs'ta Türk halkının tekrar ezilen bir azınlık durumuna düşürülmesini hiçbir zaman kabul etmeyecektir. Artık bütün dünya öğrendi ki, Kıbrıs'ta iki toplumun bir arada yaşaması yıllardan beri olumlu bir sonuca ulaşamamıştır. Orada yaşayan soydaşlarımız tahammül edilmez ekonomik ve politik baskılara maruz kalmıştır. Türkiye'de hiçbir hükümet, Kıbrıs konusunda taviz veremez. Nitekim, Amerika Birleşik Devletleri Kongresi, silâh ambargosu ile Türkiye'nin masaya oturacağını sanmış ve çok fena yanılmıştır. Bizim kanaatimizce, Amerika'nın silâh ambargosu ile bugün Türkiye'nin NATO güvenlik sistemindeki yeri sarsılmamıştır. Gene Türkiye'nin yeri batı dünyasının yanındadır. Türkiye, batı demokrasisine, insan hak ve hürriyetlerine bağlıdır. Mensup bulunduğumuz müşterek güvenliğin bir üyesi olarak, bu güvenliğin diğer üyesinin Kongre kararından ötürü NATO'ya sırt çevirmeyiz; ama Kıbrıs konusunda Amerika Birleşik Devletleri Kongresinin Yunanistanı bize tercih etmesi Türk - Amerikan dostluğunu çok gölgelemiştir.

Mamafih, biz Demokratik Parti Grupu olarak, Kongre kararını ne kadar üzücü bulduk ise, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı ile Dışişleri Bakanının bu konudaki beyanlarını sempati ile karşılamış bulunuyoruz. Zira, Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanı Kissinger; Kongre kararını açıkça «Facia» olarak nitelendirmiş, Başkan Ford ise; «Büyük bir hata» olduğunu defalarca söylemiştir.

Sayın milletvekilleri, sırası gelmişken burada şu hususları kaydetmek isteriz ki, dış yardımlaşma, alıcı ülkeler gibi verici ülkeler için de bir bakımdan gerekli bir manipülasyon olmuştur. Zira, üretim fazlalığına sahip Amerika gibi ülkeler, kendi mallarını değerlendirebilmek için sempati duydukları dost ülkelere bu yardımı yapmak gereğini hissetmişlerdir. Gerçekten Amerika Birleşik Devletleri gibi dış yardım yapan büyük ülkeler, dünyanın birçok yerlerinde pazarlar kurmak amaciyle bazı önemli fedakârlıklara katlanmışlardır. Nitekim, Amerika Birleşik Devletleri, böylece dünya ekonomisinde ve politikasında hiçbir devlete nasip olmayan çok büyük bir mevki kazanmış, sanayiin mahreçlerini de genişletmiştir.

Sayın milletvekilleri, bununla beraber dış yardımın politika cephesi her zaman ağır basmaktadır. Nitekim. Amerika Birleşik Devletleri isabetli bir görüşle, komünizmin yaşadığı sosyal kaosu önlemek ve bazı dünya devletlerindeki demokratik rejimi kuvvetlendirmek için dış yardım yapmakta ve komünizmin karşısında kuvvetle durmakta idi.

Sayın milletvekilleri, diğer taraftan Amerikan yardımının kesilmesi münakaşaları ise çok eski bir konudur. Hatta Türklerin büyük sempati duyduğu John Kennedy bir konuşmasında; Amerika'nın komünizmi önlemek için askerî alanda yıllık 50 milyar Dolar harcadığını, buna mukabil bu miktarın daha onda birini başka devletlerdeki sosyal kaosu önlemek ve bu ülkelerin demokratik rejimlerini kuvvetlendirmek için yardım olarak tahsisini çok görmenin mantıksız bir şey olduğunu söylemiştir. Amerika Devlet Başkanları ile Kongre bu yüzden her zaman çatışmıştır.

Kennedy'den sonra Jhonson da aynı durumla karşılaşmış ve o zaman Kongreye 3,4 milyar Dolarlık indirimli bir program sunmak zorunda kalmıştır. Hatta bu yardımı, o tarihte «bikini mayosuna» benzetmişler ve «Mümkün olduğu kadar az, fakat örtmesi gereken canlı kısımları örtüyor.» demişlerdir.

Sayın milletvekilleri, Amerikan yardımının kesilmesi sonucu, Demokratik Parti Grupu şu noktayı da belirtmek ihtiyacındadır. Bugün Türkiye, kendi kendine yardım prensibini yüksek seviyede uygulamaktadır. 1960 yılından beri halkımızın Devletimize verdiği vergi nispeti son derece artmıştır. Hiçbir millet kalkınma için bu kadar büyük fedakârlığa katlanmamıştır.

Harp sanayiimiz ve Millî Savunmamız için, daha da fazlasını seve seve yapacağından hiç kimsenin şüphesi olmamalıdır. Bununla beraber Türkiye gibi yarım milyonluk bir ordu besleyen bir Devlet, durumları müsait diğer bazı büyük ülkelerden de kendisine yardım sağlayabilir. Mamafih, dış yardım, milletlerarasında artık karşılıklı bir anlaşma meselesi olmuştur. Bizce dış yardıma çok fazla bel bağlanma-

malıdır. Kendi kendimize yetebilecek ve başkalarının desteği ile yaşamayacak hale gelebilmek için, şimdiden her türlü hazırlığımızı yapmak zorundayız.

Demokratik Parti Grupu olarak Hükümetimizin bu konudaki bütün çalışmalarını destekliyoruz.

Sayın milletvekilleri, Kıbrıs Barış Harekâtında yalnız Amerika'dan değil, dost bildiğimiz İngiltere ve Fransa'dan da ne yazık ki, umduğumuz anlayışı göremedik. Oysa Türk Silâhlı Kuvvetlerinin Kıbrıs görevi; orada Rumlar tarafından çiğnenen uluslararası anlaşmaların geçerliliğini yeniden sağlamak, Kıbrıs'ta yaşayan soydaşlarımızın mal ve can güvenliğini korumaktı. İşte Türk Silâhlı Kuvvetleri Kıbrıs operasyonuna onun için girmiştir. Fakat Kıbrıs harekâtında İran, Pakistan, Irak ve Libya bizi desteklemiş ve böylece Türkiye, yakın dostlarını öğrenmiştir.

Sayın milletvekilleri, Irmak Hükümetine, Sayın Libya Başbakanının her ne sebeptense daha önce geri kalan Türkiye ziyaretini tahakkuk ettirdiği ve karşılıklı ilişkilerimizi daha da çok geliştirdiği ve Kıbrıs İngiliz üssündeki 10 bin soydaşımızın kurtardığı için teşekkürlerimizi bildiriyor ve bu konuda kendilerini kutluyoruz.

Fakat Hükümet, Ege Denizinde, petrol arama işinde daha aktif bir politika güdemediği için, bunda pek başarılı sayamıyoruz. Bilindiği gibi, 1958 Cenevre antlaşması; kıta sahanlığı konusunda istisnaî hallerde, taraf devletlerin özel antlaşmalarla çözüm yolları bulmalarını öngörmüş ve bugüne kadar adalarla, ana kara parçası arasındaki kıta sahanlıkları için çeşitli devletler, uzlaştırıcı çözüm yolları bulmuşlardır. Geçmişteki bu antlaşmalarda mantığın tabiî bir icabı olarak adaların karşısında ana kara parçaları daha imtiyazlı hale getirilmiştir. Önümüzdeki devrede bu reliteyi, diplomasinin inceliklerini kullanarak ciddiyetle ve taviz vermeden takip etmek suretiyle Yunanistana kabul ettirmek gerekmektedir.

Sayın milletvekilleri, konuşmamızın sonuna gelmişken bir hususta daha Dışişleri Bakanlığımızın dikkatini çekmek istiyorum. Yurt dışında çalışan 1 milyon vatandaşımızın yüzlerce problemi konusunda ne geçmiş hükümetler, ne de Hariciye Teşkilâtımız şifa olacak bir uygulama gösterememiştir.

Türkiye'nin dış ödemeler dengesini ve ekonomisini güçlü hale getiren bu vatandaşlarımız, Devletin şefkatli elinin mevcudiyetine en fazla ihtiyaç duydukları gurbet ellerde, Devlet temsilcilikleri kapısında hor muamele görmenin ıstırabı içindedirler. Pasaport, askerlik tecili, çocuklarının öğretim problemleri, millî kültür ve dinî hizmetler ve gümrük kapılarındaki perişanlıklar dikkat ve itina bekleyen konular olarak durmaktadır. Hariciye Teşkilâtımızın bu konudaki tutumunu, diğer bakanlıklarla işbirliği yaparak yeniden gözden geçirmesini temenni ediyoruz.

Bütçenin hayırlı ve uğurlu olmasını diler D. P. grupu adına Yüce Meclisi ve Dışişleri Bakanlığının güzide mensuplarını saygı ile selamlarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Akarca.

Söz sırası Cumhuriyet Halk Partisi Grupu adına Sayın Halûk Ülman'nındır, buyurunuz Sayın Ülman.

C. H. P. GRUPU ADINA HALÛK ÜLMAN (İstanbul) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin sayın üyeleri; Dışişleri Bakanlığı Bütçesinin görüşülmesinden yararlanarak, sizlere Cumhuriyet Halk Partisi Grupunun dış politika konularındaki görüşlerini sunmak istiyorum. Sözlerime başlarken hepinizi saygı ile selamlarım.

Yüce Meclisin sayın üyeleri, Türkiye'nin Uluslararası durumu geçen yılın bugünlerine oranla önemli gelişmeler göstermektedir. En önemlisi de reçel hikâyesi değildir. Bu gelişmelerin en önemlisi Kıbrıs konusunda görülüyor. Geçen yıl bu zamanlar Kıbrıs konusunda görülüyor. Geçen yıl bu zamanlar Kıbrıs bütünü ile Yunan ve Rum egemenliği altındaydı. Ada Türkleri 1964 yılından bu yana sığındıkları dar bölgelerde duvarlar arkasında yaşamalarını güçlükle sürdürmeye uğraşıyorlardı.

Oysa bugün, Adanın kuzeyindeki bir Türk Bölgesi vardır ve Ada Türkleri, Birleşmiş Milletler kararları ne olursa olsun, yeni alınacak kararlar ne derse desin, bu bölgede kendi yönetimlerini kurmaya başlamışlardır. Kendi ekonomilerini geliştirmeye başlamışlardır. Bu mutlu gelişme, Türkiye'de ve Dünya'da çok kişinin «geminiz yoktur» diye değil, «Amerika ve Rusya razı olmaz, ondan yapamazsınız» diyerek, imkânsız gördükleri Türk müdahalesi sayesinde olmuştur.

Türkiye o kadar olanaksız görülen bu müdahaleyi nasıl gerçekleştirmiştir. Bütün Kıbrıs bunalımı boyunca izlediği büyük devletlerin Doğu Akdenizdeki tutumlarını ve çıkarlarını gözönüne alan, onlara kuşku vermemeye özen gösteren politika sayesinde gerçekleştirmiştir. Dünya koşullarını, dünya barışını, bölge koşullarını, bölge barışını gözönünde tutmaya önem verdiği, bölge dengesini bozmamaya büyük bir dikkat gösterdiği için, gerçekleştirmiştir. Hepsinden önemlisi nerede duracağını çok iyi bildiği için gerçekleştirmiştir. Her adımda amacının ne ol-

duğunu bütün dünyaya açık, açık ve başarı ile anlatabildiği için gerçekleştirmiştir.

Eğer Kıbrıs politikamızı bundan sonra da başarı ile sürdürmek istiyorsak, aynı şeylere bundan sonra da dikkat etmemiz gerekir.

Oysa üzüntü ile görüyoruz ki, Kıbrıs'ta Federe Türk Devletinin kurulması yolunda atılan haklı adım, Dünya kamuoyuna ve devletlere gereği gibi anlatılamamıştır, iki büyük devlet bundan kuşkuya düşmüşlerdir, hem de hiçbir gereği olmadığı halde. Umarız ki, Hükümet bundan böyle dış politikada attığı adımlarda dünyanın karşısına daha hazırlıklı çıkar.

Sayın milletvekilleri, bazı çevrelerin Kıbrıs'ta diplomatik çözümün gecikmesinden gereksiz bir endişe duydukları görülüyor. Bu endişe bugün de bu kürsüde birçok defa dile getirildi. Bu endişe, Hükümeti her ne pahasına olursa olsun, bir an önce bir diplomatik anlaşma aramaya itmemelidir. Bu konuda aceleci davranmamalıyız. Şimdiye kadar geçirdiğimiz deneyler, Yunanlıların ancak fiili durumlardan anladığını göstermektedir.

Onun için, kesin çözüm amacı ile görüşme masası başına oturmadan önce, Türk kesiminin yönetimini ve ekonomisini tam anlamında kurup, işletiyor olmamız gerekiyor. Adanın kuzeyinde Türk Federe Devletinin ilânını bu bakımdan olumlu bir adım olarak karşılıyor ve bu Devletin bir an önce bütün kurumlarına kavuşarak işler duruma gelmesini diliyoruz.

Ayrıca, kesin çözüm için görüşmeye başlamadan önce, güneyde kalan Türklerin, kuzeye aktarılması konusunda da ısrarlı olmalıyız.

Sözlerimin burasında Kıbrısla ilgili bir hususa daha değinmek istiyorum. Türkiye'deki bazı siyasal çevreler, zaman zaman, Kıbrıs sorununu, Adadaki 120 bin Türk'ün güvenliğini ve varlığını koruma sorunu olarak görmek eğilimi içine girmektedirler. Bazıları bu güvenliğin diplomatik yollarla da sağlanabileceğini, bu bakımdan bir askerî müdahalenin gerekli olup olmadığını tartışmak eğilimi içine girmektedirler. Bazıları da «çıkarma yapıldı da ne oldu? Yine Güneyde kalan Türkler yokmu?» sözleriyle müdahaleyi küçümsemek yoluna gitmektedirler. Şurasını açıkca belirtelim ki, Kıbrıs sorunu yalnızca ada Türklerinin varlığı ve güvenliği sorunu değildir. Kıbrıs sorunu Türkiye'nin varlığı ve güvenliği sorunudur. Adada Nikos Sampson bir darbe ile işbaşına getirildiği zaman Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu soru şu idi : Türkiye Kıbrıs'ın açıktan Yunanistanın yönetimi altına girmesine izin verip Yunanistanı Doğu Akdeniz devleti yapacak mı yapmayacak mı? Yunanistanı Doğu Akdeniz dengesi üzerinde Türkiye aleyhine söz sahibi yapacak mı yapmayacak mı?

Ecevit Hükümeti bu sorulara, «Hayır, yapmayacak» karşılığını vermiştir. Dediğini de gerçekleştirmiştir. Kıbrısa yapılan Türk askerî müdahalesinin önemi buradadır.

Değerli milletvekilleri, Kıbrıs'ın, Türkiye ile Yunanistan arasındaki anlaşmazlıklardan yalnızca biri olduğunu bu kürsüden çeşitli defalar söyledik.

Bir başka anlaşmazlık Ege Denizidir. «Ege Denizi» konusunda Hükümetin izlediği politikadan bazı kaygılar duyduğumuzu söylemek istiyorum.

Sayın milletvekilleri, dış politika yalnız ana doğrultuyu, temel ilkeleri saptamakla yürütülemez. Dış politika ana doğrultu kadar, temel ilkeler kadar zamanlama ve yaklaşım da önemlidir. İstediğiniz kadar doğru bir yol çiziniz; o yolda atılması gereken adımları zamanında ve gereği gibi atmazsanız amaca ulaşamazsınız. Zamanlamanın ve yaklaşımın ne kadar önemli olduğu «Ege» Konusunda açıkça ortaya çıkmış bulunuyor. Ege'de arama yapmak gereği üzerinde partiler ve Hükümet, hepimiz birleşiyoruz. Bunun için Ecevit Hükümeti zamanında yapılan bir anlaşma ile bir Norveç şirketinden gemi de kiralandı; ama gelen gemi aylarca limanlarda bekletildi.

Cumhuriyet Halk Partisi olarak biz, zaman zaman üstükapalı, zaman zaman açıkça bir an önce ve kararlı davranmanın önemine dikkat çektik; ama bütün uyarılarımıza rağmen geç kalındı. Geç kalındığı için de gemi geldiği gibi geri döndü.

Eğer gemi gelir gelmez Ege'ye çıksaydı; buna Norveç razıydı, şirket razıydı, kaptan bile razıydı. Ama Hükümet bir türlü karar veremedi, iş işten geçmiş oldu.

Bizim kendi haklılığımızda tereddüte düştüğümüzü gören Yunanistan da hemen Uluslararası Adalet Divanına gitmeyi önerdi. İki ülke arasındaki ilişkilerde bir yumuşatmayı başlatmak için bu öneri iyi bir hareket noktası sayılabilir. Üstelik, Ege Denizindeki haklarımızın geçerliliğinden hiç kuşkumuz da yoktur. Bu bakımdan Hükümetin, Yunan önerisine olumlu cevap vermesini yerinde buluyoruz.

Ancak, Divana gitmeden önce iki ülkenin başbaşa görüşmelerle bu anlaşmazlığa çözüm bulmaları yolu da denenmelidir.

Biz, Türk cevabında sözü edilen iki Dışişleri Bakanı buluşmasının, yalnızca Adalet Divanına verilecek tahkimnameyi hazırlamaya yönelik bir buluşma olmamasını diliyoruz. Bu buluşmada her şeyden önce anlaşmazlığı, uluslararası yargı organının önüne gitmeden çözme yolları aranmalıdır.

Öte yandan, Hükümet, anlaşmazlığı nasıl olsa Adalet Divanına götüreceğiz diye Ege Denizi üzerindeki haklarımızı kullanmayı geriye ertelememelidir.

Değerli milletvekilleri, şimdi de kısaca Türkiye'ye yapılan Amerikan yardımının kesilmesine değinmek istiyorum.

Bu konudaki sözlerime, önce iki noktayı açıklığa kavuşturarak başlayayım : Birincisi şudur : Türkiye ile Amerika arasındaki anlaşma, tek yanlı yardımı öngören bir anlaşma değil; karşılıklı yardımlaşmayı öngören bir anlaşmadır. Amerika Türkiye'ye silâh yardımı yapmaktadır; ama Türkiye de buna karşılık Ona topraklarında çeşitli kolaylıklar tanımaktadır. Bu kolaylıklar Türkiye'nin güvenlik riskini büyük ölçüde artırmaktadır. Eğer bir taraf tek yanlı olarak anlaşmaya uymazsa, öteki tarafın neden anlaşmaya uymak gereğini duyacağını ve üzerine fazladan güvenlik üsleri yüklenmeye neden katlanacağını anlamakta güçlük çekiyoruz.

İkincisi, Amerikan Kongresi aldığı son kararla, yalnız Birleşik Devletlerin bundan sonra Türkiye'ye askerî yardım yapmasını önlememiştir. Bu yardım zaten son yıllarda çok azalmıştı ve Türkiye, savaş araç ve gereçlerinin büyük bir kısmını Amerika'dan kendi parası ile, satın alıyordu. Oysa şimdi bu kararla Türkiye'nin Birleşik Amerika'dan kredi garantisi ile, savaş ve gereçleri satın alması da önlenmektedir. Başka bir deyişle, Amerikan Kongresi, Türkiye'ye silâh ambargosu koymuştur, bunu dostça bir davranış olarak nitelendirmek mümkün değildir. Amerikan Kongresinin aldığı bu kararı yalnızca orada burada sözde karşı çıkmakta, çeşitli uluslararası forumlarda yapılan yanlış anlatıp, (aman bundan vazgeçin) diye yalvarmakla yetinemeyiz. Kongreye batının ortak savunma sisteminin en önemli üyesi olan Türkiye'ye karşı aldığı kararın, bir fiyatı olduğunu mutlaka göstermeliyiz, göze göz dişe diş.

Bunu, Amerika ile ilişkilerimizi bozmak için söylemiyoruz. Tam tersine, bu ilişkileri daha gerçekçi bir zemine oturtmak için söylüyoruz. Eğer bugün bu yönde etkin ve somut tedbirler alınmazsa, Birleşik Amerika Türkiye'nin bundan sonra da kendisine yapılan her baskı karşısında sözlü protestolarla yetineceğiz kanısına kapılacak ve baskılarını daha da ileri götürecektir. O zaman Türkiye'de çok daha sert tepkinin doğmasını kimse engelleyemez, iki ülke arasındaki ilişkileri kimse kurtaramaz.

Sayın milletvekilleri, Amerikan Kongresinin aldığı bu karar üzerine Türkiye şimdi dış politikasında çok önemli bir dönüm noktasında bulunmaktadır. Ya kongre bu kararını değiştirecek ve Türkiye silâhlarını Birleşik Amerika'dan almaya devam edecek ya da, silâhsız kalamayacağımıza göre Türkiye, savaş araç ve gereçlerini sağlayacak yeni ülkeler arayacaktır. Bu ise, Türkiye'nin dış politikasına yeni bir yön vermesi demektir. Çünkü, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Sayın Ecevit'in de söylediği gibi, «Bir ülkenin, değil savaş araç ve gereçlerini, bu araç ve gereçlerin yedek parçalarını temin ettiği kaynağı değiştirmek zorunda kalması, o ülkenin izlediği dış politikayı değiştirmek zorunda kalması demektir» Herkes bu uyarıyı çok ciddiye almalıdır.

Değerli milletvekilleri, gerek Kıbrıs ve Ege sorunları, gerekse Amerika'nın Türkiye'ye silâh ambargosu koyması, bütün dikkatimizi bunlar üzerine çekerek, bizi son uluslararası gelişmeleri izlemekten alakoymamalıdır.

Rusya'nın, Amerika ile olan ticaret anlaşmasını uygulamayacağını açıklamasından sonra, Kissinger'in yaptığı son ziyarete rağmen iki büyük ülke arasındaki ilişkiler yeni bir gerginlik dönemine girmiş gibi görünüyor. Oradoğu ise, gene Kissinger'in çabalarına rağmen her an patlamaya hazır bir barut fıçısı durumunu korumaktadır. Araplar, yeni savaş tehditleri ile üzülmektedirler. Güneydoğu Asya'daki soğuk barış, yerini yeniden sıcak savaşa bırakmış durumdadır. Bu güç koşullarda bile Türkiye yumuşama yani, detant politikasından yana olmalıdır. Bizde uzun süre, büyük devletlerin arası ne kadar gergin olursa Türkiye'nin öneminin o kadar fazla olacağı, batının Türkiye'nin savunmasına o kadar büyük katkıda bulunacağı sanılırdı. Oysa son günlerin olayları bu sanının doğu olmadığını bütün açıklığı ile ortaya koymuş bulunmaktadırlar. Artık, batı savunma düzeni içinde kanat devlet durumunda olmamıza rağmen güvenlik sorunumuzu, büyük devletler arasındaki gerginliğe bel bağlayarak çözemeyeceğimizi anlamamız gerekir. Güvenlik sorunumuzu

biz ancak, ulusal bir savunma politikası geliştirmekle çözebiliriz, yoksa gerginlikten yarar umarak değil.

Değerli milletvekilleri, başlıca dış politika sorunlarımız üzerindeki görüşmelerimizi zamanın elverdiği ölçüde böylece açıklamış bulunuyorum. Hepinizi Grupum adına saygı ile selamlarım. (C. H. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Ülman.

Sayın Dışişleri Bakanı söz istemiş bulunmaktadırlar. Sayın Melih Esenbel, buyurunuz efendim.

DIŞİŞLERİ BAKANI MELİH ESENBEL — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Dış politika konularında izlediğimiz yolu Büyük Millet Meclisinde takdim ettiğimiz Hükümet Programında açıklıkla tespit etmiş bulunuyoruz.

Bugün, bütün dünya ülkeleri arasında kader birliğinden bahsetmek mümkündür. Biz ekonomik ve sosyal rejimleri ne olursa olsun, bütün dünya milletlerinin mutluluk ve refahını diliyoruz ve bu dileğimizde milletlerarasında hiçbir ayırım yapmıyoruz.

Refah ve mutluluklarını sağlamak için kendilerine uygun gelen yolu seçmek hakkına sahip olduklarına inanıyor ve bu yöndeki çabalarını anlayışla karşılıyoruz. Bu görüş, esasen dış politikamızın temel ilkelerinden kuvvet almaktadır. Yaşadığımız dünyanın yeni koşulları kanımızca bu yaklaşımı dış siyasetimizin bir ana prensibi haline getirmiş bulunuyor.

Bu nedenledir ki, konuşmamızın başlangıcında bu konuya temas etmek istedim. Zira bu tutumumuz, görüleceği gibi birçok meselelerdeki hareket tarzımıza ışık tutar niteliktedir.

Tabiî şunu da ilâve etmek iktiza eder ki, bu görüş çerçevesi içinde diğer milletlerin de bizim haklarımızı ve bu hakları korumak için sarf ettiğimiz çabaları aynı anlayışla kabul etmeleri ve bunlara müdahalede bulunmak yoluna sapmaları gerekmektedir.

Bu prensibe göre hareket eden bütün milletlere karşı Türkiye dost ve saygılıdır.

Sayın milletvekilleri, bu genel görüşün çerçevesi içinde milletler toplumuna yeni iltihak eden genç ülkelere karşı Türkiye Cumhuriyeti, özel bir ilgi ve yakınlık hissetmektedir. Yeni bağımsızlığa kavuşan ülkelerin milletlerarası ortamda bir an evvel tabiî yerlerini almaları, milletlerarası ilişkilerde kendilerine düşen önemli görevleri yapabilmeleri ve kalkınma yolunda ilerlemeleri Atatürk Türkiye'sinin büyük önem verdiği bir davadır.

Genel olarak tutumumuzun bu düşüncelerden ilham aldığı gözönünde bulunursa, yakın komşularımız olan Arap ülkeleri ile ilişkilerimizin ahenkli bir şekilde gelişmesine verdiğimiz önem de daha iyi anlaşılır. Dayanışmanın, işbirliğinin gittikçe zorunlu olduğu bir dünyada aynı bölgede yaşadığımız ve tarih boyunca vücut bulan ve kuvvetlenen her türlü ilişkilerle bağlı bulunduğumuz Arap ülkeleri ile mübadele ve temaslarımızın gelişmesi, ülkelerimizin, menfaatları iktizasından olduğu gibi, dünya sulhune ve istikrarına da önemli bir katkı teşkil etmektedir.

Arap milletlerinin kendi geleceklerini tayin hakkındaki çabalarını çok iyi anlıyoruz. Arap memleketlerinin hepsi, rejimleri ne olursa olsun, her şeyden evvel milliyetçidir. Bu milliyetçiliklerinden herhangi bir taviz vermeyeceklerini biliyoruz. Onun için Arap ülkelerinin geleceklerine güvenle bakıyoruz.

Buradna Arap ülkelerinin millî dava olarak gördükleri Orta - Doğu ihtilâfındaki görüşlerimizi tekrar etmeye lüzum görmüyorum. Gayet açık olan bu tutumumuzu biliyorsunuz. Bölgenin önemli bir ülkesi olan Türkiye, işgal edilen toprakların iadesini, Filistin'lilerin meşru millî haklarının tanınmasını istemekte ve bu hususdaki tutumunu her fırsatta teyit etmekte, Orta Doğu ihtilâfını çözüme ulaştıracak gelişmelere yardım etmektedir.

Çeşitli vesilelerle işaret ettiğimiz gibi, Türkiye' nin bu tutumu sadece Arap ülkeleri ile mevcut duygusal bağları ile izah edilemez. Türkiye, burada, dış siyasetinin bağlı bulunduğu ilkelere ve milletlerarası hukukun icaplarına uygun olarak hareket etmektedir.

Bu vesile ile Libya Başbakanı Callud'un Ocak ayı başlarında Türkiye'ye yaptığı ziyaretten bahsetmek isterim. Dost ve kardeş Libya'nın Başbakanı ile eşliğinde Türkiye'ye gelen Ulaştırma ve Sanayi ve Tabiî Kaynaklar bakanları ve Libya'lı uzmanlarla her düzeyde yapılan görüşmeler, en samimî bir hava içerisinde cereyan etmiş, gayet etraflı ve şumullü olmuştur.

Bildiğiniz gibi, komşumuz Irak ile de çok yakın ve samimî işbirliği zihniyetine dayanan ilişkilerimiz hızla gelişmektedir. Irak - Türkiye petrol boru hattı projesinin gerçekleşmesi bu işbirliği zihniyetinin yeni bir örneğini teşkil eder.

Diğer Arap ülkeleri ile de ilişkilerimizin, her alanda gelişmesine önem veriyor ve bu hususta devamlı gayret sarf ediyoruz.

Bölgenin iki büyük ülkesi ile, kardeş İran ve Pakistan ile, ilişkilerimizin özel bir anlamı ve gelenek-

sel bir geçmişi bulunmaktadır. CENTO ve RCD içindeki olanaklarla bu konuda kuvvet kazanan işbirliğimiz ülkelerimizin yararına olmakta, karşılıklı bağların daha da kuvvetlenmesine müsait bir zemin teşkil etmektedir. Her geçen gün milletlerin birbirlerine daha çok yaklaşmalarını zarurî kılan dünya koşulları içerisinde, ülkelerimizin aralarında mevcut sıkı dayanışmanın işbirliği örnekleriyle daha da değer ve kudret kazanacağını ümit ediyoruz.

Ülkelerimiz arasındaki dostluk ve kardeşlik bağlarının, Orta Doğu istikrarına da önemli bir katkıda bulunduğuna ve bulunmakta devam edeceğine de inanıyoruz. Dost ve müttefik İran ile aynı zamanda komşu bulunmaklığımız, ilişkilerimizin her alanda daha da geliştirilmesine olanak hazırlamaktadır. Ciddiyetle müşterek konular üzerine eğiliyoruz.

Bilindiği gibi, Türkiye Batıya dönük siyasetinin ve Batı toplumu içerisinde yer alma kararının uzun bir geçmişi vardır. Bu siyasetin sonucu olarak, Türkiye Batı toplumunun çeşitli kuruluşlarında yerini almış bulunuyor. Batı ile ilişkilerimizin kuşkusuz çok yönleri vardır. Batı ülkeleriyle aramızda ortak çıkarların yarattığı çok çeşitli ve yoğun bağlar mevcuttur. Bizim Batı ülkeleriyle ilişkilerimiz konusunda da, biraz evvel işaret ettiğim genel görüşten ilham aldığımızı, bu çeşitli bağları dünyadaki istikrar ve dengeye önemli bir katkı olarak düşündüğümüzü de belirtmek isterim.

Karşılıklı anlayış, saygı ve dengeli işbirliği zihniyeti içerisinde geliştirdiğimiz bu ilişkilerin, aynı özelliklerle devamında ve gelişmesinde gereken dikkat ve titizliği göstereceğimiz tabiîdir. Örneğin, müşterek Pazarla ilişkilerimizi de dengeli bir sistem içinde oluşturmak suretiyle nihaî hedefe bir an evvel varmak önem verdiğimiz bir konudur.

Türkiye, tüm ilişkilerinde olduğu gibi, Batı ile ilişkilerinde de her zaman açık, samimî ve dürüst bir siyaset izlemiştir. Kuşkusuz, Türkiye izlediği siyasetin bütün özelliklerinin iyice anlaşılmasına ve değerlendirmesine önem vermektedir.

Batı ile siyasî güvenlik, iktisadî, ticarî ve kültürel alanlarda yakın bir işbirliğinde bulunmaklığımız, Doğu bloku ülkeleriyle karşılıklı saygı ve anlayış esaslarına dayanan ilişkiler kurmaklığımıza ve, bunları muntazaman geliştirmeye, geliştirmeye gayret etmemize engel teşkil etmez. Bu görüşümüz, Büyük Atatürk'ün esaslarını vazettiği dış politika hedeflerine uygundur.

Kuzey komşumuz Sovyetlerin Birliği ile ilişkilerimizin gerçekci ilkelere dayandırılmış bulunan iyi komşuluk ilişkileri ilkeleri çerçevesinde kaydettiği gelişmelerden memnunluk duymaktayız. Biz bu ilişkilerin, kurulan bu sağlam temeller üzerinde gelişmeye devam etmesini, iki ülke arasında karşılıklı anlayışın ve karşılıklı saygının kuvvetlenmesini temenni ediyoruz.

Sayın milletvekilleri, Ege Denizi anlaşmazlığındaki son gelişmeler yüksek malumunuzdur. Yunanistan 27 Ocak tarihinde bize verdiği notada, Ege kıta sahanlığı konusunda uygulanan hükümle birlikte, meselenin özünün müştereken Milletlerarası Adalet Divanına götürülmesini teklif etmiştir. 6 Şubat tarihinde Yunanistana verdiğimiz cevabî notada, Ege'de aramızda mevcut bütün sorunların müzakere ile, barışçı yoldan çözümü için Türkiye tarafından öteden beri çağırı yapılmış olduğunu hatırlattık ve anlaşmazlıkların müzakere ile çözümünün esas tutulması gerektiği şeklindeki tutumumuzu teyit ettik. Yunanistan'ın kıta sahanlığı sorununu Lahey Adalet Divanına götürülmesi hususundaki önerisini kabul edebileceğimizi de bildirdik ve sorunun önemi dolayısıyle bakanlar seviyesinde toplantı yapılmasını önerdik. Yunanistan, bu notamıza verdiği 10 Şubat tarihli cevabında, bakanlar seviyesinde toplantı yapılması hakkındaki önerimizi kabul ettiğini bildirdi.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, şimdi müsaade buyurursanız şu sırada karşılaştığımız bazı önemli sorunlar hakkındaki düşüncelerimizi açıklayayım.

İlk önce, 5 Şubat 1975 tarihinden itibaren uygulanan, bütün şekilleriyle Amerikan silâh satışlarının durdurulması kararına değineceğim. Hükümetimiz bu hususdaki görüşünü ve kararını açıklamakta gecikmemiştir. Amerikan Kongresinin geçici yardım kararlarına eklediği hükmün uygulama safhasına girmesi dolayısıyle, Hükümetimizin tutumu en büyük açıklıkla Parlamentoya, kamu oyumuza, Amerikan Hükümetine ve dünya kamuoyuna izah edilmiştir.

Siyasî partiler sayın liderleri de bu konudaki görüşlerini açıklamış bulunuyorlar. Çok hatalı gördüğümüz Amerikan Kongresinin bu uygulaması karşısında Türk Milleti beklenileceği gibi tam bir görüş içinde kendini bulmuştur. Bu tutumumuzun dayandığı bazı temel görüşleri bugün yüksek huzurunuzda tekrar belirtmekte ve durumun kısa bir tahlilini arz etmekte fayda görmekteyiz.

Amerikan Kongresi silâh yardımı ve silâh satışı konusunu, Kıbrıs siyasî çözümünde ilerleme kaydedilmesi koşuluna bağlamakla, aralarında hiçbir ilişki bu-

lunmayan iki konuyu kanımızca çok hatalı olarak irtibatlandırmıştır. İttifak çerçevesi içinde yapılan askerî yardımlaşma kuşkusuz kendine özgü bir mantık içinde uygulanmaktadır. Askerî yardımlaşma mantığına tamamiyle yabancı bir unsur katmaya teşebbüs etmek, bunun uygulanmasını ve işleyişini zedeleyecek ve bozacaktır. Yardımlaşma konusu karşılıklı taahhütlere dayanan bir uygulamadır. Bir tarafın taahhütlerini yerine getirmemesi, karşı tarafın tutumunda kuşkusuz birtakım zarurî ayarlamalar gerektirecektir. Tarafımızdan ve bütün partilerimizi temsil eden Türk siyaset adamları tarafından da belirtildiği gibi, bu karar ortak savunmaya katkımızı tekrar ölçmek zorunluluğu ile bizi karşı karşıya bırakmaktadır. Amerikan Kongresi üyelerinin Türkiye'nin ittifak çerçevesi içinde aldığından çok daha fazla veren bir ülke olduğu, ortak savunmaya katkısının kendisine yardımlaşma çerçevesi içinde sağlanan yardımın sınırlarını çok aştığı gerçeğinden de habersiz oldukları anlaşılıyor.

Görüldüğü gibi bu sorun Türk - Amerikan ilişkilerini de aşan, ittifakı ilgilendiren bir sorundur. Şu sırada söyleyeceğim şudur ki, biz yardımın durdurulması hususunda şimdi uygulanan kararı ittifak içindeki yardımlaşma kurallarına göre değerlendirip, bundan zarurî sonuçları çıkarmak ve gereken tedbirleri almak mevkiindeyiz.

İlgili NATO organları gibi, NATO Genel Sekreteri de sorun üzerine ciddiyetle eğilmiş bulunuyorlar. Amerikan Kongresinin yanlış tutumunun yaratacağı sonuçlar bununla bitmemiştir. Güya Kıbrıs'ta siyasî çözüme doğru ilerleme kaydedilmesini sağlamak maksadı ile alınan bu karar, fiiliyatta Kıbrıs müzakerelerini çıkmaza götürmüştür. Kıbrıs'taki müzakereler siyasî çözüm yollarının araştırılması yönünde ilerleyecekse, bunun karşılıklı olarak ileri sürülecek tekliflerle mümkün olabileceğine kuşku yoktur. Ancak, Amerikan Kongresinin malum tutumu dolayısıyle, Rum tarafı Kıbrıs'lı Türk'lerin önerilerine en küçük mukabelede bulunmayı yaratılan bu şartlarda kendi açılarından uygun görmemiştir. Onların maksadı, müzakerelerin ilerlemesine mani olarak, Türkiye'ye yapılan Amerikan yardımının durdurulmasını sağlamaktı. Artık doğrudan doğruya müzakerelerle ilgilenmedikleri anlaşılıyordu. Amerikan Kongresi tutumunu değiştirmediği müddetçe Kıbrıs müzakereleri üzerinde böylece bir nevi ipotek konmuş olacaktır. Amerikan Kongresi veya Kıbrıs Rum Yönetimi, Türkiye'nin böyle bir baskıya boyun eğeceğini zannediyorlarsa cidden çok vahim bir teşhis hatası içinde bulunuyorlar.

Görülüyor ki, Amerikan Kongresinin tutumu bir hatalar zinciri. Kıbrıs sorununun çözümlenmesini önleyen bir fasit daire çemberi yaratmıştı. Bu tutumun devamı ittifak içinde olumsuz sonuçlar yaratmış ve Rum tarafından akılcı esaslardan uzaklaşmasına yeni bir zemin hazırlayarak Kıbrıs siyasî çözümüne yönelik çabaların duraklamasına sebebiyet vermiştir.

Sayın milletvekilleri, millî Kıbrıs sorunumuzda, olayları gerçek boyutları ile değerlendirmek gerektiği tabiîdir. Seneler süren büyük ıstırap ve fedakârlıklardan sonra Kıbrıs Türkleri, büyük milletimizin ve şanlı Ordumuzun istekleri ile ilk defa hakikî özgürlüklerine kavuşmuş bulunuyorlar. Ortada bir hakikat vardır ki, Kıbrıs'lı soydaşlarımız kendilerine ait bir bölgede müstakil federe bir devlet içinde birbirleriyle devamlı ve sıkı bir tesanüt içinde yaşamayı kendilerine uzun senelerdir gaye edinmişlerdir. Daha 4 - 5 ay evvel Kıbrıs'ın Güneyinde yaşayan soydaşlarımızın adedine nispetle bugün, o bölgede bulunan soydaşlarımızın sayısı çok azalmış bulunuyor. Demek ki, ortada onların mallarını, mülklerini bir tarafa bırakıp, kardeşlerinin yanına gelmek için her türlü çareye başvurduran itici bir kuvvet mevcuttur. Bu hareketleri müstakil bir federe devlet içinde ne şekilde yaşamak istediklerinin çok açık bir delilini teşkil ediyor. Karşı taraf, soydaşlarımızın bu hissiyat ve ihtiyacını anlayışla karşıladığı takdirde, Kıbrıs meselesinin halli istikametinde çok önemli bir aşama kaydedilebilir. Bu hususta uzlaşıcı bir tutuma girmekte vukubulacak gecikmeler; ancak fiilî durumun daha da kuvvetlenmesine ve yerleşmesine sebep olur ve müzakerelerin yürütülmesine zarar verir. Onun için, Rumların aynı devlet içinde; ancak ayrı bölgelerde; fakat yine de yanyana, bir arada yaşayacakları ortaklarıyle geçmişin acılarını bir daha tekrar ettirmeyecek devamlı barış ve karşılıklı güvenlik içinde yaşamaları için, tek çıkar yolun iki bölgeli federasyon sistemi olduğunu bir an evvel kabul etmeleri başlıca dileğimizdir.

Sayın milletvekilleri, 13 Şubat 1975 günü Otonom Kıbrıs Türk Yönetimi Yasama Meclisi ve Yönetim Kurulu akdettikleri ortak toplantıda Türk - Kıbrıs Federe Devletinin kuruluşunu ilân etmişlerdir. Türk milleti ve Türk Hükümeti bu kararı büyük memnuniyetle karşıladılar. Kıbrıs bunalımının uzun mazisi ve son haftalarda ortaya çıkan şartlar da gözönünde bulundurulursa, bu kararın artık her bakımdan kaçı-

nılmaz ve zarurî bir nitelik taşıdığından ve Kıbrıs meselesini makul bir çözüme götürmek yolunda olumlu bir adım teşkil ettiğinden şüphe edilemez.

Kıbrıs'lı Türkler, en basit şekilleriyle insan haklarından yıllardan beri mahrum edilmişlerdir. Kıbrıs Türk toplumu yıllardan beri baskıya, tedhişe maruz kalmışlardır. Kıbrıs'lı Türklerin, daimî tedhişten kurtulabilmek, hürriyetlerine ve kendi idarelerine kavuşmak için sarfettikleri çabaları en güç koşullarda yürüttükleri, uzun mücadeleyi, gösterdikleri kahramanlıkları unutmak mümkün değildir. Kıbrıs'lı Türkler, bugün kendi idarelerine kavuştularsa, bu sonucu çok çetin bir mücadeleden sonra elde edebilmişlerdir. Bütün bunlar hatırlanarak, Kıbrıs'lı Türklerin çok büyük fedakârlıklar pahasına özgürlük içinde yaşamak imkânlarını elde edebilmelerinin önemli bir aşama olduğu herkesçe kabul edilmelidir.

Şimdi bu kararın milletlerarası alandaki önemi üzerinde duracağım.

Kıbrıs'lı Türkler müstakbel Kıbrıs Federal Devletinin Türk kanadını kurarak, sadece kendilerine bugüne kadar tanınmayan insan haklarını teminat altına almakla yetinmemişler, adanın başka bir devlete tek taraflı ilhâkını önleyen hukukî bir durum yaratmak istemişlerdir ve bu maksatlarını bahsettiğim belgelerde en açık şekilde belirtmişlerdir.

Kıbrıs bunalımının uzun ve ıstırapla dolu tarihi artık herkesçe apaçık göstermiştir ki, Rumlar uzun ve kısa vadeli olarak gördükleri Enosis gayesine yardım edecek her imkândan her zaman faydalanmaya teşebbüs etmişlerdir. Kıbrıs Devletini ellerinde bulundurdukları müddetçe, Türk toplumunu baskı altında tutarak hep bu gaye uğrunda çalışmışlar ve ilerlemeler kaydetmişlerdir. Bizim bunları unutmamız, görmemezlikten gelmemiz mümkün değildir. Kıbrıs'ın bağımsız, tarafsız bir devlet olarak kalmasını isteyen devletlerin de aynı gerçekleri göreceklerine ve lüzumsuz yere yeni bunalımlar yaratacak davranışlarını desteklemeyeceklerine güvenmek isteriz.

Kıbrıs bunalımının bütün gerçekleri gözönünde bulundurulursa Kıbrıs Federal Devletinin Türk Federe kanadının kurulması, bağımsız Kıbrıs'ın zarurî bir koşulu olduğu kolayca anlaşılır. Soydaşlarımız yıllardan beri çektikleri sıkıntılardan, ıstıraplardan nihayet kurtularak, toplum hayatlarını bir an evvel düzenlemek daha iyi iktisadî ve sosyal şartları sağlamak mecburiyetindedirler. Türk Yönetim Kurulu, Türk kesiminde normal hayat şartlarını sağlamak üzere, daha ilk günden lüzumlu tedbirleri ve kararları esasen almakta ve uygulamakta idi. Kıbrıs Devleti Türk kanadının kalkınmasını sağlayacak planlar düşünülmüş ve ele almış bulunuyordu. Bu bakımdan, Federe Devletin kurulması kararını, yaraların sarılması, kalkınma koşullarının yaratılması ve toplum idaresinin daha geniş ve demokratik bir siyasal temsil esasına dayandırılması zorunluğunun bir sonucu olarak değerlendirmek gerekir.

Esas itibarıyle, bir iç düzenleme ihtiyacını karşılayan bir karardır. İçeriye dönük bir nitelik taşıması sebebiyle de tanıma prosedürünün işlemesini gerektirmeyen bir karardır. Bizce, Kıbrıs sorununun siyasî çözümünü coğrafya ve hukuk çizmiş bulunuyor. Bu çözümün iki bölgeli bir federasyon olacağı hususunda bugün artık yaygın bir kanaat mevcuttur. Son 15 yılın acı tecrübeleri karşısında, Kıbrıs'lı Türklerin ve Kıbrıs'lı Rumların aynı köylerde aynı yörelerde iç içe ve yanyana yaşayabilmelerini kim iddia edebilir? Bu imkânsız hale gelmişse bunun sorumluluğunu herhalde Kıbrıs'lı Türkler taşımıyorlar. Bugünkü dünyamızda, bir millî topluluğun hak ve hürriyetlerinden mahrum olarak yaşamasını kim önerebilir? Siyasî çözümün makul anahatları, coğrafyanın ve hukukun çizdiği bu anahatlar, artık bu kadar belirgin ortaya çıktıktan sonra bağımsız bir Kıbrıs Federal Devletinin bir an evvel kurulmasını Türkiye içtenlikle arzu etmektedir. Yapıcı bir zihniyet içinde bu yöndeki müzakerelerin tekrar başlaması tek çıkar yoldur. Biz şimdiye kadar yaptığımız gibi bundan böyle de Kıbrıs'lı kardeşlerimize insan haklarına kavuşmak üzere yürüttükleri çetin mücadelede elimizden gelen bütün desteği sağlayacağız.

Yukarıda da belirttiğim veçhile, Kıbrıs'lı Rumlar, Kıbrıs'taki görüşmelerde Türk tarafının ileri sürdüğü yapıcı tekliflere ve yaptığı iyiniyet gösterilerine ilgi duymayarak görüşmeleri normal çerçevesinden çıkarıp, sorunu beynelmilelleştirmek için uluslararası foruma çıkarmayı tasarlıyorlardı. Bu maksatla, Güvenlik Konseyine müracaatı aslında Mart ayı içinde yapmayı düşünüyorlardı. Ancak, Kıbrıs Türk Federe Devletinin ilânı üzerine, bu müracaatlarını tacil etmiş oldular. Güvenlik Konseyine bu şekilde sunî bir bunalım havası içinde götürülen bu sorun hakkında Konseyin tek çıkar yol, ilgililer arasında müzakere yöntemine işaret eden bir karar alması temenni edilir. Gerçekten sorunun niteliği bunu gerektirmektedir. Memleketimizi iki gün önce ziyaret eden Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine, Kıbrıs Türklerinin aldıkları kararın gerçek niteliği yukarıda izah ettiğim şe-

kilde anlatılmıştır. Görüşmelerimizden sonra Sayın Waldheim gerçek durum hakkında tam bilgiye sahip olmuştur ve davayı olumlu sonuca ulaştırmak için tek çıkar yolun tarafları tekrar masa başına getirmek inancıyle memleketimizden ayrılmıştır.

İlhaka ve taksime kapalı, kimsenin güvenliğini tehdit etmeyen bağımsız Kıbrıs Federal Cumhuriyetinin bir an evvel dünya milletleri ailesine katılması, Federe Türk Devleti kanadının olduğu gibi, Türkiye'nin de içten emelidir. Bu davranışın Kıbrıslı Rumlar ve Yunanistan tarafından da benimsenmesi başlıca dileğimizdir.

Yüce Meclisin değerli üyelerini saygı ile selâmlar, teşekkürlerimi arz ederim. (Alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Sayın Bakan, Başkanlığa intikal eden sorular da vardır. Onları da okutacağım efendim. Sayın Bakana intikal edenlerin dışında soru var mı efendim?

Sayın Toksarı...

ALİ SANLI (Burdur) — Sualimi ben buradan soracağım. İzin istedim.

BAŞKAN — Soracaksınız tabiî. Başka soru sormak isteyen sayın üye?.. Sayın Ezman. Başka soru sormak isteyen üye?.. Yok. Soru sorma süresi bitmiştir efendim.

Sayın Sanlı, buyurunuz efendim.

ALİ SANLI (Burdur) — 5 tane sual var.

BAŞKAN — Kısa olmasını rica ediyorum.

ALİ SANLI (Burdur) — İran'ın ulusal güvenliğinin gerektirdiği ölçülerin dışında silâhlanması karşısında, Türkiye'nin bölgedeki yeri itibarıyle, CENTO ve Arap ülkelerine olan yaklaşım açısından, münasebeti bakımından ne gibi bir değerlendirme yapılmaktadır?

Teker teker mi cevap verecek acaba Sayın Bakan?

BAŞKAN — Siz sorularınızın tamamını okuyun efendim.

ALİ SANLI (Burdur) — Balkanlarda, Yunanistan lehine son zamanlarda Türkiye'nin dışında kaldığı Bulgar, Romen, Yugoslav ve Yunanistan arasında bir Balkan politikası oluşturulmaktadır. Bizim bu oluşumun dışında veya bir ölçüde bize karşı oluşturulmaması için ne gibi girişimler yapılmaktadır?

3. Basra körfezinin statüsünün tayini konusunda barışçı yolları tıkayan gelişmeler olmaktadır. Bu gelişmelerin bir savaşı körüklemesi halinde Türkiye'nin tutumu son derece önemlidir. Türkiye bu olumsuzluğu kaldıracak girişimlerde bulunmakta mıdır?

4. Ortadoğu'da hedefleri enternasyonal siyasî - sosyal merkezleri ve teşekkülleri hangileridir?

5. Beyrut'ta akşam meydana gelen olay, Ermenilerin kitle psikolojisi içinde bize karşı kinlerinin reaksiyonu mudur? Veya örgütlü bir hareketin eylemi midir? Böyle bir örgütlenme varsa hangi süper devlet içinde oluşturulmakta ve desteklenmektedir? Buna karşı hangi tedbirler dizisi düşünülmektedir?

BAŞKAN — Teşekkür ederim efendim. Buyurunuz Sayın Bakan.

DIŞİŞLERİ BAKANI MELİH ESENBEL (Devamla) — İran'ın silâhlanmasının CENTO ve Türkiye açısından teşhisi :

İran'ın silâhlanması kararı İran'a ait bir karardır. İran'ın kuvvetli olmasını Türkiye de temenni eder. CENTO bundan da faydalanır. Binaenaleyh, biz, İran'ın silâhlanmasını elbetteki sempati ile takip ederiz. Bir müttefikimizdir, dostumuzdur. Bölgede bir huzuru sağlamak gerekir. Boşluk eğer zuhur etmişse o boşluğun doldurulması gerekir. Bu bakımdan bizim bir kuşkumuz yoktur, Türkiye olarak.

Balkan politikası, Yunanistan'ın faaliyeti : Yunanistan uzun zaman, gerek Avrupa ile gerek tabiatıyle Balkan memleketleriyle, Doğu Bloku memleketleriyle ilişkilerini aşağı yukarı koparmış durumda idi. Cuntanın devrilmesinden sonra şimdi Yunanistan, yalnız Balkanlarda değil, Avrupada da bir nevi ilişkileri tekrar tesis etme gayreti içine girmiş bulunuyor.

Yunanistan'ın temas ettiği her memleketle biz de temas halindeyiz. Binaenaleyh, Yunanistan'ın oradaki faaliyetlerini takip etmekle beraber, bizim bakımımızdan da endişe verici bir cephesi olduğuna inanmıyoruz.

Basra Körfezinde barışın tehdidi, bu suali pek anlayamadım efendim. Ne bakımdan tehdidi?

BAŞKAN — Buyurunuz efendim. Açıklayınız sorunuzu.

ALİ SANLI (Burdur) — Basra Körfezinde, iki adanın işgali nedeniyle Irak'la İran arasında İstanbul'da bazı görüşmeler yürütülüyordu, 2 yıldan beri. Türkiye'nin bu konuda gözlemci olmaktan öteye bir katkısı yoktur. Yalnız olayın gerektirdiği savaş ihtimaline varan bir gerginlik yarattığı ortadadır. Ben bu açıdan soruyorum.

DIŞİŞLERİ BAKANI MELİH ESENBEL (Devamla) — Efendim bu Irak'la İran arasındaki, İstanbul'daki görüşme bu mevzu üzerinde değil. Esas itibarı ile Şattül Arap mevzuundadır. Öteden beri devam eden bir ihtilâftır. Bizim tabiî, direk bir rolümüz ol-

mamıştır. Yalnız zaman zaman iki tarafa da itidal tavsiye ederiz. İkisi de dostumuzdur. İkisi de kardeş millettir. Tavsiyeden ileriye de tabiatıyle bir rolümüz yoktur. Üstelik bir rol oynamaya da sebep yoktur. Çünkü kendileri direkt olarak temas haline geçebilme olanağına sahiptirler. Nitekim, son toplantıyı İstanbul'da yapmışlardır. Yakın zamanda tekrar buluşma kararı ile ayrılmışlardır. O Basra Körfezindeki evvelce İran'ın işgal etmiş olduğu 2 - 3 ufak ada meselesinin bugün üzerinde ehemmiyetle durulan, sulhü tehdit edici bir keyfiyet olduğunu sanmıyoruz. Orta Doğu'daki durum da asıl bütün mesele, bildiğiniz gibi İsrail'le Araplar arasındaki ihtilâftır. En mühim sorun budur. Elan burada bir salâh yoktur. Bazı uzlaşma teşebbüsleri vardır. Bildiğiniz gibi Amerika Hariciye Vekili burada bir rol oynamak istiyor öteden beri ve tek tek her biri ile ayrı ayrı görüşerek, onları uzlaşma istikametine sevketmek istiyor. Fakat mühim bir başarı elde edildiğini de söyleyecek mevkide değilim. Bunun haricinde Orta Doğuda, yani Arap - İsrail ihtilâfı dışında nasıl bir endişe içindeyiz, onu anlayamadım efendim.

ALİ SANLİ (Burdur) — Bir tane örnek vereyim : Müslüman Kardeşler Hareketi var, Aranko'nun finanse ettiği Hizbitül Tahrir var. Bu tarz enternasyonal amaçlı örgütlerin hareket merkezleri nedir? Hangi örgütler bu anlamdadır?

DIŞİŞLERİ BAKANI MELİH ESENBEL (Devamla) — Efendim, bu örgütlerin faaliyetleri hakkında, şu anda esaslı bir bilgiye sahip değilim. Yalnız şu kadarını arz edeyim ki; bu örgütler ne gibi bir faaliyet içinde olsalar da, Ortadoğu'da sulhü bozacak, büyük buhranlar çıkaracak derecede ehemmiyetli bir faaliyet içinde olduklarına ait de elimizde delil yoktur. Fakat, eğer arzu ediyorsanız bunu yazılı olarak cevaplandırabilirim.

BAŞKAN — Evet, soru cevaplandırılmıştır.

ALİ SANLI (Burdur) — Efendim, Ermenilerle ilgili bir sorun vardı.

DIŞİŞLERİ BAKANI MELİH ESENBEL (Devamla) — Efendim, bu Ermeniler meselesi, bu sabah bir telgraf gördüm, bu Ermenilerin zaman zaman yaptıkları teşebbüslerden bir tanesidir. Burada söyledikleri tebliği okudum. «Bu yalnız Türkiye'ye karşı değil, aynı zamanda Amerika ve İran'a da karşıdır» gibi bir ibare kullanıyorlar. Ermenilerin devamlı bu gibi taciz edici hareketlerine intizar etmek gerekiyor. Biliyorsunuz bunların mühim bir merkezi Beyrut'tadır. Bir diğer merkezi Amerika'dadır, Boston'dadır. Ayrıca Los Angeles'te de bir merkezleri vardır. Fakat asıl en faal merkezin Beyrut'ta olduğu bilinen bir keyfiyettir. Yine bu çerçeve içinde mütalaa ediyoruz. Ayrı bir mahiyetini şu anda göremiyorum. Elimizde olan yalnız bir basın haberidir. Örgüt zaten var. Orada Taşnakların merkezi var.

ALİ SANLI (Burdur) — Örgüt vardır diyorsunuz...

BAŞKAN — Sayın Sanlı, olmuyor efendim. Sayın Bakanın insiyatifinde artık cevap.

DIŞİŞLERİ BAKANI MELİH ESENBEL (Devamla) — Örgüt vardır efendim; fakat destek hususunda elimizde kati delil yok. Zaman zaman söylenir. Rusya'dan destek alırlar denildiği gibi. Bazı başka türlü rivayetler de vardır. Hatta Amerika'nın CIA servisi de teşvik eder derler; ama elimizde bir delil yoktur. Yalnız bu Ermeni teşkilâtının mevcut olduğu, zaman zaman faaliyete geçtiği ve hatta bazen de, Yunanlılarla da, Rumlarla da hareketlerini, faaliyetlerini birlikte arttırdıkları bilinen bir hususdur.

BAŞKAN — Soru cevaplandırıldı. Sayın Parlar'ın sorusunu okutuyorum :

«Fransa Cumhurbaşkanının memleketimizi ve Sayın eski Başbakan Nihat Erim'in Fransa'yı ziyaretinden sonra, doruğuna erişen Türk - Fransız ilişkileri, Marsilya Ermeni anıtının dikilmesi olayı ve Deniz Kuvvetleri Kumandanlığımız için sipariş edilen modern deniz vasıtalarının ve silâhlarının, yabancı bir başka devletin baskısı ile siparişe bağlanmadığı, nedenleri ile bozulduğu iddia edilmektedir.

Bu konudaki bakanlık görüşleri nelerdir?

Kıbrıs harekâtı esnasında Fransa'nın takındığı tutumun bu olaylara dayandığı iddia edilmektedir. Bunlar doğru mudur? Bakanlığın bu çeşit durumlarla karşı karşıya gelmemesi için diğer Bakanlıklarla daha koordineli çalışması hususundaki görüşleri nelerdir?

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

DIŞİŞLERİ BAKANI MELİH ESENBEL (Devamla) — Ermeni abidesi meselesi artık zannediyorum tarihe karıştı. Evveliyâtını Yüce Meclisiniz biliyor. Artık kapanmıştır. Bir büyük elçimiz halen orada görev başındadır. Fransa ile ilişkilerimiz çok daha iyi bir mecra takip etmeye başlamış bulunuyor.

Silâh anlaşması meselesi : Bize verilecek silâhlar bazı devletlerin tesiri ile verilmedi gibi bir mütalaayı bendeniz ilk defa duyuyorum. Benim bildiğim kadarıyle, eski malumata istinat ediyor, Bakanlığımdan evvelki devreye istinat ediyor bu söyleyeceğim şeyler :

O tipte silâhları Fransa'dan almayı kendimiz istememişizdir. Elimizde bulunan motorlara, o silâhları takmanın mahzurlu olabileceği düşüncesine asıl ilgili makamlar varmıştır. Ondan sonra bu silâhlar başka yerlere sipariş edilmiştir. Burada bir başka devletin tesiri olduğunu zannetmiyorum.

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır. Sayın Ünsal'a ait soruyu okutuyorum :

«Devletimiz ile yeryüzünün muhtelif yerlerinde bulunan 45 devletle vize muafiyeti anlaşması aktedilmiştir. Bu devletler arasında Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Fransa, Batı Almanya gibi, aramızda ekonomik ve politik bakımdan çok önemli münasebetlerin bulunduğu devletler olduğu gibi, Fiji, Gambiya, Kenya, Barbados, Mauritis, Gibratlar, San Marina gibi coğrafî bakımdan bizden çok uzak ve aramızda ticarî münasebetlerin hemen hiç bulunmadığı, uluslararası politik ağırlığı olmayan devletler de vardır. Hele bu ikinci grup devletlerin dünya haritası üzerindeki yerlerini de, hariciyecilerimizden başkasının bilmediğini söylemek mübalağa sayılmayacaktır. Bu ikinci grup devletlerle vize muafiyeti anlaşması yaptığımıza göre;

Bir kısmı ile aynı zamanda hudut komşusu olduğumuz ve aramızda büyük tarihî bağlar bulunan, başta Libya olmak üzere; Suriye, Irak, Lübnan, Ürdün, Suudî Arabistan, Kuveyt, Mısır, Cezayir gibi çoğu petrol memleketi olan devletlerle, vize muafiyeti anlaşması yapmak hususunda Sayın Bakan ne düşünmektedir?»

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

DIŞİŞLERİ BAKANI MELİH ESENBEL (Devamla) — Bu vize anlaşması tabiatıyle birçok memleketlerle mevcut. Yani ufak memleketlerle olmasında bir mahzur görmüyorum. Daha çok turistlerin gidip gelmesini kolaylaştırmak için düşünülmüş bir muameledir. Arap memleketleri ile muafiyet anlaşmaları yapmak hususunda acaba onların da aynı şekilde temayülleri var mıdır? Bu hususu tespit etmek meselesini hatıra getirir ve gayet tabiî birisi ile yapınca, öbürüyle de yapmak icabedebilir. Bazı komşu memleketlerde, Türkiye'yi güvenlik bakımından ilgilendiren bazı faaliyetler olduğu da bilinen bir hususdur. Onun için; yani bu vize meselesi, her memleketle yapılır mı, yahut birisiyle yapılırsa öbürüyle de mi yapılmak icabeder gibi bir tetkike de yol açabilir. Onun için zannediyorum ki, Emniyet makamlarımızla istişareden sonra bu sahada bir karar vermek ve bu hususdaki tetkiki daha da derinleştirmek yerinde olabilecektir.

BAŞKAN — Teşekkür ederim efendim.

Sayın Toksarı, buyurunuz efendim.

İHSAN TOKSARI (İstanbul) — Sayın Başkan, Batı Trakya'da Türkler var; Lozan Antlaşmasına göre burada ekseriyeti devamlı tutmak lâzımken, son senelerde Yunanistan buraya çok Yunanlı yerleştirerek Türkleri azınlıkta bırakmak, hatta iktisadî ve manevî baskılarla oradan tehcire tabi tutmakla, Türkiye'ye kaçmalarını temin etmektedir. Bu Lozan Antlaşması muvacehesinde, ne gibi çalışmalarınız olmuştur?

BAŞKAN — Teşekkür ederim efendim.

Buyurunuz Sayın Bakan.

DIŞİŞLERİ BAKANI MELİH ESENBEL (Devamla) — Efendim bu, gayet tabiî çok ehemmiyetli bir sorundur. Yunanistan'la siyasî girişimler yoluyle, zaman zaman bunu en yüksek seviyede ele almışızdır. Batı Trakya'daki ırkdaşlarımızın, muayyen nispetlerde bulundukları yerleri terkedip Türkiye'ye geldikleri, hicret ettikleri de bilinen bir vakıadır; burada saklanacak bir taraf yok. Şimdi aşağı yukarı nüfus 110 bin civarındadır. Mamafih Lozan Muahedesi yapıldığı zaman da nüfus o kadardı. Yalnız, nüfus artışı hesaba katılırsa arada bir azalma olduğu ortaya çıkıyor.

Yunanlıların zaman zaman bunların üzerinde tazyik yaptıkları, bunların mallarını ellerinden almaya teşebbüs ettikleri (Bazı hukukî kararlarla), rahatsız ettikleri doğrudur. Bazı ziraî krediler, ziraî vasıtalar kredilerinde de kısıtlamaya gittikleri de bilinen hususlardır. Yaptığımız; daima bunu yüksek seviyede bir teşebbüs mevzuu yapmak olmuştur. Birçok defa, bu hareketleri durdurduklarını söylemişlerdir; tekrar gözden geçireceklerini söylemişlerdir; fakat hakikaten orada bir sorun vardır. Yunanistan'la ikili sahada bütün bu problemleri bir arada ele almak mümkün olduğu zaman, elbette üzerinde ciddiyetle durulup, daha sağlam bir çare arama yoluna gidilecektir. Yani şu anda yapabildiğimiz, zaman zaman siyasî teşebbüslerle yüksek seviyede girişimlerle bu hareketi mümkün olduğu kadar durdurmak, yavaşlatmak istikametinde bulunmuştur.

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır efendim.

İHSAN TOKSARI (İstanbul) — Bir sorum daha var.

BAŞKAN — Efendim, bitti, rica ediyorum.

İHSAN TOKSARI (İstanbul) — Bir sorum daha vardı.

BAŞKAN — Hayır efendim, hepsini birden soracaksınız. Öyle bir usul uyguluyoruz, başka türlü uygulamaya yol açmayalım lütfen.

Sayın Ezman, buyurunuz efendim.

HASAN CELÂLETTİN EZMAN (Bingöl) — Kıbrıs Harekâtı başladığından beri, Yunanistan'a Amerika'nın askerî ve ekonomik veya yalnız askerî veya yalnız ekonomik yardımı olmuş mudur ve halen bu yardım yapılmakta mıdır? Yapılacak mı, durum nedir?

İkincisi, bize Amerikan yardımı yalnız askerî yönden mi kesilmiştir, yoksa aynı zamanda ekonomik yardım olarak da mı kesilmiştir?

BAŞKAN — Evet efendim.

DIŞİŞLERİ BAKANI MELİH ESENBEL (Devamla) — İsterseniz son kısmından başlayayım. Bize ekonomik yardım kesilmemiştir. Yunanistan zaten ekonomik yardım almıyordu uzun zamandan beri; askerî yardım da, hibe olarak, o da uzun zamandan beri kesilmişti. 1967'den beri askerî yardım kesilmiş bulunuyordu. Bunun sebebi, ikisinin de kesilmiş olması, Yunanistan'ın iktisaden ilerlemiş olduğu kaziyesidir. Yunanistan'ın iktisadî seviyesinin yükselmiş olması sebebiyle, askerî yardım (Hibe yardımına) ve bilhassa iktisadî yardıma ihtiyacı olmamıştır. Dolayısıyle İran'a da olduğu gibi, bundan bir müddet evvel, oraya da yardım münasebetleri durdurulmuştur. İki tarafın muvafakatıyle olmuş bir hadisedir. Şimdi, şu anda Yunanistan'a kredili olarak yaptığı mübayaalar devam etmektedir. Zaten bunun dışında da, başka türlü bir askerî yardım ilişkisi mevcut değildir Yunanistan'la.

BAŞKAN — Sayın Bakan cevabınız bu kadar değil mi efendim?

DIŞİŞLERİ BAKANI MELİH ESENBEL (Devamla) — Evet efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim efendim, sorular bitmiştir. Buyurun Sayın Bakan. (Alkışlar.)

Söz sırası Sayın Murat Bayrak'ta. Sayın Bayrak buyurunuz.

MURAT BAYRAK (Çanakkale) — Muhterem Başkan, aziz milletvekilleri; Hariciye Bakanlığı Bütçesi üzerinde tenkit ve temennilerimi arz etmek üzere, yüksek huzurunuza gelmiş bulunuyorum.

Tahsis edilen pek mahdut bir zaman içinde, hariciye politikamızın bugün en hayatî telâkki olunan mevzularına hemen girmek istiyorum.

Önümüzde bir Amerika Birleşik Devletlerinin askerî yardımı kesmesi, bir nevi bir silah ambargosu meselesi vardır. Türkiye'nin büyük ehemmiyeti, bütün hür dünyanın müdafaası bakımından dost ve düşman tarafından inkâr edilemez. Bu ehemmiyet, NATO'nun ilk kuruluşuna takaddüm eden günlere nazaran, bugün büyük bir ölçüde artmıştır.

Kanaatim odur ki, Amerikan Kongresi en kısa bir zamanda, Amerika ve hür dünya için, Türkiye'nin stratejik, jeopolitik, askerî gücünü ve hayatî ehemmiyetini idrak ederek, Türkiye dahil olmak üzere, bütün hür dünyanın yüce menfaatleri nedeniyle bu menfi karardan vazgeçerek, Türkiye'ye eskisine nazaran çok daha büyük, her çeşit yardımı yapacaklardır. Zira Türkiye her bakımdan buna fazlasıyle lâyıktır.

Amerikan Kongresinin, Türkiye'nin Kıbrıs'ta mütecaviz bir devlet olduğunu göstermesinde, hiçbir menfaati yoktur. Geçici olarak bir tek menfaati olabilir. O da, Kıbrıs Rum ve Yunanistan efkârı umumiyesini bir dereceye kadar memnun etmektir. Yunan milleti içinde yüzde 50'ye yakın bir nispette, sosyalist ve komünist taraflar vardır, Aynı durum Kıbrıs'taki Rumlar için de bahis mevzuudur. İşte bundan dolayıdır ki, Sovyet Rusya ve bütün Doğu Bloku, Kıbrıs'ın bölünmesine, tek bir üniter devlet olarak kalmasına dair, Rumların tezini desteklemektedirler. Bağımsız üniter Kıbrıs Devletinin kurulmasında yatan gizli maksat, Kıbrıs'ı içten fethetmek, kendi taraflarına çekmek ve bir nevi Küba haline getirmektir.

Muhterem milletvekilleri, Kıbrıs harekâtı başladıktan sonra, tertip edilen heyetlerimiz birçok haricî memleketleri ziyaret etmişlerdir. Bunların içinde Amerika Birleşik Devletlerini ziyaret eden bir heyet olmamıştır. (Ama onunla ilgili değil, yani bu işle ilgili değil) O zamanki Hariciye Bakanımız, bir ara Moritanya'yı ziyaret edeceklerinden bahsediyorlardı. Keza o zamanki Başbakan Sayın Ecevit, Amerika Birleşik Devletlerine gitmek lüzumunu hissetmemiş, fakat nedense tarihi boyunca hemen hemen kültürel ve ticarî münasebetlerimiz bulunmayan İskandinavya memleketlerine gitmeye kalkmıştır. Neden bunlara gitmeye kalkmıştır? Çünkü orada sosyalist rejimi varmış.

HALÛK ÜLMAN (İstanbul) — Yok öyle bir rejim.

MURAT BAYRAK (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, İkinci Cihan Harbinden sonra Türkiye'nin maruz kaldığı Sovyet emperyalizminin bütün dünyaya yayılma politikasının tehlikesi karşısın-

da Türk haricî politikasının sağlam temellere oturtulmasında marifet ve basiret gösterilmiştir. Zor şartlar altında kazanılmış dost ve müttefik Amerika Birleşik Devletlerinin dostluğunun ve ittifakının devamı menfaatimizin icabıdır.

HÜDAİ ORAL (Denizli) — Öyledir.

MURAT BAYRAK (Devamla) — Evet öyledir. Bu dostluk karşılıklı büyük fedakârlıklarla kurulmuştur. Büyük emekler verilmiştir. 12 Marttan önce Türkiye'deki NATO tesislerine karşı takınılan tavırlar, İstanbul Limanı ziyaretlerinde 6 ncı Filo mensuplarına karşı Türkiye komünistlerinin yaptıkları çirkin ve iğrenç tecavüzler, bu arada Amerika Birleşik Devletleri aleyhindeki eksrem solun kışkırtıcı yayınları, en nihayet C. H. P. iktidarının Türkiye'yi adım adım Amerika Birleşik Devletlerinden uzaklaştırıcı sistemli tutumu ve faaliyetleri Türk - Amerikan dostluğunu menfi istikamette etkilemiştir.

OSMAN ÇITIRIK (Adana) — Amerika'dan yana mısın, bizden yana mısın?

BAŞKAN — Sayın Çıtırık...

MURAT BAYRAK (Devamla) — Anlayamadım.

OSMAN ÇITIRIK (Adana) — Bizden yana mısın, Amerika'dan yana mısın?

BAŞKAN — Sayın Çıtırık, rica ederim.

MURAT BAYRAK (Devamla) — Sayın Ecevit Başbakan iken kendilerine göre büyük haşhaş zaferini kutlamak ve partisine oy toplamak için Afyon'a gitmek üzere uçağa bindiği sırada Kıbrıs'ta başlayan darbeden haberdar edilmiş olmasına rağmen Afyon'a gitmekten vazgeçmemiştir. Afyon'da haftalarca önce hazırlanan C. H. P. Afyon Teşkilâtı veya sizin tâbirinizle «örgütü» Ecevit'i maruf dövizlerle «Kahrolsun Amerika», «Yaşasın bağımsız Türkiye» gibi ekstrem sol komünistlerin ve anarşistlerin 12 Mart öncesi ve bugünlerde çok kullandıkları sloganlarla karşılamışlardır.

Muhterem milletvekilleri, hür Batı dünyası, Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye olmadan da yaşayabilecekleri gibi, Türkiye de elbette hür Batı dünyası ve Amerika Birleşik Devletleri olmadan da yaşayabilir.

HÜDAİ ORAL (Denizli) — Ben Amerika elçisini dinliyorum.

MURAT BAYRAK (Devamla) — Fakat milliyetçi, hürriyetçi, Müslüman Türk Milleti ve Devleti hür ve bağımsız olmadan asla yaşamak istemez. A. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

NECATİ CEBE (Balıkesir) — Bağımsızlık sözüne niye takılıyoruz?

MURAT BAYRAK (Çanakkale) — Geleceğiz, oraya da geleceğiz. Merak etmeyin, sabredin. Biz de sizi iki sene dinledik. Müsaade edin de beş dakika konuşalım.

BAŞKAN — Rica ediyorum müdahale etmeyiniz. Münazara salonunda değiliz. Herkes kendi düşüncesini söylüyor. Tahammül ediniz, dinleyiniz.

NECATİ CEBE (Balıkesir) — Dinliyoruz, dinliyoruz.

MURAT BAYRAK (Devamla) — Pek muhterem milletvekilleri, kanaatimce milletimizin ve devletimizin yegâne ve başdüşmanı Yunanistan ise, Amerika yardımının kesilmesine fazla üzülmeye veya bunun üzerinde durmaya hacet yoktur. Zira Yunanistan'ın durumunu gayet iyi biliyorum; Devletimiz ve milletimiz için hiçbir zaman büyük ve ciddî bir tehlike teşkil etmemiştir ve asla teşkil etmeyecektir de... Biz Yunanlılarla nasıl olsa her zaman kolay başa çıkarız, kendi haklı millî davalarımızı tek başımıza elbette halledebilecek durumdayız.

BAŞKAN — Bir dakikanız kaldı Sayın Bayrak.

MURAT BAYRAK (Devamla) — Fakat Türklüğün ve İslâm âleminin ebedî ve ezelî tarihî düşmanı olan milletler ve devletler mevcuttur. Bunların askerî ve iktisadî güçleri memleketimizin askerî ve iktisadî güçlerine nazaran maalesef çok daha üstündür. O halde bu millet ve devletlere karşı muvaffakiyetle mücadele edebilmemiz için, kendi askerî gücümüz meyanında kurmak üzere bulunduğumuz harp sanayiinin yanısıra, mutlaka ve mutlaka büyük askerî güce ve geniş iktisadî ve malî imkânlara sahip dostlarımızı da yanımıza almamız icabetmektedir.

HÜDAİ ORAL (Denizli) — Dostlarımız da kim?

ALİ NEJAT ÖLÇEN (İstanbul) — Tabiî Amerika.

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum müdahale etmeyin.

MURAT BAYRAK (Devamla) — Evet, bu da tabiî bahis mevzuu olan millet ve devletlerle, millet ve Devletimiz arasında müşterek menfaatlerimiz olduğu takdirde mümkündür. İşte bu menfaatler, münhasıran iktisadî ve ticarî münasebetler olamaz. Mutlaka daha büyü menfaatlerin, müşterek yüksek ideallerin olması şarttır.

İkinci Cihan Harbinden beri Amerika Birleşik Devletleri, tarihî Rus emperyalizmasının meyanında

beynelmilel komünizmi yayma metoduna karşı bütün hür dünyanın tek güven kaynağı olmuştur; bu bir hakikattir. (C. H. P. sıralarından gürültüler.)

Muhterem milletvekilleri, Türkiye için, hür dünya için Sovyet hegemonyası ve emperyalizmi tehlikesi vardır. İşte bu nedenle Sovyetler'in «detant» dedikleri; yani yanyana yaşama politikasına, samimiyetine inanmamak gerekir.

BAŞKAN — Sayın Bayrak, lütfen cümlenizi bağlayınız efendim.

MURAT BAYRAK (Devamla) — Zira Rusya' dan gelecek komünist yutturmacasından başka bir şey değildir arkadaşlar.

BAŞKAN — Süreniz doldu, lütfen tamamlayınız efendim.

MURAT BAYRAK (Devamla) — O halde peki, bir saniye müsaade ediniz.

Sosyalist - yani sizin arzuladığınız - kominist dikta ve zülum rejimi içinde ezilen millet ve fertlerin bu acı akibetlerinden kurtarılmaları, hürriyete kavuşturulmaları için, hür dünya devletleri tarafından maalesef ufak bir gayret dahi gösterilmemektedir. İşte bundan dolayı, biz de sizin Amerika'ya karşı bu tutumunuzu beğenmiyoruz maalesef.

NECDET UĞUR (İstanbul) — Sayın Bayrak, detant Amerikan politikasıdır, Rus politikası değildir.

BAŞKAN — Efendim rica ediyorum.

Sayın Bayrak süreniz doldu efendim.

MURAT BAYRAK (Devamla) — Tamam efendim.

Muhterem milletvekilleri, Sovyet Rus emperyalizmi ve komünizmi yayma arzusu, hür devletlerin kurdukları kuvvetli askerî ve siyasî paktlar karşısında durmuştur. Zorla, istila yoluyle sıcak harbi tahakkuk ettiremeyecekleri ve böyle bir harbe girme cesaretini gösteremedikleri için, bu defa hür devlet ve milletleri içten fethetmek cihetine ve usulüne başvurmuşlardır.

İşte, Brejnev doktirininin esası budur ve Türkiye'de senelerden beri devam ettirilen oyunun nedeni ve asıl maksadı da budur.

Üniversiteli gençler, öğretmenler ve işçi kesiminde son günlerde geniş halk zeminlerinin ihtilâlci meslekî cemiyet ve sendikalar vasıtasıyle her Allah'ın gününde tertip ettirilen bir sürü anarşik olayların altında yatan hakiki maksadı da budur.

BAŞKAN — Sayın Bayrak, sürenizi aştınız efendim. Bir tek cümleye ancak müsaade edebileceğim.

MURAT BAYRAK (Devamla) — Peki efendim, peki, peki. O halde müsait ise; madem ki, istiyorsunuz; peki, peki tamam. Arzularınızı yerine getireceğim efendim.

HASAN SEVER (Çanakkale) — Sayın Bayrak, egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.

BAŞKAN — Rica ediyorum beyefendi müdahale etmeyin.

MURAT BAYRAK (Devamla) — Bu maksat, milletimizce tamamiyle anlaşıldığı halde tüm solcular, bu asıl maksadı çok bayatlamış komünist sloganlarla gizlemeye çalışmaktadırlar. Faşizmi telin mitingleri bunlardan biridir.

BAŞKAN — Tamam efendim, tamam.

MURAT BAYRAK (Devamla) — Tamam, bir dakika bağlayayım. Daha... (C. H. P. sıralarından gülüşmeler)

ALİ SANLI (Burdur) — Sayın Başkan, bırakınız dinleyelim. Golf Water bu kadar konuşamaz.

BAŞKAN — Tamam efendim.

MURAT BAYRAK (Devamla) — Peki bir dakika.

BAŞKAN — Lütfediniz.

MURAT BAYRAK (Devamla) — Madem ki, tamam, tamam. O halde pek muhterem milletvekili arkadaşlarım, ümidiniz milliyetçi cephe, daha doğrusu anti sol, sağcı ve mukaddesatçı cephe, geniş parlamento zeminine dayanan kuvvetli hükümetin bir an evvel kurulması ve işbaşına gelmesidir ki, Türkiye haricî politikasına da kendi milliyetçi anti sol damgasını vurabilsin; dahilî politikamızda olduğu gibi.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bayrak.

MURAT BAYRAK (Devamla) — Devletimizin hakikî bağımsızlığını (bir cümle kaldı) sembolleştiren maruf Montrö Anlaşmasının tam manasıyle tatbikini ve bu anlaşmaya, pek yakın bir zamanda iktidara gelecek olan milliyetçi hükümetimizin mutlaka sahip çıkmasını istiyoruz.

Hepinize hürmetler ederim muhterem milletvekilleri. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bayrak.

Sayın Orhan Oğuz, buyurunuz efendim.

Efendim bir hususu arz edeyim : Birinci sıradaki Sayın Müfit Bayraktar, söz sırasını Sayın Murat Bayrak arkadaşımıza vermişlerdi. İkinci sırada bulunan Sayın Feyzullah Değerli ise söz sırasını Sayın Orhan Oğuz'a vermişlerdir.

Sayın Oğuz buyurunuz efendim. (A. P. sıralarından alkışlar)

ORHAN OĞUZ (Eskişehir) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Günün bu saatinde, ülkemiz için çok önemli sorunları üzerinde taşıyan bir Bakanlığın bütçesini tetkik ediyoruz. Bu münasebetle bu konuda sayın grup sözcüleri, meselenin çeşitli yönlerine temas etmiş bulunmaktadırlar. Ben sadece başka bir açıdan dünya ve Türkiye meselelerine yaklaşarak, kısa süre içerisinde görüşlerimi huzurunuzda arz etmek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, dünyanın siyasî durumu çok nazik, enteresan gelişmeler göstermektedir. Süper devletler kendi aralarında, bugün için gene detant politikasını yürütmekte olduklarını her vesileyle tekrar etmektedirler; ama yine süper devletler detant politikası namı altında kendi öz politikalarını yürütmekten geri durmamaktadırlar.

Süper devletler arasında detant politikasına rağmen, silâhlanma yarışı maalesef durmamıştır, artarak devam etmektedir.

Değerli arkadaşlarım, Ruslar bu konuda inisiyatifi halen muhafaza etmektedirler.

Gerek Avrupa cephesinde ve gerekse Akdeniz ve Hint Okyanusunda kuvvetlerini, askerî güçlerini artırmaya devam etmektedirler.

Dünyada ve özellikle çevremizde cereyan eden gelişmeler, elbette bizi yakından ilgilendirmektedir. Bu gelişen olaylar karşısında resmedilecek tablonun, pek de iç açıcı olmadığını ifade etmek mecburiyetindeyim.

Değerli arkadaşlarım, Balkanlarda, komşumuz Bulgaristan'da çok önemli gelişmeler olmaktadır. ifade edildiğine göre, Bulgaristan ile, Sovyet Rusya arasındaki ilişkiler, iki devlet ilişkisinin çok ötesine geçmiş, Bulgaristan'ın Sovyet Cumhuriyeti olma yolunda gelişmeler kaydedildiği ifade edilmektedir.

Gene Balkanlarda, Yugoslavya'da son durum, çok önemle üzerinde durulması iktiza eden bir hadise haline gelmiştir. Bilhassa Yugoslavya'nın yöneticisi Tito'nun, yaşının ilerlemesi ve ondan sonraki Yugoslavya'nın durumu, Bulgaristan'la beraber mütalâa edildiği zaman, akla çok kötü ihtimalleri maalesef getirmektedir. Bunun dışında, gene komşularımız içinde ve arasında meydana gelen gelişmeler bizi yakından ilgilendirmektedir.

Komşumuz İran ve Irak'ta çok önemli gelişmeler vardır. Türkiye, bunları elbette dikkatle izlemektedir ve izleyecektir. Devletler, komşularının silâhlanmasından elbette memnun olmazlar. Bir bölgede barışın devamlılığı için, silâh yarışının sürdürülmesi, sevinilecek bir husus değildir. Bu silâh yarışını elbette komşu devletler endişe ile takip ederler. Hele, silâh dengesi aleyhte bozulmaya yüz tutarsa, bunun meydana çıkarabileceği hevesleri de dikkate almak mecburiyeti vardır.

Değerli arkadaşlarım, son haftaların önemli bir olayına dikkatinizi çekmek istiyorum. Fransızlar İran, Irak, Kuveyt ve Cezayir'le ticarî, malî ve askerî anlaşmalar yapmaktadır ve aynı Fransa, nükleer enerji santralleri ve hatta söylentilere bakılırsa, nükleer bombalar yapımına yarayacak uranyum satışlarını, bu ülkelere karşı başlatmış bulunmaktadır.

Buna karşılık İsrail de, aynı güce ve aynı kuvvete sahip olma yolunda gayretler sarfetmektedir. İleride nükleer bir harp ihtimali, bilhassa bölgemizde nükleer bir harp ihtimali artmaktadır. Bölgemizi adeta, böyle bir ihtimal tehdit etmektedir. Batı'daki bütün devlet adamları bundan bahsetmeye başlamışlardır. Bırakın devlet adamlarını, devlet adamlarının ötesinde Papa dahi bu ihtimali ortaya koyarak, sık sık bu konuda konuşmaya başlamıştır. Nükleer silahın yayılması, kontrolü zorlaştıracaktır. Nükleer silâhların elde edilmesi konusunda bazı gerilla örgütlerinin dahi gayret sarf ettiği, bunun peşinde olduğu bir vakıadır.

Değerli arkadaşlarım, bilhassa Türk dış politikasını konuşurken, şu son günlerin en önemli konusu olan Yunanistan ve Kıbrıs'a değinmeden geçmek mümkün değildir.

Karamanlis Hükümetini, Fransa tam desteğine mazhar kılmıştır. Fransa Miraj uçaklarından sonra Daso tanklarını da Yunanistan'a vermeye başlamaktadır. Bu Daso tankları üzerinde nükleer silâhların taşınması yönünde sarf edilen gayretler eğer ifade edilirse, bunun ileride bölgemizdeki silâh dengesini hangi istikamette bozacağını tayin etmek, tespit etmek, tahmin etmek güç olmayacaktır.

Değerli arkadaşlarım, dün Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin, Atina görüşmesinden sonra, durumun son derece vahim olduğuna dair beyanı üzerinde önemle durmak lâzımdır. Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin, Sayın Başbakan ve Sayın Hariciye Bakanımızla yapmış olduğu temaslardan sonra vermiş oldukları demeçlerinde iyimser bir havayı sezmemek mümkün değildi; ama bu uzun sürmemiştir, Ankara'dan sonra Atina görüşmelerinin he-

men akabinde verilen beyanat ümit kırıcı, karamsar bir beyanat olmuştur.

Değerli arkadaşlarım, şayet Yunanistan bir meseleyi Türkiye ile yeniden müzakere etmek istiyorsa, Lozan Anlaşmasının Yunanlılar tarafından ihlâl edilmesi devam ederse, bundan sonra Türkiye ile Yunanistan arasında mevcut olan sorunların tümünün masaya getirilmesi mecburiyeti hasıl olacaktır. Bu mecburiyette adalar meselesi vardır ,bu mecburiyette biraz önce arkadaşlarımın değinmiş olduğu Batı Trakya Türkleri meselesi vardır, bunda Patrikhane meselesi vardır, bunda kıta sahanlığı meselesi vardır.

12 Ada üzerinde Yunanistan'ın askerî amaçlarla yaptıkları tesisleri görmemezlikten gelemeyiz. Bunlar turistik tesisler olmanın çok ötesine geçmiştir, Türkiye'ye müteveccih askerî tesisler haline getirilmektedir. Bunlar, Türkiye'ye karşı yöneltilmiş tehdit araçlarıdır âdeta. Anlaşmalara göre bu adaların silâhtan arınması yönünde iki devlet arasında ciddî temasların yürütülmesi mecburiyetine işaret etmek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, Kıbrıs konusunda Makarios'un, eski âdetlerine sadık kalarak fırsat gözettiği, en küçük fırsatta büyük proglemler çıkaracağı ve Amerika'daki Rum taraftarlarının seferber ettikleri ve Kongreye nasıl tesir yaptıkları ve tazyikler icra ettikleri hepimiz tarafından görülmüştür.

BAŞKAN — Sayın Oğuz, bir dakikanız kaldı efendim. Lütfen tamamlayınız.

ORHAN OĞUZ (Devamla) — Bitiriyorum Sayın Başkanım.

Şimdi değerli arkadaşlarım, Kıbrıs konusunda, özellikle Kıbrıs konusunu iç politika aleti yapmaktan kaçınmalıyız. Şayet, Kıbrıs meselesini iç politikaya alet etmeye devam edersek, bundan millet olarak hepimiz zararlı çıkacağız; Kıbrıs halkı da zararlı çıkacak, Türk milleti de zararlı çıkacaktır. Gelin bu davadan vazgeçelim.

Askerî hazırlıklar konusunda söyleyecek birçok sözler vardır. Yalnız, Sayın Ülman'ın ifade etmiş olduğu gibi; «Amerika razı oldu çıktık, Amerika razı olmadı çıkmadık» şeklinde meseleye yaklaşırsak, ileride gruplar arasında, partiler arasındaki sürtüşme daha da şiddetlenerek devam edecektir ve yarar getirmeyecektir. Kıbrıs'a çıkarma yapılması mevzuunda Amerika şayet müsaade vermemişse; hangi mektupta, kimin mektubuyla müsaade vermediği, Jonson'un mektubuyla müsaade vermediği ve o zamanın hükümetinin başı olan Sayın İnönü'nün, rahmetli İnönü'nün hükümetinin mevcut olduğunu mu beyan etmek istiyorsunuz diye değerli arkadaşım Sayın Ülman'a soru sormak, tevcih etmek zarureti hasıl olur.

ALİ SANLI (Burdur) — Cyrus Vance, Cyrus Vance...

ORHAN OĞUZ (Devamla) — Onun için, bu meseleleri lütfen terk edelim, bırakalım ve bu millî meselede birleşelim. Çünkü bu, parti meselesi olmaktan çıkmış, millî bir mesele, bir devlet politikası haline gelmiştir. Bugün Kıbrıs'ta, güvenoyu alamamış bir Hükümet dahi, başarılı neticeler istihsal etmektedir; onbin Türk'ü kurtarabilmektedir, Federe Türk Devletini kurabilmektedir, diğer önemli anlaşmaları yapabilmektedir. Bunu teşekkürlerimle, şükranlarımla yadetmek istiyorum. Bu vesile ile Hükümetin bu konudaki başarısını da tebrik ederek belirtmek istiyorum ve kendilerini kutluyorum.

BAŞKAN — Süreniz doldu efendim.

ORHAN OĞUZ (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, geçen sene, «Türkiye dış politikada yalnızlığa doğru itiliyor.» demiştim, grup adına yapmış olduğum konuşmamda. Maalesef, hadiseler beni haklı çıkarıyor intibaını vermektedir. Bütün bu gelişmeler karşısında Adalet Partisinin bir ferdi olarak, Yüce Meclisin bir milletvekili olarak istirhamım; Türkiye'nin bu konularda, dış politika konusunda akılcı, maceradan uzak, dikkatli bir yolu seçmesidir. Bu durum ve şartlar her zamandan daha fazla birlik ve beraberlik içinde olmamızı ortaya koyuyor, bu zarureti ortaya koyuyor. Bu birliğin korunmasına bütün arkadaşlarımın itina göstermesini istirham ediyor, gerektiğinde en büyük fedakârlığı yapmaya hazır olduğumuzu dosta, düşmana anlatmamızı istirham ediyorum, saygılar sunuyorum değerli arkadaşlarım. (A. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim sayın Oğuz.

HALÛK ÜLMAN (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın Profesör Oğuz'un yaptığı konuşmada, benim söylediğim sözlerin yanlış bir biçimde anlaşıldığı ve aksettirildiği kanısındayım. Bu konuda bir tavzih yapmama müsaade eder misiniz?

BAŞKAN — Nasıl efendim?

HALÛK ÜLMAN (İstanbul) — Amerika müsaade etmedi, çıkmadınız, çıkılmadı...

BAŞKAN — Hayır efendim. Sayın Oğuz; daha evvel Kıbrıs'la ilgili meseleler nedeniyle, Johnson'un mektubu nedeniyle, birtakım geride kalmış hadiseleri ele almanın zamanı geçmiştir..

HALÛK ÜLMAN (İstanbul) — Bana atıf yaparak söyledi, bu meseleleri ele almıştım.

BAŞKAN — Hayır efendim; «Size de böyle bir soru sormak lüzumunu hissediyorum.» dedi. Sizin fikirlerinize değişik bir fikir izafe ettiği kanısında değilim.

HALÛK ÜLMAN (İstanbul) — Ben, Jonson'un mektubundan konuşmam sırasında bahsetmedim.

BAŞKAN — Etmediniz, kendileri bahsetti efendim.

Efendim, tasarı üzerindeki müzakereler tamamlanmıştır.

Bölümlere geçilmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bölümleri okutuyorum efendim.

D) DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI BÜTÇESİ

Bölüm		Lira
101	Genel Yönetim ve destek hizmetleri	67 955 100
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
111	Dış politikanın yürütülmesi	568 311 800
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
112	Dış temsil hizmetlerinin düzenlenmesi ve yürütülmesi	381 701 050
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
900	Hizmet programlarına dağıtılamayan transferler	123 297 510
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

Bu suretle muhterem arkadaşlarım, Dışişleri Bakanlığının 1975 yılı bütçesi de Meclisimizce kabul edilmiş bulunmaktadır.

Bütçenin hayırlı olmasını, Dışişleri Bakanlığımızın dış politikadaki başarılı çalışmalarının devamını, Meclisimiz adına temenni ediyorum efendim.

DIŞİŞLERİ BAKANI MELİH ESENBEL — Teşekkür ederiz.

BAŞKAN — Bu arada, Sayın Çıtırık, siz hakkınızda uyguladığım «Uyarı» cezası konusunda savunma bakımından söz istemiştiniz. Buyurunuz efendim, söz hakkınızı münhasıran savunmanıza ayırmanızı ve o ölçüler içinde kullanmanızı rica ediyorum.

OSMAN ÇITIRIK (Adana) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin saygıdeğer üyeleri;

Sayın Başkanım, hiçbir zaman sizin bitaraflığınızdan şüpheye düşmedim, bana «Uyarma» cezası vermede belki haklı olabilirsiniz.

Sayın Kazan, burada Grupu adına konuşurken; «Camiler bombalanacaktır» şeklinde Malatyalı müminlerin tahrik edildiğini söyleyerek, suçun, onları tahrik edenlerde olduğunu bildirdiler. Ben de, «Camiler sizin himayenizde mi?» diye sordum; siz de haklı olarak bana «Uyarma» cezası verdiniz.

Şimdi aynı sonuca geliyoruz : Mademki Malatya'daki olayları karşı grupun tahrikine bağlamaktadır Sayın Kazan, öyle ise Sayın Kazan da beni tahrik etmiştir ve ben de oturduğum yerden onun tahriki karşısında, «Camiler sizin himayenizde midir?» şeklinde sormuşumdur.

Benim kastım, camilerin, Allah'ın kutsal ibadet yeri olan bu yerlerin politikaya alet edilmemesidir. Bu ülkenin ulusunun % 90'dan fazlası çok şükür müslümandır. İslâmiyet bu ülkede kimsenin inhisarında değildir. Müslüman olmak için Meclis mescidinde namaz kılmak gerekmez. Buradan başka yerlerde de namaz kılanlar vardır, onlar da müslümandır.

BAŞKAN — Pek tabiî efendim. Sayın Çıtırık...

OSMAN ÇITIRIK (Devamla) — Tamam, bitiriyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Savunmanızı tamamladınız.

OSMAN ÇITIRIK (Devamla) — Tamamlamak üzereyim.

BAŞKAN — Teşekkür ediyorum, «Uyarı» cezanızı da kaldırdım efendim, buyurunuz.

OSMAN ÇITIRIK (Devamla) — Çok teşekkür ederim. Bitaraflığınızdan hiçbir zaman şüpheye düşmedim.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim, teşekkür ederim. (C. H. P. sıralarından alkışlar.)

C) ÇALIŞMA BAKANLIĞI BÜTÇESİ

BAŞKAN — Programımız gereğince, Çalışma Bakanlığının 1975 yılı bütçe tasarısı üzerindeki müzakerelerine başlayacağız.

İlgili Bakanın ve Komisyonun yerlerini almasını rica ediyorum.

Çalışma Bakanlığı bütçesi üzerinde; Millî Selâmet Partisi Grupu adına Sayın Lütfi Köktaş, Demokratik Parti Grupu adına Sayın İhsan Arslan, Cumhuriyet Halk Partisi Grupu adına Sayın Abdullah Baştürk, Cumhuriyetçi Güven Partisi Grupu adına

Sayın Mehmet Altmışyedioğlu, Adalet Partisi Grupu adına Sayın Fikri Pehlivanlı söz almışlardır.

Şahısları adına; sayın Remzi Yılmaz, sayın Feyzullah Değerli, sayın Halil Karaatlı, sayın Hasan Zengin, sayın Cavit Erdemir, sayın Şevki Erek, sayın İlhan Aytekin, sayın Ömer Kahraman, sayın Vecdi İlhan, sayın İlhami Çetin, sayın Asri Ünsrü, sayın Kemal Ataman ve sayın Fuat Eyüboğlu söz almış bulunmaktadırlar.

Söz, Millî Selâmet Partisi Grupu adına sayın Köktaş'ındır.

Sayın Köktaş, buyurunuz.

M. S. P. GRUPU ADINA LÜTFİ KÖKTAŞ (Trabzon) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; sözlerime başlamadan önce hepinizi Millî Selâmet Partisi Grupu adına saygıyle selâmlarım.

Muhterem milletvekilleri, Çalışma Bakanlığı Teşkilât Kanununun ifade ettiği gibi, Çalışma Bakanlığının görevi; çalışma hayatının düzenlenmesi, çalışanların yaşama seviyelerinin yükseltilmesi, çalışanlarla çalıştıranlar arasındaki münasebetlerin yurt yararına düzenlenmesi, çalışma gücünün memleket hayrına azamî verime ulaştırılmasını ve sosyal güvenliğin sağlanmasını temin etmektedir.

Türk Devleti, sosyal bir hukuk Devletidir. Sosyal hukuk devleti, insanın mutluluğunu hedef alan devlettir. Sosyal hukuk devleti, cemiyet içinde ekonomik bakımdan zayıf olanı himaye eden gerekli tedbirleri almalıdır. Ancak bu himaye, hiçbir zaman, meşru çalışan özel teşebbüsü ezmek anlamına gelmemelidir.

Çalışma Bakanlığı ve bu Bakanlığa bağlı İş ve İşçi Bulma Kurumu, kuruluşlarından bu yana memleketimizdeki işsizliğe çare aramaktadır. Nüfusumuz dünya nüfusuna nazaran hızla artmaktadır. Yapılan tahminlere göre, nüfusumuz her yıl ortalama 1 milyon artmaktadır. Her yıl takriben 400 000 kişi işgücüne katılmaktadır.

Her ülke, gücü yönünden çalışma iktidar ve ihtiyacında olan insanlarına iş sahaları açma gayreti içindedir, yani «emek» arz ve talebini denge haline getirmeğe çalışmaktadır. Buna, tam istihdam denmektedir. Tam istihdamı sağlayan devlet, işsizlik meselesini halletmiş sayılır; aksi halde, o memlekette işsizlik mevcut demektir.

Eğer bir ülkede çalışmak isteyen, çalışacak olan iş bulamıyorsa, çoluk çocuğunun nafakasını temin edecek iş imkânını bulamayan muhtaç insan varsa, o ülkede huzur ve refahtan, sosyal güvenlikten bahsetmeye imkân yoktur.

Türkiyemiz esasen, yer yüzünde nüfusuna oranla en fazla evlâdını iş için dış ülkelere göndermiş, buna rağmen en fazla oranda işsiz bulunan ülke durumundadır. İstihdam meselemiz en mühim sorunumuzu teşkil etmektedir. Dış ülkelerde çalışan işçilerimizin geri dönmesi gereği ve bu yoldaki baskıların artması, istihdam meselemizin ehemmiyetini büsbütün artırmaktadır. Ekonomisi büyük ölçüde tarıma dayalı bir ülke olan Türkiyemizde halkımız yönünden bu durum bugün her zamankinden daha büyük ehemmiyet arz etmektedir. Bunun için süratla entansif ziraate; ilmî, sulu, makineli ve gübreli ziraate geçmemiz gerekmektedir. Bu tarz ziraate geiçldiğinde, daha az insanla çok daha fazla istihsal yapılabileceğinden, ziraî sahada çalışanların adedinin azalması tabiî olacaktır. Dolayısıyle tarım sahasında çalışan nüfusun, tarım geliştikçe sanayi sahasında iş bulmak mecburiyeti doğmaktadır.

Bütün bunların neticesi, memleketimiz için en önemli bir mesele olan istihdam problemimizi halletmek için yeni iş sahaları temin etmeye mecbur kalacağız.

Bugnü memleketimizde açık ve gizli işsiz sayısının 3 milyon civarında olduğu söylenmektedir. Kısaca, yukarıda anahatlarıyle belirtmeye çalıştığımız sanayileşme davamızın, Türkiyemiz için ne kadar hayati bir konu olduğu, zamanımızda her zamankinden daha çok anlaşılmaktadır.

Yıllardır işbaşında bulunan iktidarların takip ettikleri yanlış, isabetsiz ekonomik politika, memleketimizi yokluk, pahalılık ve işsizliğe sürüklemiştir. Pahalılık, baş aişçilerimiz olmak üzere çeşitli gelir gruplarının tasarruflarını elinden almış, enflasyon hızı artmış, pahalılık çekilmez bir hal almıştır. Sanayileşmiş dış ülkelerde olduğu gibi, yurdumuzda da yeni birtakım problemlerin doğmasına sebep olmuştur. Bunların başında iş kazaları ve meslek hastalıkları gelmektedir.

Memleketimizde iş kazaları ve meslek hastalıkları yüzünden meydana gelen maddî ve manevî kayıplar yüksek bir seviyeye ulaşmıştır. Yurdumuzdaki iş kazası oranı, Batı ülkelerine nazaran daha fazladır. Hızlı sanayileşen devletlerde iş kazaları oranı yüksek olmaktadır. Batı ülkelerinde sanayileşme devresinde yüksek olan iş kazaları, alınan tedbirlerle bir hayli azaltılmıştır. Çalışma Bakanlığınca alınması gerekli köklü tedbirlerle, memleketimizde de iş kazalarının asgarî hale getirilmesi sağlanmalıdır.

Çalışma hayatı ve sanayi hareketleri, getirdiği refahın yanında, insan hayatı bakımından müteaddit riskleri de beraber getirmektedir. Bu meyanda, işçi-

nin sağlık ve sıhhatinin murakabesi, çalışma şartlarının ıslahı, işyerinin teknik, biyolojik, tıbbî ve sosyal problemleri ve işçinin psikolojik konularına eğilen ve Batı ülkelerinde bulunan «iş hekimliği» müessesesi kurulmalıdır.

İşçi terfi sistemi geliştirilmeli ve işçi kıdem tazminatı 15 günden 30 güne çıkarılmalıdır. Ancak, kıdem tazminatlarının her yıl işverenin kasasından çıkarak, bir kıdem tazminatı fonunda toplanmasını temin eden bir sistem getirilmelidir. Kıdem tazminatları işverenin kasasında kalırsa, işverenin iflâsı veya malî sıkıntıya düşmesi halinde, işçinin bu haklarını elde etmesi tehlikeye düşer.

Dış ülkelerde çalışan işçilerin dövizlerinin kanalize edilerek yurt kalkınmasına yararlı ve itimada şayan iş alanları açılması, ve işçilerimizin de, açılan yeni iş alanlarında ortaklık suretiyle iştiraklerinin temin edilmesi en halisane temennimizdir.

Yurt dışında çalışan işçilerimizin çözümlenmesi gerekli birçok problemleri vardır. Bu problemlere Hükümetimiz ciddî bir şekilde eğilmelidir. Her an geri dönmesi mukadder olan işgücünün, yurt içinde çalışmalarını temin edecek yatırımlara yönelecek tedbirler şimdiden alınmalıdır.

Dış ülkelerde bulunan işçilerimizin çocuklarının eğitimleri için gerekli ve yeterli imkânlar temin edilmelidir. Millî ve dinî eğitimleri mutlaka ve düzenli bir şekilde Hükümetimiz tarafından sağlanmalıdır.

Yurt dışındaki işçilerimizin yabancı ve muzır ideolojilerin etkisinde kalmamaları için, Hükümetimizce mutlaka gerekli tedbirler alınmalıdır. Bugün Türk işçisini yabancı ve sol ideolojilere alet etmek isteyen zararlı cereyanlar mevcuttur. Ancak, memnuniyetle ifade etmek isterim ki, Türk işçisi yabancı ideolojilere itibar etmemiş, komünizme ve diğer zararlı cereyanlara her zaman karşı çıkmasını bilmiştir.

Türk işçisi, hür demokratik rejime bağlıdır. Çünkü, işçi hakları ancak hür demokratik rejimde sağlanabilir. Esasen, Türkiye'de işçi hakları kavga ile elde edilmemiştir. Bu hakların elde edilmesinde yıkıcı solun hiç bir payı olmamıştır. Türk işçisinin büyük çoğunluğu sınıf kavgasını değil, sosyal barışı gaye bilen demokratik milliyetçi kuruluşların etrafında toplanmıştır.

Yurt dışında bulunan işçilerimizin ve çocuklarının dinî eğitim ve ihtiyaçlarının temin edilmesi bakımından, her çalışma ataşeliği nezdinde yeteri kadar din görevlisi bulundurulmalıdır. Öğrendiğimize göre, halen yurt dışında bu maksatla 10 adet din görevlisi bulundurulmaktadır. Yurt dışında 1 milyondan fazla işçi vatandaşımız bulunduğu nazara alınarak, din görevlisi sayısının bu miktara yetecek seviyeye getirilmesi sağlanmalıdır.

Yurt dışında 1 milyondan fazla vatandaşımızın işçi olarak bulunduğu gözönüne alınarak, memleketimizde yapılacak olan genel seçimlerde iştiraklerini sağlayacak şekilde seçim kanunlarında gerekli değişiklik yapılmalıdır.

1975 yılında Libya'ya işçi gönderme imkânı doğmuştur. Bu sebeple, yeni bir yurt dışı istihdam meselesi ortaya çıkmış bulunmaktadır. Libya'ya işçi gönderilmesini düzenlemek amacı ile Libya Arap Cumhuriyeti ile imzalanan işgücü Sözleşmesi ile bu ülkede çalışacak işçilerimizin sosyal güvenlikleri teminat altına alınmalıdır.

Tarım İş Kanunu bir an evvel çıkarılarak, bu kesimde çalışanların da sosyal güvenliği sağlanmalıdır.

Bugün hâlâ, büyük şehirlerimizde çalışan ve sayıları hayli büyük olan kapıcı ve kalorifercilerin çalışma şartlarını ve sosyal güvenliklerini düzenleyen bir tüzük çıkarılmamıştır. Bu boşluk giderilmelidir.

Değerli milletvekilleri, Çalışma Bakanlığı bütçesi üzerinde görüş ve temennilerimizi burada bitirirken, 1975 malî yılı bütçesinin Bakanlığa ve memleketimize hayırlı olmasını diler, Millî Selâmet Partisi Grupu adına Yüce Meclis üyelerine saygılar sunarım. (M. S. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Köktaş.

Demokratik Parti Grupu adına Sayın İhsan Arslan, buyurunuz efendim. (A. P. sıralarından alkışlar.)

D. P. GRUPU ADINA İHSAN ARSLAN (Yozgat) — Teşekkür ederim Adalet Partililer.

Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Çalışma Bakanlığının 1975 malî yılı bütçesi üzerinde Demokratik Parti Grupunun görüşlerini, eleştiri ve dileklerini belirtmek üzere huzurunuza gelmiş bulunuyorum. Sözlerime başlamadan önce hepinizi ve Çalışma Bakanlığı mensuplarını saygıyle selâmlıyorum.

Türkiye'nin kalkınması ile ilgili olarak emek - sermaye ilişkilerinin ortaya koyduğu sorunları, ekonomik ve sosyal gerçekleri objektif bir değerlendirmeye tabi tutmak zorundayız..

Çalışma Bakanlığı, çalışanlar ve çalıştıranlar arasındaki ilişkileri düzenlemek ve Türkiye'nin gerçek-

lerine ayak uydurmak durumunda olan Bakanlıktır. Bu Bakanlık sektörel bir bakanlık değildir; buna mukabil, gerek kamu ve gerekse özel kesimdeki tüm faaliyetlerle ilgilidir.

Ülke yararına işçi - işveren arasındaki uyumluluğu yaratmak ve genel çalışma gücünün refah düzeyini artıracak yolda verimli hale getirilmesi bu Bakanlığın amacıdır.

Günümüz Türkiyesinde TRT'de ve basında kendisinden en çok bahsedilen işçi hareketleri ve ona dayalı işçi - işveren münasebetlerini bu müzakeratta mümkün olduğu kadar dile getirmeye çalışacağım.

Muhterem arkadaşlarım, işverenlerin, çalışan insanlara insanca yaşamak imkânını vermek; onun, alınterini, göznurunu emeğine katarak servetine güç kattığının hakşinaslığını göstermesi lâzımdır. İşverenlerle çalışanlar arasında âdil ve dengeli bir köprünün kurulması millî ekonomimize güç kazandıracaktır. Bunun yanı sıra, işverenle çalışanın mutlaka huzura, istikrarlı bir döneme girmesini de şart görüyoruz. Hele son yıllarda işveren ve işçi arasındaki ihtilâfların dalgalanmaya terk edilmesi, memleket ekonomisi üzerinde üretimi düşürmekle kalmıyor, kalkınma hızımıza küçümsenmeyecek ölçüde tesir ediyor.

İşçi ve işveren arasında sık sık meydana gelen ihtilâfları mutlaka kısa bir zamanda ve tarafları incitmeyen âdil bir biçimde çözüme bağlamak gereklidir. Çünkü, vakitli vakitsiz hak istemleri karşısında, ister kamu, ister özel sektörün olsun, fabrikaları kapatılıyor, milletçe daha hızlı dönmesinin ve daha çok üretmesinin hasretini çektiğimiz çarklar, dar ve kritik bir dönemde durduruluyor. Geçirdiğimiz yılda örfî idare kumandanlarının aracı olduğu birçok vakıaya şahit olduğumuz, hepinizin yüksek malumudur.

Bunu söylemem, çalışanın hak istemesini kınadığım için değildir. Üstelik, işvereni kayırma manasına da alınmamalıdır. Fedakâr, mütevekkil Türk işçisi kardeşlerimizin, bugüne kadar olduğu gibi, bundan sonra da vatanımızın, milletimizin âli menfaatları yanında olacağından asla şüphemiz yoktur.

Bağlı oldukları kuruluşların içinde istisna kabul ettiklerimizin eğri, çarpık, servet düşmanlığı fikir ve eylemlerine, sapık ideolojilerine sureti katiyede itibar etmeyeceklerine olan inancımız tamdır.

Kaldı ki, Türk işçisi yabancı ülkelerde bile tarihine, köküne, millî asaletine sımsıkı bağlı kalmanın şerefli örneğini vermek suretiyle göğsümüzü kabartmıştır.

Muhterem arkadaşlar, Türkiye'de çalışanların birçok ciddî sorunları olduğunu itiraf etmek icap eder. Bunların başında, başını sokacak bir sıcak yuvaya kavuşmasından tutunuz da, kıdem tazminatı, Tarım ve Orman İşçileri Kanunu ve vasıflı işgücü yetiştirecek çırak, kalfa ve ustaların eğitimi kanununu sıralayabiliriz. Bu kanunların çıkartılmasının önemine işaret etmeyi de vazife biliyoruz, bu da Yüce Meclisimizin vazifesi cümlesindendir.

Muhterem arkadaşlar, Türkiye'de işçi hakları, daha doğrusu sosyal haklar hiçbir zaman kavga ile elde edilmemiştir. Devletimiz hukuk devletidir, hukuk içinde gerekli tedbirleri almıştır ve bundan böyle de alacaktır. Hukuk Devleti, insanların mutluluğunu hedef almıştır. Sosyal hukuk Devleti toplumu himaye edici, kulu köle olmadan, insanca bir güven içinde yaşama tedbirleri alan Devlettir. Bir taraftan işsiz vatandaşımıza iş, çalışanların, emek sahibinin hakkını teslim ederken, diğer taraftan sermayeyi, hür teşebbüsü koruyan ve kollayan bir sistemdir, hukuk Devleti. Çalışan insan elbetteki emeğinin değerini bir lütuf ve iane olarak değil, bir hak olarak alacaktır.

Hemen belirtelim ki, haksızlığa uğrayan, geleceğinin endişesi içerisinde bulunan, istismar edilen bir işçinin hayata bağlanması, işyerine verimli olması düşünülemez. İşçi de, işveren kadar izzetinefsine sahiptir, onun korunmasında titizdir. Yaşayan insan, mutlaka, ayakta durabilmesi için bir iş sahibi olmalıdır. Hele, evli çoluk çocuk sahibi ise, ihtiyaçlarını karşılayacak bir geliri de yoksa, onun için yaşamak bir azaptan başka mâna ifade etmez. İş bulamayan, çalışma imkânını elde edemeyen, tenceresini kaynatmaktan yoksun, ekmek parasından mahrum, muhtaç duruma düşmüş olanların çoğalması, sosyal felâketlerin en büyüğüdür. Kendisi rahat yüzü görmediği gibi, çevresini de, toplumunu da huzursuz eder. O ülkede Devletine karşı genel bir güvensizlik duygusu yaratır. İşte o zaman, memlekette asayiş ve istikrar kalmaz, müesseseler rayından çıkar.

Sayın milletvekilleri, yüreğimizi sızlatan ve zannediyorum ki, hepimizin her gün başına gelen, vatandaşlarımıza iş bulma gayretlerimiz az denecek kadar olumlu sonuçlara varmaktadır. İş isteyene iş bulamadığımız zaman vicdan azabı çektiğimiz doğrudur, hepinizin başındadır. Her gün ve hatta her yıl sayıları kabaran işsiz vatandaşlarımızın durumu, cidden endişe verecek vehamet kesbetmektedir. Anadoludan gelen yığın yığın vatandaşlarımız, iş bulmak için günlerce çalmadık Devlet kapısı bırakmamaktadırlar. Bunun dışında, yabancı ülkelere, evini barkını, yurdunu yuvasını bırakıp gitmeye gönüllü hazır-

lanan yüzbinlerce işçi, İş ve İşçi Bulma Kurumu kapılarında sıraya girmektedirler. Üzüntü ile ifade edeyim ki, bilhassa geçirdiğimiz yıllarda ve hele durmadan artan nüfusumuzun hızı karşısında, Allah Türkiye'mize bir kapı açmazsa, hükümetlerimiz tutarlı ve ömürlü bir yol seçmezse, bu masum vatandaşlarımızın geleceğini endişe ile takip etmek mecburiyetindeyiz.

Yurt içi işçi sorunlarının tablosu, görüyorsunuz ki, hiç olumlu değildir. Yurt dışı işçi sorunu da çok hazindir. Kısaca belirtelim ki, Türkiye'miz için son petrol krizinden sonra yabancı ülkelerdeki çalışan işçilerimizin işyerlerinin kısıtlanması ve daha kötüsü, Türkiye'den, bilhassa Almanya'ya gitmek için sıra bekleyen işçi talebinin azlığı bir talihsizliktir.

1973 yılında 135 800 işçimiz yabancı ülkelere gönderilmişken, 1974 yılında ancak 20 211 işçimiz istenme imkânına kavuşmuştur. Döviz akışının da önemli şekilde durduğunu maalesef görüyoruz.

Detayına inmeden, rakam vermeden kısaca arz edeyim. Yalnız Almanya'da çalışan işsizlerimizin sayısı, mevzubahis bunalım nedeniyle, % 8'e ulaşmış olmaktadır. Bu mağduriyetteki yegâne tesellimiz, Çalışma Bakanlığının bununla ilgili raporundan anlaşıldığına göre, vatandaşlarımızın işsizlik yardımından faydalanmakta olduklarını, çalışma ataşeliklerimizin sarf ettikleri çaba ile bunun mümkün olduğu sevindirici bir haberdir.

Kısaca temas ettiğim bu iç açıcı olmayan hususlardan sonra ilk akla gelen tedbir, bizi bütün kaynaklarımızla yatırıma ve sanayileşmeye yöneltmek, hiç değilse işsizlik problemini önleyebilmek için yeni istihdam kapıları açmak olmalıdır. İşte bunun içindir ki, el emeğini değerlendirebilecek işyeri, çalışma sahası açılmalı ki, işçi iş bulabilsin. Bu daha çok, özel sektörü ve kamu sektörünü ürkütmeden, iş adamına güven vererek daha çok iş bulmak politikasını hükümetlerin benimsemelerine dayanır.

Değerli milletvekilleri, Demokratik Parti olarak biz daima işçi bütünlüğü fikrinin yanındayız. Hangi siyasî kanaatı taşırsa taşısın, Türk işçisinin haklı mücadelesinin yanında olmaya devam edeceğiz. Şimdiye kadar nasıl helâl ekmeğin yanında olmuşsak, bunun yanında helâl kazancın da yanında olmaya kararlıyız. Yalnız, Türk sendikacılığını haklı davasından saptıran, kendisine vasıta olarak kullanma niyet ve davranışlarının her zaman karşısında olacağız.

Sözlerimin sonuna geliyorum. Bu arada, müsaadenizle bir, iki noktaya daha değinmek istiyorum.

Dış ülkelere giden işçilerimiz, hiçbir zaman lâyıkı veçhile, gelip geçen iktidarlarımızdan hakettikleri hizmeti ve himayeyi görememişlerdir. Kalkınmamıza büyük katkıda bulunan, döviz rezervlerimizi doldurup taşıran bu mâsum vatandaşlarımız kendi hallerine, adeta sahipsiz şekilde terk edilmişlerdir. Bundan daha hazini, dişinden tırnağından artırıp yurduna, yuvasına temelli veya izinli, döndüğü zamanlarda getirdiği dövizleri har vurup harman savurmasına hükümetler göz yummuş; onları, parasına gelir getirecek faydalı yatırımlara yöneltmek yerine, bir başıboşluğun içerisinde, bu dövizlerin kâr getirmeyen ölü yatırımlarda çarçur edilmesine seyirci kalmıştır.

Kendi memleketinde kendi parası ile kendine iş bulma imkânını yaratma gücünü hiçbir hükümet verememiş; inandırıcı, rantabl plan ve programa dayalı yatırımlara bu kıymetli dövizleri aktarma becerikliliğini gösterememiştir. Bunun yanı sıra, bazı kooperatif kurucularına bazı açıkgözlere inanıp paralarını teslim etmiş ve sonunda tatlı hayalleri hüsrana dönmüştür.

Şurası muhakkak ki, Türk işçisi Türkiye'de yatırıma gitme azmini kaybetmiş ve güvencesini tüketmiştir.

Diğer önemle üzerinde durulacak bir husus da şüphesiz, son günlerde dost Libya Devleti ile yaptığımız işçi gönderme ilişkisidir. Vatandaşlarımıza yeni bir ümit kaynağı haline gelen ve hayırlı olacağına inandığımız bu şerefli Müslüman Libya Devleti ile anlaşmalarımızın daha ileri gitmesi hususunda hükümetimizden ve Bakanlığımızdan beklediğimiz başarı halisane temennimizdir.

Diğer komşu ve dost Arap ülkeleri ile de bu nev'i anlaşmalara girmelerini hayırlı görüyorum.

Üzerinde müzakeresini yaptığımız Çalışma Bakanlığının, çok çeşitli ve geniş kapsamlı sosyo - ekonomik gelişiminde, bünyesinde topladığı sorunların çözümü ile Devlet yapımızda âktif bir yeri olduğunu da söyleyebilirim.

Muhterem arkadaşlar, kısaca, mevzuumla ilgili olmadığı halde, bugünkü Dışişleri Bakanlığı bütçesinden sonra devamlı takip ettiğim ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin içinde bulunan saygıdeğer milletvekillerinin ve partilerin, memleketin yalnız Çalışma Bakanlığının dile getirmek durumunda olduğumuz ve cidden buna benzer Türkiye'nin birçok sorunları, birçok meseleleri varken; adeta partilerin; «Sen şunu yaptın, ben bunu yaptım, sen bana sataştın, ben sa-

na cevap vereceğim, yok sen bana sataştın, ben sana cevap vereceğim» lâfları ile, bu Meclisin çok önemli saydığım günlerini harcamaktan başka elimize hiçbir şey geçmiyor.

Ben, yeni gelen bir milletvekili olarak, bir köylü çocuğu olarak bunu üzüntü ile takip ediyorum. Bir hizmet yaptığımıza, bir hizmetin çabası içerisinde bulunduğumuza inanmıyorum ve önemle bu konu üzerinde duruyorum. Bu milletin bizi kınaması, daha çok kınayacağı hale gelmesi karşısındaki takınacağımız tavır, Meclis çalışmalarımızın değil, Çalışma Bakanlığının içerisindeki bu ele aldığımız konular bütün bakanlıklarımızın, memleketin çözüm bekleyen âcil meseleleri üzerinde vatandaşlarımızın tedirgin olduğu; hele son yıllarda hayat pahalılığı karşısında omuzuna binen yüklerin hafiflemesi, onlara bir ekmek kapısı bulma, onlara insanca yaşama imkânlarının verilmesi üzerindeki çabalarımız çok kısır parti mücadeleleri, parti çekişmeleri içerisinde geçiyor.

Bu itibarla; bir milletvekili arkadaşınız olarak, artık bırakalım bu parti mücadelelerini, Meclisin içerisinde bize fayda getirmeyen bu kısır parti çekişmelerinde birbirlerimize cevap vermek durumunda olmayalım. Memleketin bu meselelerini; bakın şu Mecliste sayısı yirmiye çıkmayan milletvekili karşısında konuşuyorum. Sayısı yirmi civarında olan milletvekili ... Cidden, Türkiye'de sayısı 8 - 10 milyonu bulan, ekmek isteyen, «Fukarayım, bana iş bulun» diyen, hergün kapılarımızı çalan, evlerimize gelen, daire daire, müessese müessese bizi koşturan vatandaşlarımızın bu dertleriyle ilgili bir Bakanlığın bütçesinde 20-25 kişi vardır.

BAŞKAN — Süreniz doldu, Sayın Arslan.

İHSAN ARSLAN (Devamla) — Her bakanlıkta bu böyle oluyor; ya milletvekili olarak buraya gelip, bir talebe gibi Meclise devam etmeyi kendimize mecbur kılalım, ya da miting meydanlarında; sen beni seç, ben her işimi bir tarafa atacağım, doktorsam muayenehaneye gitmeyeceğim, mühendissem atelyeme gitmeyeceğim, hukukçuysam, Meclisi bir tarafa bırakıp cübbeyi giyip hâkimin huzurunda davamı takip etmeyeceğim, demek durumunda kalmayalım. Politikacı, vatandaşlarımızın karşısında çirkin bir görüntü içerisinde değerlendirilmektedir.

Hepinize saygılar sunuyorum, muvaffakiyetler diliyorum arkadaşlarım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Arslan.

Muhterem arkadaşlarım, malumlarınız olduğu üzere, bugün programımızda 5 bakanlık bütçesi bulunuyor. Bu nedenle, saat 21.00'den sonra da mesaiye devam etmek zarureti vardır. Ara verme zamanımıza çok az bir süre kaldı. Sözcü arkadaşımızın da sözünü kesmiş olmamak için, saat 21.00'de devam etmek üzere, Birleşime ara veriyorum efendim.

Kapanma saati : 19.25

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma saati : 21.00

BAŞKAN : Başkanvekili Kemal Ziya Öztürk

DİVAN ÜYELERİ : İdris Arıkan (Siirt), İlhami Çetin (Yozgat)

BAŞKAN — Millet Meclisinin 44 ncü Birleşiminin 3 ncü oturumunu açıyorum.

IV — GÖRÜŞÜLEN İŞLER (Devam)

C) ÇALIŞMA BAKANLIĞI (Devam)

BAŞKAN — Çalışma Bakanlığı bütçesi üzerindeki müzakerelerimize devam ediyoruz.

Söz sırası, Cumhuriyet Halk Partisi Grupu adına Sayın Abdullah Baştürk'ündür.

Buyurun Sayın Baştürk.

C. H. P. GRUPU ADINA ABDULLAH BAŞTÜRK (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Cumhuriyet Halk Partisi Grupunun Çalışma Bakanlığı bütçesi ile ilgili görüşmelerini, görüşlerini ve eleştirilerini belirtmek için huzurunuzdayım.

Hepinizin bildiği gibi Çalışma Bakanlığı, 1946 yılında. Cumhuriyet Halk Partisinin iktidarda olduğu bir dönemde kurulmuştur. 4841 sayılı Yasa ile kurulan bu Bakanlığın amaçları o zaman şöyle saptanmıştır:

Çalışma hayatını düzenlemek, çalışanların yaşama seviyesini yükseltmek, çalışanlarla çalıştıranlar arasındaki ilişkileri düzenlemek, ülkedeki çalışma gücünü, genel refahı artıracak biçimde verimli kılmak, tam çalışmayı ve sosyal güvenliği sağlamak.

Bundan çeyrek yüzyıl öncesinin şartlarına göre, oldukça ileri amaçları gerçekleştirmeyi öngören bu Bakanlık, kabul etmek gerekir ki, kuruluşundan bu yana, Türk çalışma hayatında önemli aşamaların gerçekleşmesini sağlamıştır. Ne var ki, 1946'dan bu yana çalışma hayatımızdaki köklü değişmeler, gene partimizin iktidarda olduğu 1963 yılında çıkartılan Sendikalar Kanunu, Toplu Sözleşme ve Grev kanunları bu Bakanlığın amaç ve görevlerinin tek bir bakanlık olarak bünyesinde gerçekleştirmesini olanaksız hale getirmiştir. Özellikle sosyal güvenlik sorunlarının kapsamının büyük gelişmeler göstermesi, sosyal güvenliği sağlama amacının Çalışma Bakanlığı amaçları ve görevleri arasından çıkartılıp, kurulacak yeni bir bakanlığın görevleri arasına sokulmasını gerektirmiştir.

Bu kürsüden, bundan iki yıl önce gene Çalışma Bakanlığı bütçesini Cumhuriyet Halk Partisi Grupu adına eleştirirken, ileri sürdüğümüz bir önerinin, yarım yamalak da olsa gerçekleşmesinden duyduğumuz memnuniyeti belirtmek isteriz.

1973 malî yılı bütçesini eleştirirken şöyle demiştik: Belirtmek istediğimiz bir husus da sosyal güvenlik kurumlarının yönetimindeki dağınıklıktır. İleride millî bir sosyal sigortaya, tüm vatandaşlarımızı kapsayan bir güvenlik sistemine gidilmeli, Emekli Sandığı, Bağ -Kur ve Sosyal Sigortalar Kurumu, Sosyal Güvenlik Bakanlığı olarak örgütlenmelidir.

Anayasa ölçüleri içinde geçerliliği ve tutarlılığı bizce açıkça şüpheli olan Sadi Irmak Hükümetinin kuruluşu sırasında henüz bir kuruluş yasası olmasa da Çalışma Bakanlığı amaçları arasında olan sosyal güvenliği sağlama işini, yeni kurulan bir Sosyal Güvenlik Bakanlığına aktarmış olmasını olumlu bir adım saydığımızı belirtmek isteriz.

Çalışma Bakanlığı, kuruluş amaçlarından ayrılarak, ayrı bir bakanlık bünyesinde gerçekleştirilecek sosyal güvenlik konusundaki çalışma ve çabaların da, en azından Çalışma Bakanlığı amaç ve görevleri kadar önemli olduğunu belirterek, eleştiri konumuz Bakanlığın kuruluş yasasıyle tespit edilmiş, belli başlı amaçlarını hatırlatmakta yarar vardır.

Çalışma Bakanlığı sanayi, hizmetler ve tarım kesimini kapsayan, tüm ekonomimizin ihtiyacı olan vasıflı işgücünü hazırlamak ve hizmet içi eğitimi vermek; ülkemizdeki istihdam politikasını yürütmek ve emeği pazarlamak, sözün kısası odur ki, Çalışma Bakanlığı, önce Türkiye'de çalışma hayatı için ge-

çerli nitelikte işgücü hazırlığı, sonra adaletli ve yasaların öngördüğü ilkeler içinde istihdam politikasını uygulamak gibi bir görev yüklenmiş bulunmaktadır.

Hatırlanacağı gibi, 1946'da kurulan ve zamanına göre ileri bir adım olan Çalışma Bakanlığının kurulması ve amaçlarının saptanması işi, Bakanlığın bu görevleri yerine getireceği hukukî düzen kurulamadığı için, 1963 yılına kadar yeterince ağırlık taşımamıştır. Ne var ki, geride nice önemli yıllar kaldığı halde, Çalışma Bakanlığı işgücü hazırlığı; yani tarımda, sanayide, hizmetler kesiminde ihtiyacımız olan yeterli vasıfta insangücü hazırlama konusunda hemen hiçbir girişimde bulunmamış ve sorumluluk almamıştır. Oysa, yapılması gereken bütün bu hizmetler, aslında Çalışma Bakanlığının yasal görevleridir. Çalışma Bakanlığı ise, bu görevinin önemini bir türlü kavrayamamıştır. Buna karşılık, Çalışma Bakanlığının yaptığı tek iş, gerçekte kendisine pamuk ipliğiyle bağlı ve şuradan buradan toplanan yardımlarla ayakta duran İş ve İşçi Bulma Kurumu aracılığıyle ilkel bir işgücü pazarı arzı yapmaktan ibaret kalmaktadır.

Bir de, bu Kurum, yurt dışına gidecek işçilerin vizelerini yapmak fonksiyonunu yürütmektedir. Bu işlemin bile ne ölçüde yetersiz ve yakınmalara yol açar durumda olduğu bellidir. Çalışma Bakanlığı, istihdam görevini yerine getirecek biçimde yeniden örgütlenmelidir.

Sayın milletvekilleri, Cumhuriyet Halk Partisi olarak, Çalışma Bakanlığının ve çalışma hayatının nasıl düzenlenmesi gerektiği üzerinde bazı görüşlerimizi açıkça ortaya koymakta yarar görüyoruz.

1. Türk ekonomisinin; sanayi, tarım ve hizmetler kesimlerinde, bu kesimlerin planlanmış ihtiyaçlarını, planların istediği sayı, vasıf ve arz esnekliği içinde, hazırlamak görevini tam ifa etmelidir. Çalışma Bakanlığının bunun dışında baş görevi, İş ve İşçi Bulma Kurumu ile hizmet içi eğitim daireleri, bakanlık içinde yeniden örgütlenmeli, bu hizmetler bu örgütlerin kesin görevi olmalıdır.

Bu arada, yıllardır sürüncemede kalmış Çıraklık Kanunu da en kısa zamanda çıkarılmalıdır.

Keza, binlerce işçinin dikkatle izleyip, sabırsızlıkla beklediği, Meclis gündemimizdeki kıdem tazminatı tasarısı en kısa zamanda yasalaştırılmalıdır.

2. Çalışma Bakanlığının ikinci önemli görevi, pratikteki adıyle emek pazarlamasıdır. Yani, Bakanlık ve Planlama Teşkilâtı, Devlet kamu ve özel sektör kesimleri için belirli istihdam normları saptamalıdır. Kanımızca, ücret pazarlamasının ilk şartı olan asgari ücretler, toplu pazarlık özgürlüğünün ilkeleri içinde Devletin, daha doğrusu sorumlu kuruluş olan Çalışma Bakanlığının bünyesi içinde devamlı bir örgüte kavuşturulmalıdır.

Çalışma Bakanlığı bünyesinde sürekli yer alacak böylesi yasal bir örgüt; emeğin üretimdeki payını hesaplamak, artık değerden ne kadarının kimler arasında bölüşüleceğini saptamak; ekonomik konjonktürleri izleyip, belirli vasıflar için belirli değerler ölçümlemek gibi konularda sorumlu olmalıdır.

3. 12 Mart sonrası ara rejiminde defalarca değiştirilen ve geriye doğru götürülmek istenilen Anayasamızda, şeklen, işçilerin özgür sendikacılık, toplu sözleşme ve grev haklarına dokunulmamış gibi davranılmış, ya da buna açıktan cesaret edilmemiş; ama beri yandan dolaylı yollarla sermaye ve iş çevrelerinin isteklerine uygun tertiplere girişilmiştir. Bunun en tipik örneklerinden birisi, Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği Dernekler Kanunudur. Bu Dernekler Yasası, sendikaların kamuoyunu oluşturma ve işçilerin, bilinçlendirme amacıyle toplantılar düzenlemesini ve bildiriler yayınlamasını önlemiş ve kısıtlamış idi.

Öte yandan, Anayasada yapılan değişikliklerle, kamu kesiminde çalışanların sendika kurma hakları ellerinden alınmış; memur sendikaları ortadan kaldırılmış, sendika kurabilme olanağı onlanlar da dar çerçeveler içine sıkıştırılmıştır. İşçi nitelikli ve statülü çok kimse 657 sayılı Yasa kapsamına sokulmuş, ya da sokulmak istenmiştir. İşveren çevrelerinin, sermaye kesiminin baskıları günümüzün hükümetini de alabildiğine etkisi altında tutmaktadır. «İş örgütlerine zam yaparsak hayat pahalılaşır, enflasyon olur, işletmeler zarara girer» anlayışı kasıtlı bir biçimde ortalıkta kol gezdirilmektedir.

Ücret artışı ile üretim artışı arasında doğru orantılı bir ilişki bulunduğu gerçeği, 1963'ten bu yana bilimsel olarak saptanmıştır; ama kısır görüşlü çıkar çevreleri, en açık bilimsel gerçeklere bile sırt çevirmekten çekinmemektedirler.

Biz C. H. P. olarak, Türkiye'yi ister kapitalist, ister kapitalist olmayan modellerle kalkındırmayı öngören tüm iktidarların, her şeyden önce sosyal adalet ilkesine uymak zorunda olduğu inancındayız.

C. H. P. Grupu olarak önceleri de defalarca açıkladığımız gibi, kararımız ve politikamız şudur:

Ücret, sadece çalışanla çalıştıran arasında geçen bir pazarlık sorunu değildir. Bizce ücret, millî gelir dağılımındaki bozukluğu düzeltecek, adaletsizliği

giderecek bir yeniden bölüşme aracıdır. Ücret, üretim sonunda yaratılan değerden aslan payını sermaye sınıflarının elinde yoğunlaştırıp; ekonomik, sosyal ve siyasal egemenliklerini kurmak istyeneleri engelleyecek etkili bir terazidir.

Ücret, henüz örgütlenme, demokratik hak ve özgürlüklerini kullanma olanağı bulamamış sosyal sınıf ve tabakaların Devletin koruyucu kanatları altına alındığını belirleyen bir ölçüdür. Ve nihayet ücret, sosyal barış içinde birbirini sömürmeyen. refahtan herkesin adaletli biçimde payını aldığı demokratik bir toplum düzeni kurma politikasının en etkili metodudur.

Sayın milletvekilleri; konuşmamıza son vermeden önce, bir iki noktaya daha dikkatinizi çekmek isterim. 274 ve 275 sayılı Yasalardaki, aksaklık ve eksiklikler süratle giderilmelidir. Geçmiş zaman içindeki uygulamalardan alınan derslerin ortaya çıkardığı aksaklık ve eksiklikleri iyi değerlendirmek zorundayız. Sendika seçme konusunda belki en iyi değil, ama en demokratik olan yol, referandumu işler hale getirecek yasa değişikliğinin en kısa zamanda yapılmasıdır.

Bütçe Kanununun 33 ncü maddesi mutlaka bütçeden çıkartılmalıdır. Bu, antidemokratiktir. Toplu sözleşme düzenine müdahaledir. Devlet, sosyal adalet ilkesini inkâr eden duruma getirilemez. Toplu sözleşme düzeni müdahaledir. Devlet, sosyal adalet ilkesini inkâr eden duruma getirilemez. Toplu sözleşme düzeni müdahaleciliğe, hele devlet müdahaleciliğine asla imkân tanımayan bir düzendir. Tarihin kaydetmediği şeyleri Sayın Irmak Hükümetinin de keşfetmeye kalkışması, uygulamaya sokması, patlamalara yol açabilir.

Dikkat edilirse ülkemiz içinde yaşandığı kargaşa ortamında sokak hareketleri durmadan yayılırken, işçi kesiminde böyle bir hareket görülmemektedir. Bunun niçinini araştırmak gerekir. Ama en esaslı nedenini biz söyleyelim; bu, büyük ölçüde, sendikalaşma özgürlüğünün var olmasının doğurduğu bir sonuçtur. Bu özgürlüğün şu, yada bu yoldan kısıtlanmak istenmesi, sonuç olarak işçiyi sokağa itmeye neden teşkil edecektir.

Çalışanların, emekçi kesiminin, işçi sınıfının, sermaye kesimine göre açık bir vergi adaletsizliğine muhatap olduğu gerçeği de gözlerden uzak tutulmamalıdır. Örneğin; 2 yıllık bir toplu iş sözleşmesi ile sağlanan 1 000 liralık bir ücret artışının, en azından 400 lirası Gelir Vergisine, 100 lirası Sosyal Sigortalar kesintisine gitmekte, işçinin eline 1 000 liradan artış olarak sadece 500 lira geçmektedir; ama kamu oyuna, işçinin 1 000 liralık bir zam aldığı sözü rahatça söylenebilmektedir. Hiç değilse, asgari ücretlerden verginin kesilmemesi, daha üst düzeyde de ücretlilerin vergi dilimlerinin sınırlandırılmasında, vergi adaletinin gözönünde bulundurulması, ihmal edilmeyecek bir noktaya gelmiş bulunmaktadır.

Sayıları 1 milyona yaklaşan yurt dışındaki işçilerimizin sorunları ile daha yakından ilgilenmesi gereğini de Çalışma Bakanlığı anlamalıdır. Avrupadaki batı dünyasındaki ekonomik krizin yaygınlaşmasının, döviz kaynağı olan işçilerimize yurda dönme mecburiyetini beraberinde getirmektedir. Çalışma Bakanlığının bu önemli konuya gereği gibi eğilmesi kaçınılmaz bir zarurettir.

Sayın milletvekilleri; konuşmamızı bitirirken, Cumhuriyet Halk Partisi Grupunun açık ve kesin görüşlerini bir kez daha ifade etmiş olmak isterim.

Adaletli bir gelir dağılımını sağlamak,

Millî ekonomimizi, bir küçük azınlık olan sermaye kesiminin, çoğunluk olan emek kesimine tahakküm aracı olmaktan çıkarmak,

Herkesi anayasal hak ve özgürlüklerini kullanma olanaklarına kavuşturacak ekonomik bağımsızlığa sahip kılmak,

Emek sahiplerinin, yaratılan değerden gerçek paylarını almasını sağlayacak bir istihdam ve ücret düzeni kurmak,

Türlü bahane ve gereklerle sosyal adalet ilkesini bir kenara bırakmak isteyenlerin heveslerini kursaklarında bırakmak,

Cumhuriyet Halk Partisi Grupunun tüm üyelerinin ilkeleridir.

Son olarak Sayın Başkan, 4 ilimizde uygulanan sıkıyönetimin, işçilerin anayasal haklarını engelleme aracı haline düşürülmek istendiğini dikkatlerinize sunmak isterim. Kıbrıs olayları ile ilân edilen, savunma ve dış politikamızın ihtiyacı gerekçesi ile uzatılagelen sıkıyönetimin, artık öğrenci hareketlerini bastırma, yürüyüş ve toplantıları iptal etme gibi basit kolluk kuvveti halinde kullanılmasına C. H. P. olarak karşı çıkmıştık.

BAŞKAN — Süreniz doluyor efendim, lütfen tamamlayınız.

ABDULLAH BAŞTÜRK (Devamla) — Son günlerde bazı illerimizde, özellikle İstanbul'da grev durdurma ve yasaklamalarda, işçilerin anayasal haklarını ortadan kaldırır bir niteliğe kavuşan bu uygulamalar bize haklılık kazandırmıştır.

Şimdiye dek hiç bir anarşik eylemde yer almayan işçilerimiz, yasal hakları üzerine konulan yasaklamalarla sert eylemlere itilmek istenmekte midir? Hükümetin, sıkıyönetimi böylesine yasa dışı eylemlerde kullanma eğiliminin ardında kimler yatmaktadır? Sorusu aklımıza gelmektedir.

Sayın milletvekilleri; son olarak da, Sayın Çalışma Bakanlığının çalışmalarını bir noktaya getirip, Meclisimize sunmak üzere olduğu; kapıcı ve kalorifercilerin çalışma hayatını ve bunun yanında sosyal güvencelerini kesin bir neticeye götürecek kanun teklifinin de, yine kısa süre içerisinde neticeye bağlanmasının zarureti vardır.

Sözlerimi burada bitirir, Yüce Meclise saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Baştürk.

Cumhuriyetçi Güven Partisi Grupu adına Sayın Altmışyedioğlu, buyurun.

C. G. P. GRUPU ADINA MEHMET ALTMIŞYEDİOĞLU (Kayseri) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

1975 malî yılı Çalışma Bakanlığı bütçesi üzerinde, C. G. P. Grupunun görüş ve temennilerini arz etmek üzere huzurunuzda bulunuyorum.

Ülkemizde her yıl, bir önceki yıla nazaran artan işsizlik sorunu, hayat pahalılığı, dış ülkelerdeki işçilerimizin iş akitlerinin feshi ve bunların yurdumuza geri dönmeleri, tarım işçilerinin sosyal güvenliğe kavuşturulması gibi konular, Bakanlığın görevini bir kat daha artırmakta ve bu konulara yakından eğilmek lüzumunu hissettirmektedir.

Bugün Türk işçisinin ve işçi emeklilerinin en büyük derdi, hayat pahalılığı ve bunu yarattığı geçim sıkıntısıdır.

1974 yılının bütün ayları, zam ayları olmuştur. Ecevit Hükümeti, işbaşına gelmeden vatandaşa, bilhassa işçilere ölçüsüz vaatlerde bulunmuş, «İşsizliği kaldıracağım» demiş, daha çok işsizlik getirmiştir. «Yatırımları, ihracatı, üretimi ve millî geliri artıracağım» demiş; tam aksine, yatırımları kısmış, sanayi üretimini, ihracatı, millî geliri azaltmıştır. Hayat pahalılığının yükünü fakir ve dar gelirli işçiye, emeklilere, dul ve yetime yüklemiştir. «Ücretler fiyatların önünde gidecek» dediği halde, ücretler fiyatlara yetişemez olmuştur.

1974 yılı siyasî istikrarsızlık, partizanlık, yokluk, hayat pahalılığı, enflasyon yılı olmuştur.

Sayın Ecevit, seçim öncesi ve sonrası, özel teşebbüsün, her teşebbüsün aleyhinde olmadığını beyan etmiş olmasına rağmen; çalışanı, dürüst çalışarak kazananı, yatırım yapanı, hür özel teşebbüsü sömürücü hasım olarak millete göstermiştir. Özel teşebbüsün yatırım yapma hevesini ve teşebbüs gücünü kırmıştır. Bu sebepten dolayı Türkiye'de işsizlik çoğalmıştır.

Sayın milletvekilleri; emekli işçilerin maaşlarının artırılmasını ve Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun sağlıkla ilgili hükümlerinden istifade ettirilmesini sağlayan kanun tasarısının acele olarak Mecliste görüşülüp, bunların bir an önce huzura kavuşturulması gereğine inanıyoruz. Emekli işçilerin sabrı tükenmiştir. Bunların ayda aldıkları para 540 liradır. Emekli memurların aylıklarının, değişen konjonktüre ve hayat pahalılığına göre ayarlanması zaruretine inanıyoruz.

Hızlı enflasyon dönemlerinde, sabit gelirlilerin geçim şarları dayanılmaz hale gelmektedir. Emekli işçilerle ilgili kanun tasarısının, Yüce Mecliste en ön sırada müzakere edilmesi zorunluluk haline gelmiştir.

İşçilerin meskene kavuşturulması için de daha ileri tedbirlere ihtiyaç görüyoruz. Mesken kooperatiflerinin ahenkli çalışmaması yüzünden, gün geçtikçe sıkıntılar artmaktadır. Bu bakımdan işçilerin, ferdî mesken kredisi yoluyle ev sahibi olmalarını kolaylaştıracak tedbirler alınmalıdır.

Yurt dışındaki işçilerimizin bütün meseleleriyle daha yakından ilgilenmek ve çalıştıkları memleketlerdeki işçilerin sahip oldukları haklardan bütünüyle faydalanmalarını sağlamak için, daha etkili tedbirlere ihtiyaç vardır.

Yurt dışındaki işçilerin aile fertlerinin maddî ve manevî huzurları için, gerekli bütün tedbirler alınmalıdır.

Yurt dışındaki işçilerimizin din adamı ve öğretmen ihtiyacı süratle karşılanmalıdır. Türk konsolosluklarına işi düşen, işini yaptırmak isteyen işçilerimizin çok perişan halleri vardır. Din adamları, konsolosluklarda memur olarak çalıştırılmaktadır. İşçilerle uğraşan dış teşkilâtımız yeterli hale getirilmelidir.

Yurt dışındaki işçilerimizin emekliliğe sayılan hizmet birleştirilmesi ve emekli aylığının tespiti şikâyetlere konu olmuştur. Türkye'de bir süre çalıştıktan sonra, uzunca bir süre yurt dışında çalışan ve emeklilik süresini dolduran işçilerimizin, Türkiye'de çalışmış olduğu eski yıllardaki son 3 yıl ortalaması üzerinden emekli olmaları âdil bir sistem değildir. Yurt dışında çalışma süresi ile emekliilk süresini dolduran işçilerimize, Kuruma primlerini ödemek suretiyle, Türkiye'de birlikte çalıştığı arkadaşları gibi, tavan

emeklilik ücreti üzerinden emeklilik hakkı doğmalıdır.

Türk konsolosluklarında hizmet gören ve Türk işçilerinin hakkını korumaya memur tercümanlar, daha ziyade, kaldıkları ülkenin hakkını korumaktadır ve işçilerimizin haklı şikâyetleri, tercüman vasıtasıyle ilgililere ulaştırılamamaktadır. Yurt dışındaki işçilerimizin tasarruflarının memleket ve işçiler için en iyi şekilde değerlendirilmesi için, gecikmiş olan tedbirleri almak zaruretindeyiz. Avrupa'da çalışan işçilerimizin, tasarruflarının bir kısmını Avrupa bankalarında muhafaza ettikleri bilinen bir hususdur ve bu tasarrufların, yaklaşık olarak 3,5 milyar dolara tekabül ettiği söylenmektedir. Bu meblâğ, 1975 yılı bütçemizin aşağı yukarı yarısı kadardır. Bu kadar büyük tasarrufun, çok süratli bir şekilde memleketimize aktarılması konusunda etkin tedbirlerin behemahal alınması lâzımdır. Bu tasarruflar, yapılacak yeni yatırımlara yöneltilmelidir. Yatırımlara yöneltmek için de, işçilerimize, Avrupa'dan döndükleri takdirde bu yerlerde ve fabrikalarda, öncelikle işe girme hakkı tanınmalıdır. Bu fabrikaların kuruluşunda, bazı muafiyetlerin tanınması lüzumuna inanıyoruz. Meselâ gümrük muafiyeti ve uzun yıllar vergi muafiyeti gibi.

Yurt dışındaki işçiler, devletlerarası andlaşmalardan ve şahsen imzaladıkları anlaşmalardan doğan haklarını tam ve yazılı metin halinde bilmek istemektedirler. Bazı hallerde işçilerimiz, kendilerine vaat edilen ücretin altında bir ücret ödenmesinden şikâyetçidirler.

Yurt dışına işçi gönderme usullerinden başlayarak, askerlik ve izin işlemlerine kadar, çeşitli alanlarda yurt dışındaki işçilerimizin tabi oldukları formaliteleri basitleştirecek usuller bulunmalıdır. Kırtasiyecilik yok edilmelidir.

Sosyal Sigortalar Kurumu fonlarından işçi çocuklarına eğitim bursları verilmesi ve fırsat eşitliğinin geliştirilmesi için yeni tedbirlerle, işçi çocuklarının okutulması lâzımdır.

Tarımda ve ormancılıkta çalışan işçilerin sosyal sigortadan yararlanmaları için, Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu bir an önce tadil edilmelidir.

Hür demokratik rejim içerisinde, Türk işçisi memleketimizdeki iç çatışmalardan uzak kalmış, ekonomiyi çöküntüye götürecek olaylar çıkarmamıştır. Bunun sebeplerinden birisi de, Türk - İş'in bugüne kadar temsil ettiği şerefli camianın ve memleketin menfaatlerini bir siyasî partinin menfaat ve taktiğine feda etmeden, tarafsız politika izlemesidir.

Sayın milletvekilleri, Cumhuriyetçi Güven Partisi, çalışma hayatımızda sosyal adalete ve sosyal güvenliğe dayanan bir huzurun hüküm sürmesini ister. İşçi haklarının ve geçim seviyesinin, ekonomik kalkınmamızın icaplarıyle dengeli bir şekilde geliştirilmesini, sosyal adaletin vazgeçilmez unsurlarından sayar. Hürriyetçi, milliyetçi, vatansever Türk işçisinin, millî beraberliğimizi parçalamak isteyen aşırı sol örgütlere karşı, büyük bir mücadele verdiği inancındayız. Ülkemizde çalışan yüzbinlerce kişinin sosyal güvenliğe kavuşturulması ve sosyal sigortadan faydalandırılması dileğiyle, Çalışma Bakanlığı bütçesi üzerinde, Cumhuriyetçi Güven Partisinin görüşlerini arz etmiş bulunuyorum.

Çalışma Bakanlığı bütçesinin yüce milletimize, Çalışma Bakanlığı mensuplarına hayırlı olması dileğiyle Yüce Meclisi saygıyle selâmlarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Altmışyedioğlu.

Adalet Partisi Grupu adına Sayın Fikri Pehlivanlı, buyurunuz.

A. P. GRUPU ADINA FİKRİ PEHLİVANLI (Ankara) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Adalet Partisi Grupu adına, Çalışma Bakanlığı bütçesinin eleştirisini yapmak, görüşlerimizi ve temennilerimizi sunmak üzere huzurunuza çıkıyor ve Yüce Heyetinizi saygıyle selâmlıyorum.

Tam 30 yıl önce kurulmuş olan Çalışma Bakanlığı, 30 ncu yılına girdiği sırada, Sayın Irmak Hükümetinin teşkiliyle, bünyesinden Sosyal Güvenlik Bakanlığını çıkarmıştır. Bu yeni kuruluşun başarılı olmasını temenni ediyoruz.

Faaliyet ve iştigal sahaları, kuruluşları itibariyle ayrılmış gibi gözükmekle beraber, bu iki kuruluşu ayrı mütalâa edemeyiz; ancak bunları birbirinin mütemmimi olarak kabul ediyor, süreli bir ahenklilik içerisinde bulunmaları zaruretine inanıyoruz.

Sayın milletvekilleri, insan ve toplum tabiî evolüsyon halindedir. Zamanın akışını nasıl bir noktada durdurmak mümkün değilse, sosyal evolüsyona da mani olunamaz. Bu oluşum ve gelişimin en iyi şekilde tecelli etmesine çalışmak da, hepimiz için mukaddes bir görevdir.

Dünyanın medenî ülkeleri arasındaki yerini almış güzel yurdumuzun üstünde yaşayan aziz milletimizin mutluluğu ve refahı hepimizin hedefidir. Bu hedefe sosyal hukuk devleti anlayışıyle ulaşacağımız açıktır.

Toplumun cüzleri aile ve onun fertleridir. Fertlerin temel hak ve hürriyetleri, Anayasamız ve diğer

yasalarla belirlenmiştir. Bu temel hak ve hürriyetlerin başında, özgür yaşama ve çalışma gelmektedir. Devlet bunu düzenlemekle, korumakla yükümlü ve görevlidir.

Dünya ve Türkiye şartları hergün biraz daha değişmekte ve gelişmektedir. Bu değişmelere herkes uymak mecburiyetindedir. Yasalar da değişen şartlara göre yeniden düzenlenmek zorundadır.

Değerli milletvekilleri, Anayasamızın 42 ilâ 48 nci maddeleri, Türk çalışma hayatını tanzim eden esas maddelerdir. Tam 30 sene önce kurulmuş ve çalışma şeklini düzenleyen yasaların, Anayasanın öngördüğü hususlara ve değişen Türkiye şartlarına cevap veremeyeceği meydandadır. Bu nedenle, Çalışma Bakanlığı Kuruluş Kanunu günün şartlarına uygun bir biçimde ve çalışma hayatımızın ihtiyaç ve sorunlarını karşılayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.

Çağımızın en önemli faktörlerinden biri de zaman mefhumudur. Hele Türkiye'mizin zaman kaybına ve israfına tahammülü yoktur. Bu itibarla, tashihe muhtaç yasalar yeniden ve süratle ele alınmalıdır.

Sayın milletvekilleri, huzur ve refahın esası istikrardır. Sosyal istikrar, ekonomik istikrar, siyasî istikrar birbiriyle doğru orantılı olarak ilgilidirler. Birinin eksikliği direktman diğerini etkileyecektir. Ekonomik istikrarsızlığın sebeplerinin başında işsizlik meselesi gelmektedir. 1974 başında 2 milyon civarında olan işgücü açığı, devlet sektöründe gerekli yatırımların yapılamaması ve gerekse özel sektörde meydana getirilen ürküntü havası nedeniyle daha da artmış, ayrıca dış ülkelere işçi gönderme imkânlarının hemen hemen ortadan kalkmasıyle biraz daha fazlalaşmış, böylelikle işsizlik Türkiye'de korkunç bir manzara arz etmeye başlamıştır.

Bir taraftan sosyal bünyemizi tehdit eden işsizlik, diğer taraftan tüm çalışanları ilgilendiren çeşitli problemlerin halledilememiş olması, ekonomik istikrarsızlığın sebep ve amili olarak gözükmektedir.

Meselâ, ülkemizde hâlâ asgarî ücretlerin bütün işyerlerinde tatbik edilemediğini esefle müşahede etmekteyiz. Bunun başlıca nedeni, teftiş kadrosunun çalışmasındaki bozukluktur. İş müfettişleri bölge çalışma müdürlerinin emirlerindedir. Görev tevzii bu müdürlükler tarafından yapılmaktadır. Çalışma müdürlüklerinin asgarî tarafsızlıklarının temin edilmesi, iş müfettişlerinin bunların emirlerinden çıkarılıp, bir teftiş heyeti reisliği ihdas edilerek oraya bağlanması lüzumuna kaniiz.

Tarım ve orman kesiminde çalışan işçilerimizin hali yürekler acısıdır. Hiç bir sosyal güvenliği olmayan bu kesim işçilerinin Orta ve Güney - Doğu Anadoluda olanlarının durumu daha da fecidir.

Daha önceki hükümetler zamanında hazırlanarak Yüce Meclislere sevk edilen ve sonradan geri alınan ve Sayın Ecevit Hükümetinin hem programında olması ve hem de aynı hükümetin Sayın Çalışma Bakanının 1974 bütçe görüşmelerinde zabıtlara geçen beyan ve vaatlerine rağmen, Tarım - İş dalında çalışanlarla ilgili kanun tasarısı bir türlü zamanlarında Yüce Meclise sevk edilememiştir. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

Keza, işçi emeklilerine ait kanun tasarısı ile kıdem tazminatı kanun tasarısı bunlar meyanındadır.

Yine, Sayın Çalışma Bakanı Önder Sav'ın 1974 bütçesindeki beyanına rağmen, iş kolları yönetmeliği değiştirilememiştir. Bunlardan işçi emeklilerinin durumlarının bugünün şartlarına uydurulabilmesi ve asgarî insanca yaşama düzeyine ulaştırılabilmesini amaçlayan kanun tasarısı müstacelen görüşülmek kaydıyle Sayın Irmak Hükümeti tarafından Yüce Meclise getirilmiş bulunmaktadır. Muhterem Hükümete bu konuda teşekkürü bir borç biliyoruz.

Konunun burasında bir hususu hemen belirtmeliyiz ki, yaşlılık ve emeklilik tüm faniler için kaçınılmaz bir sonuçtur. Her gelecek yıl sayıları biraz daha artacak olan, (ki, 1975'te 200 bin civarında işçi emekli olacaktır) İşçi emeklileri, mazide memleketine, milletine ve çalıştığı işyerine hizmet etmiş olmanın huzuru ve mutluluğu içinde olmalıdır ki, kendisinden sonra aynı işyerini dolduran işçi arkadaşlarımız geleceğe umutla ve güvenle bakabilsinler.

Bunun, sosyal düzende, verimlilikte ve ekonomiye katkıdaki yerini ve değerini takdirlerinize bırakıyoruz.

Tarım - İş dalında çalışanlara ait kanun tasarısı geciktirilmeden ve yine kıdem tazminatı kanun tasarısı süratle Parlamentoya getirilmelidir.

Ayrıca, çıraklık, ustalık ve kalfalık kanun tasarılarının bir an önce kanunlaştırılması samimî temennilerimiz arasındadır. (A. P. sıraalrından alkışlar.)

Muhterem milletvekilleri, işçi memur ayrımı kati ve bilimsel metotlarla halledilmelidir. Ücretler, her gün biraz daha ağırlaşan hayat şartlarının, yükselen fiyatların çok gerisinde kalmaktadır. Planlı ve rantabl çalışmalarla bir denge sağlamanın mümkün olacağına inanıyoruz.

Verilmekte olan işçi ikramiyeleri, gayri muayyen zamanlarda değil, senenin belirli günlerinde ödenmelidir.

Çalışma Bakanlığı bünyesinde eksik bulduğumuz hususlardan birisi de, İş ve İşçi Bulma Kurumlarının çalışma tarzıdır. Çoğu kere iş sahipleri kendi işçilerini kendileri bulmakta, İş ve İşçi Bulma Kurumları, bunların işbaşı yapmalarını engelleyen, zorluklar çıkaran kuruluşlar durumunda kalmaktadır.

Muhterem Bakanlık, yurt dışında bulunan işçilerimizle alâkasını daha etkin hale getirmelidir. Özellikle, Almanya'da bulunan işçilerimizden, oradaki iş müşavir ve ateşelerinden büyük ölçüde şikâyetler gelmektedir. Keza, yurt dışındaki işçilerimizin zamanla yurda dönecekleri gözönünde bulundurularak, bunların avdeti halinde Türkiye'de iş sahibi olabilmeleri planlanmalıdır.

İş ve İşçi Bulma Kurumları, mevzuatı, günün, şartlarına göre yeniden düzenlenmelidir.

Muhterem milletvekilleri, burada, yabancı memleketlerde çalışan işçi arkadaşlarımıza değindiğimiz sırada, bir hususu daha belirtmeyi ve ıttılaınıza arz etmeyi uygun görmekteyiz.

Almanya'da çalışan Müslüman işçi arkadaşlarımızın dışındaki işçiler için özel bir fon vardır ve oradan Müslüman olmayan diğer milletlerin işçileri faydalanmaktadırlar.

Willy Brandt Partisi, Müslüman işçilerin buna benzer bir fondan faydalanmaları için Türk Danış diye bir kuruluşu çalıştırmaktadır. Bu kuruluşla alâkası olan işçi arkadaşlarımızın, Çalışma Bakanlığının kendileriyle ilgilenmelerini istediklerini arz etmeyi de görevlerimiz arasında sayıyorum.

Diğer bir sorun da işçilerimizin eğitimi meselesidir.

1973 çalışma raporu tetkik edildiğinde, eğitim çalışmalarında verilen rakamlar, işyerleri ve çalışanlara nispet edildiğinde adeta sembolik bir manzara ifade etmektedir. Eğitimin, millî ahlâk seviyesinde verimliliğe yönelik, müessesenin ve iş hayatının devamlılığı ile teknik imkânları artırıcı, kalifiye işçi sayısını çoğaltıcı surette amaçlanması prensip olmalıdır.

Değerli arkadaşlarım, bir işçinin ve işin olması için evvelâ bir işyeri olmalıdır. Hızla kalkınan ve gelişmeye muhtaç ülkemizde, sanayileşme zaruret ve mutlaktır. Beşer yıllık kalkınma planları da bunu hedef almaktadır.

Yurdumuz, yeraltı kaynaklarına çok şükür sahip ve bu yüzden zengindir. Bütün bunları işleyecek fabrika ve müesseseler, ister kamu kuruluşu olsun, isterse özel sektör malı olsun, bunların yurt ekonomisi ve çıkarlarındaki yeri ve değeri herkesçe bilinip, öz malı gibi sahip olmak ve yaşatmak bilincine erişilmelidir.

Gerek işverenler ve gerekse çalışanlar, karşılıklı anlayış içerisinde; biri verimliliği görmekten memnun, diğeri alınteri ve emeğinin değerlendirildiğinin inancı içinde mutlu olmalıdır.

İşverene karşı burada sendikaların vazife ve sorumlulukları derhal hatıra gelmektedir. Sendikalar, dayandıkları işçi kitlelerinin alınteri ve emeğinin korunmasıyle yükümlü, kendi kendine yardım eden, meslekî dayanışma esasına göre bina edilmiş teşekküllerdir. Bunların doktriner esaslara göre kuruluşlarına Adalet Partisi olarak karşıyız. Esasen, mevcut yasalar bu suretle kuruluşu yasaklamıştır. Sarı sendikacılığın karşısında olduğumuzu belirtmeyi de zait telâkki ediyoruz.

İşçi bütünlüğünün teessüsüne her zamandan daha çok muhtaç olduğumuz bir devredeyiz. Bunu, huzur ve refahın, mutluluğun, uygar seviyede yerini almasının şartı ve tek unsuru kabul ediyoruz.

Yurdumuzun çeşitli yörelerinde sürdürülmek istenen bölücülüğün, gerek düşünce ve gerekse eylem planında sendikacılığa ve işçi hareketine sirayet ettirilme çabalarının da mutlak karşısındayız.

Geçtiğimiz dönem içinde, toplu sözleşmelerde yetkili sendikanın tespitinde, hoşnutsuzluklara ve huzursuzluklara sebep olan usulsüzlüklere üzülerek şahit olduk. Toplu sözleşmelerde yetkili sendikanın tespit ve tayininde, işçi oylamasına başvurulmasının da yasalaşmasını, süratle ve ısrarla istiyoruz.

Değerli milletvekilleri, yukarıdan beri arz ve ifadeye çalıştığım hususların halli, belirtilen eksikliklerin tamamlanması, kanaatimizce güç değildir. Millî varlığımıza, hür demokratik düşünceye, parlamenter rejime, sosyal hukuk devleti esprisine inancımızı karşılıklı saygı ve sevgi esasına göre muhafaza ediyor; geri kalmışlıktan, çaresizlikten kurtulmayı ciddiyetle benimsiyorsak, Cenabı Hakkın bizimle beraber ve bize yardımcı olacağına ve meselelerin üstesinden geleceğimize güveniyoruz.

Şahsınızda yüce Türk Milletini saygı ile selâmlıyor, Çalışma Bakanlığı bütçesinin Bakanlık camiasına, memleketimize ve aziz Türk Milletine hayırlı ve uğurlu olmasını diliyoruz.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Pehlivanlı.

Efendim, Çalışma Bakanı Sayın Turhan Esener söz istemişlerdir. Buyurunuz Sayın Bakan, söz sizin efendim.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın, Başkan, değerli milletvekilleri;

Kıymetli partilerimizin sözcülerini büyük bir dikkatle dinlemiş bulunuyorum. Çalışma Bakanlığınız eleştirileri, tavsiyeleri, bunların ciddiliğini ve arkadaşlarımızın bu konulardaki hassasiyetlerini gördüğü sürece, inanınız ki daima daha ileriye gidecektir. Bundan dolayı benim temennim, bütün milletvekili arkadaşlarımın, Çalışma Bakanlığına karşı gösterdikleri ilgiye devam etmeleri ve artırmalarıdır.

Kıymetli vaktinizi fazla almamak üzere ve fakat Çalışma Bakanlığının ve çalışma hayatımızın genel bir apersüsünü, görünüşünü sizlere vermek için, vaktinizi alacağım, kusurumu affediniz.

Sayın milletvekilleri, demin bir arkadaşım, Abdullah Baştürk, 4841 sayılı Kanunun birinci maddesini okudu, benim artık tekrarlamama lüzum kalmadı, oradan devam ediyorum. Ve yine arkadaşlarımın değindikleri noktalara, sonunda değil; fakat sırası geldikçe temas edeceğim.

Demin arkadaşlarımın söylediği gibi, Çalışma Bakanlığının bir merkez, bir taşra ve bir de yurt dışı örgütü bulunmaktadır.

Merkez birimleri; Araştırma Kurulu, Teftiş Kurulu, Hukuk Müşavirliği, Çalışma Genel Müdürlüğü, İşçi Sağlığı Genel Müdürlüğü ve Yurt Dışı İşçi Sorunları Genel Müdürlüğü ile, diğer destek birimlerinden ibarettir. Bunların dışında, iş isteğinde bulunanların durumlarına ve isteklerine uygun işlere yerleştirilmeleri ile, işverenlerin işçi isteklerini sağlayabilmek için, 4837 sayılı Kanunla kurulmuş bulunan «İş ve İşçi Bulma Kurumu» çalışma hayatına ilişkin genel araştırma ve eğitim uygulamalarını yürütmekle görevli; 7460 sayılı Kanunla kurulmuş bulunan «Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsü» ve işçi sağlığı ve işgüvenliği konusunda uygulanacak normların tespiti için, inceleme ve araştırma yapmakla görevli, «İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Merkezi» bulunmaktadır.

Bunlardan, İş ve İşçi Bulma Kurumunun Bakanlıkla ilişkilerini İşçi Sağlığı Genel Müdürlüğü, diğer ikisinin ilişkilerini ise Araştırma Kurulu sağlamaktadır.

Ayrıca, halen taşrada 24 bölge çalışma müdürlüğü ve 7 iş güvenliği teftiş grup başkanı bulunmaktadır. Yurt dışında 8 ülkede 7 çalışma müşavirliği ve 14 çalışma ateşeliği kurulmuş bulunmaktadır.

Bu arada, İşçi Sağlığı Genel Müdürlüğünün durumuna da kısaca değinmek gerekir. Bu Genel Müdürlük 1946 yılında yürürlüğe giren 4841 sayılı Kuruluş Kanunumuzda esas itibariyle iş ve işçi bulma, sosyal yardımlar ve iş kazaları ve meslek hastalıklarını düzenleyen kanun hükümlerinin uygulanması ile görevli kılınmıştır. Aradan geçen zaman içinde sosyal yardımlar deyimi sosyal güvenliğe dönüşmüş ve ayrı tüzel kişiliğe haiz Sosyal Sigortalar Kurumu ile Bağ - Kur kurulmuştur. Böylece, bu genel müdürlük sözünü ettiğimiz iki bağlı kurumun üzerindeki idarî vesâyet denetiminin gerektirdiği işlemleri yürütegelmiştir. Bu defa Sosyal Güvenlik Bakanlığının kurulmasiyle, ilgili bağlı kurumların denetimi işlemleri bu bakanlığa devredilmiş bulunduğundan İşçi Sağlığı Genel Müdürlüğüne, İş ve İşçi Bulma Kurumunun Bakanlıkla ilişkilerinin kurulması, yöneltilmesi ve denetlenmesi işlemlerini yürütme görevi kalmıştır.

Bu genel müdürlüğün, istihdam konusunda Bakanlığa düşen görevleri yürüten birimi haline getirilmesi düşünülmektedir.

Bakanlık kuruluşu hakkındaki bu genel açıklamadan sonra, Bakanlığımızın Devlet olarak üyesi bulunduğumuz Uluslararası Çalışma Teşkilâtının konferansında kabul edilen ve bu örgütle olan ilişkileri hakkında Yüce Meclise bilgi arz etmeme müsaadelerimizi rica ederim.

Kaldı ki, 5175 sayılı Kanunla onaylanmış olan Uluslararası Çalışma Statüsünün 19 ncu maddesinin 5-b ve 6-b fıkraları uyarınca, uluslararası çalışma konferanslarında kabul edilen sözleşme ve tavsiyenamelerin Yüce Meclise sunulması ve zapta geçirilmesi gerekli bulunmaktadır. Bundan dolayı şimdi söyleyeceğim hususların bu hukuk tekniği gereği olarak lütfen zapta geçirilmesini rica ediyorum.

1973 Haziranında toplanan 58 nci Çalışma Konferansında :

Doklardaki yeni yükleme - boşaltma yöntemlerinin, sosyal etkilerine dair.

137 sayılı Sözleşme:

Asgarî istihdam yaşıyle ilgili 138 sayılı Sözleşmeyle,

Doklardaki yeni yükleme - boşaltma yöntemlerinin sosyal etkilerine dair.

145 sayılı Tavsiyename,

Asgarî istihdam yaşıyle ilgili 146 sayılı Tavsiyename,

İkinci defa görüşülmek suretiyle kabul edilmiştir.

1974 Haziranında toplanan 59 ncu Çalışma Konferansında ise :

Kanser yapan madde faktörlerinin yarattığı meslekî tehlikelerin önlenmesine ilişkin 139 sayılı Sözleşme,

Eğitimle ilgili ücretli izin konusundaki 140 sayılı Sözleşme ile,

Kanser yapan madde ve faktörlerin yarattığı meslekî tehlikelerin önlenmesine ait 147 sayılı Tavsiyename,

Eğitimle ilgili ücretli izine ilişkin 148 sayılı Tavsiyename,

Kabul olunmuştur,

1. Doklardaki yeni yükleme-boşaltma yöntemlerinin sosyal etkilerine ilişkin 137 sayılı Sözleşme

Yükleme - boşaltma işçilerine imkân nispetinde düzenli ve sürekli bir iş sağlanmasını, bunların çalışma koşullarını iyileştirilmesini öngören tedbirlere yer vermektedir.

Bu sözleşme Ulaştırma Bakanlığıyle ortak bir çalışmayı gerektirdiğinden, bu yolda gerekli işbirliğine girişilmiştir. Sözleşmenin onaylanıp onaylanmayacağı, bu çalışma sonuçlarına göre belli olacaktır.

2. Asgarî istihdam yaşıyle ilgili 138 sayılı Sözleşme;

Çeşitli sektörler için ayrı ayrı kabul edilmiş olan sözleşmeleri sektör farkı gözetmeksizin yeknesak bir belge haline getirmektedir. Sözleşme, asgarî istihdam yaşını genellikle 15 yaş olarak saptamaktadır. Niteliği yönünden gençlerin sağlık, güvenlik ve ahlâkî durumlarına zararlı olabilecek işlerde bu sınır ilke olabilecek işlerde bu sınır ilke olarak 18 yaştır.

Sözleşme, üye ülkelerin esas itibarıyle çocuk işçi için saptanan asgarî yaş sınırlarının gittikçe yükseltilmesini ve çocuk işçi çalıştırma olanağının zamanla kaldırılmasını amaç edinen bir politika izlemelerini öngörmektedir. Bu kurallar mevzuatımız ve plan hedefleriyle büyük ölçüde bağdaşmaktadır. Ancak, tarım sektöründe çalışanların çalışma koşulları henüz düzenlenememiş olduğundan bu düzenleme yapıldıktan sonra bu sözleşmenin onaylanması yerinde olacaktır.

3. Kanser yapan madde ve faktörlerin yarattığı meslekî tehlikelerin önlenmesine ait 139 sayılı Sözleşme:

Meslek gereği yasaklanacak veya izne veya kontrole tabi tutulacak kanser yapan maddelerin, belirli zamanlarda saptanmasını ve yasaklanmaya konacak istisnaların izin belgesine bağlanmasını öngörmektedir.

İş mevzuatımız bu sözleşmenin öngördüğü tedbirlerle, esaslarla paralellik göstermektedir. Ancak, tarım sektöründe çalışanların durumları mevzuatla düzenlenmiş değildir. Bu sektörde çalışanların iş ve sosyal güvenliklerini sağlayan mevzuat oluşturulduktan ve bu sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra gelişen koşullar içinde onaylanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Dördüncü sözleşme, eğitimle ilgili ücretli izin konusundaki 140 sayılı Sözleşmedir. Belirli bir devre için eğitim amacı ile ve uygun malî yardımlarla birlikte, işçilere izin verilmesini hedef tutmaktadır. Bu amaçla, üye ülkeler kendi koşullarına uygun metodlarla ihtiyaca göre kademeli olarak, her düzeydeki formasyonu, genel eğitim, sosyal ve sendikal eğitimi amaçlayan ücretli izin verilmesini teşvik edici bir politika uygulayacaklardır.

Her ne kadar, 1470 sayılı İş Kanununda eğitimle ilgili ücretli izin konusunda özel hükümler yer almamakta ise de, (bir müddet sonra bu konuya geleceğim.) bazı toplu sözleşmelerde buna dair hükümler öngörülmektedir. Ayrıca, Bakanlığımızca hazırlanmakta olan işçi ve çırakların eğitimi hakkındaki kanun tasarısında, ücretli eğitim iznine olanak sağlayan hükümler de yer almaktadır.

Sözü geçen sözleşmelerin her biriyle ilgili yukarıda değinilen dört tavsiyenameye gelince; bu belgelerin üye ülkeler tarafından onaylanmaları söz konusu değildir. Bu tavsiyenameler, ülkemiz mevzuatının uluslararası normlar doğrultusunda geliştirilmesine olanak sağlayan ve ülke koşulları içinde mevzuat çalışmalarına ışık tutan bir nitelik taşımaktadır. Böylece, bir hukuk tekniği gereği olarak bu hususların zapta geçirilmesini müteakip (ki, bu zabıtlar gönderilecektir) bundan sonra Bakanlığımızın görevlerini üç anabölümde toplamak mümkündür.

Birinci sorun, istihdam sorunudur. Söz alan arkadaşlarımın hemen hepsi bu istihdam sorunu üzerinde durmaktadırlar. Yerden göğe kadar hakları vardır. Çünkü, bugün istihdam sorunu, bilhassa işsizlik sorunu, bir hastalık gibi, bir çığ gibi, sadece Türkiye'yi değil, bütün dünya devletlerini sarmıştır, sarmaktadır. Binaenaleyh, istihdam sorununda, demin bir arkadaşım söyledi, zaman geçiyor, dünya dönüyor, bu dünyanın dönmesi nispetinde, oranında tedbir alan memleketler yakayı kurtaracaklar, diğer memleketler ise

büyük bir felâkete sürüklenecektir. Bundan dolayı istihdam sorununa büyük bir önemle eğilmek gerekir.

Eğer müsaade ederseniz, bu istihdam sorununu tarım dışı ve tarım sektörü olmak üzere, iki ayrı küçük bölümde incelemek mümkündür.

Tarım dışı sektörde, Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planının 1974 programında 5 225 000 olarak tahmin edilen istihdam düzeyine ulaşamamış, 1975 programında da görülebileceği gibi gerçekleşme 5 200 000 dolaylarında olmuştur.

BAŞKAN — Sayın Bakan, bir dakikamızı rica edeyim. Görüşmede çok geniş kapsama gittiğimizi müşahede ediyorum. Konuşmanız 15 dakika ile sınırlıdır efendim. Şu hale göre, 4 dakikanız kaldı efendim.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER (Devamla) — Ben 4 dakikada konuşamam ki... 4 dakika yetmez. Çünkü bir kısmı zapta geçecek.

BAŞKAN — Mümkün değil, Genel Kurulun kararı böyle efendim.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER (Devamla) — Peki.

BAŞKAN — Bazı müsamahalarımız olabilir, bu tutum içinde tamamlayınız.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER (Devamla) — Arkadaşlarım, zaman geçiyor, zamanı öldürmemek için hemen söyleyeyim; Çalışma Bakanlığınız, benim gelmemden evvelki hükümetler zamanında incelenmiş bulunan ve etüt edilmiş bulunan bütün kanun tasarılarını elde etmiş ve derhal çalışmalara başlamıştır. Bunlar arasında bir - iki tanesi fevkalâde önemlidir. Kıdem tazminatı zaten Meclisin önüne geldi, işçi emekliliği zaten Meclisinize geldi. Bu arada iki tanesi daha var, bunlar mühim, önemli ve bunlardan bilhassa önemli olan işçi eğitimiyle ilgili olan kanun tasarısıdır.

Bu işçi eğitimi, «Formasyon profesyonel» denilen işçi eğitimi tasarısı şu bakımdan önemli; Bir defa, iktisadî gerekler bunu zorunlu kılmaktadır. Çünkü, bugün bütün Avrupa uygulamasında, iktisadî gereklerin ve teknolojinin icabı olarak, hangi iş kolunda iş olanağı mümkün ise, o tarafa doğru, iş eğitimi dolayısıyle bir kayma yapılmaktadır.

İkincisi ise sosyal bakımdan doğrudur. Çünkü, muhtelif sebeplerle, eşitsizlikler sebebiyle, aynı seviyede bir eğitime kavuşamamış olan işçiler, bu sayede eşitlik prensibine kavuşmakta ve eğitilmektedir. Bunun için muhtelif kademelerde çıkarılacak olan kanun tasarılarımız hazırlanmıştır, yakında Meclise sevk edilecektir.

İkincisi, «Tarım - İş Kanunu» dur. Biliyorsunuz Tarım - İş Kanununun 1972 yılında çıkması gerekiyordu, kanunlaşamadı. Bu Tarım - İş Kanununu da, tarım işçilerinin özellikleri nazarı itibara alınarak yeniden gözden geçirilmiştir.

Yurt dışı işçi sorunlarına gelince; yurt dışı işçi sorunları için hemen şunu söyleyeyim :

Birçok arkadaşlarım, bu hususta gerekli tedbirlerin alınmasını önerdiler. Çalışma Bakanlığı bu hususu çoktan kavramıştır ve anlamıştır. Bu konuda hiç kimsenin bir şüphesi olmasın; ama şunu da bilmenizi rica ederim ki, bir başka ülkede tedbirler almak kolay olmamaktadır. Size yalnız şunu söyleyeyim; bir memleketin sosyal politikası, hangi ölçüde yabancı memlekete işçi gönderilir hangi ölçüde gönderilmez meselesi, fevkalâde önemli bir sorun olarak çıkmaktadır. Bakınız; Almanya'daki işçilerimizin müteaddit problemleri var, birçok arkadaşlarım bunları dile getirdi; fakat ona rağmen Libya anlaşmasını yapraken, acaba hangi ölçüde işçi yabancı memlekete gönderilecektir, diye uzun uzun tereddütlere de düştük.

Şunu ifade edeyim ki, Almanya'nın durumu krizden tabiî etkilenmiştir, diğer memleketlere nazaran çok daha az etkilenmiştir; fakat buna rağmen işsizlik vardır. Halen Almanya'da 47 bin kadar % 8,2 oranında, Türk işçilerinin oranında bir işsizlik vardır Türk işçileri arasında; fakat yine ümitlerimiz büsbütün kırılmış değildir. Meselâ, yarın gelecek olan bir heyet, 3 bin işçinin madenlerde çalıştırılması için Bakanlığımıza gelecektir. Almanlar, iş sahaları açmak için müteaddit tedbirler almaktadırlar. Bir taraftan kredi hacminde değişiklik yapmakta, yeni iş sahaları açmakta, bilhassa açılmış bulunan iş sahalarını genişletmekte ve yatırım yapmaktadırlar. Zaten Türkiyemiz için iki imkân vardır; birincisi, ne yapıp yapıp yatırımları genişletmek ve ikincisi de işsizliğin sosyal sefalete sebep olmasını önleyecek tedbrleri almaktır. Eğer işsizlik sosyal bir sefalet olarak karşımıza çıkarsa, bunun karşısında hepimiz büyük üzüntülere gark edilmiş olacağız.

Demin bir arkadaşım ücretten bahsetti. Ücret, bugünkü iş hukunda niteliğini tamamen değiştirmiştir. Artık ücret, görülen bir iş karşılığı alınan para değildir. Buna sosyal ücret diyoruz. Bir kimse çalışmadığı halde yine ücret almaktadır; işte yaşlılık, işte malûliyet, işte hastalık hallerinde olduğu gibi. Demek ki, çalışan bir kimse, emeğini satan bir kimse değildir. Emeğini satsaydı, sadece sattığı oranda ücret alırdı, bunun dışında bir ücret almazdı.

Arkadaşlarım, toplu iş sözleşmesi düzenine gelince; şu hususu iftiharla kaydedebiliriz ki, Türk işçileri, Türk sendikacıları, Türk işçi kuruluşları ve işveren kuruluşları fevkalâde olgunlaşmış, olgun bir seviyeye gelmiştir. İşte bunun sonucu olarak bugünkü grevlere de bakacak olursak, katiyen bunların mühim bir seviyede olmadığını görürüz. Hatta, son zamanlarda biraz bizleri düşünceye sevk etmiş bulunan Aliağa Rafinerisi, İpraş grevleri de bitmiş ve Aliağa grevi ertelenmiş olmasına rağmen, ikinci ertelenmeye lüzum kalmadan çözümlenmiş bulunmaktadır. Şu anda tek endişemiz ve temennimiz, tekstil işkolundaki grev ve lokavt tehditlerinin (ki, başlama durumları gösteriyor) bir an evvel çözümlenmesidir. Bunu bütün kalbimizle temenni ediyoruz.

Toplu iş sözleşmelerine gelince; arkadaşlarım şunu da size söyleyeyim :

Toplu iş sözleşmesi meselesindeki ücret, özellikle kriz devrelerinde (vereceğim bir misali özür dileyerek veriyorum) tek yollu, tek istikametli bir yola benzer. Öyle bir tek istikamettir ki bu, bilhassa kriz devrelerinde ileriye gidiş vardır; fakat geriye dönüş yoktur. Bundan dolayı denir ki, işçiye verilen haklar geri alınmaz; ama işçi ve işveren kuruluşlarına düşen büyük görev, bu tek yönlü, bu tek istikametli sokakta, caddede ilerlerken bunun hızını tayin etmektir. İşte bizim sendikacılarımız bir taraftan, işverenlerimiz bir taraftan, bu tek yönlü istikametteki gidişin hassas dengesini, hızını tayin etmek çabası içindedirler.

Şunu da söyleyeyim; toplu iş sözleşmesi, demin Abdullah Baştürk arkadaşım da işaret etti, mutlak surette hiç bir müdahale kabul etmeyen bir sistemdir. Taraflar serbest iradelerine göre toplu sözleşmeyi imzalarlar. Hükümet ve Devlet ancak ve ancak toplu sözleşmelerin yapılmasına imkân sağlayan, onları kolaylaştıran olanakları sağlar, tarafların önüne uzlaştırma, tahkim, neyse onları çıkartır ve orada görevi biter.

BAŞKAN — Süreniz doldu sayın Bakan.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER (Devamla) — Dolduysa, peki efendim.

Zaman dolmuştur; özür dilerim efendim.

BAŞKAN — Sayın Bakan, sorular da var, onları da lütfen cevaplandırmanızı rica ediyorum.

Sayın Mehmet Zeki Okur tarafından verilen soru önerisini okutuyorum efendim.

«Sayın Başkanlığa

Aşağıdaki sorularımın sayın Çalışma Bakanı tarafından cevaplandırılmasına delâletlerinizi saygıyle rica ederim.

Zonguldak Milletvekili
Mehmet Zeki Okur

1. Köln'deki Ford Fabrikası, özellikle yabancı işçilere cüzi bir tazminat ödeyerek, arzu edenleri işten çıkarmaktadır. Adı geçen tazminatın artırılması için, Bakanlığınız her hangi bir teşebbüste bulunmuş mudur?

2. Yurdumuzda mevcut işsizlik had safhada bulunmaktadır. Bu durum karşısında halen yurt dışında çalışmakta olup da askerlik görevi yaklaşmış olanlara tecil hakkının tanınması hususunda gerekli mevzuat değişikliğinin sağlanması için, Millî Savunma Bakanlığı ile temasa geçmeyi düşünüyor musunuz?

3. Çalışma ataşeliklerindeki din görevlilerinin sayısını çoğaltmayı düşünüyor musunuz?»

BAŞKAN — Evet sayın Bakan, buyurunuz, lütfen soruları cevaplandırınız efendim.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER (Devamla) — Efendim, Köln şehrindeki Ford Fabrikasında 3 bin Türk işçisi 4 500 - 7 500 DM. ve Russelheim'deki Opel Fabrikasında çalışan işçilerimizden de 527 işçi, 5 000 - 8 000 Mark arasında tazminat alarak işlerinden kendi arzularıyle ayrılmış bulunmaktadırlar.

Ancak, aslında bu tazminatı alan işçilerimizin, Almanya'da uzun süre kalıp dönme temayülünde bulunan işçiler olduklarını müşahede etmiş bulunuyoruz.

Kaldı ki, bu işçiler, yani Alman Ford Fabrikasından veya Russelheim'deki Opel Farbikasından bu tazminatı alarak ayrılan işiçler, Türkiye'ye döndükleri takdirde, 28 günden sonra «Schperseit» denilen işsizlik sigortasından yararlanmamaktadırlar ve bunlar isterlerse eğer, işsizlik sigortasından yararlanmak suretiyle Almanya'da da kalmak imkânına sahiptirler; başka bir müessesede de çalışabilmek olanağını arayabilirler.

İşyerinde ödenen bu tazminatlar, bu işçilerimizin Alman fabrikalarıyle bir nevi pazarlık suretiyle elde ettikleri ve tamamen serbest iradelerine dayanan bir tazminat şekli olduğu için, bunun üzerinde Hükümetimizin veya Bakanlığımızın herhangi bir tasarrufu veya müdahalesi söz konusu olamayacağı aşikârdır. Kaldı ki, işverenlerin böyle bir tazminat verme zorunlulukları da yoktur Alman kanunlarına göre; fakat

kendileri bir anlaşma sonucu, işçilere 3 500 ilâ 8 000 mark arasında bir tazminat vermektedirler.

İkinci soruya gelince; ikinci soru da askerlik yoklamasıyle ilgilidir. Askerlik yolkaması meselesi, Bakanlıklararası Yurt Dışı İşçi Sorunları Koordinasyon Kurulu Teknik Komitesinde görüşülmektedir ve Millî Eğitim Bakanlığı nezdinde de gerekli mevzuat değişikliğinin yapılması için teşebbüste bulunulmuştur. Halen yurt dışında, askerliğini yapmamış olan işçilerimizin çoğunluğunun sanat okulu mezunları oldukları görülmektedir. Bu konu ayrıca Millî Savunma Bakanlığı tarafından da incelenmektedir.

Üçüncü soru, din görevlileriyle ilgilidir. Yabancı 7 ülkede 8 müşavirliğimiz ve 12 ataşeliğimiz ile mevcut 20 tane müessesemiz var demektir. Orada çalışan işçilerimizin eş ve çocuklarının dinî ihtiyaçlarının karşılanması, moral güçlerinin artırılması, millî birlik ve beraberliklerinin korunması ve ayrıca hastane ve hapishane ziyaretlerini de yapmakla görevli bulunan 20 kişilik din görevlimiz bulunmaktadır. 10 kadro ise halen boştur. İlgili yönetmelikte her ataşelik nezdinde bir din görevlisi bulundurulacağına dair değişiklik yapıldıktan sonra, bu 30 kadro doldurulacaktır.

BAŞKAN — Teşekkür ederim. Soru cevaplandırılmıştır.

Bir başka soru var, okutuyorum.

«Sayın Başkanlığa

Aşağıdaki sorumun sayın Bakan tarafından cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Antalya Milletvekili
Remzi Yılmaz

1. Özellikle yurt dışından dönecek olan işçilerle ilgili olarak bir istihdam politikasının tespiti çalışmaları var mıdır? Varsa ne safhadadır?»

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER (Devamla) — Yurt dışında bulunan, gönderilecek miydi? Affedersiniz.

BAŞKAN — Yurt dışında çalışan işçilerimizin dönüşleri hali ile ilgili bir soru efendim.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER (Devamla) — Yurt dışındaki işçilerimizle ilgili olarak, istihdam politikası çok yönlü bir istikamet taşır. Çünkü, bakınız dün Karl Damn (Alman Mebusu) CDU' dan geldi ve görüştük. Kendisi der ki: «Acaba Türkiye'ye bir sermaye envestismanında bulunsak, Türk işçileri Türkiye'ye döner mi?» Bu soruya inceden inceye düşünmek gerekir. «Acaba Almanya Türkiye'ye bir yatırım yaptığı zaman, Almanya'daki Türk işçileri döner mi?..» Bizim cevabımız şöyle oldu; Almanya' daki Türk işçileri dönmez. Niçin dönmez? Çünkü her şeyden evvel Alman işverenleri göndermez. Alman işverenleri Türk işçisinden o kadar memnundur ki, ondan kolay kolay vazgeçemez, bu bir.

İkincisi, Almanya'da iş olanağı bulundukça, Türk işçisi gelmez. Şu halde izlenecek politika Almanya'daki Türk işçilerine zarar vermeden Türkiye'de eğer yatırım mümkünse, yatırım yapıp yeni iş olanakları, iş sahaları açmaktır. Aynı politikayı zannederim Libya için de Bakanlığımız izleyecektir.

Şöyle ki, vasıflı işçilerde eğer bir çoğalma varsa, işgücü fazlası mevcut ise, o zaman gönderecek. Aksi takdirde, kontrolu elimizde bulunduğu için, Türkiye'nin ihtiyacı bulunan işgücünü yabancı memlekete göndermeyecektir. Bu, zaman zaman değiştirilecek bir politika uygulanmasını gerektirir. Yoksa, evvelden «şu politika izlenecektir» denemez. Zamana göre bu politikanın ayarlanması gerekecektir.

BAŞKAN — Teşekkür ederim sayın Bakan. Sorular bitmiştir.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER (Devamla) — Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Söz sırası, kişisel görüşlerini belirtmek üzere sayın Remzi Yılmaz'da.

Sayın Yılmaz, buyurun.

REMZİ YILMAZ (Antalya) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Çalışma Bakanlığının, 1975 malî yılı bütçesi dolayısıyle, vaktin vermiş olduğu imkân nispetinde görüşlerimi açıklamak üzere huzurlarınızda bulunuyorum. Yüce Heyetinizi saygı ile selâmlıyorum.

Konuşmamda, daha ziyade yurt dışındaki işçilerimizin problemleri üzerinde durmak istiyorum. Şimdiye kadar gerek Meclislerde, gerek basında ve gerekse kamuoyunda hemen hemen her gün dile getirilmesine rağmen, sorunun hâlâ araştırılması ve sanki şimdiye kadar tespit edilen konular halledilmiş gibi, problemlere yeni problemler ilâve etmek gibi bir garip çabanın içinde olduğumuz meydandadır.

Bu itibarla, ben burada size yeni sorunlar da soracak değilim. Mevcudiyeti herkesçe kabul edilen problemler hakkında Bakanlığın ne gibi faaliyetler yaptığını öğrenmek istiyorum.

Yapabildiğim tespitlere göre ,şu hususlarda ciddî bir çalışmanın ve sistemin içine girilmediği acı bir gerçektir.

Ölen bir işçimizin sosyal hakları tam olarak nasıl takibedilmektedir? Bu konuda bir misal vermek iste-

rim: 6 sene Almanya'da çalışan bir işçimizin ölümü halinde bunun sosyal haklarının takibi, belki de okuma - yazma bilmeyen, hiç şehir yüzü görmemiş 4 - 5 yetim çocuğun annesine bırakılmaktadır. Hepimiz tarafından bilinen emeklilik işleminin takibinin Türkiye' de bir mesele olduğu ortadayken, yurt dışında bu haklar ilgiliye nasıl intikal ettirilecektir?

Bu itibarla, yurt dışındaki işçilerimizin her türlü sosyal haklarının en süratli şekilde hak sahiplerine intikal ettirilecek bir hale getirilmesi en önemli konulardan biridir. Bakanlığın bu konuda oldukça titiz davranması lüzumludur.

Malullük ve iş göremezlik hallerinde dahi bunların, hak sahiplerine intikalinde büyük güçlükler artaya çıkmaktadır. Bu konuda işçilerimiz kendilerine hakikî yardımcı ve kalifiye bir kurum bulamamanın sıkıntısı ve üzüntüsü içindedirler.

Sosyal güvenlik anlaşmalarında, günün ve ülkelerin değişen şartları gözönüne alınarak, işçilerimizin lehine hangi istikamette çalışmalar yapılmaktadır?

Yurt dışındaki işçi çocuklarının eğitimi şimdiye kadar yeterli olmadığı gibi, eğitim görenlerin de başarılı olduğu söylenemez. Mevcut sistemin neticeleri üzerinde durulduğunda, halihazırdaki uygulamanın çocuklarımızın aleyhinde olduğu hemen görülmektedir.

Muhterem arkadaşlarım, geçen sene Romanya'da Bükreş'te yapılan bir toplantı esnasında, Alman parlamenterlerinden iki arkadaşla sohbet ederken, mesele, Türk işçilerine ve onların çocuklarına getirildi. Berlin parlamenteri, kendisinin bir ilkokula gittiğini, yarıdan fazla öğrencinin Türk çocuğu olduğunu; fakat bu çocukların ne Almancayı öğrenebildiklerini, ne de Türkçeyi tam olarak bildiklerini ifade ettiler.

Aynı parlamenter; «Türkiye dışarıya işçi göndermek istiyor, Almanya'ya işçi göndermek istiyor; ama yarın Türk işçilerinin Almanya'yı terk etmeleri icap ederse, burada okula devam eden, Türkçeyi ve Almancayı öğrenemeyen bu Türk çocukları hakkında parlamenter olarak ne düşünürsünüz?» diyerek buna benzer çeşitli sualler sormuştu.

Biran önce Sayın Bakana sormuş olduğum suale verilen cevap, beni gerçekten tatmin etmemiştir. Şayet, Hıristiyan Demokrat Partisi yapılan seçimi kazanmış olsa idi, bir mühlet verme neticesinde Almanya'daki işçileri Trükiye'ye döndürecekti ve seçim esnasındaki sloganlardan bir tanesi de bu idi. O zamanın parti lideri Dr. Barsel idi. Şimdi, böyle bir şey olduğu takdirde, 600 bine yakın veyahut da 600 binin üzerinde olan Türk vatandaşı Türkiye'ye döndüğü zaman da, Çalışma Bakanlığı ne yapacaktır? Bunu öğrenmek istemiştim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, yurt dışındaki işçi çocuklarının eğitimi şimdiye kadar yeterli olmadığı gibi, eğitim görenlerin ise, başarılı olduğu söylenemez. Mevcut sistemin neticeleri üzerinde durulduğunda, halihazırdaki uygulamanın çocuklarımızın aleyhinde olduğu hemen görülmektedir. Bunun içindir ki, özellikle yurt dışındaki işçi çocukları için Türkiye'de Almanca tedrisatlı yatılı bölge okullarının açılması ve çocukların Almancayı ve kendi öz kültürünü aldıktan sonra Almanya'ya gitmeleri ve orada öğrenime devam etmeleri, kendilerinin her bakımdan başarı sağlamalarına vesile olacaktır.

Değerli milletvekilleri, çalışma ataşeliklerindeki personelin tayinlerinde bir istikrar temin edilmelidir. Zira buraları bir çiftlik gibi kabul eden zihniyet, yurt dışında çalışırken edindiği bilgi ve tecrübeyi bir kenara iterek, malum iktidar tarafından tecrübeye kıymet vermeden, yeni ve tecrübesiz memurlar tayin edilmektedir. Bu ise, işçilerimizin meselelerinin her an acemi ellere bırakılmasına sebep olmaktadır.

Diğer bir mesele de, doktor, mhüendis, ormancı, ziraatçi gibi kendi mesleğinde belki de çok yetişmiş kimseler yurt dışı görevidir diye kayırılmakta olup, süresi bitince de teşkilâttan ayrılmaktadır.

İşçilerimiz arasında yerleşmek isteyen yıkıcı, bölücü cereyanlar karşısında Devletimizin temsilcileri adeta seyirci kalmakta olup, bu konuda Türk Danış Teşkilâtının göstermiş olduğu elastikiyeti gösterememekte ve adeta, isteyen istediğini yapsın der gibi mesuliyetsiz bir tutum içindedirler.

BAŞKAN — Bir dakikanız kaldı sayın Yılmaz.

REMZİ YILMAZ (Devamla) — Biz Devletin, bilhassa yurt dışı teşkilâtının, milletten, devletten yanayım demesini istiyoruz.

Sayın milletvekilleri, bu konuların dışında işçilerimizin yaşayışında etki sahibi olan, gerek Trük resmî kuruluşları, gerek mahalli hükümetlerce teşkilâtlandırılan kuruluşların çalışmalarının üzerinde özellikle durmak gereklidir. Türk Danış Teşkilâtı, büyük imkânlarla beslenen ve işçilerimize hizmet götürdüğü iddiasında bulunan bu teşkilât, çeşitli örneklerin verileceği bir sorun, malum kişilerin elinde aziz vatanımız ve yüce milletimiz aleyhinde kullanılmaktadır.

Köln Radyosu üzerinde hassasiyetle durulmalı ve TRT ile işbirliği yapan bu kuruluşun, işçilerimizin istifade edeceği yayınlar yapmasının temini cihetine gidilmesini, yetkililerin vazife kabul etmeleri lâzımdır.

İşçilerimiz tarafından kurulmuş ve fakat istismar vasıtası olarak kullanılan derneklerin 1630 sayılı Kanun çerçevesinde denetlenebilir ve icraat yapabilir şekle sokulması şarttır.

Derneklere paralel olarak, işçilerimizin tasarruflarını değerlendirmek gayesi ile kurmuş oldukları yüzü aşan şirketin bugünkü durumu yürekler acısıdır. İşçilerimizin milyonlarca parası profesyonel kişiler tarafından çarpılmıştır. Biran evvel yetkililerce bu suiistimallere son verilmesi, işçilerimizin ferdî menfaatleri ve millî kalkınmamız için şarttır.

BAŞKAN — Süreniz doldu sayın Yılmaz, lütfen tamamlayınız.

REMZİ YILMAZ (Devamla) — Peki sayın Başkanım.

Muhterem milletvekilleri, bütçeyi uygulayacak Hükümetin, Çalışma Bakanlığının, teşkilât ve çalışmalarını ciddî ve milliyetçi ölçüler içerisinde yeniden düzenlenmeyi zorunlu sayacağına inanıyoruz.

Yeni bütçenin Bakanlık mensuplarına ve bütün çalışanlara hayırlı olmasını diler, Yüce Meclisin değerli üyelerine saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim sayın Yılmaz.

Buyurun sayın Değerli, söz sırası sizin efendim.

FEYZULLAH DEĞERLİ (Tokat) — Muhterem Başkan, değerli milletvekilleri;

Çalışma Bakanlığı 1975 malî yılı bütçesi üzerinde görüşlerimi arz etmek üzere huzurunuza çıkmış bulunuyorum.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye'nin kalkınmasında, çalışanlarla çalıştıranlar arasındaki münasebetin çok iyi tanzim edilmesi lâzım geldiği, bu iki unsurun bir vücuttaki organlar gibi ahenkli bir şekilde kendilerine düşen vazifeyi yapması, icap ettiği veya muntazam çalışır olarak ayarlanması zaruretinin bulunduğu bir gerçektir.

Zaten Çalışma Bakanlığı da, çalışanla çalıştıran arasındaki ilişkiyi düzenlemek için vücut bulmuştur.

Değerli milletvekilleri, ben bu meseleyi iki yönden ele alacağım.

1. Kalkınmanın, gelişmenin, büyümenin, işgücüne kıyamete kadar muhtaç olduğu, hiçbir devletin işgücünden müstağni olamayacağı; teknik ve teknoloji ne kadar ilerlerse ilerlesin işgücüne, işçiye olan ihtiyaç kapısının kapanmayacağı bir gerçektir. Çünkü, insanoğlu tarih boyunca çalışmış veya çalıştırmıştır.

Yine ikinci olarak, bir milletin kalkınmasında, ekonominin büyümesinde, çağın seviyesine ulaşmada ve ayak uydurmada aynı şiddet ve aynı ihtiyaçla devlet ve milletlerin işe ve işyerine ihtiyacı vardır. Bunları ayrı ayrı mütalaa etmek, bunların memleket için, insanlık için ve kalkınma için ehemmiyetini ayrı ayrı düşünmek mümkün değildir.

Meseleye bu noktadan bakıldığında; ne işçisiz iş, ne de işsiz işçi düşünmek mümkün değildir. Bu, bir ruhsuz beden veya bedensiz bir ruh düşünmeye benzer. Çalışan ve çalıştıran birbirini tamamlayan ve biri olmadan diğerinin yaşaması mümkün olmayan iki anaunsur üzerinde ayrım yapılır, yani işçiyi ayrı, işvereni ayrı düşünür ve bu birtakım siyasî menfaatler için istismar edilirse işçiye de, işverene de kötülük etmiş oluruz.

Bu kötülüğün ucu memlekete dayanır. Bu iki temel unsur olan işçi ve işveren birbirine düşman kamplara bölünürse, bunlar birbirini imha eder; bu imhadan netice olarak da memleketin ekonomik ve iktisadî hayatı çökertilir. Bundan da ancak vatan ve millet düşmanları sevinir. Bunun için güzel vatanımızı yıkmak, parçalamak isteyenler uzun zamandan beri bu oyunu oynamaktadırlar.

Değerli milletvekilleri, evvelâ bir insanı, hak talep eder hale getireceksiniz. İnsan bir köle olduğu müddetçe, efendisinden hiçbir şey istemeye cesaret edemez. Dolayısıyle, çatır çatır hak isteyebilir hale gelmesi için hür olması lâzımdır. Siz de evvelâ, köyde, şehirde, büyük şehirlerin iş meydanlarını dolduran sefil, fakir, akşama kadar gözü, yanından her geçen adama takılıp, «bana iş mi verecek» diye gözünün içine bakan işsizlere iş temin edin ki; bu kişiler bir defa iş sahibi olsun ki, kanunların işçiye tanıdığı haklardan istifade edebilsin ve «Ben işçiyim bakılmaya, ilâca, krediye, sosyal meskene ihtiyacım var, verin hakkımı» diyebilsin.

Arkadaşlar, siz evvelâ insanı hak sahibi yapın, hak sahibi olduğunu kendine bildirin. O, bir gün, siz vermeseniz bile, kendine ait olan hakkı ister ve alır; fakat sokakta boş, işsiz bıraktığınız kişiler devletten ne isteyecektir? Mesken mi, kredi mi, ilâç mı, emeklilik mi? İstese de devlet baba verecek mi?

İşte meselenin püf noktası budur. Çalışacak bir işi olmayan, bir iş bulamayan, bu sebeple tenceresi kaynamaktan mahrum olan kişiler, toplum için bir ıstırap kaynağı sayılmaz mı? Biri aç gezerken diğeri tok gezerse, tokun hayatı da aç ile beraber zehir olmaz mı?

O halde birinci mesele, işsizliği ortadan kaldırmak, kaldırmanın yolunu aramaktır. Bunun yolu, geniş çapta iş sahası açmaktan geçer, bu da her se-

ne büyük çapta sanayileşme ve yatırım yapmaya bağlıdır. İşçi de, işçi hakkı da, sendikacılık da buna bağlıdır. Bugün memleketimizde yeteri kadar da olmasa, yüzbinlerce işçiyi barındıran iş sahası açılmasaydı, ne işçiden, ne de işçi haklarından bahsetmek mümkün olmazdı.

İşçiye sahip çıkmaya çalışan Sayın Ecevit sayesinde, işçinin yediği kuru ekmek, kuru ekmeğe katık yaptığı peynir 40 liraya çıkmış, dar gelirliden yana olduğunu söyleyen kişi, işçi ve fukaraları tam bir ezilmenin ve yoksulluğun içine itmiştir.

Değerli milletvekilleri, hangi sektörden gelirse gelsin, kamu sektörü olsun, özel sektör olsun, önemli olan, memleket yararına daha çok yatırım yapmak, daha çok iş sahası açmak, daha çok fabrika kurmaktır. İşçiyi iş arar durumdan kurtarıp, işvereni işçiye muhtaç hale getirmenin yolunu aramaktır. Durum böyle oldu mu, işçi, işverenin ayağına gitmez, işveren işçinin ayağına gider. İşte o zaman ancak, işçi hakkını tam olarak alma imkânına sahip olur.

Muhterem milletvekilleri, 1975 tahminlerine göre işgücü fazlalığının 2 milyon civarında olacağı söylenmektedir. Ecevit Hükümetinin, ya kasıtlı veyahut bilgisizce davranışları ve Hükümet Başkanına yakışmayan beyan ve tutumu iş sahalarını daha da daraltmış ve memleket hayrına olan yatırım teşebbüslerini sindirmiş, memleketin kalkınması için 1974 yılında gerekli yatırımlar yapılmamış, mevcutlar da ya kapanmış, ya kapasitesini yarıya indirmişlerdir ve aynı zamanda işçiden yana görüntüsünü vererek, iş kaynaklarını kurutmak ve gerçekten Müslüman Türk işçisi olmayan, ne idüğü belirsiz, kökü dışarda, kanı bozuk, anarşist ve komünist kişiler teşvik ve tahrik edilmek suretiyle, işyerlerini yaktırıp, yıktırmak suretiyle, binlerce kişinin işsiz kalmasına sebep olmuştur.

Tarım sahasındaki işsizlik daha da çoğalmış ve tarım işçisine hiçbir teminat getirilmemiştir.

Değerli milletvekilleri, yapılan tahminlere göre, nüfusumuz her yıl bir milyon artmakta ve her yıl 400 bin kişi işgücüne yeniden katılmaktadır. Yurdumuzda her yıl ancak 200 bin kişiye iş imkânı bulunmaktadır. Tahrik ve teşviklere son verilmez, istikrar sağlanmaz, yıkıcı, karıştırıcı cereyanlara dur denilmez, Hükümet krizi kısa zamanda giderilmez ve akıllıca yatırımlara geçilmez, her yıl biriken işgücü fazlalığı karşısında geniş iş sahaları açılmazsa, piyasa oturmaz, devlet çarkı normal dönmezse memleket büyük badirelere maruz kalacaktır. Bundan da ancak, Türk Milletinin fukara kalmasını isteyenler sevinecektir.

Değerli milletvekilleri, Türk işçisi milliyetçidir, dindardır, vatanseverdir, namusludur, uyanıktır, kısa zamanda kendisini istismar edenleri, kene gibi sırtına yapışıp kanını emenleri, alınterini kana döndürerek, Türk işçisini birbirine kırdırarak, işçinin sırtından yüksek mevkilere çıkanları, işçinin kıldığı namazla alay edenleri, % 99'u Müslüman olan Türk işçisinin imanına «Çağdışı zihniyet» diyenleri, faziletli, imanlı, namuslu Türk işçisi kısa zamanda anlayacak, başında ise atacak, yanında ise kovacak; vatanı yıkmak için işçiyi alet eden vatansızlara; «Kendinize Allah'sız, dinsiz, milliyetsiz, vatan arayın» diye karşısına dikilecektir.

HÜSEYİN ERÇELİK (Denizli) — Âmin, âmin.

FEYZULLAH DEĞERLİ (Devamla) — Değerli milletvekilleri, uzun zamandan beri, çalışmak isteyen insana çalışma imkânı vermeyen, okumak isteyene okuma fırsatı tanımayan, her yatırımcıya, her müteşebbise «Hırsız, aracı, sömürücü» diyen zihniyet himaye görmemeli, himaye edenler lânetlenmelidir.

HÜSEYİN ERÇELİK (Denizli) — Âmin, âmin.

FEYZULLAH DEĞERLİ (Devamla) — Değerli milletvekilleri, yurt dışında çalışan işçilerimizin evlerinden, köylerinden ve sıcak yurdumuzdan gurbet ellere hangi şartlar altında ve nasıl gittikleri; yurda, köyüne, evine dönerken nasıl ve ne şekil alarak döndüğü içler acısıdır. Bunlar gerekli din eğitimi, millî kültür, Türk dili ve Türk tarih şuurundan mahrum kalarak; yabancı kültür, yabancı dil ve yabancı dinlerin baskısıyle Türklüğünü, Müslümanlığını, dilini ve topyekûn benliğini kaybetme tehlikesiyle başbaşa bırakılmamalıdır. Gurbet elden gelen..

HÜSEYİN ERÇELİK (Denizli) — Âmin, âmin.

FEYZULLAH DEĞERLİ (Devamla) — «Âmin» demeye alıştığına teşekkür ederim.

HÜSEYİN ERÇELİK (Denizli) — Tabiî, öğreniyorum.

BAŞKAN — Efendim, buyurun devam edin.

FEYZULLAH DEĞERLİ (Devamla) — Gurbet elden gelen, yabancı memleketlerde binbir çile çekerek yurduna dönen kişilerin sadece «Ne getiriyor, ne kadar dövizle dönüyor» diye cebine bakarken, nasıl dönüyor, dili sağlam mı, dini bütün mü, müslüman Türk kültürü yerinde mi, Türk tarihi şuuruna sahip mi; yabancı memleketlerde doğup büyüyen Türk çocuğu dil bilmez, din bilmez, tarih bilmez bir yabancı gibi dönüyorsa, gönderdiğin vatandaşını orada kaldı-

ğı müddetçe dini ile, kültürü ile, dili ile, eğitimi ile Devlet olarak ilgilenmez, ölüsünü gömmeğe, çocuğunu okutmağa yer ve imkân sağlanmazsa, bu yüzden Türk evlâdı kendi gittiği gibi dönmek imkânına sahip olmaz, bu, benliğini kaybetmek suretiyle memleketine gelen ve bu vebalin altından değil dünyada, yarın mahşerde Allah huzurunda kalma imkânını kim göze alabilir.

Bir milletin fertlerini kendi benliğini yitirmeğe terketmekten daha büyük suç, daha ağır vebal var mıdır? Bu sebeple, Diyanet Teşkilâtı, Millî Eğitim Bakanlığı ve Çalışma Bakanlığı müştereken bu meseleye el koymalıdır. Dışarıda ve içeride alınının teri, emeğinin gücünü, vatanının kalkınması ve milletinin refahı için hasretmiş olan Türk işçisinin maddî ve manevî sosyal haklarının itina ile kendilerine verilmesi ve vasıflı işçi yetiştirmek için kurslar açarak işçinin emeğinin karşılığının artmasını sağlayacak ciddî tedbirler alınmasının şart olduğu inancındayız.

BAŞKAN — Süreniz doldu efendim tamamlayınız.

FEYZULLAH DEĞERLİ (Devamla) — Emekçi işçilerin durumlarının islâhı ve bakmakla mükellef oldukları kimselerin parasız tedavilerinin yapılması hakkında, Adalet Partili Parlamenterlerin bir yıl evvel vermiş oldukları Kanun teklifleri, Cumhuriyet Halk Partisinin iktidara geldiği günden beri, bu uzun sürece görüşülme imkânını bulamamıştır.

İktidarda kaldığı sürece, Cumhuriyet Halk Partisi, işçiler için ve emekli işçiler için bir tek Kanun teklifi veya tasarısı maalesef Yüce Meclislere getirememiştir. Bu durum dikkat çekicidir. Esasen sol zihniyetin, dünyanın hiçbir yerinde işçiye hiçbir şey vermediği görülmemiştir. Vermemiştir, veremez. Solun bütün arzusu, kendi maddeci emellerini gerçekleştirmek üzere, işçinin omuzlarına basarak iktidar ve mevki sahibi olmaktır.

Sözlerimi bitirirken, Çalışma Bakanlığı bütçesinin memleketimize ve Çalışma Bakanlığı mensuplarına hayırlı olmasını Cenab-ı Haktan niyaz eder, Yüce Meclise, Bakanlığın mümtaz mensuplarına saygılarımı arz ederim. (A. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Önder Sav, bir talebiniz var. Bunu yerinizden söyler misiniz efendim? Kısaca anlamak istiyorum.

ÖNDER SAV (Ankara) — Adalet Partisi Grupu adına konuşan Sayın Fikri Pehlivanlı arkadaşımız benim Çalışma Bakanlığı yaptığım döneme ilişkin geçen yılki bütçe konuşmasında, İş Kolları Yönetmeliğinde değişiklik vaat ettiğimi, oysa bunu gerçekleştiremediğimi ifade ettiler. Zannediyorum bir yanılgı olsa gerek. Zabıtlar da meydandadır, geçen yılki bütçe konuşmam da ben böyle bir vaatte bulunmadım.

İkinci olarak, işçi emeklileri tasarısını sevk edeceğimi vaat ettiğimi, oysa bunun da gerçekleşmediğini belirttiler.

Birbirine bağlı olarak toplu iş sözleşmelerinin yapılmasında referanduma gideceğimizi, referanduma ilişkin yasayı gerçekleştireceğimizi oysa bunun da gerçekleşmediğini belirttiler.

Asgari ücretlerin saptanması ve yürürlüğe girmesi 1 Temmuz 1974'e raslıyor. Çalışma Bakanlığı olarak, asgarî ücrete bağlı bir emekli işçi statüsü saptayacağımız için, 1 Temmuz da böyle bir işçi emeklileri kanun tasarısını Meclise sevk etmedik. Ancak, 1 Temmuz da 1037/4-7844 sayılı Bakanlık yazısı ile Bakanlar Kuruluna, Başbakanlığa İşçi emeklileri ile ilgili tasarı sevk edilmiştir. Önümde, 71/1848/1137 sayılı Kararnamenin bir fotokopisi var. O zamanki Hükümet ortaklarımızdan sadece Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdulkerim Doğru arkadaşımızın imzası var altında. Diğer Bakan arkadaşlarımız bu tasarıyı imzalamadıkları için, dolayısıyle Meclise sevk edemedik. Keza referandumda aynı şekildedir.

BAŞKAN — Sayın Sav, bu bahsettiğiniz hususlar bir sataşma niteliğini taşımıyor.

ÖNDER SAV (Ankara) — Ben zaten sataşma demedim.

BAŞKAN — Evet. Ben de maruzatınızı bu şekilde dinlemiş oldum efendim. Teşekkür ederim.

ÖNDER SAV (Ankara) — Anlayışınıza çok teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN — Rica ederim efendim.

Buyurun Sayın Araslı.

DOĞAN ARASLI (Kars) — Sayın Başkanım; demin burada konuşan Adalet Partili sayın sözcü, Cumhuriyet Halk Partisinin hiç de hak etmediğini zannettiğim ve inandığım birtakım suçlamalarda bulundu. Dilerseniz yerimden ben size ifade edeyim.

BAŞKAN — Şimdi efendim bir dakika. Sayın Araslı, grup adına bir sataşma iddiasında bulunabilmek için grupu temsil yetkisini haiz olmak gerekir.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Bendeniz yetki verdim efendim.

BAŞKAN — Grup başkanvekilleri veya grup başkanları, uygulamamıza göre bu hakka sahip bulunuyorlar. Konuşmalarda şahsınızı hedef alan bir sataşma bulunmadığına göre, bu isteğinizi karşılayamıyorum efendim. Buyurun, teşekkür ederim.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Sayın Başkan, müsaade ederseniz bendeniz grup başkanvekili olarak, arkadaşımızı grup adına yetkili kılıyorum.

BAŞKAN — Evet, nedir efendim? O vakit, siz ifade etseydiniz, bu zaman kaybına gerek kalmazdı. O vakit, grup başkanvekili olarak, hangi konuda sataşma olduğunu lütfen ifade buyurunuz.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Bendeniz yeni geldim de onun için..

İş yerlerinin, işçiler tarafından tahribinin, Halk Partisi vasıtasıyle körüklendiği yolunda iddia serdedilmiş, sayın konuşmacı tarafından.

Bu hususta, Cumhuriyet Halk Partisinin, iş yerlerinin tahribi gibi işlemediği, beğenmediği bir eyleme kimseyi sürüklemesinin mümkün olmadığını; bunun iftira olduğu, bunda kasıt olduğu..

BAŞKAN — Efendim, hatırlayabildiğim kadariyle Cumhuriyet Halk Partisi olarak değil de böyle bir zihniyeti ortaya koymak için...

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Zabıtları tetkik ederseniz, Ecevit Hükümeti tarafından..

BAŞKAN — Ama efendim, şimdi zabıtları incelemek için, sonuna geldiğimiz şu Bakanlık bütçesini burada bırakıp yarım saat zabıtları beklemek lâzım.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Sayın Başkan, biz böyle iddia ediyoruz, aksini zatıâliniz iddia ediyorsunuz.

BAŞKAN — Ben iddia etmiyorum efendim. Hiçbir şey iddia etmiyorum. Yalnız gecenin bu saatinde, çalışmalarımızın bu noktasında bu isteğinizi araştırma imkânına sahip olmadığımı ifade ediyorum.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Gecenin ilerlemiş olması, tüzük hükümlerinin ihlâl edilmiş olmasının sebebi olamaz, bu bir.

BAŞKAN — Anlıyorum, anlıyorum efendim.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Eğer söylediklerimizin kanıtını istiyorsanız, sözü teype alıp bandı dinletme imkânımız yok, bu imkân sizin.

Gece ne kadar ilerlerse ilerlesin, bir hakkın kullanılması, gece ile, vakit ile kayıtlı değildir.

BAŞKAN — Efendim şimdi ben, müsaade ederseniz bu zabıtları aldıktan sonra bu isteğiniz hakkında bir karara sahip olabilirim.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — O zaman bunu söyleyin lütfen.

BAŞKAN — Şimdi, bütçe üzerindeki müzakerelerimize devam ediyoruz.

Efendim, Çalışma Bakanlığı bütçesinin tümü üzerindeki müzakereler tamamlanmıştır.

Bölümlere geçilmesi hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul Etmeyenler. Kabul edilmiştir.

Muhterem arkadaşlarım, bölümlerin oylanmasına geçmeden önce, iki hususu bilgilerinize arz etmek istiyorum.

Bakanlık bütçesinin 112 program kodunda yer alan ödenek, «Sosyal güvenliğin düzenlenmesi hizmetleri» adı altında yer almıştır. Aslında bunun, «İşçi sağlığı ve iş güvenliği hizmetleri» adı altında yer alması gerekmektedir. Tashih bu şekilde yapılmıştır.

Ayrıca, 114 program kodunda yer alan, «Sosyal güvenlik hizmetlerinin düzenlenmesi» ile ilgili ödenek, Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütçesinin müzakeresinden sonra oylarınıza sunulacaktır.

Şimdi, bölümleri okutuyorum efendim.

C) ÇALIŞMA BAKANLIĞI BÜTÇESİ

Bölüm		Lira
101	Genel Yönetim ve Destek hizmetleri	23 378 146
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
111	Çalışma hayatının düzenlenmesi hizmetleri	31 303 879
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
112	İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği hizmetleri	1 526 984
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
113	İstihdamın düzenlenmesi hizmetleri	99 598 922
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
900	Hizmet Programlarına dağıtılamayan transferler	2 842 469
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

Çalışma Bakanlığı Bütçesi de bu suretle Meclisimizce kabul edilmiş bulunmaktadır. Memleketimiz için, Çalışma Bakanlığı bünyesinde örgütlenmiş her iş dalındaki işçilerimiz ve Bakanlığımızın güzide mensupları için hayırlı olmasını; başarılı çalışmalara vesile teşkil etmesini Meclisimiz adına temenni ediyorum efendim.

D) SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI BÜTÇESİ

BAŞKAN — Programımız gereğince, Sosyal Güvenlik Bakanlığı Bütçe tasarısı üzerindeki müzakerelere başlıyoruz.

İlgili Bakanın ve Komisyonun yerlerini almasını rica ediyorum.

Bakanlık Bütçesi üzerinde C. H. P. Grupu adına Sayın Kenan Durukan, D. P. Grupu adına Sayın Orhan Tokuz, A. P. Grupu adına Sayın Hüsamettin Tiyanşan, C. G. P. Grupu adına Sayın Talât Oğuz, M. S. P. Grupu adına Sayın Emin Acar söz almışlardır.

Şahısları adına Sayın Aytekin, Sayın Erçelik, Sayın Sanlı, Sayın Erdemir, Sayın Erek, Sayın Avşargil, Sayın Yılmaz, Sayın Dikmen, Sayın Çetin, Sayın İlhan, Sayın Yavuzalp ve Sayın Ataman söz istemişlerdir.

Söz, Cumhuriyet Halk Partisi Grupu adına Sayın Durukan'da.

Sayın Durukan, buyurunuz efendim. (C. H. P. sıralarından alkışlar.)

C. H. P. GRUPU ADINA KENAN DURUKAN (Sakarya) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri ve Sayın Sosyal Güvenlik Bakanlığı yetkilileri, hepinizi Cumhuriyet Halk Partisi Grupu adına saygı ile selâmlarım.

Değerli milletvekilleri; Sosyal Güvenlik Bakanlığı Bütçesi üzerindeki grupumuz görüşlerine geçmeden önce, Çalışma Bakanlığı bütçesi üzerinde konuşan bir değerli Adalet Partisi Milletvekili arkadaşımın, Cumhuriyet Halk Partisine yönelik, Çalışma Bakanlığı Bütçesi ile ilgili kalması gerekirken; işçi hakları bakımından, sosyal adalet bakımından, Türkiye'nin sosyal düzeni bakımından parti programıyla, tüzüğüyle Cumhuriyetin kurucusu bir parti olarak; Türkiye'de çalışma hayatının ve sosyal güvenlik kuruluşlarının tamamının temelini atmış bir siyasî parti hakkında kullandığı...

MUSTAFA KEMAL ALVER (Balıkesir) — Atatürk bitti.

BAŞKAN — Rica ediyorum, müdahale etmeyin efendim.

KENAN DURUKAN (Devamla) — Evet Atatürk'ün kurduğu parti hakkında, hiçte Adalet Partisine yakışmayacak şekilde, sadece sözün sahibine ancak yakışabilecek şekilde çok ağır ithamlarda bulunması, beni ve grupumu gerçekten zedelemiştir, yaralamıştır.

Sayın Başkanın «Gecenin bu saatinde zabıtları tetkik ederek sataşmaya cevap verme olanağının sağlanamayacağını» beyan buyurmuş olması fikrine grupumuz katılmıştır. Ona gerekli inceleme yapıldıktan sonra gereken cevap ayrıca verilecektir. Ancak şunu belirtmek istiyorum ki, Cumhuriyet Halk Partisinin 7 aylık iktidar döneminde hiçbir işçiye hiçbir kimse kurşun atamamıştır. Adalet Partisinin iktidarı döneminde işçiler kurşunlanmıştır. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.) Adalet Partisinin döneminde işçilerin grevleri büyük ölçülerde ertelenmiştir. İşçilerin haklarının elinden alınması için Adalet Partisi döneminde büyük girişimler yapılmıştır. Sendikal haklar Adalet Partisinin başarısızlıkları, beceriksizlikleri nedeniyle işçilerin elinden alınmıştır. Dernekler Kanunu ile olsun, Türk Ceza Kanununa getirilen birtakım tedbirlerle işçilerin grev hakkı, toplu iş sözleşmesi hakları zedelenmiştir. Bu ayıp, aslında Sayın Değerli'ye yeter. Sancısını, ıstırabını dindirebilmek için seçmene selâm gönderip; Almanya'ya gönderilen işçinin, Almanya'daki çocuklarının eğitim imkânlarının eksikliğinden yakınırken, 10 yıllık 1965 - 1973 dönemindeki iktidarlarında sağlayamadıkları şeyi, «7 ayda neden Ecevit sağlayamadı» diye Ecevit'ten hesabını sormaktadırlar. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar). Bunun ıstırabı size yetecektir. Hayatınız boyunca onun ıstırabını çekecek, sorumluluğunu taşıyacaksınız. Bunun hesabını Ecevit'ten soramazsınız.

Değerli arkadaşlarım, çağımızda, medenî insanların ve medenî toplumların sağlıklı, mutlu ve özgür olabilmelerinin temel koşulu, sosyal güvenliktir. Hastalıkta, sakatlıkta, yaşlılıkta, giderek işsizlikte, yalnız ve çaresiz kalma korkusunu üzerinde taşıyan insanların ve toplumların mutlu ve özgür olduklarını iddia etmek mümkün değildir. Sosyal güvenlik tedbirleri ülkemizde, yeni denecek kadar yakın bir geçmişe sahiptir. Özellikle 1961 Anayasası ile Cumhuriyetimize «Sosyal Devlet» niteliğinin kazandırılması sonucunda, herkese sosyal güvenlik sağlamak, herkese iş, âdil ücret, herkese sağlıklı olabilme imkânlarını sağlamak, her hastaya bakım sağlamak ödevleri Devlete verilmiştir. Hiç şüphesiz, Devlet bu görevlerini bir kısım kurumlar vasıtasıyle yerine getirecektir. Planlı döneme geçişte, Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, sosyal güvenlik için, 15 yılda gerçekleştirilmesi öngörülen, hedefleri ana hatları ile şöylece saptamıştır :

1. — Herkes için sağlık ve ihtiyarlık sigortalarını kapsayan bir sosyal güvenlik düzeni kurulacaktır.

2. — Sigortaların genel yararları ve özel durumları gözönünde bulundurularak, bütün sosyal güvenlik çalışmalarının bir elden yürütülmesi sağlanacaktır.

3. — Sigorta primlerinin tamamını ödeyen serbest meslek erbabı, esnaf ve sanatkârlar da sosyal güvenlik düzeni içerisine alınacaktır.

4. — Sürekli işçi niteliği taşıyanlar için, işsizlik sigortası getirilecektir.

5. — Sigorta fonları, iktisadî kalkınma hedeflerine, sigortacılığın gereklerine uygun şekilde ve bu fonlarla karşılanacak yüklemleri, sürekli ve emin şekilde yerine getirecek tarzda işletilecektir.

Anayasa ve plan hedefleriyle birlikte, gerçek ihtiyaç halinde gelen sosyal güvenlik alanında, bugünkü durumumuz şöyledir :

Sosyal Sigortalar kapsamında 1 781 000 kişi, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı kapsamında 850 000 kişi, Bağ-Kur kapsamında 825 000 kişi, ve bankalarla çeşitli kuruluşların yardım sandıklarında 40 000 kişi olmak üzere, toplam 3 506 000 kişi sosyal güvenlik kapsamı içerisindedir.

1960'lardan bu yana, sosyal güvenlik alanında bazen dikey, bazen de yatay, ama güncel sıkıntı ve ihtiyaçların zorlamaları ile bir kısım aşamalara varılmıştır. Önce İşçi Sigortaları Kurumu, 506 sayılı Kanunla Sosyal Sigortalar Kurumu haline getirilerek, sosyal güvenliğin çekirdeğini teşkil etmiştir. Daha sonra 1 . 8 . 1968 tarihinden itibaren yürürlüğe girmek üzere, Askerî Fabrikalar Tekaüt Muavenet Sandığı ve Devlet Demiryolları Emekli Sandıkları, Sosyal Sigortalar Kurumuna devredilmiştir. 2 . 9 . 1971 tarihinde çıkarılan 1479 sayılı Bağ-Kur Kanunu ile, sosyal güvenlik kapsamı genişletilmiş olmakla beraber, kalkınma planının öngördüğü şekle aykırı düşebilecektir. Ama temennimiz, ilerde yine sosyal güvenlik müessesesinin birleştirilmesi amacına yönelik olduğu için, sosyal güvenlik kapsamını genişletmesi bakımından, sosyal güvenlik alanında yeni bir aşama kaydedilmiştir.

Değerli milletvekilleri; sosyal güvenlik alanında bu tablo ile karşı karşıya bulunduğumuz böyle bir dönemde Sosyal Güvenlik Bakanlığının kuruluşunu, Cumhuriyet Halk Partisi olumlu bir gelişme olarak kaydetmek ister.

Ancak, kuruluşta sadece Sosyal Sigortalar Kurumu ile BAĞ - KUR'un Bakanlık bünyesine alınmış olmasını elbette yeterli bulamamaktayız. T. C. Emekli Sandığının kuruluşta bile olsa, dışarıda bırakılmış olmasını bir noksanlık, bir yanlışlık olarak kaydetmek istiyoruz.

Cumhuriyet Halk Partisi, Sosyal Güvenlik Bakanlığının kuruluşunu ve varlığını sürdürmesini, sosyal güvenlik alanında gerçekleştirilmesini gerekli gördüğü bir kısım tedbirleri yerine getirmesi ile mümkün görmektedir. Tedbirlerin başlıcalarını şöylece sıralayabiliriz :

1. «Öncelikle Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilât Kanununun çıkartılarak, faaliyet kapsamının belirli şekilde ortaya konmasını istemekteyiz. Halen Sosyal güvenlik amacı ile kurulu bulunan, sosyal güvenlik kuruluşları ki, bunlar; Sosyal Sigortalar Kurumu, BAĞ - BUR, T. C. Emekli Sandığı, bankalar ve çeşitli şirketler bünyesinde çalışanları kapsayan yardım sandıklarıdır. Bunların sayısının, 30'un üzerinde olduğu sanılmakta; ama kesin bir rakam bilememekteyiz. Bu yardım ve sosyal güvenlik kuruluşlarının, Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesine alınmasını istemekteyiz.

2. Bakanlık bünyesine alınacak sosyal güvenlik kuruluşlarının mensuplarına sağladığı yardımlarda süratle norm yaklaştırması yapılarak, belli bir zaman süreci içerisinde bu yardım kuruluşlarının birleştirilmesi gerekmektedir. Örneğin; Halen BAĞ - KUR, mensuplarına sağlık yardımı yapmamaktadır. Buna karşılıklık, SSK aktif sigortalıların, kendilerine, eş ve çocuklarına ve emeklilere yaptığı sağlık yardımını, halen Meclis komisyonlarında görüşülmekte olan bir yasa ile aktif sigortalıların anne ve babalarını, emekli işçilerin anne, baba, eş ve çocuklarını da, SSK sağlık yardımlarından yararlandırma yolunda bir çalışmanın içerisinde bulunmaktadır.

3. Öte yandan burada kaydedilmesi gereken BAĞ-KUR Kanunun geçici 2 nci maddesinin Yargıtay içtihadı birleştirme kararı karşısında ileri yaşta, BAĞ-KUR bünyesine girenlerin bağlı bulundukları esnaf derneklerine, kanunun yürürlük tarihinden önce kayıtlı olmaları şartına bağladığı için, bu durumda olanlar kaygı ve endişe içerisinde 1474 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesinin, ivedilikle bir yasa değişikliği yapılarak düzenlenmesini beklemektedirler. Mevcut sosyal güvenlik kuruluşları bakanlık bünyesine alınıp, bunların mensuplarına yaptıkları yardımların, norm yaklaştırması suretiyle birleştirilmeleri çabası devam ederken; sosyal güvenlik sistemi dışında kalan tarım ve orman işçilerinin ve çeşitli nedenlerle sosyal güvenlik kapsamı dışında kalmış kimselerle, yine sosyal güvenlik kapsamı dışında kalan ev kadın-

larının da, sosyal güvenlik kapsamı içerisine alınmalarına ilişkin yasa düzenlemelerinin yapılmasını istemekteyiz.

Tarım ve orman işçilerinin sosyal güvenlik kapsamına alınmasından önce, hiç kuşkusuz tarım ve orman işçilerinin tanımını yapan yani, Tarım - İş Kanununun gerçekleşmesi gereğine işaret etmek istiyoruz.

4. Bir bakıma sosyal güvenlik adına kurulmuş ve kurulması için gerekli çabalar sürdürülen yardım kuruluşlarının - OYAK, MEYAK, İYAK gibi - da giderek Bakanlık bünyesinde toplanmasını önermektedir;

5. Giderek Devletin en önemli görevlerinden biri olan ve artık geciktirilmesine imkân kalmayan genel sağlık sigortasının kurulması gerekir.

6. Sağlık hizmetlerinin maliyetini ve niteliğini etkileyen ilaç ve sağlık araç ve gereçleri sanayiinin kurulması ve geliştirilmesine öncelik verilmesi gerekir.

Halen, Sosyal Sigortalar Kurumunun ilaç sanayiine geçişine izin veren yasaya rağmen, ciddî bir adımın atılamamış olmasından üzüntü duyulmaktadır.

Kurumun serum imalâtına, İstanbul Topkapı'da bir borç dolayısıyle Kuruma intikal eden 2,5 dönümlük bir arazi üzerinde kurulu perişan bir binanın restoresi suretiyle geçileceği haberleri yaygınlaşmaktadır. 2,5 dönümlük bir arazinin, böyle bir teşebbüs için gelişmeyi engelleyici en büyük bir faktör olduğunu belirtmek isteriz. İkincisi; eski binanın durumunun iyi tetkik edilmesi, statik hesaplarının yapılması, daha sonra fabrika haline getirilmesini uyarı şeklinde ilgililere duyurmak isteriz.

Sosyal Sigortalar Kurumunun bu teşebbüsü, 1974 yılı ilaç giderini yaklaşık 400 milyon lira kabul ettiğimiz takdirde, ilaç giderinin % 3'ünü teşkil eden serum imalâtından (ki, 12 milyon liralık serum eder bu; verimliliğin % 10 olduğu hesaplandığı takdirde), sadece serum imalâtından 1 200 000 liralık bir tasarruf sağlayacağı düşünülür. Bu, Kurumun 1974 yılı ilaç giderinin % o 2,5'u nispetinde bir rakam tutmaktadır. Bu elbette, Kurumun ilaç yapımına başlayabilmesinin bir gerekçesi olamaz. Kurumun ilaç yapımına ciddî şekilde ve daha geniş ölçüde başlaması ve buna öncelik vermesinin gerekliliğini belirtmek istiyoruz.

BAŞKAN — 1 dakikanız kaldı efendim.

KENAN DURUKAN (Devamla) — Peki efendim.

Yataklı sağlık kuruluşlarının giderlerini azaltmak, gerçek hastalara bakım imkânı yaratmak amacıyle, ağır olmayan hastalar ve yaşlılar için evlerde bakım düzeninin kurulmasına öncelik verilmelidir.

Sürekli işçi niteliğindeki işçilere, işsizlikleri halinde yardım sağlanacağı gibi, esnaf ve sanatkârdan kendi iş tutumlarından dolayı değil de ekonomideki, teknolojideki ve toplumdaki değişmeler nedeniyle iflâs eden, işsiz kalan esnaf ve sanatkârlara da belli süre içerisinde işsizlik yardımı yapılması, imkân varsa bunların eski işlerini ihya edebilmeleri için, kredi yardımında bulunulmasını önermekteyiz.

Sosyal güvenlik fonlarının ve yardım kuruluşlarının (OYAK, İYAK, MEYAK gibi) birikmiş fonlarının, ülke ekonomisinde ve sanayii geliştirici alanlara, işçi ve sosyal güvenlik kapsamına girenlerin biriktirdiği sermayelerin yatırıma dönüşümesini sağlayıcı tedbirlere öncelik verilmelidir.

Değerli milletvekilleri...

BAŞKAN — Lütfen bitiriniz efendim.

KENAN DURUKAN (Devamla) — Toparlıyorum efendim.

Bütçe müzakeresi dolayısıyle ayrılan bu dar zaman ölçüsü içerisinde, ana başlıklarla vermeye çalıştığımız konulardan başka, sosyal güvenlik alanında büyük sorunlarımız vardır.

Özetle denebilir ki, sosyal güvenlik sağlandıkça ve adalet ölçüleri içinde topluma yayıldıkça, topluma huzur, güven ve kardeşlik gelecektir. Toplum yeterince güvenceye kavuştukça, halkımızı kısır siyasal çekişmelere alet etmeye de kimsenin gücü yetmeyecektir.

Cumhuriyet Halk Partisi, halkçı ve insancıl tutumunun bir gereği olarak; iktidarda da olsa, muhalefette de olsa sosyal güvenliğin hızla ve adaletle toplumun tamamına yayılmasından ve etkileştirilmesinden yanadır. Cumhuriyet Halk Partisi, iyi düzenlenmiş bir örgütlenme ve işletmecilikle sosyal güvenliğin Devlete yük olma yerine, ekonomiye canlılık katacağı görüşündedir. Cumhuriyet Halk Partisi, yarınından emin olanların, demokrasiye de, rejime de daha bir başka sahip çıkacağı görüşündedir.

Sosyal Güvenlik Bakanlığı kuruluşunun ülkemize hayırlı olmasını, bütçenin kuruluş için fayda getirmesini Cumhuriyet Halk Partisi adına diler, saygılarımı sunarım. (C. H. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Durukan.

Demokratik Parti Grupu adına Sayın Orhan Tokuz.

D. P. GRUPU ADINA ORHAN TOKUZ (Gaziantep) — Sayın Bakan, değerli milletvekilleri;

Sosyal güvenlik ve sosyal yardım kuruluşlarını tek çatı altında toplayarak, koordinasyon ve bütünleşmeyi, daha etkin ve daha geniş kapsamlı bir uygulamayı gerçekleştirmek üzere kurulmuş bulunan Sosyal Güvenlik Bakanlığını, Demokratik Parti olarak, büyük bir aşama sayıyor ve Parti Programımızın 82 nci ve 107 nci maddelerinde öngörülen amaçların gerçekleştirilmesi açısından da memnuniyetle karşılıyoruz.

Çeşitli sosyal güvenlik ve sosyal yardım kurumlarının tümünün en kısa zamanda Bakanlık bünyesinde toplanması, statülerindeki değişikliklerin tespit edilecek millî standartlara uydurularak ahenkleştirilmesi, böylece, belli ölçüler içinde yatay bir yaygınlaşmanın sağlanması, ekonomimizdeki gelişmelere paralel olarak, zamanla millî standartların yükseltilerek dikey gelişmenin de gerçekleştirilmesi başlıca dileklerimizdendir.

1973 yılında 3 315 000 kişi sosyal güvenlik kurumlarına dahil edilebildiğine göre, tarım dışında çalışan nüfusumuz olan 4 920 000 kişiden 1 600 000 küsuru sosyal güvenlik kurumlarına kaydedilememiş demektir. Bunların bir kısmı Sosyal Sigortalar Kurumuna bildirge vermeyen iş yerlerinde kaçak çalıştırılanlar; bir kısmı ise, bir meslek kuruluşuna kayıtlı olmadıkları için, BAĞ-KUR'a üye kayıt edilemeyen esnaf ve sanatkârlardır. Bu rakamlar, sigorta programlarının yeterince uygulanamadığını göstermektedir. Bir yandan yasalarda ve denetimde etkinliğin sağlanması, diğer yandan radyo - televizyon, konferans ve broşürlerle yapılacak özendirici yayın ve propagandaların olumlu sonuçlar vereceği kanısındayız.

İktisaden faal nüfusun % 22,6 oranında sosyal güvenliğe kavuşabilmiş olmasını, tarım kesiminde çalışan 8 760 000 köylü ve çiftçi vatandaşımızın sosyal güvenlikten hâlâ yoksun bulunmasını üzüntü ile karşılıyoruz. Türkiye'nin hakiki efendisi olan köylü maalesef, en basit sosyal güvenliğe kavuşturulamamıştır. Köyler bütün ekonomimize tesir eden tarım bakımından önemli bir üretim alanı; ihracat, yatırımlar ve işgücü bakımından gür bir kaynak olduğu kadar, Türk millî değerlerinin, Türk inanç ve törelerinin asırlar boyu tütmüş kutsal bir ocağıdır. Bu bakımdan her türlü modern hizmetlerin, bu arada sosyal güvenlik hizmetlerinin de süratle köylü ve çiftçilerimize ulaştırılması gerekir. Çiftçiler ve tarım işçileri sigorta kapsamına alınmalı ve tabiî afetlere karşı «tarım ürünleri ve irat hayvanları sigortası» kurulmalıdır.

Demokratik Parti olarak işçi vatandaşlarımıza yıpranma ve kıdem karşılığı olarak yaşlılık, malulluk ve ölüm hallerinde ödenecek emek veya kıdem ikramiyesi ihdas edilmesi gerektiği görüşündeyiz. Kıdem tazminatlarının ikinci onbeş günlük tutarları belirli oranlarda primlere bağlanarak her halükârda ödenecek böyle bir emeklilik ikramiyesine dönüştürülebilir.

İşçilerimiz için işsizlik sigortası, Bağ-Kur üyeleri için işsiz geçecek sürelere uygulanacak bir borçlanma sisteminin getirilmesine ve geliştirilmesine taraftarız. Memur ve işçilerden oluşan ücretliler arasında eşitliğin sağlanması açısında ve bugünkü enflasyonist gidiş karşısında yetersiz kalan memur ikramiyelerinin yeterli bir düzeye çıkarılması için, memur emekli ikramiyelerinin de her tam yıla karşı bir aylık maaş tutarından hesaplanmasını zorunlu görmekteyiz. Bu hususta grupumuzun tasvibinden geçen bir kanun teklifimiz 24 . 6 . 1974 tarihinde Meclis Başkanlığına sunulmuştur. Kanımıza göre Türkiye'nin en önemli sorunlarından birisi de, organizasyon ve reorganizasyon sorunudur. Bu da büyük ölçüde yasaların hazırlanmasına ve hazırlanmış olanların kanunlaşmasına bağlıdır.

Olaylar ve ihtiyaçlar genellikle örgütlenmelerin önünde gitmektedir. Çağın gereklerine göre teşkilâtlanmamızda yoğun çalışmalarla Yüce Meclislerimize büyük görevler düşmektedir. Düşkünlerin, kimsesiz çocukların, yalnız ve çaresiz kadınların dramları yürekler acısıdır. Toplum bataklıklarındaki facialarî bilmeyen yoktur. Bu süflî facialar, bu süflî hayat Türk ihtiyarına, Türk kadınına, Türk çocuklarına asla lâyık değildir. Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesinde kurulacak büyük bir sosyal yardım örgütüyle bu facialara bir son vermenin zamanı gelmiştir. Sayın Bakanın bu hususa işaret eden beyanlarını umut ve memnuniyetle karşılıyoruz. Bütün vatandaşlarımız, tüm kurum ve kuruluşlarımız böyle bir sosyal yardım örgütü için paylarına düşecek cüzî prim ve vergileri severek ve sevinerek ödeyeceklerdir. Çünkü milletimiz bilmektedirki, sosyal güvenlik ve sosyal yardım, insanca yaşama haysiyetinin en önemli güvencesi ve tek yoludur. Ve bu yardımlar inançlarımızın da bir gereğidir.

Ev kadınlarının hastalık, kaza ve eşlerinin ölümüne karşı güvenliğe kavuşturulmak üzere sosyal sigortalardan birinin kapsamına alınmasını zorunlu görmekteyiz.

Emekli aylıklarının prensip olarak geçim endekslerine göre tespit edilmesine taraftarız. Halen ilgili komisyonda görüşülmekte olan işçi emekli aylıklarında taban olarak asgarî ücretin esas alınmasını zorunlu görmekteyiz. Asgarî ücret yeme, içme, giyinme ve barınma gibi asgarî fiziyolojik ihtiyaçların giderilmesi için gerekli değerler toplamı olduğuna göre; çalışanlarda olduğu gibi, emeklilerde de maaş tabanlarının asgarî ücretin altına düşmemesi gerekir. Bunun üstündeki emekli işçi maaşlarının ise % 40 - 50 oranında artırılması gerektiği görüşündeyiz.

Bağ-Kur'da ise, 400 liralık basamağın karşılığı olan 280 lira sembolik ve çok minik bir rakamdır. Esnaf ve sanatkârlarımızın büyük bir çoğunluğu 400 liralık basamakta kalmaktadır. Bağ-Kur Yasasının ilgili maddeleri asgarî ücret tutarında bir emekli maaşı sağlanacak biçimde yeniden düzenlenmelidir. Geçen yılki bütçe müzakereleri sırasında Sosyal Sigortalar Kurumunda emeklilik işlemlerini çabuklaştırmak için otomasyon ve mekanizasyona gidileceği Çalışma Bakanlığınca beyan edilmişti. 1975 yılında 200 bin işçinin emeklilik işlemleri başladığı halde otomasyonun gerçekleştirilip, kompüterlerin devreye sokulamayışını üzüntüyle karşılıyoruz. Sosyal Sigortalar Kurumu emeklilerinin eş ve çocuklarının ve bakmakla yükümlü bulundukları ana ve babalarının sağlık hizmetlerinden yararlandırılmalarını kıvançla destekliyoruz. Türkiye'de ortalama yaşama süresine ve Sosyal Sigortalar Kurumu mevzuatına paralel olarak Bağ-Kur'da da emeklilik yaş haddinin kadınlarda 50'ye, erkeklerde 55'e indirilmesini uygun ve gerekli görmekteyiz. Kadın memurlarımız, erken yıpranmaları nedeniyle, 20 yılda emeklilik hakkına kavuşturulmalarını ısrarla talep etmektedirler. Biz de bu konunun Sosyal Güvenlik Bakanlığınca ileride dikkate alınarak incelenmesini dilemekteyiz.

1186 sayılı Kanunun hizmet borçlanmasına ilişkin geçici 3 ncü maddesi, asgarî ücretler üzerinden veya eski ücretlerin endeks artış oranlarıyle çarpımı sonunda bulunacak rakamlar üzerinden prim ödenerek, yeniden ve süratle tedvin edilmelidir. Bazı Bağ-Kur üyeleri, borçlanmadan sadece geçmiş hizmetleri belgelemek suretiyle emekli olurken, işçilerimizin borçlanma yoluyla dahi, bu haktan uzunca bir süre yoksun bırakılmalarını hak ve adalet ölçülerine aykırı bulmaktayız. Sosyal Güvenlik Bakanlığının, bu konuda hazırlamış olduğu tasarıyı Parlamentoya sevkedişini memnuniyetle karşılıyoruz.

Sosyal güvenlik fonlarının değerlendirilmeleri ve enflasyon karşısında erimelerinin önlenmesi için, diğer işçi, memur ve esnaf tasarruflarıyle birlikte Devlet öncülüğünde kurulacak bir yatırım ve kredi holdinginde toplanarak verimli ve üretken yatırımlara yöneltilmesi; genel sağlık sigortasının, Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesinde kurularak, Bağ-Kur gibi kuruluşlara da sağlık güvencesinin sağlanması; Bağ-Kur'un, Halk Bankası aracılığıyle vermekle yükümlü bulunduğu işletme ve tesis kredilerinin günün icaplarına göre ayarlanması; bu arada şoför vatandaşlarımızın, araba edinmek için ağır faizli taksitlerle, fahiş fiyatlar ödemelerini önlemek amacıyle Bağ-Kur'un Halk Bankasındaki fonlarından bir vasıta edinme kredisi tahsis edilmesi; esnaf ve sanatkârlarımızın tarihî lonca teşkilâtına yakışır bir şuurla ortak pazarla rekabete hazırlanmak ve büyüyen ekonomi içindeki dev kuruluşlar karşısında, yaşamlarını korumak amacıyle belirli iş dallarında birleşerek meydana getirecekleri modern ve güçlü kuruluşlara Halk Bankası kredilerinde öncelik tanınması, Demokratik Parti olarak içten temennilerimizdir.

Sosyal Güvenlik Bakanlığını, kuruluşundan itibaren yoğun çalışmalar ve ağır görevler beklemektedir. Sorunları derinliğine bilen Sayın Bakanın ve değerli bakanlık mensuplarının bu görevlerin üstesinden gelerek kısa bir zamanda başarıya ulaşacaklarına eminiz.

Demokratik Parti olarak, gerek Meclis ve gerekse Komisyon çalışmalarında sosyal güvenlik konularında uhdemize düşen görev ve yardımlara hazır olarak Sosyal Güvenlik Bakanlığının ve Bakanlık bütçesinin, yurdumuza hayırlı olmasını diler, Yüce Meclise partim adına saygılar sunarım. (D. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Tokuz.

Adalet Partisi Grupu adına Sayın Tiyanşan, buyurunuz efendim. (A. P. sıralarından alkışlar.)

A. P. GRUPU ADINA HÜSAMETTİN TİYANŞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, Büyük Meclisin değerli üyeleri;

1975 malî yılı Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütçesi üzerinde Adalet Partisi Millet Meclisi Grupu adına görüşlerimizi arz etmeye çalışacağım.

Sayın Başkan, Millet Meclisinin değerli üyeleri; 18 . 11 . 1974 tarihinde Resmî Gazetede ilân olunan; ancak Millet Meclisimizden güvenoyu alamayan bir Hükümetin yeniden kurduğu bir bakanlığın 1975 yılı bütçesi üzerinde görüşmek, 1974'de icraatı olmayan bir bakanlığına 1975 içinde temennilerde bulunmaktan ibaret olacaktır.

Görüşlerime başlamadan evvel, benden evvel söz alan değerli grup sözcülerinden Halk Partisi Grupunu temsilen konuşan heyecanlı arkadaşımın, bir konu üzerinde burada işçi kurşunlanmasından bahisle birtakım parti meseleleri yapmak istidadında gösterdiği cümlesini, bir iki cümle ile açıklamak gereği doğdu. Yetkili arkadaşımın bana verdiği notu zabıtlara geçirmek için, sizlerin canınızı sıkmak için değil; ama hiç değilse zabıtlara geçirmek için okunmak zorunluğundayım.

Zonguldak'ta cereyan eden bir olay sırasında yetkisi ve sorumluluğu içeriside o günkü Zonguldak Valisinin aldığı tedbirler sırasında maalesef bir işçimiz şehit olmuştur. Bu muhterem Vali Fuat Kadıoğlu'dur. Valilikten öncesinde olduğu gibi, valilikten sonra da Cumhuriyet Halk Partisinin faal bir üyesi bulunmaktadır. Bu valinin gördüğü tedbir işlemleri sırasında olan bu vâkayı o günden bugüne defalarca cevaplandırılmış olmasına rağmen ve 12 sene de geçmiş olmasına rağmen, bugün yepyeni kurulan Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütçesi içinde bir defa daha neşter atmanın, burada konuşmanın ne fayda sağlayacağını ben anlayamadım? Burada bu saatten sonra arkadaşların tekrar heyecanlı konuşmalara vesile için, bir işçi şehidini 12 sene sonra tekrar burada dile getirilmesinin yersiz olduğu kanaatini taşımaktayım. Bunu arz etmeye çalışacağım. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri.)

Adalet Partisi tüm sosyal hizmetlerin bir bakanlıkta toplanmasına karşı değildir. Ancak, kurulan bu bakanlık bütün sosyal güvenlik kuruluşlarını bünyesinde toplayabilmiş midir? 850 bin kişinin sosyal güvenliğinden sorumlu Emekli Sandığı bu bakanlık bünyesine neden verilememiştir? Sağlık Bakanlığındaki sosyal hizmetler ile Millî Eğitim Bakanlığında toplanmış olan çocuklarımızın sosyal güvenliği ile ilgili hizmetler bu yeni bakanlığın kurulmasına rağmen, yekdiğerinden kopukluklar arz eden Devlet hizmetleri olarak kalmaktadır.

Türkiye'de yaşayan herkesin, Devlet çarkının ağır işlemesinden şikâyeti vardır. Bakanlıklararası koordinasyon eksikliği, işleri daha fazla ağırlaştırmaktadır. Yukarıda arz ettiğimiz durum devam ettiği sürece, bu bakanlığın varlığı da carî harcamaları artırmaktan öteye bir verimlilik sağlama gücüne sahip olamayacaktır.

Halbuki, bugün Türkiye'nin en önemli sorunlarından biri, bu vatanda yaşayan herkesin sosyal güveliğine sahip olma hakkının sağlanmasıdır. Anayasamız 48 nci maddesinde, «Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Bu hakkı sağlamak için sosyal sigortalar ve sosyal yardım teşkilâtı kurmak ve kurdurmak Devletin ödevlerindendir.» hükmünü getirmiş ve ayrıca İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi de 25 nci maddesiyle, «Herkesin gerek kendisi, gerek ailesi için yiyecek, konut, giyim, tıbbî bakım gibi gerekli sosyal hizmetler dahil, sağlığını ve mutluluğunu sağlayacak uygun bir yaşantı düzeyine, işsizlik ve yaşlılık durumlarında veya geçim imkânlarından kendisini mahrum bırakacak diğer durumlarda, güvenliğe sahip olmaya hakkı vardır» hükmünü taşımış olmasına ve bütün bu hükümleri milletçe, Devletçe kabul etmemize rağmen, bugün nüfusumuzun ne kadarını sosyal güvenliğe ve ne ölçüde kavuşturmuş bulunmaktayız.

Halen Sosyal Sigortalar Kurumunda 1 650 000 Emekli Sandığında 850 000 Bağ-Kur'da 825 000 sigortalı ile, ayrıca banka vesair yardımlaşma sandıklarında 40 000 kişi ki, toplam 3 300 000 kişi civarında nüfusumuz sosyal güvenliğe kavuşmuş bulunmaktadır. Bu rakam, hepinizin bildiği gibi faal nüfusun % 22,6'nı teşkil etmektedir.

14 Eylül 1971 tarihinde kurulan Esnaf ve Sanatkârlar ve diğer bağımsız çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu, kısa adıyle Bağ - Kur'a tahminler hilâfına, çünkü o vakitki planlama uzmanları, bu sigorta dalına takriben bu nizam içinde 10 bin kişi civarında üye kaydedebileceğini ifade etmişlerdi. Bu tahminler hilâfına, kısa süre içinde, 825 000 bağımsız çalışan kişi üye olmuştur. Yalnız bu kişiler hastalık sigortasından mahrum bulunmaktadırlar.

Geçen dönemde hazırlanarak Millet Meclisi Komisyonundan dahi geçen Genel Sağlık Sigortası kanun tasarısı kadük olmuştur. Burada şuraya işaret etmek isterim: Yine benden evvel konuşan muhterem grup sözcüleri, bu genel sağlık sigortası kanununa önemine binaen ihtiyacı, bunun çıkmasının kaçınılmaz olduğu ehemmiyetle işaret etmişlerdir. Yalnız bu kanun teklifimiz tarafımızdan verilen bu teklif, 6 aydan beri Millet Meclisi komisyonunda beklemektedir.

KASIM ÖNADIM (Bursa) — Altı aydan beri değil, bir senedir.

HÜSAMETTİN TİYANŞAN (Devamla) — O zamanki Millet Meclisi ki, halen Millet Meclisi Komisyonu Başkanımız ve sözcülerimiz, bu konuşan grupların başkan ve sözcüleridir. Soruyorum

şimdi: Neden altı aydır bu kanun teklifinin çıkmasına yardımcı olmadılar da, burada gecenin geç saatinde bunun çıkmasının şart olduğunu samimiyetle ifade ediyorlar? Bu dönemde çıkarılması için ciddî çalışmalar yapılacağından ümidimiz vardır. Çünkü şikâyetçi grupların içinden gelen bir sayın Bakan, burada bu görevi yapmaktadır, kendisine bu konuda inancımız tamdır, çalışan kesimin hakikaten dertlerine vukufu olan bir değerli arkadaşımızdır. Bu bakımdan, bu ıstırabı duyacağını ve bu eksikliği bir an evvel gidermek için ömrü vefa ettiği sürece hizmet edeceğine inanıyoruz.

BAŞKAN — Siyasal ömrü diyorsunuz.

HÜSAMETTİN TİYANŞAN (Devamla) — Anlayamadım efendim.

BAŞKAN — Siyasal ömrünü kastediyorsunuz.

HÜSAMETTİN TİYANŞAN (Devamla) — Tabiî, affedersiniz, Bakanın ömrü beni diğer yönüyle ilgilendirmez tabiî, Allah uzun ömür versin. Bizim konuştuğumuz bir bakanlık ömrü.

Tarım kisiminde çalışan 9,5 milyon çiftçi vatandaş, yıllardır sosyal güvenliğe kavuşamamışlardır. Orman işlerinde... Devam edeyim efendim.

HÜSAMETTİN TİYANŞAN (Devamla) — Sağolun efendim.

Orman işlerinde, ev ve el işlerinde çalışan pekçok vatandaşımız sosyal güvenlikten yoksundur. Bu arada demin yine bir sataşma vesilesiyle veya bir açıklama vesilesiyle Sayın eski Çalışma Bakanımız Atillâ Sav bir tavzihte bulundular.

ÖNDER SAV (Ankara) — Önder Sav. O, benden önceki Bakan.

HÜSAMETTİN TİYANŞAN (Devamla) — Önder Sav. Affedersiniz yorgunluktan, özür dilerim.

Önder Sav bir açıklamada bulundular, dediler ki, «İşçi emeklilikleri ile alâkalı tasarıyı, işçi emeklilerinin emekli ücretlerinin artırılmasına ilişkin tasarıyı, asgarî ücretlerin çıkmasını beklediğimizden dolayı çıkaramadık.» Halbuki bizim görüşümüze göre, asgarî ücretler eğer genel bir deyimle bu tasarının içinde belirtilseydi ki, her iki senede bir asgarî ücretler değişebilmektedir, bunu beklemiş olmayı biz pek tatmin edici gerekçe olarak kabul edemedik. Bu anlayışta değiliz, bunu da burada açıklamak istiyorum, bu tatmin edici bir bekleyiş gerekçesi gibi gelmedi bize. Umarım, halen Sosyal Güvenlik Bakanımız bu konuya daha açıklık getirecek bir izahatta bulunurlar. Bizim görüşümüze göre bugünkü tablo budur. Sosyal planlama uzmanlarının tahminlerine göre, memleketimizde tatminkâr bir sosyal güvenlik sistemi, ancak 1995'ler de mi kurulabilecektir, yoksa yeni kurulmuş olan bu değerli Bakanlığımız, bu süreci daha kısa bir zaman içine sığdırmaya imkân bulabilecek midir? Anayasa emri olan bu görevi ifa edebilecek mi? İşte sorun bu noktada düğümlenmektedir.

Bakanlık bünyesine alınan veya kanımızca alınması şart olan kuruluşların ortak sorunları olduğu gibi her birinin kendi bünyeleri içinde ayrı ayrı problemleri de mevcuttur. Emekli Sandığının, Sosyal Sigortalar Kurumunun ve Bağ - Kur Teşkilâtının değişik yıllarda değişik sistem ve değerler içinde kurulmuş olması; prim, tazminat, emeklilik yaşlılık, malullük, ölüm ve hastalık hallerinde sigortalılarına ayrı ayrı haklar sağlamaları bu üç kurumun bir sistem içinde toplanmalarında önemli zorluklar çıkaracaktır. Ortak sorunlarından önemli bir husus da, her birinin ayrı ayrı kuruluş kanunlarıyle ilgili bağlayıcı mevzuat hükümleridir. Sosyal güvenlik kurumlarının bağımsız karar organlarınca yürütülmesi, sistemin genel kurallarındandır. Bu kuruluşlarda Devletin sadece denetimi ve gözetimi esastır. Kuruluş kanunlarında, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzelkişiliği olarak belirlenmelerine rağmen, karar organlarının yetkileri oldukça kısıtlıdır. Bağ - Kur yönetimine Hükümetçe, sayın Bakandan evvelki Hükümet döneminde, 7 aydır yapılan baskılar bunun açık örneğidir.

ÖNDER SAV (Ankara) — Açıklarsanız iyi olur.

HÜSAMETTİN TİYANŞAN (Devamla) — Bir sataşmaya vesile olsun diye söylemiyorum, yalnız şurada açıklayayım. Defalarca çıkarılan genelgeler, birbirini nakzeden genelgeler, bunlar 9, 12, 5 sayılı genelgeler gibi, birinin yap dediğini diğerinin yapma diye genelgeler, birini işletmeye açan, diğerinde bunu kaldırdım diyen genelgeler ve Bağ-Kur'a kendi ihtiyarı ile üye olan 825 000 kişiyi şüpheye endişeye sevk eden genelgeler tüzüğün çıkarılması gerekli olmasına rağmen halen tüzüğün çıkarılmaması ve halen genelgelerle idare edilmeye gidilmesi yönetim kurulunda 13 kişi olmasına bunun yerine Bakanlığın adam tayin etme gereğine, süresi dolmuş kişi olmasına, bunun yerine Hükümetin adam tayin etme gereğine rağmen bu kişilerin hâlâ tayin edilmemiş olması bu yeni ve bâkir kuruluşu

yeterince iş görememe durumuna düşürülmesinin açık misalleridir. Bunları isterse muhterem Heyet daha çoğaltabiliriz ama kıymetli saatlerinizi almak istemediğim için bu konuları uzatmıyorum. Çünkü sayın Bakana da muhtelif temaslarında bu konuları detaylı olarak arz etmiş olduğumuz cihetle herhalde kendileri de duruma tamamiyle vâkıf bulunmaktadırlar.

Sigorta fonlarının kullanılmasında mevzuat hükümlerine, hükümetlerin de davranışları eklenince büyük farklılıklar doğmaktadır. Bazı kurumlar endüstriyel ve turistik yatırımlar yapabildiği halde, bazıları sadece Devlet tahvili almaya, bankaya mevduat yatırmaya veya sosyal konut yapmaya yetkilidirler. Emekli Sandığından emekli olanların başka yerlerde çalışma imkânlarının oluşu, Bağ - Kur'dan emekli olanların ise hiçbir yerde çalışmama şartı eşitliği önemli ölçüde bozmaktadır.

Türkiye'de çalışan nüfusun büyük çoğunluğunun sosyal güvenliğe sahip kılınmamış iken, 1974 yılında 1 760 000 işsizin varlığı her geçen yıl da işsiz sayısının artması, işsizlik sigortası konusunda Sosyal Güvenlik Bakanlığına çok güç görevler yüklemektedir. Avrupa'da ve değişik ülkelerde çalışan 1 200 000'e varan işçi ve sanatkârı kendilerinin, aile ve getirdikleri çocuklarının sosyal güvenlikleri, bu yıl Libya gibi Afrika ülkelerinde de çalışacaklar ilâve edilince üzerinde hassasiyetle durulacak bilinçli ve sürekli çalışmayı ve temasları gerektiren önemli konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal Sigortalar Kurumuna 1,5 milyara yaklaşan resmî ve özel sektöre ait işveren borcu ödenmezken, kıdem tazminatlarını 15 günden 30 güne çıkarma çalışmalarının âdil ölçülere dayandırılması bu yükün altından kalkamayan küçük teşebbüslerin korunması için bazı tedbirlerin alınması gerektiği kanaatindeyiz. Bağ - Kur ve Sosyal Sigortalar Kurumunu ayrı ayrı ele alarak, aşağıdaki hususları da yetkililerin dikkatine sunmak isteriz.

Bağ-Kur en genç sosyal sigorta kuruluşumuz olmasına rağmen, kısa süre içinde 1 milyona yaklaşan esnaf ve sanatkârla bağımsız çalışanları bünyesinde toplamayı başarmış, carî masrafları az, personel yerine elektronik sistemle modern bir çalışma yapabilen bir kurum olduğu halde; kuruluş kanunundan ve bilhassa son zamanlarda Bakanlık baskılarından, sık sık yapılan genelge tadillerinden sigortalılar kuşku ve endişe içinde bulunmaktadırlar.

Bağ - Kur'da toplanan 1,5 milyar liralık primin kanunun öngördüğü şekilde Halk Bankasına yatırılmadığını (ki defalarca şikâyet etmemize rağmen) konut ve iş yeri kredileri gibi esnaf ve sanatkârı ekonomik yönden kalkındıracak iki önemli hizmetin ısrarla geciktirildiğine burada ehemmiyetle işaret etmek isteriz.

Devletin sadece 10 milyon lirasının bulunduğu Bağ - Kur'a esnaf ve sanatkâr 1 milyar Türk lirasını aşkın prim ödemiştir. Kanunda öngörülen hizmetleri âcilen sıra beklemektedir. Hükümetin haksız baskısı büyük tepki ve şikâyetlere yol açmaktadır. Bağ - Kur'da toplanan paraların hangi bankalara yatırılacağı kanunda açıklıkla hükme bağlandığından, Bakanlığın bu yönde de Bağ - Kur yönetimine baskı yapmasını ve bilhassa Genel Müdürün de bu konuda daha hassas ve dirayetle hareket etmesini önemle istirham etmekteyiz.

Ayrıca, kurum paralarının banka faizlerinin üstünde iştiraklere kaydırılması için de kanunî birtakım imkânların sağlanmasına çalışılmalıdır.

Emeklilik yaşının kadınlarda 50, erkeklerde 55 olmasına ait teklifimiz de Büyük Meclisin ilgili komisyonundadır. Burada grup temsilcileri bunu da memnuniyetle destekleyeceklerini ifade buyurdular. Bu hizmeti de acilen beklemektedir, bu gruptaki sigortalılar.

1 Nisan 1972'den önce geçmiş on yıllık esnaf ve sanatkârın hizmetini kanuna göre açıklığa kavuşturamayan 130 000 sigortalının mağduriyetinin önlenmesi, eceli ile vefat edenlerle, iş kazası sonucunda ölenlerin kurumdaki kayıt sürelerine bakılmaksızın geride bıraktıklarına ölüm aylığı bağlanabilmesinin temini; kezâ beş yıl prim ödemeden malul hale gelen sigortalılara tazminat verilebilmesi gibi, hakkaniyete uyduğuna inandığımız maddeleri ve buna benzer bir iki tadili kapsayan Bağ - Kur Kanununu tadil teklifimiz halen Millet Meclisindedir. Bunun Hükümetçe de benimsenerek bir an evvel yukarda belirttiğimiz mağduriyetlerin önlenmesini beklemekteyiz.

Ayrıca, işçi emekli maaşlarının yükseltilmesi için çalışmalar yapıldığı gibi; Bağ - Kur'un ölüm, maluliyet ve yaşlılık aylıklarının da günün şartlarına ve değişen para koşullarına göre, esnekliğe kavuşturularak ayarlanmasını temin edecek yasa hükümlerine de şimdiden ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. İşçi emekli aylıklarının günün şartlarına göre düzenlenmesi, eski işçi aylıklarının da yeniden gözden geçirerek eşitlik ve adaletin sağlanmasını zorunlu gör-

mekteyiz. Zira para değerindeki düşmeler, emeklilerin kendi iradeleri dışında karşılaştıkları bir risktir, onların kusuru değildir kanaatindeyiz.

Sosyal Sigortalar Kurumunun tedavi ve ilâç konusundaki tıkanıklarından uzun uzun bahsetmeyeceğiz. Çünkü, zaten yaranın içinden gelen, teşkilâtın içinden gelen Sayın Bakan konuyu, bu konuda derinlemesine bilen, tetkik etmiş bulunan bir arkadaş olduğu için, değerli zamanınızı alarak, bu konuda zaten her gün basının türlü yayın organlarının şikâyetçi bulunduğu bu meseleye yeniden parmak basmak istemiyoruz.

Sağlık personeli sorunu; hastalara yapılan muamele ve bilhassa ilâç için ödenen büyük paralar üzerinde önemle durulmasının şart olduğu, bunun kaçınılmaz olduğu kanaatini taşımaktayız. Emeklilik işlemlerinin aylarca, hatta bazen bir yıldan fazla sürmesi, geriye doğru borçlanmanın Sosyal Sigortalar Kurumu bünyesinde yaptığı tahribat, bu yıl 200 000 kişinin topluca emekliliğe hak kazanması, kamuoyunu yakından ilgilendiren ve Bakanlığımızın cidden meşgul olacağı önemli sorunlar olarak karşısında bulunmaktadır.

Bütün bu konuların hallini, bugün kabul edilecek bütçesi ile çalışanların içinden gelen iyiniyetine inandığımız Sosyal Güvenlik Bakanımızdan beklemenin iyimser bir görüş olduğunu da peşinen kabul etmekteyiz. Bu ölçüde köklü bir çalışmayı yapabilmek için Parlamento çoğunluğuna dayalı, programını cesaretle uygulayabilen, uzun ömürlü, istikrarlı bir hükümete ihtiyaç vardır.

Sosyal refah devleti dediğimiz çağın devletinin, bir yandan özkaynaklarımızın giderek eriyip ülkenin üretimden yoksun hale gelmemesi; diğer yandan herkesin sosyal güvenliğe kavuşması için dinamik sosyal politika ile topyekûn kalkınmasının dengeli, hürbir demokratik düzen içinde gerçekleşeceğine; vatandaşı siyasî, ekonomik ve sosyal kişiliğine kavuşturacağına; fukaralık, işsizlik ve sermaye düşmanlığına çare bularak ülkeyi mutluluğa kavuşturacağına inanıyoruz. Bu inanç içinde Sosyal Güvenlik Bakanlığı 1975 Bütçesinin milletimize, vatanımıza uğurlu olmasını diler, Büyük Meclisi, Sayın Bakanı ve Bakanlık yetkililerini Adalet Partisi Grupu ve şahsım adına saygılarımla selâmlarım. (A. P. ve M. S. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Tiyanşan.

Cumhuriyetçi Güven Partisi Grupu adına Sayın Talât Oğuz, buyurunuz efendim.

C. G. P. GRUPU ADINA TALÂT OĞUZ (Mardin) — Muhterem Başkan, değerli arkadaşlarım;

Cumhuriyetçi Güven Partisi Millet Meclisi Grupunun, Sosyal Güvenlik Bakanlığının 1975 malî yılı bütçesi üzerinde görüş ve temennilerini arz etmeden evvel, Yüce Parlamentoyu ve Bakanlığın sayın mensuplarını saygı ile selâmlarım.

Değerli arkadaşlarım; ülkelerin ve toplumların gelişmesinde sosyal, iktisadî ve kültürel sorunların çözümlenmesi ne kadar önemli ise, bu sorunların çözümlenmesine katkıda bulunan insanların sosyal refah ve mutluluğunu da temin etmek o kadar büyüktür.

20 nci yüzyılda artık ülkelerin uygarlığı sadece iktisadî açıdan değil, sosyal açıdan da değerlendirilmek gerektiği inancını taşımaktayız. Çalışanların istikbalini teminat altına alacak müessese ve kuruluşların, ülkenin sosyal hayatına ne derece katkıda bulunduğu 20 nci asırda tartışılır bir hale gelmiştir. Bir ülkenin sosyal ve iktisadî hayatını oluşturan, o ülkenin kalkınmasına emeği ile hizmet eden tüm insanların yaşamları müddetince kendilerini ve geride bıraktıklarının mutluluklarını insanca yaşamalarının güvence altına alınması zaruretine inanıyoruz. Sosyal Güvenlik Bakanlığının Irmak Hükümetinde kurularak çalışır bir hale getirildiğini görmekle memnuniyetimizi belirtmek isteriz.

Çalışma hayatımızın düzenlenmesi, çalışanların yaşama seviyelerinin yükseltilmesi, çalışanlarla çalıştırılanlar arasındaki ilişkilerin memleket yararına ahenklendirilmesi, memleketteki çalışma gücünün ve genel refahın artırılmasına ve verimli bir netice alınması yönünden tam çalıştırma esasının hâkim olunması ve sosyal güvenliğin sağlanmasıyle kurulan Sosyal Güvenlik Bakanlığının 1961 Anayasasının esprisi içinde bulunmasına rağmen, geç kurulmasını üzüntü ile karşıladığımızı belirtir, bu boşluğun doldurulması şerefine nail olan Irmak Hükümetini kutlamak isteriz.

Anayasamızın emri olan sosyal adalet, sosyal güvenlik ve sosyal barış, Devletimizin bekası için anaunsurlar olduğuna inandığımızı ve bundan yana olduğumuzu belirtmekte yarar görmekteyiz.

İkinci Dünya Harbinden sonra Batı ülkelerinde görülen sanayileşme hareketi ve kalkınma hamleleri karşısında, Batı ülkelerinin sosyal alanda tedbir alma zorunluğunu doğurmuştur. Bu zorunluk, sanayi, tarım, inşaat sektörleriyle devlet ve özel sektörde bilhassa yurdun kalkınmasına katkısı bulunan personelin istikballerinin güvence altına alınması, sosyal

dayanışma, tesanüt duyguları, müessese ve kurumların sosyal hayatımızda da yer almasına imkân vermiştir.

İnsanoğlu, doğuştan beri toplum içinde dayanışma ve birleşme hissi içinde bulunduğundan, dayanışma ve birleşme duyguları, bugün modern anlamda sosyal güvenlik müesseselerinin meydana gelmesini sağlamıştır.

Türk toplumunun tarihsel yapısını tetkike tabi tuttuğumuz takdirde, kişisel yardımlaşmaların loncalar biçiminde oluşan toplu yardımlaşmaları, milletimizin teamül ve örflerine uygun insanlık hareketlerinin sosyal hayatımızda yer alması, Türk toplumunun mazisi itibarıyle maddî ve manevî yönden ne kadar kuvvetli olduğunu göstermektedir.

İşçi hareketlerinin, esnaf ve sanatkârların, memur ve hizmetlilerin sosyal hayatımızdaki yapıları itibarıyle, sosyal haklar alanına 1961 Anayasasının getirdiği imkânlar karşısında sosyal güvenlik yönünden yeni aşamalarda bulunduğumuzu belirtmekte yarar görmekteyiz.

1961 Anayasasının esprisi içinde bulunan sosyal devlet anlayışı, memleketimizde bulunan ve kaderi Devlete bağlı tüm insanların istikballerinin güvence altına alınması gayesini istihdaf etmektedir. Yaşam, istikbal ve kaderlerini devlete bağlayan tüm insanların toplumda müzdar duruma düşmemeleri ve hastalık, kaza, yaş sebebiyle ve muhtelif sosyal sebeplerle çalışamaz bir hale gelmeleri halinde devletin, sosyal güvenlik yönünden, Sosyal Sigorta müessesesine, Bağ - Kur ve Emekli Sandığı kuruluşlarına imkân tanıması ve bu kuruluşların bünyemizde yer alması ve bunlara mensup insanların hayatlarının garanti altına alınması yönünden devletin kendilerine güvence vermesi, sosyal devletin tabiî yapısının bir gereğidir.

Geçen yıllarda Sosyal Sigortalar Kurumuna bağlı sigortalı sayısı 1 650 000'di. Bu sigortalıların 1 140 000'i özel kesimde, 510 000'i kamu kesiminde çalışmaktadırlar. Emekli Sandığına bağlı üyelerin adedi tahminen 850 000 - 900 000 civarındadır. Esnaf ve sanatkârlar ile esnaf ve sanatkârlar dışında çalışan bağımsızları kapsayan Bağ - Kur; yeni olmasına rağmen, 1974 yılının ilk kesiminde 825 000 bağımsız çalışanı kapsamı içine almıştır. Bunlardan 560 000'i Esnaf ve Sanatkârları Birlikleri Konfederasyonuna, 168 000'i ticaret odalarına, 7 600'ü mühendis, mimar, tabip ve eczacı odalarına mensupturlar.

Yukarıdaki rakamlar bize gösteriyor ki, bir ülkenin kalkınmasında ve devlet mekanizmasının işlemesinde vazife ve mesuliyet deruhte eden bütün görevli, hizmetli ve işçilerin hayat ve varlıklarının devam etmesi, istikballerinin garanti altına alınması, vefatlarından sonra geride bırakacakları aile ve çocuklarının güvenceleri yönünden bulundukları toplumlarda birçok müessese ve kuruluşların meydana gelmesine imkân verdiklerinden ve bunları oluşturduklarından, dayanışma ve birleşmenin devlet hayatımızın vazgeçilmez bir unsuru olduğunu ifade etmekte yarar görmekteyiz.

Türkiye'de 1973 yılının istatistikleri nazarı dikkate alındığı takdirde, sigortalı sayısı tahminen 3 315 000'e ulaştığını ve bu sayının faal nüfusa oranının % 22,5 olduğunu, ayrıca yine memleketimizde sigortalı sayısının maaş ve ücretlilere oranının % 55,5 olduğunu belirtmekte fayda mülâhaza etmekteyiz.

Diğer yönden, sigortalılarla bunların eş ve çocukları ve Sosyal Sigortalar Kanununa göre bakmakla yükümlü bulundukları kimseler bir araya getirildiği zaman, Türkiye'de sosyal güvenliğe kavuşturulan nüfus, toplam nüfusun % 35,5'nu teşkil ettiği görülecektir.

Dış ülkelerdeki işçilerimizi de bu orana dahil ettiğimiz takdirde, bu oranın yükseldiğini ve bunun % 40'a ulaştığını müşahade etmiş olacağız. 1974 yılının ilk döneminde sosyal sigorta teşkilâtlarımızda emekli, dul ve yetim aylığı bağlanmış olanların tümü 503 000 civarındadır.

Değerli milletvekilleri, ülkemiz bir ziraat ülkesidir. Ziraatte çalışan kimselerin sayısı 8 500 000 dir. Bu, nüfusun sosyal güvenlik kapsamı içine alınmamış olması, sosyal güvenliğin vatanın bütün sathına yayılmamış olması, tüm çalışanların sosyal güvenlik müesseselerinden yararlanmamaları, çalışma hayatımızda bir boşluğun bulunduğunu ve bu boşluğun vakit geçirilmeden süratle giderilmesi, doldurulması zaruretine inanmaktayız. Memleketimizin % 72'si zirai sahalardan oluştuğundan ve bu sahalarda çalışan 8 500 000'e yakın nüfusun istikballerinin güvence altına alınmaması, her türlü yaşam ve geçim endişesinden ari bırakılmalarını temin bakımından gerekli tedbirlerin ittihaz edilmesi zaruretine inanmaktayız.

Türkiye'de sosyal güvenlik yönünden müesseseler ve kuruluşlar bakımından bir dağınıklık mevcuttur, bir vahdet mevcut değildir. Bu dağınıklığın bir an evvel giderilmesi ve sosyal güvenlik kuruluşlarının, aynı gayeyi istihdaf etmeleri sebebiyle yasalarda gerekli değişiklik yapılarak aynı çatı altında toplanmaları ve bir bakanlığa bağlanmaları zaruretine inanmaktayız ve bu imkânların araştırılmasını temenni etmekteyiz.

Sosyal güvenlik kuruluşlarının mensuplarına tanınmış olan sosyal haklar yönünden, emeklilik yaşı yönünden farklı farklı imkânlar yaratmakta ve bu farklı imkânlar sistemde sağlanması gereken vahdeti bozmaktadır. Türkiye'de 220 000'e yakın korunmaya muhtaç çocuk vardır. Memleketimizde bu sayıya rağmen, kamu kuruluşlarımızda korunan ve yetiştirilen çocuk sayısı 16 500'dür. Yardıma ve sosyal hizmete ihtiyacı bulunan 220 000 korunmaya muhtaç çocuklara gerekli sosyal ve iktisadî imkânların tanınması zaruretine inanmaktayız. Türkiye'de sosyal sigorta, sosyal hizmet ve sosyal yardım sorunlarının birleştirilmesi ve tek elden idare edilmesi kesin bir zorunluluk olduğundan ve bu alanda yeni bir organizasyonun meydana getirilmesi ve bir ortamın hazırlanarak işler bir hale getirilmesi zarureti mevcuttur.

Sosyal güvenlik kuruluşları arasında amaç ve ilkeler yönünden gerekli koordinasyon sağlanmalıdır. Sosyal güvenlik müesseselerinin gelişen ve değişen hayat koşulları karşısında ve ayrıca Batı ülkelerindeki yenilik ve gelişmeler de gözönünde bulundurularak, bu müessese ve kuruluşların faaliyetlerini tanzim eden yasaların, kuruluş ve müesseselerin mensuplarına tanınan sosyal hakların yeniden gözden geçirilmesi suretiyle çağımızın koşullarıyle gerekli uyumun sağlanmasını temenni etmekteyiz.

Cumhuriyetçi Güven Partisi, esnaf ve sanatkâr yurttaşlarımızın hastalık, kaza, yaşlılık hallerinde yeterli ölçüde sosyal güvenliğe kavuşmasını, kurulduğu günden beri savunmuştur, müdafaa etmiştir. Bağ - Kur bu yolda atılmış bir adımdır. Bağ - Kur Kanununun aksayan ve şimdiden şikâyetlere yol açan zamanın koşullarına uymayan hükümlerini esnaf ve sanatkârların lehine düzeltilmesi zaruretine inanmaktayız.

Özellikle emeklilik yaşının, bedenen çalışan ve yıpranan esnaf ve sanatkârlar için makul bir seviyede tutulması lüzumuna inanmaktayız. Esnaf ve sanatkârların aile fertlerinin hastalık sigortasından yararlanmaları zaruretine inanmaktayız. Türk esnaf ve sanatkârını cemiyetimizin orta direği sayıyor ve davalarını kendi davamız olarak benimsiyoruz. Biz, esnaf ve sanatkârımızı severiz, Türk esnaf ve sanatkârını daima hür demokratik rejimden yana gördüğümüz için, kendilerini bütün safahatta desteklemiş olduğumuzu ifade etmek isteriz.

Değerli arkadaşlarım; sözlerimi burada bitirirken, 1975 malî yılı Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütçesinin, Türk milletine mutluluklar getirmesini diler, Yüce Parlamentoya ve Bakanlığın değerli mensuplarına saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Oğuz.

Millî Selâmet Partisi Grupu adına Sayın Emin Acar.

Buyurunuz.

M. S. P. GRUPU ADINA EMİN ACAR (Bursa) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

1975 malî yılı Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütçesi üzerinde Millî Selâmet Partisi Grupu adına görüşlerimizi açıklamak üzere, huzurlarınızı işgal etmiş bulunuyorum. Hepinizi saygılarımla selâmlarım.

Bütün sosyal güvenlik müesseselerini bünyesinde toplayacak bir bakanlığın kurulması kanaatimizce isabetli bir karar olmuştur. Milletimiz ve memleketimiz için hayırlı ve uğurlu olmasını Cenabı Hak'tan niyaz ederim. Ayrıca, Bakanlığın kısa zamanda bir kuruluş kanununa kavuşmasını da temenni ederim.

İnsanoğlu dünya kurulduğundan beri kendi iradesi dışında vukubulan çeşitli tehlike ve zararlarla karşı karşıya gelmiş ve bunlara karşı fert ve cemiyet olarak mücadele edip tedbirler almıştır. İnsan diğer yaratıklardan farklı olarak dört buutlu bir zaman içinde gelişir. Doğmadan önce anne ve babasındaki noksanlıklar sağlık ve sosyal cephesiyle çocukta doğduktan sonra eksiklik halinde kendisini gösterir ve hayatı boyunca bu hal devam edebilir.

Sosyal güvenlik hizmetlerinin anne ve babadan başlaması bunun için gereklidir. Dünya hayatında insan iradesi dışında karşılaşabileceği tabiî afetler, hastalıklar, yaşlılık, maluliyet, işsizlik, geçim sıkıntıları, kazalar, sosyal güvenlik açısından dikkate alınması gereken hususlardır.

Tarihte insanoğlunun dünyaya gelişi ile beraber sosyal güvenlik müesseseleri de gelişmiştir.

Yüce Dinimiz içtimaî yardımlaşma ve sosyal güvenlik mevzuunda en mütekâmil hükümleri vazetmiştir. Bu hükümler sayesinde vakıf müesseseleri, darüşşifalar, imarethaneler, kervansaraylar, darülacezeler kurulmuş, Selçuklular ve Osmanlılarda bu müesseseler en mütekâmil şeklini almıştır.

Yine Selçuklu Devletinden devredip Osmanlılara intikal eden ahilik ve lonca teşkilâtları meslekî dayanışma ve sigorta müesseselerinin o zamana uygun kuruluşlarıdır.

İslâmiyette zekât, zenginin malından, fakirler, yolda kalmışlar vesair düşkünler için alınması gereken bir hak ve sadaka da kazayı karşılayan bir teminat kabul edilir. Biri malın, diğeri de tehlikenin sigortası olduğuna inanılır.

Peygamber Efendimiz Veda Haccında okuduğu hutbe ile bütün insanlığı ferah ve refaha erdirecek sosyal yardım ve sosyal adalet emirlerini tebliğ etmiştir.

Almanya'da sosyal güvenlik vasıtalarından sigortaya 1881'de, Amerika'da 1935'te tatbikat başlamıştır. Sosyal güvenliğin genel manasını 1948 Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Beyannamesinde bulmak kabildir. Bu Beyannameye göre, insan haklarından birisi de, «İşsizlik, hastalık, maluliyet, dul ve yetimlik, yaşlılık ve insan iradesi dışında meydana gelen diğer her türlü tehlikeye karşı emniyet içinde olmasıdır ve ferdin ve ailesinin yeterli beslenme, barınma, tabiî bakım ve diğer sosyal hizmetleri içinde olan belirli hayat standardına sahip olması zaruridir» tarzındaki beyandır.

Sosyal güvenliğin konuları yönünden kapsamı :

Emeklilik, işsizlik, çocuk yardımı, dulluk yardımı, koruyucu aile yardımı, hastalık ve tedavi yardımları, malüllük, analık yardımı, ölüm yardımı, iş kazası ve sakatlık yardımı ve buna benzer yardım ve hizmetlerdir.

Bugün Bakanlığın durumu nedir ve milletimiz sosyal güvenlik yönünden ne durumdadır?

Bunu inceleyecek olursak, Bakanlık, Sosyal Sigortalar Kurumu ve Bağ - Kur Genel müdürlüklerini içine alarak kurulmuştur. 1973 yılında Sosyal Sigortalar Kurumuna bağlı sigortalı sayısı 1 650 000'e yaklaşmaktadır. Bunun 510 bini kamu kesiminde, 1 140 000'i özel sektör kesiminde çalışmaktadır.

Bağ - Kur, esnaf ve sanatkârlar ve öteki bağımsızları da kapsayan, 1974 yılının ilk yarısında 825 bin bağımsız çalışanı içine almış bir kurumdur. Bunun 560 bini Esnaf ve Sanatkârlar Birlikleri Konfederasyonuna, 168 bini Ticaret Odaları ve Sanayi Odaları ve Borsalar Birliğine, 7 600'ü Mimar, Mühendis, Tabip ve eczacı Odalarına mensuptur.

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına 815 bin kişi kayıtlıdır. Bankalara ve reasürans şirketlerine bağlı olan yaklaşık olarak 36 yardımlaşma sandığında 40 bin kişi için aynı sigorta programları uygulanmaktadır.

Toplam yurt içi sigortalı sayısı 3 315 000 kişidir; faal nüfusun % 22,6'sını teşkil eder. Dış ülkedekilerle beraber bu oran % 37'ye çıkar.

1974 yılı ilk 6 ayında Sosyal Sigortalardan emekli, dul ve yetim aylığı bağlanmış olanların tümü 503 bin kişidir. Tarım kesiminde çalışan köylü ve işçiler 8,5 milyon olup, sosyal güvenlik sistemi dışındadır. Millî gelirimize % 30'un üzerinde katkısı bulunan bu çalışma dalının güvenlik sistemi dışında kalması büyük bir haksızlık, en kısa zamanda bu haksızlık ortadan kaldırılmalıdır.

İdeal olarak, Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütün vatandaşları hiç ayırım yapmadan sosyal güvenlik müesseselerinden istifadelerini sağlamalıdır. Kanaatimizce Sosyal Güvenlik Bakanlığı bu hizmetleri, herkesi kapsayan millî sigorta sistemi ile halledebilir. Mecburi tahsil süresi bitiminden itibaren bu sistemden herkes istifade etmelidir. Mecburi tahsil süresi bizim memlekette 5 senedir; fakar, 8 seneye çıkartılması taraftarıyız. Pedagojik ve meslekî eğitim ve öğretim, ancak 8 sene ile karşılanabilir.

Sosyal güvenlikte faal fertleri çalışamaz duruma sokan ve aile efratlarını perişan eden, ruh ve beden sağlığını tehdit eden alkol, esrar ve buna benzer diğer keyif verici zehirlerle mücadele edilmelidir. Alkol yasağının muhakkak konması lâzımdır. Bir devlet kendi vatandaşını bu şekilde zehirleyemez. En kıymetli gıda olan üzümü alacak, şarap yapacak ve vatandaşlarını zehirleyecek, satım yuvaları kuracak, birçok vasıtalar, memurlar kullanacak, bu şekilde bir devlet olamaz. Bu şekildeki alkolikler, devlet için büyük bir yüktür, muhakkak alkol yasağı konmalıdır. Nasıl olur da bir devlet en iyi gıdasını zehir yaparak vatandaşlarını zehirleyebilir? Bu mümkün değildir, böyle bir devletten bahsetmek doğru değildir. Muhakkak bu iş Tekel Bakanlığından kaldırılmalı, şaraphaneler ya üzüm konsantre fabrikaları haline çevrilmeli, ya başka bir gıda fabrikası haline çevrilmeli, vatandaşın her türlü sosyal ve gıda ihtiyaçları karşılanmalıdır. Amerika, milletine karşı afyon yasağı koymuştur, haşhaş ekimini kaldırmıştır. O, kendi memleketinde bu şekilde bir zehirlenmeyi önlemek istiyor, keyif vericilere karşı mücadele ediyor ve kendi vatanımızdaki bir gıda ve gelir kaynağını kapatmak istiyor. Biz devlet olarak, kendi vatanımızda kendi vatandaşımızı zehirliyoruz, böyle bir şey olamaz, doğru değildir. Keyif verici zehirlerle muhakkak mücadele edilmelidir. Çok genç yaşlarda çocuklarımız perişan hale getirilerek sosyal yardım müesseselerine yük olmamalıdır.

Sosyal Güvenlik Bakanlığı devamlı değişen enflâsyonlar ve para değişimleri karşısında daima müteessir olacak bir Bakanlıktır. Çünkü, prim esasına göre çalışacaktır. Paramızın kıymeti dolardan kurtarılmalı, belirli bir altın rezervine bağlanmalıdır.

Günümüzde sosyal güvenlik müesseseleri, sosyal sigortalar niteliğinde kuruluşlardır. Sosyal Sigortalar Kurumu, Emekli Sandığı, Esnaf ve Sanatkârlar ve diğer bağımsız çalışanları Sosyal Sigortalar Kurumu içine alan Bağ - Kur, banka ve sigorta şirketlerine ait sandıklar, 151 sayılı Kanunla kurulan Amele Birliği, amme yardımı müesseseleri sağlık hizmeti ve yardımı yapan müesseselerdir. Kızılay, Çocuk Esirgeme Kurumu, Verem Savaş Dernekleri gibi volanter çalışan kuruluşlardır. Bütün bu sosyal güvenlik müesseseleri bu Bakanlığın çatısı altında toplanmalıdır.

Sosyal Güvenlik Bakanlığının kuruluş maksadı, sosyal hizmetler ve yardımlar olduğuna göre, şimdiye kadar Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı uhdesinde yürütülmekte olan sosyal yardım hizmetlerinin tamamını bu Bakanlık üzerine almalıdır. Tedavi yönünden bünyesinde bulunan kuruluşları, Sağlık Bakanlığına devretmelidir. Sağlık Bakanlığı kanaatimizce, sağlık hizmetlerini tam bir sosyalizasyonla ifa edebilir. Bu, bunun dışındaki bütün sağlık kuruluşlarını içine almakla mümkün olur.

Sosyal Sigortalar Kurumunun ilâç fabrikası meselesine gelince; bu fabrikanın, eğer tedavi kurumlarını devretmeyecekse, kısa zamanda kurulması doğru olur. Eczanelerle beraber bakanlığa büyük bir miktar, en aşağı 100 milyonun üzerinde bir tasarruf sağlar. Muhakkak kısa zamanda - hiç olmazsa ambalâj fabrikası halinde de olsa - böyle bir ilâç fabrikasının kurulmasında fayda vardır.

İlâç standardizasyonuna gitmesi doğrudur ve ilâç israfını önlemiş olur, ama benim kanaatimce bu fabrika da tedavi kurumları ile beraber Sağlık Bakanlığına devredilmelidir. Esas Sosyal Güvenlik Bakanlığı bu kendi bölümündeki hizmetleri görmelidir.

Memleketimizde faaliyette bulunan sosyal güvenlik müesseselerinin farklı mevzuata tabi bulunmaları, farklı tatbikatlar ve hizmette sosyal açıdan eşitsizlik doğurmaktadır. Meselâ, yaş durumu itibariyle Emekli Sandığı 18 yaşında memuriyete başlatır, 35 yaşından yukarısını başlatmaz, 65 yaşında mecburî tekaüde sevk eder. Sosyal Sigortalar Kanununda ise başlangıç yaşı belli değildir; çalışma yaşı olarak mecburî tahsil süresi bitiminden itibaren çalıştırılır. Emekli yaşı kadın için 50, erkek için 55, Bağ - Kur'da kadın için 55, erkek için 60 yaş kabul edilmiştir.

Çalışma süresine göre Emekli Sandığı 30 sene, Sosyal Sigortalar Kanunu ise 25 sene tanımıştır. Doğumdan ölümüne kadar insan hayatının 100 yaşına kadar devam ettiği kabul olunursa; bu fizyolojik tekâmül şu şekilde bölünebilir.

0 ile 7 yaş arası aile içinde gelişen çocukluk.

7 ile 16 yaş arası mecburî eğitim ve öğrenim devresi.

18 yaş çıraklık ve rüşt devresi.

18 ilâ 40 yaş arası öğrenim ve çalışma devresi.

40 ilâ 63 yaş arası olgunluk çağı, verimli hizmet devresi.

63 ilâ 100 yaş arası ihtiyarlık ve ölüm dönemi olarak bölünebilir.

Bu durumda toplumumuzda kanunlarda bir uygunluk temini için, sosyal güvenlik yönünden ve çalışma hayatını düzenli yapabilmek için çalışma yaşı olarak 16 yaş kabul edilmelidir. 16 ilâ 18 yaş arası çıraklık, 18 yaşından itibaren de 63 yaşına kadar çalışma devresi kabul edilmeli, 63'den sonra da ihtiyarlık devresi olduğuna göre, bu insanlar çalışmadan alınmalıdır ve tekaütlük başlamalıdır.

Yabancı memleketlerde Almanya'da 63 yaş tam huduttur, İsveç'te 67'dir. 63 yaşın üzerinde bir insanın çalıştırılması memleket için zararlıdır, meleketlerini kaybeder, faydalı bir yaş olmaz. Bu sürenin kaldırılması lâzım; muhakkak ki süre, ancak muayyen melekelerde meslek hastalıklarında yıpranma paylarında kullanılabilir.

Dış memleketlerdeki tatbikat da bu şekildedir, biz de buna uymalıyız. Bugünlerde 30 ilâ 40 yaş arasındaki 200 bine yakın insan Sosyal Sigortalar Kurumundan emekli olacaktır. Yaşın en verimli devresinde işten ayrılacaklardır. Bugünkü Sosyal Sigortalar emeklilerinin enflâsyonlar karşısında kaldıkları müşkül durum gözönüne alınırsa, bu genç insanlara uzun süre emekli maaşı verilecek; fakat alacakları emekli maaşı ihtiyaçlarını karşılamayacak, hem müesseseler ve hem de kendileri müşkül durumda kalacaklardır. Memleketimizde işgücünden büyük kayba uğrayacağız.

Sosyal güvenlik müesseselerinde hizmet bakımından farklılıklar mevcuttur. Bağ - Kur mensupları hastalık sigortasından yoksundurlar. Sosyal Sigortalar emeklilerinin ve çalışanların bakmakla mükellef oldukları anne ve babaları sağlık hizmetlerinden mahrumdurlar.

Emekli Sandığından emekli olanlar başka hizmetlerde çalışabildikleri halde, Sosyal Sigortalardan emekli olanlar (Avukatlar hariç) çalışamamaktadırlar. Bu gibi farklı durumlar, sosyal güvenlik müesse-

selerine karşı itimatsızlık doğurmaktadır. Bu adaletsizlik kaldırılmalıdır.

Çalışan bir insanı ünite olarak alırsak, bakmakla mükellef olduğu annesi, babası, eşi ve çocukları ayırım gözetmeksizin yani, emekli ve çalışanlar için aynı olmak şartıyle bütün sosyal güvenlik müesseselerinden aynı eşitlik içinde istifade ettirilmelidirler.

Toplumun büyük bir sorunu da sosyal yardım ise, bütünüyle çok yetersiz ve dağınıktır. Geliri olmayan veya yetersiz olanlara yapılan yardım 122 000 kişiyi kapsamaktadır. 220 000 korunmaya muhtaç çocuğun 18 500'üne bakılmaktadır. Maarif Bakanlığına bağlı kimsesiz çocuklar yetiştirme yurtlarında bu çocuklar cemiyet için değerlendirilebilir. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı okullarına buradan talebe alınarak yetiştirilebilir.

Bu bakanlıkta rehabilitasyon müesseseleri kurulup, geliştirilmelidir. Bugün dâr-ülacezelerde 2 106 kişiye ancak bakılabilmektedir. Bu müesseseler geliştirilmeli ve orada bulunanlar da rehabilite edilmelidir. Bakanlık, sosyal hizmet yardımlarını yürütebilecek eleman yetiştirebilmek için lise dengi sosyal hizmetler okulları ve yüksek derecede enstitüler açmalıdır. Bu hizmetlerin daha yüksek seviyede yönetilebilmesi için, yüksek okul ve fakülteleri bitirenlerden alınacak öğrenciler, öğrencileri eğitecek akademi ve araştırma müesseseleri açılmalıdır.

Bu vatan sathında yaşayan insanlar, yaratandan dolayı yaratılanları ve birbirlerini severek sosyal güvenlik içerisinde yaşayabilirler.

Sosyal refah devletinin sosyal adalet ve sosyal güvenlik tedbirleriyle, sosyal bir politika izleyerek topyekûn manevî ve maddî kalkınmasını dengeli, düzenli ve hürriyet içinde gerçekleştireceğine inanıyoruz.

BAŞKAN — Sayın Acar, süreniz doldu efendim. Lütfen bitiriniz.

EMİN ACAR (Devamla) — Bu inanç içinde Sosyal Güvenlik Bakanlığının 1975 malî yılı Bütçesinin milletimize ve memleketimize hayırlı olmasını Cenabı Haktan niyaz eder, hepinizi saygılarımla selâmlarım. (A. P. ve M. S. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Acar.

Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Sadık Şide, söz istemiş bulunuyorsunuz, buyurunuz efendim.

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Bakanlığım bütçesinde gruplar adına söz alan çok değerli konuşmacıların ortaya koydukları çok değerli fikirlerden yararlandık. Çok yeni olan Bakanlığımızın çalışmalarında beklenen ölçüde başarıya ulaşması hiç şüphesiz muhterem siyasî partilerimizin, dolayısıyle Parlamentomuzun desteğiyle mümkün olacaktır. Bu inançla yeni kurulmuş Bakanlığımızın öncelikle ele almak durumunda olduğu işler içerisinde toplumların gelişmesinde sosyal güvenliğin hızla büyüyen önemi, yurdumuz içinde de büyük bir sorun haline gelmiştir.

Ülkemizin sosyal güvenlik sorununu anahatlarıyle çizersek, konunun önemi daha iyi anlaşılacaktır. Sosyal Güvenlik kuruluşları olan Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu, BAĞ - KUR ve çeşitli bankaların, sigorta şirketlerinin sandıkları değişik mevzuat ve standartların ayrıcalıkları içinde bulunmaktadır. Kadı ki, bugün uygulanan Sosyal Güvenlik kapsamı dışında bulunan büyük sayıda vatandaşın sosyal güvenlik sorunları - bildiğiniz gibi - ortada bulunmaktadır.

Bakanlığımızın ele aldığı ön sorunlardan birisi de, çeşitli kurumlar arasında sosyal güvenliğin temel ilkelerini teşkil eden haklarda önemli ayrılıklardır. Değerli konuşmacılar yer yer bu hususa temas etmiş bulunmaktadırlar. Bu durum, kurumlar arasında kaymalara, gelecek hesaplarına dayanan geçişlere yol açmakta, ayrıca vatandaşlar arasında huzursuzluk meydana getirmektedir. Bakanlığımız kuruluşunun tamamlanmamış olmasına rağmen, konularıyle ilgili çalışma programını yapmış, bu konuda planlı bir tedbir olan Soosyal Güvenlik Kurulunu kurmaya karar vermiştir. Önümüzdeki günlerde çalışmalarına başlayacak olan Sosyal Güvenlik Kurulu, Sosyal Sigortalar Kurumu, Emekli Sandığı, Bağ - Kur ve Devlet Planlama Teşkilâtının yetkili temsilcilerinden meydana gelecek ve çalışmalar Bakanlığımın koordinatörlüğü altında yürütülecektir. İlk toplantılarda mevcut durumun değerlendirilmesi yapılacak, sonraki safhalarda alınacak tedbirler görüşülecektir. Bu çalışma bugünkü güçlükleri önce azaltmak, sonra da kaldırmak amacına yönelmiş bulunmaktadır.

Bakanlığım tarafından ele alınacak bir diğer konu da, Sosyal Sigortalar uygulaması dışında kalan banka ve sigorta şirketleri, yardımlaşma sandıklarının malî denetimlerinin sağlanması ve aktüerya hesaplarının çıkartılması ile ilgili olacaktır. Bu hususların gerçekleşmesi ile adı geçen sandıkların Sosyal Sigortalar Kurumu ile birleşmeleri, çalışmaları tamamlanmış olacaktır.

Bakanlığımın 1975 yılı içinde yapacağı önemli diğer bir çalışma da sosyal güvenlik kuruluşlarının uzun vadeli sigorta dalları ile ilgili malî bünye incelemeleri olacaktır. Zaman zaman kamouyunda da tereddütlü durumlara yol açan kurumların malî durumları, bilimsel inceleme ve araştırmalarla tahlile tabi tutulacak ve hiçbir tereddüte yer vermeyecek şekilde ele alınacaktır. Bu hususta çeşitli mevzuatın muhtemel sonuçlarını da kapsayan geniş bir çalışma durumu ve tebliğlerini ortaya koyacaktır. Bu vesile ile Sosyal Güvenlik kuruluşları tarafından verilmesi istenen hakların, bu kuruluşların malî dengesi ile birlikte ele alınmasının mutlak bir zorunluluk olduğuna işaret etmek isterim.

Sayın milletvekilleri; Bakanlığımın ele alacağı bir diğer büyük sorun, sosyal güvenliğin kapsamında yeni hedeflere ulaşmaktır. İktisaden faal nüfusun en büyük bölümünü meydana getiren tarım ve orman kesimi 8,5 milyonu aşan nüfusu ile sosyal güvenlik şemsiyesi dışında kalmıştır. Bu durum ülkemiz için büyük bir eksiklik olduğundan kuşku yoktur. Bir yanda mevcut sigortalılara yeni haklar vermek için çalışırken, diğer yandan da milyonlarca çalışan insana hiçbir güvence vermemek, toplumumuz için büyük bir çelişki olmaktadır. Bu yüzden sosyal güvenlik sistemimiz devamlı olarak dikey gelişmiş, yani hak almış olanlara yeni haklar vermek yönünde ilerlemiştir. Oysa Bakanlık olarak sosyal güvenlik politikamız, sosyal güvenliğin yatay gelişmesini sağlamaktır. Sosyal güvenliğin hiçbir teminatına kavuşmamış olanlara artık bu hakların verilmesine çalışmak demektir.

Bunun içindir ki, çalışma programımız içinde tarım ve orman kesiminin sosyal güvenliği özel bir yer tutacaktır. Bu konuda bir yasanın hazırlanması veya 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 86 ncı maddesinde yer alan Topluluk Sigortasından yararlanma yolları, tercihleri bu çalışmanın sonucunda belirlenecek ve mümkün olan en kısa zamanda tarım ve orman kesimi sosyal güvenlik haklarına kavuşturulmaya başlanacaktır.

İşçi emeklilerinin sorunları Bakanlığımız tarafından önemle ele alınmıştır. İşçi emeklilerinin dul ve yetimlerinin aylık ve gelirleri asgarî ücret gözönüne alınarak düzenlenen Kanun tasarısı Büyük Millet Meclisi Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonunda görüşülmektedir. Tasarıda yer alan maddelerle, asgarî ücret alanların aylıkları, asgarî ücretin dikkate alınması ile yükseltilmekte, diğer gelir gruplarında % 25 oranında ücret zammı öngörülmektedir. Ayrıca, bu tasarının kanunlaşması ile asgarî ücret artışları, asgarî düzeyde gelirlerinde de yükselmeyi sağlayacaktır. Bu artışların yeni prim yükü getirmeden yapılması arzuya şayandır. Ancak, bütün imkânlar zorlandığı halde bu artışların primle karşılanması bir aktüerya zarureti ise, ki öyledir bundan kaçınmak mümkün değildir. Bundan kaçınmak isteği kurumun geleceğini tehlikeye sokarak yine emeklileri güç durumda bırakacaktır. Onun içindir ki, teknik konularda, teknik olmayan mülâhazaların üstüne çıkılmasında zaruret vardır.

Bu artışlar için getirdiğimiz prim oranı yaşlılık, malûllük, ölüm dalı için % 2 olmakta, böylece bu dalın prim toplamı % 15'e ulaşmaktadır. Devletin de katkıda bulunduğu üçlü prim sistemi uygulayan dünya ülkeleri arasında da bu oran çok az değildir. Bazı örnekler vermek gerekirse; Batı Almanya'da % 17, İtalya'da % 19, İspanya'da % 13, Lüksemburg'da % 14, Avusturya'da % 17, Belçika'da % 14, Brezilya'da % 16, Norveç'te % 16'dır. Verdiğimiz örnekler, belli yaş sınırlarından sonra yaşlılık geliri bağlandığı ve devlet katkısı olduğu halde bizdeki prim oranlarından yüksek olmaktadır. Bizde ise, Sosyal Sigortaların finansmanına devletin katkısı yoktur ve yaş sınırı Sosyal Sigortalar Kurumunda kadın için 50, erkek için 55'dir. Ayrıca yaş sınırına ulaşmadığı halde 25 hizmet yılını dolduran sigortalıya emeklilik hakkı tanınmıştır. Bütün bu faktörler, alınan primin süresini kısaltmakta, ödenmesi gereken gelirin süresini ise uzatmaktadır.

Sigorta primleri konusunda bir hükme varırken durumu özellikleriyle gözönüne almak zorundayız. Bu nedenlerden dolayı prim artışlarının kaçınılmaz olduğu kanısındayız.

İşçi emeklilerinin eş ve çocuklarıyle, dul ve yetimlerin de sağlık hizmetlerinden yararlanmayı sağlayan hüküm aynı tasarıda yer almaktadır. Bu yükün karşılanması için gereken tesis ve elemanların programı, bu programın malî yükü de tasarıda yer almıştır. Kurumun sigortalılara verdiği konut kredisinin 100 000 liraya çıkarılması için çalışmalarımız bitmek üzeredir. Kredi sınırının artışıyle beraber, bu kredinin en iyi biçimde kullanılmasını sağlayacak tedbirler de alınacaktır.

Sayın milletvekilleri; Libya ile sosyal güvenlik görüşmeleri için hazırlıklar tamamlanmış bulunmaktadır. Kıbrıs'taki işçilerin durumu için çalışmalar devam etmektedir. BAĞ - KUR'un, toplu işyeri ve top-

lu kredi konutları vermesi, konut kredilerinin verilmesi de 1975 yılı sonlarında başlayacaktır. BAĞ - KUR' un çalışmaları belirli bir uygulama süresini doldurmuş bulunmaktadır. Etkili bir yönetim metoduyla alınan sonuçlar iyi olmakla birlikte, gerek yasadan doğan, gerekse uygulama sonuçlarına göre düzeltilmesi gereken bazı hususlar bu çalışma döneminde saptanarak gerekli tedbirler alınacaktır.

Bakanlığımın bu program döneminde genellikle kuruluş çalışmalarını sürdürürken, sosyal güvenlik kuruluşlarının, Bakanlığın çatısı altında toplanması yanında, ülkemizdeki sosyal yardım durumunu gözönüne alan bir çalışma olacaktır. Bilinmektedir ki, Sosyal Sigorta ve Sosyal Yardım programları, sosyal güvenlik sistemi içinde birbirinin tamamlayıcısı durumundadır. Bu bakımdan ülkemizin sosyal yardım programları Bakanlığım tarafından yürütülmesi gerekmektedir.

Ülkemizde sosyal yardım hizmetleri hem çok yetersiz, hem de dağınık durumdadır. Bu hizmetler genel olarak ilgili kamu kuruluşlarının sosyal transferleri niteliğini taşımakta ve bu hizmetlerden ancak bunu bilen ve sayıları sınırlı kişiler yararlanmaktadır. Ülkemizde korunmaya muhtaç çocuk sayısı 220 000 olduğu halde, bu konudaki sosyal yardım da çok yetersiz kalmakta ve bunların ancak 16 500'ü kamu kuruluşlarınca korunmakta ve yetiştirilebilmektedir. Yardıma ve sosyal hizmete çok ihtiyacı olan yaşlı ve güçsüzler için de bakım kapasitesi 1973 sonuna göre maalesef 2 156 kişiyi aşamamıştır. Görülüyor ki, gerek sosyal güvenlik sistemimiz, gerekse sosyal yardım programlarımız, gerçek bir etkenliğe kavuşturulmak zorundadır. Bakanlığımın kuruluşu, bu sorunların yeni bir aşamayla ve yeni boyutlarla ele almasını sağlayacak ve böylece toplumumuzun büyük sorununu çözüme ulaştıracak ve bu çalışmayı hızlandıracaktır.

Çok değerli konuşmacıların temas ettiği bir iki hususa da zamanın sınırları içerisinde kalmak şartıyle cevap vermek istiyorum.

Bunlardan bir tanesi; 1975 Nisanında başlayacak çok sayıda emekli olacak işçinin tahsisleriyle ilgilidir. Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü, 1974 yılının başlarında almaya başladığı tedbirleri devam ettirmektedir.

BAŞKAN — Sayın Bakan, bir dakikanızı rica edebilir miyim?

Muhterem arkadaşlarım, gruplar adına ortak bir önerge gelmiştir. Bu önerge heyetinizce kabul edildiği takdirde Bakanlık mensuplarını bekletmiş olmamak için Sayın Bakanın da iznini aldım.

Mecliste az sayıda milletvekilinin kaldığını, saatin çok ilerlediğini, 22 ve 23 Şubat günlerinin daha müsait olduğunu belirten bu önerge, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Bütçesinin yarına bırakılmasını önermektedir.

Sayın Bakan, bütçelerinin yarın saat 10'da, bütçelerinin müzakeresinin kendisi için de uygun olacağını, ifade etmişlerdir.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Buyurunuz Sayın Bakan, devam buyurunuz.

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE (Devamla) — Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sosyal Sigortalarda 1975 yılı Nisanından başlayacak ve büyük bir grubun emekli olacağını beklediğimiz bu yıl, Sosyal Sigortalar Kurumunun kuruluştan günümüze kadar göğüsleyeceği, karşılayacağı, taşıyacağı en büyük hacimli iş olmaktadır, böyle gözükmektedir. Bu konuda daha evvel alınmış tedbirler içerisinde; muhasebeyi mekaniza etmek ve kompüterlerin devreye sokulması ile ilgili çalışmalar mevcuttur. Sosyal Sigortalar Müdürler Kurulunda «altın karar»' ismiyle nitelendirilen bu karar ile, kompüterlerin alınması kabul edilmiş, ancak kompüterleri Kuruma verecek firma, bu makinelerin devreye sokulması için 20 aylık bir mühlet istemiştir. Kompüterler en geç Mayıs 1975'te Kurumda gösterilen yerlere monte edilmiş ve devreye girmiş bulunacaktır. Ancak, maaşların kompüterler tarafından hesaplanması ve bu kompüterler vasıtasıyle neticeye ulaştırılması, eski hizmetlerin elektronik sisteme aktarılmasına bağlı olduğu için zamana ihtiyaç göstermektedir ve 1975 Mayısında kompüterlerin, Nisan ayında emekli olacaklara hizmet etmesi mümkün gözükmemektedir.

Yine sık sık sorulan ve burada değerli bir konuşmacının da tekrar ettiği bir husus: İlâç fabrikası konusu. İlâç fabrikasıyle alâkalı çok değerli arkadaşlarımızın değerli tavsiyeleri oldu; elbet bunlar dikkate alınacak. Ancak, halen karşı karşıya bulunduğumuz bir iki hususu arz etmekle iktifa edeceğim.

İlâç fabrikası, Kuruma mutlak ihtiyaç olan bir fabrikadır. Aslında bu işte geç kalınmıştır, bu geçliği, şimdi yapacağımız hızlı çalışma ile bir ölçüde telâfi etmeye uğraşıyoruz. Bilindiği gibi Sosyal Sigortaların, 1973 yılında ilâç masrafları 366 milyonu tutmuştur. 1974 yılında 470 milyona ulaşan bu rakamın 1975 yılında 500 milyonu geçeceği beklenmektedir.

Şimdi bu kadar çok ilâç sarf eden müessesemiz, maalesef hâlâ bazı ufak tefek zorlukları da aşamamış, henüz gerektiği kadar hastane ambalajıyle 500'lük, 1 000'lik drajelerle arzu edildiği ölçüde ilâç alma imkânı da henüz sağlanamamıştır. Kaldı ki, bunun sadece ambalaj masraflarından kurtulması, azaltılması neticeye varmamız bakımından yeterli değildir. İlâç fabrikasının Kuruma intikal etmiş hazır bir bina içerisinde başlatılması etüt edilirken (bu çalışma sona gelmek üzeredir) bir taraftan da İstanbul'da Anadolu yakasında başka bir, daha suyu bol başka bir fabrika yeri daha tespite başlanmıştır. Bu konuda çalışan 6 kişilik bir kurum heyeti hızlı bir mesai yapma dönemine girmiş bulunmaktadır.

BAŞKAN — Sayın Bakan 2 dakikanız kaldı, hatırlatıyorum efendim.

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE (Devamla) — Efendim, ben ona saygılı olmaya çalışıyorum. Zaten muhterem milletvekilleri de bir hayli yoruldular. Konuşmamı burada toplarken, beklenen hizmeti gereği gibi verebilmesi, önce çok değerli Parlamentonun, sonra da bütün siyasî partilerimizin desteği ile olacaktır. Bakanlığımın arzu edilen hızda yük alabilir hale gelmesi ve beklenen hizmeti vermesi bununla mümkündür. Bu hususu da belirterek, bu vesile ile saygılarımı arz ederim. A. P., D. P. ve M. S. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Bakan, lütfen ayrılmayınız. Sorular da var efendim. Soruları okutacağım.

«Sayın Başkanlığa;

Aşağıdaki sorumun Sayın Sosyal Güvenlik Bakanı tarafından cevaplandırılmasına müsaadelerinizi arz ederim.

Saygılarımla.

Kocaeli
Sedat Akay

Kocaeli ili süratle çoğalan işçi topluluğuna rağmen. Sosyal Sigortalar Kurumunun tek hastanesi İzmit Hastanesidir. İhtiyaca yetmeyen bu hastanenin tevsii veya yeniden inşaası hususunda veya Millî Savunma Bakanlığına ait bir binanın devralınması konusunda herhangi bir mesai ve inkişaf var mıdır?»

BAŞKAN — Evet efendim, buyurunuz. Soru bu kadar.

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gerçekten Kocaeli, işçisi çok kalabalık, çok sayıda sigortalısı bulunan bir bölgemizdir. Yalnız Kocaeli demek doğru değil, İzmit - Gebze arası, hattâ Adapazarı'na kadar uzanan şerit böyledir. Büyük bir şanssızlık, İzmit'te başlanan hastanenin zamanında yetişememesi, inşaatı sırasında çıkan çeşitli arızalar yüzünden, arzu edilen seviyeye ulaşılamamasından mevcut hastanenin tevsii için yeniden ihalesi gerekmiştir. Tabiî bunlar zaman kaybettirir. Bu arada daha kısa zamanda sonuç alabilmek için, Millî Savunma Bakanlığına ait bir hastaneyi Sosyal Sigortalar hizmetine tahsis edilmek için, alma teşebbüsünde bulunulmuş, bu konuda temaslar devam etmektedir. Ancak, Millî Savunma Bakanlığı, bu binaya karşılık, kendileri gösterecekleri bir yerde buna benzer bir binanın yapılmasını, inşaat süresince de kontrolunun kendileri tarafından yapılmasını istemektedirler. Kurum bir inşaat firması olmadığına göre, bu şart Kuruma ağır gelmektedifr. Başka bir çözüm yolu bulunabilirse, mesele kısa zamanda yeni hastane binasında hizmete geçmek gibi bir imkân sağlayacaktır.

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır. Diğer soruyu okuyunuz.

Sayın Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Sosyal Güvenlik Bakanlığınca cevaplandırılması için gereğini rica ederim. Saygılarımla.

İzmir Milletvekili
Neccar Türkcan

1. BAĞ - KUR'da yaş haddinin Sosyal Sigortalar Kurumu emeklileri gibi 55'e indirilmesi Bakanlığınızca düşünülmekte midir?

2. Gerek işçi, gerekse esnaf ve sanatkârlar emekli olduktan sonra çalışamamakta, çalışırsa emekli aylıkları kesilmektedir. Oysa Emekli Sandığına bağlı memurlar gerek özel sektörde, gerekse esnaflık yapmaktadır. Bu da Anayasamızın eşitlik ilkesine aykırı olmaktadır. Bu nedenle işçi, esnaf ve sanatkârların da emekli olduktan sonra çalışmasını mı, yoksa Emekli Sandığı emeklilerinin çalıştırılmamasını mı düşünüyorsunuz?

3. Ekmeğini zor kazanan ve 1 nci basamaktan ayda 52 liralık BAĞ - KUR primini güçlükle ödeyen esnaf ve sanatkârın, emekli olduktan sonra ayda eline 280 lira gibi gülünç bir para geçecektir. Bu para ile geçinmesi imkânsız olan esnaf ve sanatkârımızın sosyal güvenliklerinin ne şekilde korunmasını düşünüyorsunuz?»

BAŞKAN — Evet, buyurunuz efendim.

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

sorular, önemli sorular. Bakanlığın kurulmasının amaçlarından birisi de, bu 1 nci soru ile alâkalı. Sosyal güvenlik kuruluşlarının her birinde haklar başka farklar göstermekte, hizmetler ayrı ölçülerle yapılmaktadır. Hiç değilse 3 anakuruluşun, haklarda benzerlik sağlayacak bir yaklaşımda olmasını sağlamak üzere Bakanlığımız birtakım tedbirler almış bulunmaktadır.

Sosyal Sigortalar mükellefine, BAĞ - KUR mükellefine ve nihayet Emekli Sandığına bağlı olanlara sağlanan yardımlarda, asgarî bir benzerlik yapmak, bu benzerliği sağlarken, kuruluşların mükelleflerinin de, özelliğini dikkate almak suretiyle bir birine karıştırmadan yaklaştırmak başlıca hedefimizdir.

İkinci soruda belirtilen husus; işçi emeklilerinin eş ve çocuklarına getirilmesi düşünülen sağlık yardımları, maaşlarına yapılacak zamlar sebebiyle, Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonunda yapılan görüşmelerde tartışılmıştır. Sosyal Sigortalardan emekli olanın yalnız BAĞ - KUR sahasında çalışabilmesine, BAĞ - KUR'dan emekli olanın ise hiçbir yerde çalışmasına imkân vermeyen bir mevzuatın bulunmasına ve Emekli Sandığından emekli olanın ise hem BAĞ - KUR sahasında, hem sigorta sahasında çalışabilir olmasının adaletsizlik olduğu konuları üzerinde durulmuştur. Gerçek böyledir, ancak söylendiği kadar da işler bir şey değildir. Emekli Sandığından emekli olmuş bir kişinin, sigortaya bağlı bir işyerinde çalışması kolay ve mümkün değildir. Bu husus Komisyonda, bir ilgili madde sebebiyle uzunca tartışılmış; ancak, Bakanlığımız programı içerisinde yer alan bir hususdur. Komisyonda sonuca ulaştırılacak bir iş olmamakla beraber Bakanlığımız, bu konuda bir benzerlik getirmek, kurumlardaki işleyişi birbirine yaklaştırmak gayreti içinde olacaktır.

3 ncü soru : BAĞ - KUR'da şimdiki halde donmuş gelir basamaklarının, tam veya yarı otomatik bir esnekliğe kavuşturulması, gerçekten bir ihtiyaçtır. 2,5 yıllık bir tatbikattan sonra, 1479 sayılı Kanunda bazı değişikliklerin yapılması gerekli görülmektedir. Fakat bundan daha önemlisi, değerli konuşmacının da temas ettiği gibi, birçok kanunların kaderinde de var, 1479 sayılı Kanunda da, aynen görülmektedir tüzükler zamanında çıkartılamamıştır.

Tüzüklerin yerini alacak genelgeler, sık sık değişebilecek şeyler olduğundan taraflar buna uyarlarken tereddüt göstermektedirler. O sebeple kanunda öngörülen genelgelerin yerine mutlak lâzım olan tüzüklerin hazırlanması ve geç kalınmış olmasına rağmen kısa zamanda çıkartılmasında zaruret görmekteyiz.

BAŞKAN — Teşekkür ederim. Son soruyu okutuyorum.

«Sayın Başkanlığa

Aşağıdaki sorumun Sayın Sosyal Güvenlik Bakanından sorulmasına delâletinizi saygı ile rica ederim.

Zonguldak Milletvekili
Zeki Okur

Almanya'da çalışmakta olan işçi vatandaşlarımızdan, Türkiye'ye dönenlerin orada ödedikleri ihtiyarlık sigorta primlerinin (işveren hissesi dahil) SSK'na devredilmesi için gerekli teşebbüslerde bulunmayı düşünmekte misiniz?»

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE (Devamla) — Sayın Başkan çok ağırlık taşıyan bir soru.

Almanya'daki iş krizinden sonra büyük gruplar halinde yurda dönmeler başlamış ve yakın tarihlerde giderek artacak bu dönmelerde, geriye gelişlerde, işçimizi en çok düşündüren husus; hiç şüphesiz ki emeklilik konusudur.

10 - 15 yıldan beri çalışan işçilerimiz belli bir yaz sonrası Almanya'ya gittiklerinden, Türkiye'ye döndükten sonra uzunca boylu bir işi göze alamamaktadırlar, öyle gözükmektedirler. Hükümetimiz Sayın Başbakanın başkanlığında ve 7 Bakanın katıldığı bir toplantı yapmış. Essen Eyaletinde kazanılmış bir mahkeme sonucu; işçi kesin dönüşe karar verdiğinde, memlekete gelmeye karar verdiğinde, işten ayrılmasını takip eden bir yıl içerisinde Sosyal Sigortalara ödediği işçi hakkını, işçi primini, geri almaya sahip olmuştur. Essen Eyaletinin kararı bu yoldadır.

Bu yol süratle işlemektedir. Fakat talep, işçilerimizden gelen talep, «Bizlere ödediğiniz primleri Kuruma ödeyecek bir yol açınız, işveren hissesinin de kuruma getirilmesini sağlayınız ve Sosyal Sigortalar tatbikatı Almanya'da 62 yaşına kadar beklemek yerine Türkiye»deki millî mevzuatımız içerisinde olmalıdır. İstek bu görüş içerisinde yapılmaktadır.

İşçilerimizin genel olarak hakkı vardır. Bunu sağlamak, yalnız bizim mevzuatımızda yapılacak değişiklikle mümkün olmamaktadır. Alman millî mevzuatında da belli bir değişiklik yapılması gereklidir. İlk bu söylediğim, Sayın Başbakanın başkanlığındaki toplantıdan sonra devam eden teknik toplantı, birkaç görüşme yaptıktan sonra, Alman Büyükelçiliğinde halen görevli Çalışma Ataşesi toplantıya çağırılmıştır. Kendisine, Alman işvereninin, Türk işçilerine karşı ihtiyarlık ve malullük sigortası dalında mü-

kellefiyetini, Türkiye'ye devretmesini; buna mukabil Essen eyaletinde alınan karar gereğince işçi primlerini işçiye verirken, işveren primlerini de birleştirerek Türk sigortalarına yatırılmasının mümkün olup olmayacağı sorulmuştur. İlk müzakerelerde şiddetle itiraz eden Alman temsilcisi, meseleyi biraz daha müzakere ettikten sonra, ihtiyarlık ve malullük kolundaki sigorta primlerinin yatırılmasının imkân dahilinde olabileceğine inandığını belirtmiş, ancak buna karar vermeye yetkili olmadığını, memleketiyle temaslar yapması gerektiğini söylemiştir. Aradan 1 aya yakın bir zaman geçmiştir, henüz Alman temsilci, ülkesiyle yaptığı temastan nasıl bir sonuç aldığını belirtmemiştir. Hükümetimiz, hizmet fırsatı bulduğu süre içerisinde bu çok önemli konuya gerektiği kadar ağırlık vermek, işçilerimizin hem kendilerinin hem de kendileri adına işverenlerin ödediği primlerini Sosyal Sigortaya Doyçe Mark olarak alma yolunu arayacaktır.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE (Devamla) — Ben teşekkür ederim Sayın Başkanım.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Sorunuz mu var efendim, buyurun.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Sayın Bakan, Sosyal Sigortalar Kurumunun vitaminli ilâç yazmasının sonradan vaz geçildiği söylenmektedir ve bu nedenle Sosyal Sigortalar Kurumu vitaminsiz ilâç yazdığı içindir ki, vurguncu ilâç firmaları vitamini aynı ölçüde ilâç olup vitaminli çıkarttığı ilâçlar 10 lira ise, aynı ilâcı vitaminsiz olarak Sosyal Sigortalar Kurumu aldığı için 15 liraya satmaktadır. Örneğin, bu 20 yahut 25 lira arasında değişmektedir. Bunun hakkında size bir şikâyet gelmiş midir? Eğer eczanelere sorulduğunda bariz olarak görülecek olan bu fiyat dalaverasıyle soyulan Sosyal Sigortalar Kurumunun soyulmaması için ne düşünmektesiniz?

BAŞKAN — Buyurunuz cevaplandırınız Sayın Bakan.

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE (Devamla) — Sayın milletvekilleri, Sosyal Sigortalar mükelleflerinin, bir süreden beri ilâçla alâkalı şikâyetleri vardır. Bunu sendikaların merkez ve mahallî kongrelerinde, Sosyal Sigortaların Ankara'da yapılan genel kurullarında, fırsat buldukça çeşitli yerlerde dile getirmeye çalışırlar. Ancak, bunun bir kısmı tamamıyle yanlış anlaşılmaktadır.

İşçilerimizin meseleyi ortaya koyuş şekli şöyledir : «Doktora gittiğimizde istediğimiz ilâcın veya hastalığımıza gerekli olan ilâcın listede bulunmadığı söylenmekte ve yerine bir başka ilâç verilmektedir.» Hastalığa göre ilâç bulunmadığına göre, ilâca göre hasta olmak gereklidir, yani konu giderek bu şekle dönmüştür. Oysa, Sosyal Sigortalar Kurumunun uyguladığı iki liste mevcuttur. Bunlardan bir tanesi, ayakta tedavi edilen hastalara kullanılmakta; diğeri, yatarak tedavi edilenler için kullanılmaktadır. Yatarak tedavi edilenlere verilen ilâçlar, özellikle doktor kontrolünde kullanılacak ilâçlardır, yan, tesirleri olan ilâçlardır. Bunu, ayakta tedavi edilen bir hastaya vermek ve kendi bildiğince kullanmasına müsaade etmek bazı sakıncalar çıkartabilir. Fakat işçi nazarında istenilen husus tesiri çok kuvvetli olarak bilinen marka ve ilâçların, hastalığı sırasında doktor tarafından verilmesidir. Bunun dışındaki uygulamaya işçiler özellikle itiraz etmekte, yatarak tedavi edilen ilâcın ayrı kalmasına bir türlü fazlaca hak vermemektedirler. Bazı antibiyotiklerin (ki, biz lüzumundan fazla antibiyotik kullanıyoruz) vücuda daha iyi netice vermesini temin için, belli vitaminden de alınması gereklidir. Belli vitamini takviye etmek bunun için düşünülmektedir. Söylediğiniz örnek belki böyle bir örnektir. Ancak, daha büyük ihtimalle yatarak yapılan tedavilerde kullanılan ilâç veya ayakta kullanılan ilâç farkından gelse gerektir.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Sayın Başkanım, anlatamadım galiba. Sorum ters anlaşılmıştır. Kurumun zararı büyüktür, açıklık sağlamak isterim.

BAŞKAN — Efendim bir dakika müsaade eder misiniz? Ben sorunuzu tekrarlayayım. Deniyor ki, vitaminli ilâçları sigorta müesseseleri kullanmadığı için, vitaminli veya vitaminsiz aynı tür ilâçlar arasında fiyat farkları yapılmaktadır, ilâç firmaları tarafından diyor sayın arkadaşımız. Öyle mi efendim?

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Yani bu durum devam edecek midir?

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE (Devamla) — Hayır efendim. Kurumun böyle bir kasdı yoktur, vitaminsiz ilâç kullanma kasdı yoktur. Ancak, her yıl tazelenen listede yer almamış bir ilâçtan bahsediliyorsa, bir ilâç ismi vermeniz mümkünse, daha iyi kontrol etmek imkânı olabilir.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — İsmini veremeyeceğim ama, bu mevcuttur, bir ara ismini takdim ederim.

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE (Devamla) — Tabiî efendim, ayrıca da konuşmamız mümkün.

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır. Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Söz sırası Sayın İlhan Aytekin'de. (A. P. sıralarından alkışlar)

İLHAN AYTEKİN (Balıkesir) — Muhterem Başkan, değerli milletvekilleri;

Sosyal Güvenlik Bakanlığının 1975 yılı Bütçesi üzerinde, şahsî görüşlerimi takdim etmek için huzurlarınıza çıkmış bulunuyorum. Bu vesileyle Yüce Meclisinize saygılarımı sunarım.

Muhterem milletvekilleri; beşerin yarınından emin olması kadar güzel, rahatlatıcı ve müessir bir keyfiyet olmasa gerekir. Moral, huzur, sıhhat, güç ve verim, yarınından emin olmanın artırıcısıdır. İnsanoğlu bu tespitinden sonra her geçen zaman içinde, geleceğini teminat altına alma gayretinde olmuştur. Aslında yaşama arzusu ve yakınlarına sevgisi bulunan insan, yaradılışındaki bu hususiyetinden ötürü geleceğinden endişe duymuş, onun için de karşılık hazırlığına gitmiştir. Dünyada nüfusun artması, toplu çalışanların çoğalması, sosyal güvenliğin sistemli müesseselerin varlığıyle mümkün olacağını ortaya koymuş; böylece sosyal güvenlik, devletin aslî görevleri arasına girmiştir. Bu sebeple dünyada olduğu gibi, bizde de sosyal güvenlik müesseseleri kurulmuş veya kurulamamış; on dakikalık sınırlı süremiz içinde konuya bakmaya çalışacağım.

Muhterem milletvekilleri; çok kısa süredir hizmet etme imkânı bulmuş olan Bakana herhangi bir surette tarizde bulunmayacağız. Ancak geçmişten misaller vermek zorunda kalırsak, söylediklerimize ve düşüncelerimize kuvvet getirmek babında olacaktır. Bu şekilde kabullenmesini istirham edeceğim.

İşçilerimizin sosyal güvenliğini temin için müesses SSK'nın büyük bir boşluğu doldurduğu muhakkaktır. Üzerinde çok şeyler yazılmış ve söylenmiştir. Biz malum tahdit içinde söze şöyle başlıyacağız.

Bugün Sosyal Sigortalar Kurumunda işlerin ağır yürüdüğü, evrak ve dosyaların kaybolduğu bir vakıadır. 1975 yılında 200 000 işçimizin daha emeklilik işleminin geleceğini dikkate alırsak, ürkmemek mümkün değildir. Bu hususta Sayın Bakanın belirttiği tedbirler inşallah gecikmez.

Muhterem milletvekilleri; medenî ve modern devlet idaresinde baskı usulü yoktur. Ama bugünkü ölçümlemeye de başka ad koymak mümkün değildir. Sosyal Sigortalar müfettişlerine dünün jandarması gibi bakılıyorsa, bunun suçlusunu halk sanmayınız. Benim vatandaşım, bahusus köylüm birtakım kasıt içinde olamaz. Tahsildar hüviyetiyle milleti bizar etmek hüner değil, kimseyi incitmeden hal çaresi bulmak marifettir. Köyde evinin avlusunda su ihtiyacı için kuyu kazdırmış insana gerçekçi gözle bakmak gerekir. Hele hele müracaatında emsal bulunmadığı için aylarca dosyası kapatılamıyorsa müessesenin kusurunu ve resmiyetten yıllarca ürkmüş vatandaşımın çektiği ezayı düşünmeye mecburuz. Buna çare getirilmelidir. Sosyal Sigortalar Kurumu üzerindeki bu öcü perdesini kaldırmanın lüzumuna inanıyorum.

Kanunların arkasına sığınmak meseleyi halletmez. Milletini seven idareciler olarak birtakım realitelere itibar etmek zorundayız. Bu konuya vatandaş intibak edememişse suçlusu sadece o değildir. Meseleye bu anlayış içerisinde yaklaşılmalıdır. Sosyal Sigortalar Kurumu kimin için kurulmuştur, varlığını kime borçludur? Müdüründen kapıcısına, doktorundan hastabakıcısına kadar herkese bu anlatılmalıdır.

Muhterem milletvekilleri; eski işçi emeklilerinin tekrar gözden geçirilmesi hakça bir davranış olur. Şartlar baş döndürücü bir süratle menfide gelişmiş ve gelişmektedir. Ecevit Hükûmeti zamanında ve devamla para 7 defa düşüş göstermiş, her 1 liradan 25 - 30 kuruş civarında eksilmiştir. 1 000 lira maaş alan işçinin 250 lirası geçersiz olmuşsa, bu tarafa doğru bakmamak yanlıştır.

Okuyan işçi çocuklarına yeni imkânlar getirilmelidir. İşçilerin bakmakla yükümlü oldukları kimselere aynı sağlık imkânlarından hak tanınmalıdır. Rehabilitasyon merkezlerinin açılmamış olması, bu müessesenin hususiyetinin dikkatten kaçırılması büyük bir eksikliktir. Sayın Bakanın beyanlarına rağmen, 1972 yılında ilâç sanayii için verilen yetkiye göre ufukta hâlâ bir şeyin tespit edilememiş olması kuvvetli cevap istemektedir.

Muhterem Milletvekilleri, küçük esnaf ve sanatkârı bünyesinde barındıran Bağ - Kur fevkalâde memnuniyet verici güvenlik müessesemizdir. Çok kısa zamanda 800 000'i aşkın kayıtlısı, 1,5 milyar lirayı geçmiş primi birikmiştir. İşçiyi masrafa boğmadan süratle mesafe alan Bağ - Kur'a başlangıçta bir Bakanın musallat oluşu büyük bir talihsizlik ve esef verici bir hadisedir.

Bağ - Kur Kanununun 16 ncı maddesinin (d) fıkrasına göre, «Birikmiş primlerinin % 25'i esnaf ve sanatkâra ev ve işyeri kredisi olarak verilir» denildi-

ği halde, inşaat fonunda birikmiş 352 milyon liradan bir kuruş dahi kullandırılmamış, Bakan 9 Sayılı Genelgesiyle bu hususu temin etmiştir.

Yine aynı Kanunun 16 ncı maddesinin (e) fıkrası gereğince, «birikmiş primlerin % 25'i esnaf ve sanatkâra kredi olarak verilir» denilmesine rağmen, bu fona isabet eden 352 milyon liradan ancak 165 milyon lirasının Halk Bankasına verilmesi ve bunun da 12 Sayılı Genelge ile ambargolanması acı bir gerçektir. Eğer bu mekanizma çalıştırılmış olsaydı, inşaatının % 80 karşılığı 10 ve 20 sene vadeli bu kredilerle 2 000 - 3 000 esnaf ve sanatkâr eve ve dükkâna kavuşmuş olacaktı. Biliniyormu ki bugün Anadoluda hâlâ 1 500 ile 2 000 liraya kadar kredi kullanılmaktadır. Esnaf ve sanatkâr kendi parasını kullanabilseydi 35, 70 hatta 140 000 mensubu mezkûr krediden istifade edecekti.

Meslût Ecevit Hükümetinin Çalışma Bakanına soruyoruz; Devletin kaç kuruşu var bu paraların içinde, kimin parasını kime vermiyor sunuz, bu mu halktan yana olmak, fakiri savunmak? Herkese ev, herkese, işyeri, ucuz ve bol kredi anlayışınız bu mu? Esnaf ve sanatkâra reva gördüğünüz bu muamele ile aracı, tefeci ve soyguncu beyanlarınızla kimi kastettiğiniz meydanda kalmıştır. İçtimaî bünyemizin belkemiğini teşkil eden esnaf ve sanatkâra, kendi parasının kullandırılmaması kanunsuzluk ve gasptan başka hiç bir şey değildir. Cumhuriyet Halk Partili sabık Çalışma Bakanı hiç değilse bu muamelenin manevî vebalinden kurtulamayacak, alın teriyle kazandığından primini yatıran, zaruret içindeki esnaf ve sanatkâr tarafından ilelebet unutulmayacaktır.

Muhterem milletvekilleri; bugün Bağ - Kur uygulamasında aksayan taraflar vardır. Kanaatimizce bu durum, taşra teşkilâtının bulunmamasından dolayıdır. Eğer, büyüklüğüne göre bir veya birkaç ilde irtibat büroları kurulacak olursa, ümit ederiz işlerin yürümesi süratlenecek ve şikâyetler azalacaktır.

Yaş haddinin 5 yıla indirilmesi, ölüm halinde 3 seneyi bekleme süresinin iptali, yaşlı sigortalıların bekleme müddetlerinin 5 seneye bağlanması, yaşlılık ve maluliyet hallerinden yararlanabilmek için, işi terketme zorunluluğunun kaldırılması, diğer sosyal güvenlik müesseseleriyle eşitliği getirecek Bağ - Kur Kanununu tadil eden bu teklifin, komisyonda biran evvel görüşülmesi zaruretine inanıyoruz.

Muhterem milletvekilleri; medenî hizmetlerin getirilmesinde bugüne kadar en sona bırakılan köylü ve çiftçimiz, sosyal güvenliğin temininde de nihayete kalmıştır. Bu benim çiftçimin kaderi değil, onun sabır ve tahammülünün istismarıdır.

Memleketimizde, hâkiminden tutunuz da assubayına, polisine, işçisinden öğretmenine kadar herkes, bir şeyi vesile ederek sokağa döküldü; 26 milyon insan hariç; hiç mi meseleleri, hiç mi dertleri yoktu? Elektrik, yol, su, okul, gübre, kredi, yarının güveni; çiftçinin hiç derdi yok, yaşıyor; ama sade yaşıyor. Bakalım bu büyük kitleyi ne zaman patlatacağız.

Muhterem milletvekilleri; tatbikatı geniş tabanlı tutmadığınız zaman, sistemin sosyal adaleti sağlama esasıyle bağdaşması mümkün değildir. Milletin sosyal güvenliğini temin, devletin görevidir. Anayasa buna âmir; ama bugün hâlâ nüfusumuzun % 64,1'i bu güvenliğin dışında kalmıştır. Türk çiftçisi ekonomik güçsüzlüğünden dolayı sigortalı değildir; ancak Türk çiftçisi, algısıyle vergisiyle, millî ekonomiye katkısıyle her yerde vardır. Bunun açık ifadesi şudur:

Bugün sosyal güvenliği sağlanmış olanların bu imkânı içinde, Türk çiftçisinin katkısı adını koyarsak parası vardır. Benim çilekeş köylüm, çiftçim feragatli ve fedakârdır, devletine saygılı ve sadıktır. Bu sebeple neresinden ne alınıyor, kimlere ne veriliyor? Bunun takipçisi değildir; ama efendiler geliniz, hep onun sırtından post çıkarmayalım. Bu böyle devam edemez. O itibarla, memnuniyetle haber aldığımıza göre, Türk çiftçisinin yegâne temsilcisi olan Türkiye Ziraat Odaları Birliğinin hazırlamakta olduğu, Türk Çiftçisinin Sosyal Güvenliği Kanunu teklifine sahip çıkalım. 1975 yılında Meclislerimizden biran evvel çıkmasını temin edelim.

Aziz milletvekilleri, sözlerimi bir gerçeği tescille bitirmek istiyorum.

1950 İş Kazaları, Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortası, 1951 İhtiyarlık ve Hastalık, 1957 Maluliyet, İhtiyarlık ve Ölüm, 1965 Sosyal Sigortalar Kurumunun yürürlüğe girişi, 1971 Bağ - Kur, 1961 Temelli Senatörlük Sosyal Güvenlik müessesesi... Her siyasî şahıs ve her siyasî heyet takdim ettiğim tablodan, bu memleketin sosyal güvenliğini temin için getirdiğine bakarak, hissesini alsın. Türk milletinin sosyal güvenliğiyle alâkalı, daha tarih varsa o da söylensin. Bu tablodan gurur duyanlar, ipi pazara çıkanlar ve utanması lâzım gelenler vardır.

1975 yılı Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütçesinin memleketimize hayırlı, uğurlu olmasını Cenabı Hak'tan niyaz eder, Yüce Meclisinize saygılar sunarım. (A. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim sayın Aytekin.

ÖNDER SAV (Ankara) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Buyurunuz.

ÖNDER SAV (Ankara) — Efendim, gecenin bu geç saatinde sataşma iddiasıyle söz isteyecek değilim; ama son konuşan sözcünün yapmış olduğu sataşma ile ilgili - dilerseniz - yerimden kısaca bir iki cümle söylemek istiyorum.

BAŞKAN — Efendim, bu tarz... Siz de ifade ettiniz sataşma saymak mümkün değil. Bu tarz tenkitleri, bu tarz serzenişleri...

ÖNDER SAV (Ankara) — Mümkün ama, gecenin bu geç saatinde dile getirmek ve telâffuz etmek istiyorum.

BAŞKAN — Saat bahis konusu değil. Mesuliyet deruhte eden arkadaşlarımızın geniş kalplilikle karşılaması gerekir. Aksi takdirde, Meclislerimizde tenkidin hudutlarını tayin etmek imkânsız hale gelir.

ÖNDER SAV (Ankara) — «Gasp ve kanunsuzluk» gibi lâflar geçti de zapta. Geçmiş dönemde Devlet sorumluluğu yüklenmiş bir kişi olarak bunları şahsımda ve temsil ettiğim partinin şahsında kabul etmem mümkün değildir.

BAŞKAN — Evet efendim, bunlar da zapta geçmiş oldu.

Sayın Hüseyin Erçelik, buyurunuz efendim. (C. H. P. sıralarından alkışlar.)

HÜSEYİN ERÇELİK (Denizli) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Sosyal Güvenlik Bakanlığı 1975 malî yılı bütçe kanun tasarısı üzerindeki görüş ve düşüncelerimi sunmak üzere huzurlarınızda bulunuyorum. Hepinizi saygılarımla selâmlarım.

Sosyal Güvenlik Bakanlığı 17 . 11 . 1974 tarihinde kurulmuş ve Çalışma Bakanlığından ayrılmış olan en yeni Bakanlıktır. Sosyal Sigortalar Kurumu ile Bağ - Kur teşkilâtı bu Bakanlık bünyesine alınmıştır. Aslı İşçi Sigortaları Kurumu Kanunu olan ve bugün mensubu bulunmakla büyük şeref ve gurur duyduğum Cumhuriyet Halk Partisi tarafından hazırlanmış ve 1 . 4 . 1950 tarihinde Yüce Meclisimizden çıkartılmıştır. Asil Türk memuru ve Türk işiçsine hayırlı, uğurlu olsun.

Gönül ister ve arzu ederdi ki, Emekli Sandığı da bu Bakanlığa bağlı olsun; ama sayın Irmak Hükümeti ne düşündü bilinmez.

İşçi Sigortaları Kurumu Kanunu sonradan 1965 yılında 506 sayılı Kanunla Sosyal Sigortalar Kurumu adını almıştır; ama yine esası ta 1946 yılında, bugünkü Başbakanın o gün Çalışma Bakanı olduğu ve şimdiki Delvet Bakanı Muslih Fer beyefendinin de Müsteşar olduğu bir Bakanlıktır.

Türkiye'de sanayi ve hizmet kesimindeki işçilerle Devlet memurluğu, ya da kamu görevlisi niteliğinde bulunan zümrelere, sağlık hizmetlerinin dışında sağlanan çeşitli sosyal güvenlik imkânlarının başlıcaları şunlardır :

1. Memur ve işçi niteliğini taşıyanlara emeklilik hakkı,
2. Memurlara ve işçilere malullük aylığı,
3. Memur ve işçilere doğum, ölüm ve çocuk zammı gibi sosyal yardımlar,
4. Sigortalı işçilere iş kazaları, meslek hastalıkları ve hastalık sigortası, analık sigortası ve işgörmezlik sigortası,
5. Bağ - Kur yolu ile emeklilik.

Aziz arkadaşlarım, köklü ve temel bir sosyal güvenlik, özgürce, hakça, tokça ve pakça yaşamanın koşuludur. Bu yönden sosyal güvenlik toplum mutluluğunun ve özgürlüğünün, dirliğinin, birliğinin temeli ve kökenidir. Sosyal güvenlikten yoksun olan kişi, yeterince özgür olmayıp, köle ruhludur; görev esnasında hakkını aramaktan, veya düşüncelerini açıklamaktan sakınır, kaçınır ve adeta ürker; kendine güvenden de yoksun kalır. Yeterince serbest, cesur, atılımcı ve girişimcilikten yoksundur. Bunlar tasarruflarını üretken alanlara değil, taşınamayan mallara, arsaya, binaya yatırmak eğilimini taşırlar. Kendi sosyal güvenliklerini, bu tip yatırımlarla garantiye alabileceklerini düşünmektedirler. Bu yönden, dar ve orta gelirli vatandaşların tasarrufları, üretken alanlarda gereğince değerlenememekte, ekonomimize yeterince canlılık katamamaktadır. Sosyal güvenliği hızlı bir şekilde toplumun tümüne yaymak ve daha etkinleştirmek gerekmektedir. İyi düzenlenmiş bir örgütlenme ve işletmecilikle, böyle yaygın bir sosyal güvenlik, Devletimize de yük olmaz. Çünkü, bir yandan üretimde kullanılabilecek tasarruf hacmini artırır, bir yandan da topluma getireceği dayanışma, refah ve girişimcilikle millî ekonomiye büyük bir canlılık katkısında bulunur. Bu nedenle, sosyal güvenliğin yaygınlaşıp etkinleşmesiyle, toplum manevî değerleri daha güçlü, insanlar daha özgür, demokrasi de daha sağlam temele oturmuş olur. Onun için şimdi arz edeceğim fikirler, düşüncelerimin özünü teşkil etmektedir.

1. Mevcut sosyal güvenlik kurumlarından herhangi birisine bağlı olmayan ve belli bir yaşın üstündeki bütün dar gelirlilere, mutlaka yaşlılık aylığı bağlanmalıdır.

2. Emekli olmuş yaşlı kimseler için, yalnızlık ve parasal zorluklar çektirmeksizin, rahat ve mesut yaşayabilecekleri huzur evleri açılmalıdır, kurulmalıdır.

3. Sosyal güvenliği bulunmayan ev kadınları da, prim ödeyerek sigortalı olmalıdırlar; kadınlarımıza daha erken bir yaşta emekli olabilme olanağı sağlanmalıdır.

4. Yaşlılık, malullük ve emeklilik, dul ve yetimlere bağlanan aylıkların işçi ücretlerindeki, memur aylıklarındaki genel yükselişlerle orantılı bir vaziyette artırılması gereklidir.

5. Sosyal güvenlik kapsamına girebilmek için, geçmiş hizmetlerin değerlendirilmesiyle ilgili borçlanma hakkı, kurumları zor duruma düşürmeden, yurttaşlara da fazla yük olmayacak daha medenî bir sisteme bağlanmalıdır.

6. Sağlık sigortası en kısa zamanda, bütün yurttaşları kapsayacak duruma getirilmelidir. Bütün emeklilerin eşleri ve çocukları da sağlık ve hastalık sigortasından faydalandırılmalıdır.

7. Bütün tarım ve orman işçileri, sosyal sigortalar kapsamına süratle alınmalıdır. Bilhassa kooperatiflere bağlı yeni bir sosyal sigorta sistemi kurulmalıdır. Böylece, tüm köylü vatandaşlarımız her dalda sosyal güvenliğe kavuşabilecektir. İşçiler gibi yaşlılık, ölüm, kaza, sakatlık, analık ve harman yangınları, tabiî âfet, kuraklık, sel baskını, güneş vurgunu gibi arızî olaylarda mutlaka sosyal sigortalardan yararlandırılmalıdır. Böylece «Köylü milletin efendisidir.» sözü, uzun zaman sonra gerçekleştirilmiş olacaktır.

8. Köy - Kent düzeni ve kooperatifçilik hareketiyle bağlantılı olarak çiftçiler sigortası kurulmalı, kötü ürün yıllarında, yahut tabiî âfetler karşısında köylülere, çiftçilere, çiftçiler sigortasından görecekleri yardımlarla geçimlerini sağlama, işlerine devam etme olanağı sağlanmalıdır. Prim ödeyenler sosyal güvenlik kurumlarının yönetimine ve denetimine etkin bir biçimde katılmalı, katılması gerçekleştirilmelidir.

9. İşçilerimiz için, işsizlik sigortası mutlaka kurulmalıdır. Kıdem tazminatının bir yıla yarım aylık değil, bir yıla bir aylık üzerinden ödenmesi lâzımdır. İşçiler de memurlar gibi Cumartesi ve Pazar tatili yapmalı veyahut Cumartesi yevmiyeleri çift ödenmelidir. Bütün dünyada bunun adı over - time'dir; over - time bütün dünyada çift mesai, fazla mesai manasına kullanılmaktadır. Yani kendi düşüncem değil, bütün dünyanın düşüncesini arz ediyorum.

10. Kişisel davranışındaki beceri ve başarısızlıktan gelmeyen, ekonomik, teknolojik veyahut toplumdaki değişen, gelişim ve oluşum karşısında Devletimizin himaye edici hazırlıkları zamanında yapmaması nedeniyle işsiz kalan esnaf ve sanatkârlara belli bir zaman için işsizlik ödeneği verilmelidir.

Böylece BAĞ - KUR'un esnaf ve sanatkârlara sağladığı sosyal güvenliğe, işsizlik sigortası da eklenmiş olur.

BAŞKAN — Bir dakikanız kaldı Sayın Erçelik.

HÜSEYİN ERÇELİK (Devamla) — 11. İşsiz kalan veya geçici piyasa bunalımları nedeniyle BAĞ - KUR'a prim ödeme olanaklarından yoksun esnaf ve sanatkârların, belli bir ölçü içinde borçlanabilme olanakları sağlanmalıdır. BAĞ - KUR'da hastalık sigortası dalı da kurulmalıdır.

12. Gerek göçmen olarak ve gerekse mübadil yoluyle yurdumuza gelenler için, doğdukları ülkede kazanılmış sosyal güvenlik haklarının Türkiye'ye tam olarak aktarılabilmesi ve Türkiye'deki sosyal güvenlik sistemleriyle birleştirilebilmesi için gerekli girişimlere geçilmelidir.

13. Yurt dışındaki işçilerimizin emeklilik haklarının Türkiye'ye aktarılması, işlem farklarının giderilmesi ve primlerinin Türkiye'ye gelirken aksaklıkların, noksanlıkların giderilmesi gerekmektedir.

Buna ilâveten Türkiye'de bulunan yabancı büyükelçiliklerde görevli bulunan Türk uyruklu memur ve işçilerin de sosyal güvenlikleri sağlanmalıdır.

14. Yoksul ve işsiz halkımızın çocuklarıyle, kimsesiz çocukların bakımları, barınmaları ve eğitimleriyle öğretimlerini Devlet başka hiç bir kayda ve şarta dayanmaksızın üzerine almalıdır. Böylece Çocuk Esirgeme Kurumu ile de işbirliği yapılması gerekmektedir.

15. Küçücük köylerden başlayarak büyük sanayi ve işyerlerini de kapsamına alan bütün yurtta çocuk yuvaları, beslenme, barınma evleri kurulması lâzımdır. Çalışan aileler iş saatlerinde çocuklarını bu yuvalara bırakabilmeli, dar gelirli aileler bu yuvalardan ücretsiz olarak, geliri yüksek olanlar ise ücret karşılığında yararlanabilmelidirler.

16. Bilhassa yiyimden, giyimden, sudan, yoldan ve elektrikten yoksun olarak büyüyen köy çocukları için - köy kentler gerçekleştikçe - modern çocuk büyütme ve bakım evleri kurumları açılmaldır.

Bunun yanı sıra sakat, yavaş gelişen, geri zekâlı çocuklarımız için iş ve sanat eğitimi veren merkezler kurulmalı ve bütün yurt içine yayılmalıdır.

Bu dilek ve temennilerimin yerine getirileceği inancı ve kanaati ile sözlerimi bitirir, bütçenin Yüce Türk Milletine, tüm Sosyal Güvenlik Bakanlığı câmiasına hayırlı ve uğurlu olmasını dilerim.

Hepinize derin saygılar sunarım, Allah rahatlık versin (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Erçelik.

Efendim, bütçenin bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

D) SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI BÜTÇESİ

Bölüm		Lira
114	Sosyal güvenlik hizmetlerinin düzenlenmesi	2 873 860

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bu suretle bu bütçe de Meclisimizce kabul edilmiştir. Yeni kurulmuş olan Sosyal Güvenlik Bakanlığımıza bütçenin iyi mesailer, hayırlı çalışmalar sağlamasını Meclisimiz adına temenni ediyorum, efendim.

Bugün saat 10.00'da toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 01.20

V. — SORULAR VE CEVAPLAR

A) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — Eskişehir Milletvekili Seyfi Öztürk'ün, 1803 sayılı Kanun gereğince bu kanundan evvel geri alınmış olan şeref aylıklarının geri verilmesinin geciktirildiğine ilişkin sorusu ve Maliye Bakanı Bedri Gürsoy'un yazılı cevabı (7/326)

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorulara, Sayın Maliye Bakanının yazılı olarak cevap vermesini, İçtüzüğün 94 ncü maddesine göre arz ve rica ederim.

7 . 1 . 1975

Eskişehir Milletvekili
Seyfi Öztürk

1. Cumhuriyetin 50 nci yılı nedeniyle bazı suç ve cezaların affı hakkındaki 15 . 5 . 1974 tarih ve 1803 sayılı Kanunun 16 ncı maddesine göre (Geri alınmış şeref aylıkları, Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren en geç 6 ay içinde sahiplerine geri verilir) hükmüne rağmen :

Birçok hak sahibine henüz bir ödemede bulunulmamıştır.

2. Eskişehir - Akçaalan Mahallesi Şerbetçi Sokak Numara : 34'de oturan Mehmet Çört, kendisine bağlanmış olan şeref aylığının iptal kararı üzerine, tutarı olan 9 717 lira 80 kuruşu, Eskişehir Defterdarlığına iade ve teslim etmiştir. Ankara Emekli Sandığı Belge Genel No. : 7350, Özel No. : 10537 ile işlem görmüştür.

1803 sayılı Kanunun yürürlüğünden bu tarafa 6 aydan fazla zaman geçmiştir.

Soru: Adı geçene bugüne kadar neden ödeme yapılmamıştır?.

Ne zaman ödeme yapılacaktır?

Bu hususların yazılı olarak ilgiliye ulaştırılmak üzere bildirilmesini saygılarımla rica ve istirham ederim.

T. C.
Maliye Bakanlığı 21 . 2 . 1975
B,9:
BÜMKO : 111802-626/5603

Konu : Eskişehir Milletvekili Sayın Seyfi Öztürk'ün 1803 sayılı Kanuna ilişkin yazılı soru önergesi.

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Kanunlar Müdürlüğünün 10 . 1 . 1975 tarihli ve 7/326: 1723/15409 sayılı yazısı.

İlgideki yazıları ekinde gönderilmiş bulunan, Eskişehir Milletvekili Sayın Seyfi Öztürk'ün 7.1.1975 tarihli yazılı soru önergesi incelenmiş ve bu konudaki cevabımız aşağıda sunulmuştur :

1005 sayılı Kanuna göre bağlanan aylığı daha sonra kaçma olayının saptanması ile iptal edilen Mehmeh Çört Bakanlığımıza verdiği 10 . 9 . 1974 tarihli dilekçesinde; 9 300 TL.'sı asıl ve 417,80 TL.'sı faiz olmak üzere ödediği 9 717,80 TL.'nın kendisine geri verilmesini istemiştir.

Adı geçenin bu talebi mahalline iletilmiş ve Eskişehir Valiliğinden alınan 22 . 1 . 1975 tarihli ve 218-2 sayılı yazı ile de; Af Kanununun kapsamına girmeyen 417,80 TL.'sı faiz dışında geri kalan 9 300 TL.sının 20 . 12 . 1974 tarihinde kendisine ödendiği anlaşılmıştır.

Öte yandan diğer hak sahiplerinden kesilen paralar da başvuran ilgililere tamamen geri verilmiştir.

Bilgilerinize arz olunur.

Bedri Gürsoy
Maliye Bakanı

2. — *Burdur Milletvekili Ali Sanlı'nın, Burdur iline bağlı köy ilkokullarının ihtiyaçlarına ilişkin sorusu ve Millî Eğitim Bakanı Safa Reisoğlu'nun yazılı cevabı (7/346)*

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Millî Eğitim Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ve talep ederim saygılarımla.

Burdur Milletvekili
Ali Sanlı

1. Burdur ili köylerinde köy ilkokullarının ek dersane ve yeni okul yapım ve onarım talebi yoğundur. 1974 yılı içinde öngörülen yatırım programının gerçekleşme oranı nedir? 1975 yılı içinde yer, proje adı ve ödenek tutarı belirtilerek öngörülen program ve büyüme oranı nedir?

2. Ders araçları ve okul ihtiyaçları yönünden yapılacak ihtiyaçları karşılamaya yetecek ölçüde midir?

T. C.
Millî Eğitim Bakanlığı
Bakanlık Müşavirliği 21 . 2 . 1975
Bölüm Parlâmento - İrtibat
Sayı : 031.2-54

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 24 . 1 . 1975 gün ve 7/346 1797/15956 sayılı yazınız.

Burdur Milletvekili Sayın Ali Sanlı'nın Burdur iline bağlı köy ilkokullarının ihtiyaçlarına dair vermiş olduğu yazılı soru önergesine ilişkin cevabımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize saygı ile arz ederim.

Prof. Dr. Safa Reisoğlu
Millî Eğitim Bakanı

Burdur Milletvekili Ali Sanlı'nın Burdur İline bağlı köy ilkokullarının ihtiyaçlarına dair vermiş olduğu yazılı soru önergesine ilişkin cevabımız.

Burdur Valiliğinin İlkokul derslik ve öğretmen evi yapım programına göre :

	KENTLERDE		KÖYLERDE		TOPLAM	
1973	Okul	Derslik	Okul	Derslik	Okul	Derslik
	3	15	16	36	19	51
1974	Okul	Derslik	Okul	Derslik	Okul	Derslik
	1	5	10	45	11	50
Genel Toplam	4	20	26	81	30	101

Ayrıca 3 öğretmen evi yapımı ile 3 okul binasının onarımı yapılmış, 19 . 12 . 1974 tarihine kadar 11 köyde 23 derslik ve 2 köyde 2 öğretmen evi tamamlanmıştır.

Tamamlanmış olan 1974 yılı yapım programının geri kalan ünitelerinin bitirilmesi beklenmektedir.

1975 yılı genel bütçesinden ise 22 derslik için 3 300 000 lira ödenek istenmiştir.

2. — 1974 Malî yılı bütçesinden ayrılan ödenek nispetinde yaptırılan ders araçlarından, adı geçen ilin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyle 2 takım İş Bilgisi, 20 takım Fen ve Tabiat Bilgisi, 20 takım da Sosyal Bilgiler ders aracı gönderilmiştir.

Prof. Dr. Safa Reisoğlu
Millî Eğitim Bakanı

3. — Burdur Milletvekili Ali Sanlı'nın, Burdur ili köylerine cami onarımı ve yapımı için yapılan yardımın miktarına ilişkin sorusu ve Devlet Bakanı Mehmet Özgüneş'in yazılı cevabı (7/348)

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun Devlet Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ve talep ederim. Saygılarımla.

Burdur Milletvekili
Ali Sanlı

Soru :

Burdur köyleri çoğunlukla yoksul kır ve orman bölgeleri olması nedeniyle, kendi katkıları ile cami yapım ve onarımı yapmaktadırlar.

Burdur ili içinde cami onarım ve yapım yardımı olarak 1974 yılında toplam ödeme miktarı ne olmuştur? 1975 yılında öngörülen miktar ne olacaktır?

T. C.
Devlet Bakanlığı 20 . 2 . 1975
Sayı : 7.03/1454

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 24 . 1 . 1975 gün ve Kanunlar Müdürlüğü 7/348 - 1800/15959 sayılı yazılarınız.

Burdur Milletvekili Sayın Ali Sanlı'nın 21.1.1975 tarihli yazılı soru önergesinin cevabı ilişikte sunulmuştur.

Arz ederim.

Mehmet Özgüneş
Devlet Bakanı

Burdur Milletvekili Sayın Ali Sanlı'nın 21 . 1 . 1975 Tarihli Yazılı Soru Önergesinin Cevabı

1. — Burdur İli Merkez ve ilçelerindeki köylerin camilerine 1974 yılı bütçesinin 113.06.3003.061 harcama kaleminden yapım ve onarımları için gönderilen ödeneği gösterir çizelge ilişikte sunulmuştur.

2. — 1974 yılı Bütçesinin (113.06.3002,961) harcama kaleminden gönderilecek olan ödenek için dağıtım programı çalışmaları yapılmaktadır.

3. — 1975 yılı için köy camilerine yapılacak yardımın dağıtım programı henüz yapılmamıştır.

Mehmet Özgüneş
Devlet Bakanı

10 000 000 TL. lık Fondan Gönderilmiş olan Ödenek Listesi.

Cami Yapım ve Onarımlarına Yardım Yapılacak Köyler

Cetveli

İli : Burdur

İlçesi	Kod No.	Köyün adı	Yardım Tutarı	Paranın Yollanacağı Banka
Merkez	15 01	Erikli	5 000	T. C. Ziraat Bankası
		Hacılar	5 000	T. C. Ziraat Bankası
Bucak	15 02	Kargı	5 000	T. C. Ziraat Bankası
		Kuşbaba	5 000	T. C. Ziraat Bankası
Ağlasun	15 03	Müracaata Rastlanmamıştır		T. C. Ziraat Bankası
Gölhisar	15 04	Elmaluyurt	5 000	T. C. Ziraat Bankası
Tefenni	15 05	Hasanpaşa	5 000	T. C. Ziraat Bankası
		Alan	5 000	T. C. Ziraat Bankası
Yeşilova	15 06	Kavak	5 000	T. C. Ziraat Bankası
		Ulupınar	5 000	T. C. Ziraat Bankası
			45 000	

4. — İçel Milletvekili Oral Mavioğlu'nun, Tarım ilâçları ve gübrelerin satınalma güçlüklerine ilişkin Başbakandan sorusu ve Başbakan adına Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanı Reşat Aktan'ın yazılı cevabı (7/359)

Millet Meclisi Başkanlığına

24 . 1 . 1975

Birden çok Bakanlığı ilgilendirmesi nedeniyle Başbakanlıktan aşağıdaki yazılı sorumun cevaplandırılmasına delaletinizi saygılarımla rica ederim.

İçel Milletvekili
Oral Mavioğlu

Soru : Çukurova üreticisi, 1974 yılının; dikim, ilâçlama ve gübreleme mevsimlerinde, zararlılarla mücadele için tarım ilâcı ve iyi verim için istenen gübreyi satınalmakta büyük güçlüklerle karşılaşmıştır. Üretim için gerekli bu maddeleri birkaç misli fiatla dahi edinememiştir.

Ecevit Hükümeti kurulduktan sonra, ilgililerle yaptığımız temaslarda, tarım ilaçları ve gübrenin büyük kesiminin ithal edildiğini, 1974 yılı için gerekli ithalin ticari bağlantısının çok önceleri yapılması gerekirken yapılmaması nedeniyle bu sonucun doğduğu, fakat Hükümet Başkanının acil tedbir isteği üzerine dünya piyasalarından görülmemiş sür'atle ancak gübre ithal edilebildiği öğrenmiştik.

1975 yılında da herhangi bir gecikme nedeniyle üreticilerin güç durumda kalmalarını önleyecek tedbirler alınmış mıdır? Örneğin, dış piyasadan zamanında ithal bağlantıları yeterince yapılmış mıdır? Sözkonusu maddelerin 1975 yılında, karaborsaya düşmesini önleyecek tedbirler konusunda çalışmalar var mıdır?

T. C.
Gıda - Tarım ve Hayvancılık
Bakanlığı 21 . 2 . 1975
Özel Kalem Müd.
Sayı : 93/18017

Konu : Sayın Oral Mavioğlu'nun Önergesi Hk.

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 28 . 1 . 1975 gün Başbakanlığa muhatap Kanunlar Müdürlüğü 7/359-1832/16112 sayılı yazı

İçel Milletvekili Sayın Oral Mavioğlu tarafından, Ziraî Mücadele ilâçları ve Kimyevi gübre ihtiyacına ilişkin olarak Sayın Başbakana yöneltilen ve Bakanlığımızca cevaplandırılması tensip olunan yazılı soru önergesi cevabının iki nüsha olarak eklice sunulmuş olduğunu saygılarımla arz ederim.

Prof. Dr. Reşat Aktan
Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı

İçel Milletvekili Sayın Oral Mavioğlu tarafından; Ziraî Mücadele ilâcı ve kimyevi gübre ihtiyacına ilişkin olarak, Sayın Başbakana yöneltilen ve Bakanlığımızca cevaplandırılması tensip olunan yazılı soru önergesi cevabı.

1) 1975 Yılı Ziraî Mücadele Programına göre müstahsilce uygulanacak mücadeleler için lüzumlu olan ilâç miktarı 65 596 ton olarak saptanmış olup, yeterli miktarlarda temini için ilgili imalâtçı ve ithalatçı firmalar uyarılmış ve konu devamlı olarak da yakinen ve önemle takip edilmektedir.

Noksanlığı tahmin edilen hububat yabancı ot ilâçlarının ise dış ülkelerden temini hususunda Türkiye Ziraî Donatım Kurumunca da teşebbüse geçilmiş olup gerekli araştırmaları halen devam etmektedir.

Diğer taraftan Dışişleri Bakanlığı kanalıyle dış ülkelerin ilgili kuruluşları nezdinde önemli teşebbüslerde bulunulmuştur. Ayrıca, karaborsa ve spekülâtif davranışların önlenmesi için gerekli idari tedbirler alınmış ve gerektiğinde kanunî işlemlere geçmeleri içinde ilgililere lüzumlu talîmat verilmiştir.

2) Çeşitli nedenlerle memleketimizde yeteri kadar kimyevi gübre tedarik edilemediği zamanlarda çiftçimiz gübre ihtiyacını karşılamakta sıkıntıya düşmüş, hatta ihtiyacı olan gübreyi aracı ve tefeciden karaborsa yoluyla tedarik etme çarelerini aramıştır. Ancak 1974 yılında yeterince gübre tedarik edildiğinden çiftçimiz istediği gübreyi istediği zamanda alabilme olanağına kavuşmuştur. Bu nedenle de karaborsa sözkonusu olamamıştır. Tedarik edilen 5 067 759 ton gübrenin 3 136 141 tonu yıl içerisinde tüketilmiş ve 1 931 618 ton gübre 1975 yılına stok olarak devretmiştir.

1975 yılında 2 300 000 ton azotlu (% 21 N), 2 100 000 ton fosforlu (% 16-18P 205) ve 60 000 ton potaslı (% 50 K 20) olmak üzere toplam 4 460 000 ton Kimyevi gübrenin tüekilmesi öngörülmüştür. Bu miktarın tüketilebilmesi bakımından tedarik programı düzenlenmiş ve ihtiyaç açığının ithalat yoluyla karşılanması için, T. Ziraî Donatım Kurumuna ithal görevi verilmiştir. Gerekli ithalât için Maliye, Sanayi ve Teknoloji, Enerji ve Tabiî Kaynaklar, Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanları 19 . 2 . 1975 günkü toplantılarında anlaşmaya varmışlar ve ilkbahar döneminde

kullanılmak üzere en çok ihtiyaç duyulan ve yerli üretim açığı bulunan gübre çeşitlerinden 100 bin tonun kısa zamanda Türkiye Ziraî Donatım Kurumu tarafından ithal edilmesini karara bağlamışlardır.

Ayrıca kimyevi gübrelerin aracı ve tefeci eline geçerek karaborsaya intikal etmemesi için, gübre satışları Teknik Ziraat Teşkilâtı tarafından verilen ihtiyaç belgelerine istinaden yapılmaktadır.

Millet Meclisi
GÜNDEMİ

44 NCÜ BİRLEŞİM

21 . 2 . 1975 Cuma

Saat : 10,00

1

BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

2

ÖZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER

× 1. — 1975 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporu ile 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısında yapılan değişikliğe dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Bütçe Karma Komisyonu raporu (Millet Meclisi : 1/210; C. Senatosu : 1/277) (M. Meclisi S. Sayısı : 128; C. Senatosu S. Sayısı : 406) (Dağıtma tarihi : 15 . 2 . 1975)

× 2. — Karayolları Genel Müdürlüğü 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporu ile Karayolları Genel Müdürlüğü 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısında yapılan değişikliğe dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Bütçe Karma Komisyonu raporu (M. Meclisi : 1/221; C. Senatosu : 1/288) (M. Meclisi S. Sayısı : 131; C. Senatosu S. Sayısı : 417) (Dağıtma tarihi : 15 . 2 . 1975)

× 3. — Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi : 1/222; C. Senatosu : 1/289) (M. Meclisi S. Sayısı : 132; C. Senatosu S. Sayısı : 418) (Dağıtma tarihi : 15 . 2 . 1975)

× 4. — Tekel Genel Müdürlüğü 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/223; C. Senatosu : 1/290) (M. Meclisi S. Sayısı : 133; C. Senatosu S. Sayısı : 419) (Dağıtma tarihi : 15 . 2 . 1975)

× 5. — Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi : 1/224; C. Senatosu : 1/291) (M. Meclisi S. Sayısı : 134; C. Senatosu S. Sayısı : 420) (Dağıtma tarihi : 15 . 2 . 1975)

× 6. — Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi : 1/225; C. Senatosu 1/292) (M. Meclisi S. Sayısı : 135; C. Senatosu S. Sayısı : 421) (Dağıtma tarihi : 15 . 2 . 1975)

× 7. — Ankara Üniversitesi 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi : 1/213; C. Senatosu : 1/280) (M. Meclisi S. Sayısı : 136; C. Senatosu S. Sayısı : 409) (Dağıtma tarihi : 15 . 2 . 1975)

× 8. — Ege Üniversitesi 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi : 1/216; C. Senatosu : 1/281) (M. Meclisi S. Sayısı : 137; C. Senatosu S. Sayısı : 410) (Dağıtma tarihi : 15 . 2 . 1975)

× 9. — İstanbul Üniversitesi 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi : 1/218; C. Senatosu : 1/282) (M. Meclisi S. Sayısı : 138; C. Senatosu S. Sayısı : 411) (Dağıtma tarihi : 15 . 2 . 1975)

× 10. — İstanbul Teknik Üniversitesi 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi : 1/219; C. Senatosu : 1/283) (M. Meclisi S. Sayısı : 139; C. Senatosu S. Sayısı : 412) (Dağıtma tarihi : 15 . 2 . 1975)

× 11. — Hacettepe Üniversitesi 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu rapo-

runa dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi : 1/217; C. Senatosu : 1/284) (M. Meclisi S. Sayısı : 140; C. Senatosu S. Sayısı : 413) (Dağıtma tarihi : 15 . 2 . 1975)

× 12. — İktisadî ve Ticarî İlimler Akademileri 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi : 1/220; C. Senatosu : 1/285) (M. Meclisi S. Sayısı : 141; C. Senatosu S. Sayısı : 414) (Dağıtma tarihi : 15 . 2 . 1975)

× 13. — Çukurova Üniversitesi 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi : 1/214; C. Senatosu : 1/286) (M. Meclisi S. Sayısı : 142; C. Senatosu S. Sayısı : 415) (Dağıtma tarihi : 15 . 2 . 1975)

× 14. — Diyarbakır Üniversitesi 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi : 1/215; C. Senatosu : 1/287) (M. Meclisi S. Sayısı : 143; C. Senatosu S. Sayısı : 416) (Dağıtma tarihi : 15 . 2 . 1975)

× 15. — Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi : 1/226; C. Senatosu : 1/293) (M. Meclisi S. Sayısı : 144; C. Senatosu S. Sayısı : 422) (Dağıtma tarihi : 15 . 2 . 1975)

× 16. — Petrol İşleri Genel Müdürlüğü 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi : 1/227; C. Senatosu : 1/294) (M. Meclisi S. Sayısı : 145; C. Senatosu S. Sayısı : 423) (Dağıtma tarihi : 15 . 2 . 1975)

× 17. — Orman Genel Müdürlüğü 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi : 1/228; C. Senatosu : 1/295) (M. Meclisi S. Sayısı : 146; C. Senatosu S. Sayısı : 424) (Dağıtma tarihi : 15 . 2 . 1975)

× 18. — Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi : 1/229; C. Senatosu : 1/296) (M. Meclisi S. Sayısı : 147; C. Senatosu S. Sayısı : 425) (Dağıtma tarihi : 15 . 2 . 1975)

3

SEÇİM

4

OYLAMASI YAPILACAK İŞLER

× 1. — Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/212; C. Senatosu : 1/279) (M. Meclisi S. Sayısı : 129; C. Senatosu S. Sayısı : 408) (Dağıtma tarihi : 15 . 2 . 1975)

× 2. — Vakıflar Genel Müdürlüğü 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/211; C. Senatosu : 1/287) (M. Meclisi S. Sayısı : 130; C. Senatosu S. Sayısı : 407) (Dağıtma tarihi : 15.2.1975)

5

GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI YAPILMASINA DAİR ÖNGÖRÜŞMELER

6

SÖZLÜ SORULAR

7

KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

Dönem : 4
Toplantı : 2

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 148

Vakıflar Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporu ile Vakıflar Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısında yapılan değişikliğe dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Bütçe Karma Komisyonu raporu (M. Meclisi : 1/182; C. Senatosu : 1/272)

(Not : C. Senatosu S. Sayısı : 381)

Cumhuriyet Senatosu
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 2253 - 1/272

11 . 7 . 1974

BÜTÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

İlgi : 4 . 7 . 1974 gün ve 41 sayılı yazınız :

Vakıflar Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısının, Bütçe Karma Komisyonunca kabul olunan metni, Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 10 . 7 . 1974 tarihli 75 nci Birleşiminde değiştirilerek ve açık oyla kabul edilmiş, dosya ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Saygılarımla.

Tekin Arıburun
Cumhuriyet Senatosu Başkanı

AÇIK OY NETİCESİ	: 121
Kabul	: 117
Ret	: 1
Çekinser	: 3

Not : Bu tasarı Genel Kurulun 9,10 . 7 . 1974 tarihli 74 ve 75 nci Birleşiminde görüşülmüştür.
Değiştirilen madde :
4 ncü maddeye bağlı 5 sayılı cetvelde değişiklik yapılmıştır.

Bütçe Karma Komisyonu raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Bütçe Karma Komisyonu
Esas No. : 1/182, C. S. 1/272
Karar No. : 75

15 . 2 . 1975

Millet Meclisi Başkanlığına

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 10 . 7 . 1974 tarihli 75 nci Birleşiminde (Vakıflar Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında Kanun tasarısı) yapılan değişiklik, Komisyonumuzun bugünkü toplantısında tasarıya bağlı (5) sayılı cetvelde yapılan değişiklik benimsenmemiştir.

Bütçe Karma Komisyonu tasarıya bağlı (5) sayılı cetvelin eski şekilde kalmasına karar vermiştir.

Genel Kurulun tasviplerine sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
Sivas	Aydın	Adıyaman
Vahit Bozatlı	*İ. Cenap Ege*	Söz hakkım mahfuzdur. *Abdurrahman Ünsal*
Ağrı	Aydın	Çanakkale
Cemil Erhan	*İsmet Sezgin*	*O. Orhan Çaneri*
Denizli	Diyarbakır	Edirne
Hüdai Oral	*Azmi Erdoğan*	*Nafiz Ergeneli*
Elâzığ	Elâzığ	Erzurum
Hasan Buz	*Salim Hazerdağlı*	*Rıfkı Danışman*
Eskişehir	Gümüşhane	İstanbul
Seyfi Öztürk	*Turgut Yücel*	*A. Nejat Ölçen*
İzmir	İzmir	Kars
C. Karagözoğlu	Söz hakkım mahfuzdur. *Y. Ergenekon*	*Kemal Okyay*
Kayseri	Kayseri	Konya
Cemal Cebeci	*H. Nakiboğlu*	*Fakih Özlen*
Kütahya	Malatya	Manisa
Söz hakkım mahfuzdur. *A. Mahir Ablum*	*Hakkı Gökçe*	*Hilmi Okçu*
Niğde	Ordu	Rize
Mehmet Altınsoy	*B. Taranoğlu*	*Talât Doğan*
Sivas	Sivas	Tekirdağ
A. Durakoğlu	Muhalefet şerhim eklidir. *Kâzım Kangal*	*Yılmaz Alparslan*
Tokat	Urfa	Uşak
Hüseyin Abbas	*İ. Halil Balkıs*	Söz hakkım mahfuzdur. *M. Faik Atayurt*

Yozgat	Çankırı
S. E. Ergin	*M. Ali Arsan*

HÜKÜMETİN TEKLİFİ	BÜTÇE KARMA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN
Vakıflar Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı	*Vakıflar Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı*
MADDE 4. — Vakıflar Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe Kanununa bağlı (R) işaretli cetvelde yazılı ilişik (3) sayılı cetvelde belirtilen harcama formülü, ilişik (4) sayılı cetvelde yazılı olduğu şekilde değiştirilmiş ve ilişik (5) sayılı cetvel eklenmiştir.	MADDE 4. — Tasarının 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

CUMHURİYET SENATOSUNUN KABUL ETTİĞİ METİN	BÜTÇE KARMA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN
Vakıflar Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı	*Vakıflar Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı*
MADDE 4. — Bütçe Karma Komisyonunun 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.	MADDE 4. — Cumhuriyet Senatosunca kabul edilen 4 ncü madde benimsenmiştir.

HÜKÜMETİN TEKLİFİNE BAĞLI CETVEL	BÜTÇE KARMA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METNE BAĞLI CETVEL
(5) SAYILI CETVEL **Vakıflar Genel Müdürlüğü** (R) CETVELİ	
113 - 06 - 3.002. Dernek, Birlik, Sandık, Kurum Sendika, Vakıf ve benzeri teşekküllere ödemeler, 113 - 06 - 3.003. Camilerini Yaptıracak Köylere Yapılacak Malzeme ve Yardım Fonu. 1630 sayılı Kanunun 50 nci maddesindeki kayıtlara tabi olmaksızın camilerin yapı ve onarım gayesiyle kurulmuş olan derneklere yapılacak her türlü yardım, yukarıda yazılı faaliyetlerin ilgili 961 ve 963 ncü harcama kalemlerinden ödenir.	Tasarının (5) sayılı cetveli aynen kabul edilmiştir.

CUMHURİYET SENATOSUNUN KABUL ETTİĞİ METNE BAĞLI CETVEL	BÜTÇE KARMA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METNE BAĞLI CETVEL
(5) SAYILI CETVEL	
Vakıflar Genel Müdürlüğü	
(R) CETVELİ	
113 - 06 - 3.002. Dernek, Birlik, Sandık, Kurum, Sendika, Vakıf ve benzeri teşekküllere ödemeler, 113 - 06 - 3.003. Camilerini Yaptıracak Köylere Yapılacak Malzeme ve Yardım Fonu. Camilerin yapı ve onarım gayesiyle kurulmuş olan derneklere yapılacak her türlü yardım, yukarıda yazılı faaliyetlerin ilgili 961 ve 963 ncü harcama kalemlerinden ödenir.	Cumhuriyet Senatosunca (5) sayılı cetvelde yapılan değişiklik benimsenmemiştir.